Neredzamā cīņa

Cīņa par cilvēka dvēseles pestīšanu notiek nepārtraukti. Tā nav pasīva cīņa, kurā kristietis piedalās tikai skatītāja lomā.
Neredzamās cīņas mākslu var apgūt vienībā ar Baznīcu un svētajiem tēviem, kuri atstājuši mums savu pieredzi. Šī svēto tēvu pieredze ir svarīga mūsdienās, kad pasaulē izplatās dažādi maldinoši "garīguma" paveidi.
Šo grāmatu iesaku katoļticīgiem kā vērtīgu palīglīdzekli garīgās dzīves attīstībai mūsu ceļā uz Dieva Valstību.

V. Em. Jānis kardināls Pujats

Rīgā, 29.09.2019
Svēto Virsenģeļu (Erceņģeļu) Mihaela, Gabriela un Rafaela svētkos

Bīskaps Teofans Vientuļnieks

Neredzamā cīņa

Nikodēma Agiorita piemiņai
I daļa

EIKON

Latvija
2019

“Невидимая брань”
епископ Феофан
1991 год
Свято-Троицкая Сергиева
Лавра

Grāmata izdota ar Svētmocekļa Rīgas Jāņa Pareizticīgo biedrības, Sieksātes Svētās Trīsvienības sieviešu kopienas un Pēterupes evaņģēliski luteriskās draudzes Vīru kopas atbalstu

Pirmais izdevums latviešu valodā – Labvēsts SIA, 1996
Otrais izdevums latviešu valodā – “Svētmocekļa Rīgas Jāņa Pareizticīgo biedrība”, “Eikon”, 2019

Redakcija, makets: virspriesteris Jānis Kalniņš
Tulkojums no krievu valodas: K. Kalvišs, A. Rēvalde, L. Lemhena un citi
Mākslinieciskais noformējums: Artūra Letūra birojs
Korekcija: Ināra Stašulāne

Grāmatas vākam izmantota ikona Erceņģelis Miķelis

ISBN 978-9934-8698-6-0

Ievads

Šai grāmatai ir ļoti sena un interesanta vēsture. Tās sākotnējā varianta autors ir katolis Lorenco Skupoli (1530–1610). Sevišķu popularitāti iegūst šīs itāļu grāmatas brīvā grieķiskā adaptācija, kuru veicis Atona kalna askēts geronda Nikodēms (1748–1809), kanonizēts 1955. gadā.

1885. gada janvārī, paklausot Atona kalna mūku lūgumiem, bīskaps Teofans Vientuļnieks (1815–1894) uzsāk "Neredzamās cīņas" tulkojumu slāvu valodā. Taču arī viņam izveidojas sava versija. Par iejaukšanās tekstā iemesliem svētnieks paziņoja: "Šo grāmatu ir sarakstījis katolis, bet katoļi par gudro lūgšanu un citām askēzes lietām spriež citādāk nekā mēs. Starecs Nikodēms izlaboja, bet ne visu. Es nobeidzu labošanu."

"Neredzamās cīņas" latviskais variants ir tiešs svētnieka Teofana Vientuļnieka versijas tulkojums.

Saturs

Ievads 5

Priekšvārds 12

1. Ko nozīmē kristīgā pilnība. Lai to iegūtu, ir jācīnās. Četras lietas, kas ir nepieciešamas, lai gūtu panākumus šajā cīņā 19

2. Nekad un nekādā ziņā nevajag ticēt sev un paļauties uz sevi 28

3. Par cerību uz vienīgo Dievu un paļāvību Viņam 34

4. Kā var pazīt to, kas paļaujas uz Dievu, nevis uz sevi 37

5. Grēcīgi domā tie, kuri pārmērīgas skumjas uzskata par tikumu 39

6. Daži padomi, kā noskaidrot to, ka tu neuzticies sev, bet pilnīgi paļaujies uz Dievu 40

7. Kā mums jāvingrina prāts, lai tas neciestu no nezināšanas 43

8. Kāpēc mēs nepareizi spriežam par lietām, un kā iemantot pareizu spriedumu par tām 45

9. Par prāta pasargāšanu no nevajadzīgas viszinības un dīkas ziņkāres 47

10. Kā iemācīt savu gribu, lai tā visās lietās, kā iekšējās, tā arī ārējās, meklētu vienīgi to, kā labpatikt Dievam 51

11. Kā var palīdzēt mūsu gribai virzīties uz vēlēšanos ikvienā lietā labpatikt Dievam 59

12. Daudzas cilvēkam piemītošas vēlmes un tieksmes un to savstarpējā cīņa 61

13. Kā jācīnās pret juteklisko gribu, un kā jānorūda griba, lai gūtu iemaņas tikumos 67

14. Ko darīt, ja šķiet, ka zemākā griba un ienaidnieki ir uzvarējuši augstāko, saprātīgo gribu 75

15. Nepārtrauktas un vīrišķīgas cīņas nepieciešamība 80

16. Kā Kristus kareivim ik rītu jānoskaņo sevi cīņai 85

17. Secība, kādā veidā mums ir jāuzveic savas kaislības 90

18. Kā uzveikt pēkšņi sākušos kaislību izvirdumus 91

19. Kā uzveikt miesas kaislības 95

20. Kā uzveikt nolaidību 105

21. Ārējo jutekļu pārvaldīšana un pareiza izmantošana 112

22. Iepriekš minētie, sajūtās uztveramie priekšmeti – kā ieroči un līdzekļi mūsu sajūtu pareizajai pārvaldīšanai, ja no tām mēs pāriesim pie pārdomām par Dieva Vārda iemiesošanos, Viņa dzīves noslēpumiem, ciešanām un nāvi 124

23. Kā no jutekliskiem iespaidiem pāriet pie tikumiski pamācošām atziņām 127

24. Pamācības jūtu izmantošanā 134

25. Kā savaldīt mēli 141

26. Kā labot iztēli un atmiņu 148

27. Ja Kristus kareivis vēlas veiksmīgi uzvarēt savus ienaidniekus, cik vien iespējams, ir jāizvairās no nemiera un trauksmes sirdī 163

28. Ko darīt, kad cīņā tiekam ievainoti 167

29. Kādi ir sātana garīgās cīņas vispārējie paņēmieni, un kā tas kārdina dažādu morāles līmeņu cilvēkus 172

30. Kā sātans nostiprina grēciniekus grēka verdzībā 173

31. Kā ienaidnieks notur savos tīklos tos, kuri, apzinājušies savu posta stāvokli, vēlas no tā atbrīvoties, bet darbu neuzsāk, un kāpēc mūsu labie nodomi nereti paliek nepiepildīti 175

32. Par ienaidnieka intrigām pret tiem, kas nostājušies uz tikumības ceļa 180

33. Kā ienaidnieks novirza mūs no labiem darbiem un tos bojā 185

34. Kā ienaidnieks pat cilvēka labos darbus vērš darītājam par ļaunu 191

35. Daži noderīgi padomi kaislību pārvarēšanai un tikumu iemantošanai 202

36. Tikumu iemantošanas kārtība 208

37. Vispārīgas nostādnes veiksmīgai tikumu sasniegšanai, un kā rīkoties katra atsevišķa tikuma iegūšanā 210

38. Tikumos ir jāvingrinās rūpīgi un nepārtraukti 215

39. Nevajag vairīties no iespējām veikt labus darbus 217

40. Ir jāmīl tikumu apgūšanai īpaši apgrūtinoši gadījumi 220

41. Kā dažādos gadījumos var gūt panākumus vienā un tajā pašā tikumā 226

42. Cik ilgi nepieciešams vingrināties katrā tikumā, un kādas ir panākumu pazīmes 229

43. Par to, ka nevajag pārāk spēcīgi vēlēties atbrīvoties no ciešanām 235

44. Par piesardzību labajos darbos 238

45. Sava tuvākā barga nosodīšana un šīs noslieces pārvarēšana 242

46. Par lūgšanu 246

47. Kas ir gudrā jeb iekšējā lūgšana, un cik tai veidu 256

48. Kā iemācīties lūgties 259

49. Par paša lūgšanu 265

50. Par īsajām lūgšanām jeb īsām uz Dievu vērstām lūgšanu pilnām žēlabām 268

51. Par Jēzus lūgšanu 272

52. Kā veicināt lūgšanas apgūšanu 279

53. Lūgšanas loma neredzamajā cīņā 284

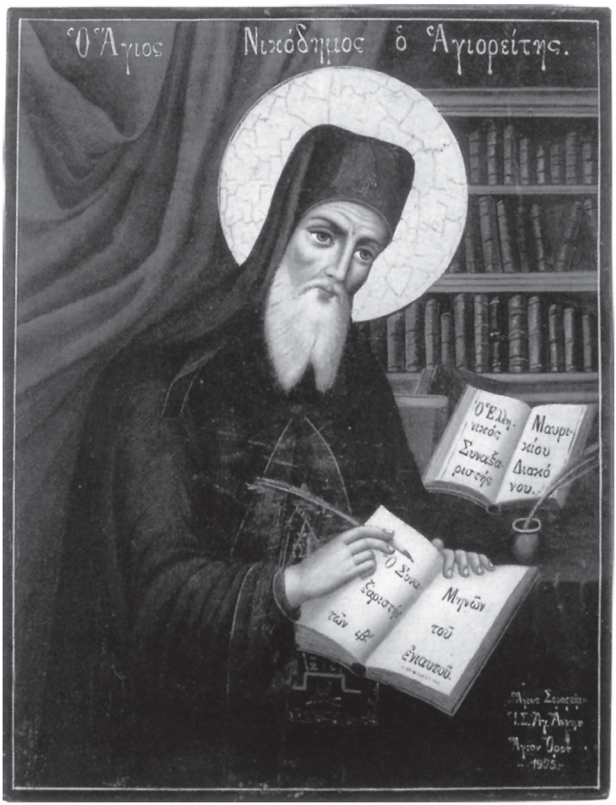

Sirdsskaidrais Nikodēms Agiorits. Ikona.
Grieķija. 1955. gads.

Priekšvārds*

Daudzas Dieva gara iedvesmotās Vecās un Jaunās Derības grāmatas savu nosaukumu ir ieguvušas atbilstoši aprakstītajiem notikumiem. Piemēram, 1. Mozus grāmata, kura pazīstama ar nosaukumu "Radīšana", stāsta, kā viss ir radīts un iekārtots; 2. Mozus grāmata "Iziešana" – stāsta par Izraēla tautas iziešanu no Ēģiptes; 3. Mozus grāmata jeb "Levīts" – stāsta par dievkalpojumu kārtību, jo šie pienākumi tika uzticēti Levi ciltij, kura bija viena no Izraēla tautas ciltīm; Ķēniņu grāmata vēstī par valdnieku dzīvi un darbiem; Evaņģēlijs tā saucas tāpēc, ka *"pasludina lielu prieku, kas notiks visiem ļaudīm, jo jums piedzims Pestītājs, kas ir Kristus Kungs" (Lk 2: 10–11)*, un norāda visiem ticīgajiem ceļu uz pestīšanu un mūžīgās dzīvības iegūšanu. Tas pats attiecināms arī uz šo grāmatu, jo atbilstoši saturam un tajā apskatītajiem jautājumiem tai ir dots nosaukums "Neredzamā cīņa".

Tā māca nevis par kādu jutekļiem tveramu un acīm saredzamu cīņu, nevis par atklātiem un miesīgiem ienaidniekiem, bet par domu pasaulē notiekošu un neredzamu cīņu, ku-

**Paša gerondas Nikodēma Agiorita sastādīts.*

rā kristietis iesaistās jau no kristību brīža, kad viņš Dieva priekšā apsolās cīnīties par Viņu Viņa dievišķā vārda godības dēļ – līdz pat nāvei (tādēļ arī 4. Mozus grāmatas vārdi *"Kunga karu grāmatā teikts: "Kungs karoja"" (4. Moz. 21: 14)* vēstī par šo pašu neredzamo cīņu, tikai citiem vārdiem), tā māca par bezmiesīgajiem un nemanāmajiem ienaidniekiem, kas patiesībā ir dažādas kaislības un miesaskārības un ļaunie, cilvēkus nīstošie dēmoni, kas dienu un nakti nepārstāj cīnīties pret mums, kā to teicis jau svētais apustulis Pāvils: *"Jo ne pret miesu un asinīm mums jācīnās, bet pret valdībām un varām, šīs tumsības pasaules valdniekiem un pret ļaunajiem gariem pasaules telpā" (Ef. 6: 12).*

Grāmata māca, ka šīs neredzamās cīņas dalībnieki, tās cīnītāji ir kristieši, bet kā karavadonis attēlots Jēzus Kristus, mūsu Kungs, lielāku un mazāku virsnieku, t.i., visu pakāpju eņģeļu un svēto, pavadībā; kaujas lauks – vieta, kur šī cīņa norisinās, – ir mūsu pašu sirds un iekšējais cilvēks, bet cīņas risināšanas laiks – visa mūsu dzīve.

Un kādi gan ir ieroči, kādus saviem karavīriem paģēr šī neredzamā cīņa? Par bruņucepuri tiem kalpo pilnīga neticība sev, ne-

paļaušanās pašiem uz sevi; par vairogu un bruņukreklu – drosmes un uzdrīkstēšanās pilna ticība Dievam un stipra cerība uz Viņu; bruņas un krūšusegs viņiem ir Kunga cieša-nu sniegtā mācība, josta – norobežošanās no miesas kaislībām un iekārēm, apavi – pazemība, lēnprātība un savas nespēcības pastāvīga atzīšana un izjušana, pieši – pacietība kārdinājumos un nolaidības atvairīšana; zobens, kuru viņi neizlaiž no rokas, ir lūgšana – gan vārdos, gan domās sacītā sirds lūgšana; trīspusīgais šķēps otrā rokā – cieša apņēmība nesamierināties ar pretinieci – kaislību, dusmās atraut to no sevis un neieredzēt no visas sirds; Kristus karavīru uzturs, barība, kas sniedz stiprinājumu un spēkus pretoties ienaidniekam, ir bieža Dievišķās klātbūtnes uzņemšana – gan sakramentāli, gan arī domās. Pastāvīga prāta vingrināšana, lai iepazītu to, kas ir labs tā Kunga priekšā, pastāvīga gribas nodarbināšana, lai vēlētos tikai to, kas patīkams Dievam, sirds rimtums un miers – kā gaiša un mākoņu neaptumšota debess, kas dod iespēju jau no tālienes saskatīt un novērot ienaidniekus.

Te šajā "Neredzamajā cīņā" vai, labāk sakot, Kunga Kristus cīņā Kristus karavīri iemā-

cās pazīt dažādas ļaunprātības, maldinošus kārdinājumus un visāda veida intrigas, kā arī neiedomājamas ļaunprātības un viltības, kādas pret viņiem lieto šie domu pasaulē mītošie naidnieki. Tie darbojas ar jūtu un fantāzijas palīdzību, atņemot bijību pret Dievu, un it īpaši četros veidos – ar neticību, izmisumu, godkārību, pieņemot gaismas eņģeļa izskatu. Iemācoties to visu pazīt, Kristus karavīri paši kļūst gudrāki, izzinot, kā izjaukt šādas ienaidnieka ļaunprātības un turēties tām pretī, kā arī uzzina, kāda taktika un cīņas likumi katrā gadījumā jāievēro un cik liela vīrišķība nepieciešama šai cīņā. Īsi sakot, ar šīs grāmatas palīdzību katrs pestīšanu alkstošs cilvēks iemācīsies, kā uzvarēt savus ienaidniekus, lai iemantotu patiesos dārgumus un dievišķos tikumus, par ko savukārt gūt nevīstošo vainagu un mūžīgo apsolījumu – vienību ar Dievu tagad un nākamajos laikos.

Tad nu pieņemiet, kristīgie lasītāji, šo grāmatu ar prieku un labvēlību un, mācoties tajā neredzamās cīņas mākslu, centieties ne tikai karot, cīnīties kā pieklājas, lai gūtu uzvaras laurus, jo, kā vēstī apustulis, gadās arī tā, ka cilvēks gan darbojas, bet vainagu neiegūst, jo viņa darbība ir bijusi nepareiza *(2. Tim. 2: 5)*.

Pieņemiet ieročus, kurus tā jums norāda, lai uz nāvi varētu ievainot savus domās esošos un neredzamos ienaidniekus, kuru būtība ir dvēseli maitājošas kaislības, kā arī to cēlājus un ierosinātājus – dēmonus. *"Bruņojieties ar visiem Dieva ieročiem, lai jūs varētu pretī stāties velna viltībām" (Ef. 6: 11).* Atcerieties – sv. kristībās jūs solījāties atteikties no sātana un visiem viņa darbiem, un visas viņa kalpošanas, un visa viņa lepnuma, t.i., baudkāres, godkāres, naudas kāres un citām kaislībām. Dariet, ko spējat, lai viņu atmaskotu un pilnīgi uzvarētu.

Bet kādu atmaksu, kādus apbalvojumus jūs varēsiet gūt par šādu uzvaru? Daudzus. Un lielus. Klausieties, ko par tiem vēstī Pats Kungs, kurš Atklāsmes grāmatā to jums apsola šādiem vārdiem: *"Tam, kas uzvar, Es došu ēst no dzīvības koka, kas ir Dieva paradīzē" (Atkl. 2: 7); "To, kas uzvar, neievainos otrā nāve" (Atkl. 2: 11); "Tam, kas uzvar, Es došu no apslēptās mannas" (Atkl. 2: 17); "Un tam, kas uzvar, Es došu varu pār tautām… un Es došu viņam rīta zvaigzni" (Atkl. 2: 26–28); "Kas uzvar, tas būs ģērbts baltās drēbēs, un Es viņa vārdu neizdzēsīšu no dzīvības grāmatas, viņa vārdu Es apliecināšu Mana Tēva un Viņa eņģeļu priekšā" (Atkl. 3: 5);*

"To, kas uzvar, Es darīšu par balstu Dieva namā" (Atkl. 3: 12); "Tam, kas uzvar, Es došu sēdēt pie Manis, uz Mana goda krēsla" (Atkl. 3: 21); "Kas uzvar, tas to iemantos, un Es būšu viņa Dievs, un viņš būs Mans Dēls" (Atkl. 21: 7).

Vai redzat, kādas balvas, kāda atmaksa! Vai redzat šo nevīstošo uzvaras vainagu vai, pareizāk sakot, vainagus, kas novīti priekš jums, ja jūs uzvarēsiet sātanu! Lūk, par to arī rūpējieties, par to gādājiet, tā dēļ darbojieties un atturieties no visa, *"ka neviens neatņem tavu vainagu" (Atkl. 3: 11).* Jo patiesi liels ir kauns, ja tie, kas piedalās sacensībā par miesīgām un ārējām uzvarām, piecreiz vairāk atsakās no visa, lai gūtu kādu iznīcīgu vainagu no olīvkoka vai palmu zariem, no dateles vai lauru lapām, mirtēm vai kāda cita auga, bet jūs, kas varat gūt šādu nevīstošu vainagu, aizvadāt savu dzīvi nevērībā, nolaidībā un bezrūpībā. Vai tiešām jūs no šīs snaudas neatmodinās vismaz apustuļa Pāvila vārdi!? Lūk, ko viņš saka: *"Vai nezināt, ka skrējēji stadionā gan visi skrien, bet tikai viens dabū goda algu. Skrieniet tā, ka jūs to dabūjat. Kas piedalās sacīkstēs, tas ir atturīgs visā – viņi tāpēc, lai dabūtu iznīcīgu vainagu, bet mēs – neiznīcīgu" (1. Kor. 9: 24–25).*

Un, ja jūs, centības iedvesmoti, izrādīsieties šīs uzvaras un tās gaišo vainagu cienīgi, tad neaizmirstiet, mani brāļi, lūgt Kungu – par grēku piedošanu un par to, kurš ar šīs grāmatas palīdzību mudinājis jūs uz šī labuma iegūšanu. Taču vispirms neaizmirstiet pacelt savas acis uz Debesīm un veltīt savu pateicību un godu visa Pirmavotam un jūsu uzvaras Kaldinātājam Dievam un jūsu Pirmvadonim Jēzum Kristum, un ikviens sakiet Viņam šos Zerubābela vārdus: *"No Tevis, Kungs, uzvara.. Un Tavs ir gods, es esmu tikai Tavs vergs" (2. Ezr. 4: 59)*, kā arī pravieša Dāvida sacīto: *"Jo Tev, ak, Kungs, pieder augstība un vara, godība un slava, un varenība" (1. Laiku 29: 11)*, tagad un mūžīgi mūžos.

Āmen.

1. Ko nozīmē kristīgā pilnība. Lai to iegūtu, ir jācīnās. Četras lietas, kas ir nepieciešamas, lai gūtu panākumus šajā cīņā

Dievs mūs aicina būt pilnīgiem, un arī mums pašiem piemīt šī vēlēšanās. Kungs mums vēl: *"Esiet pilnīgi, kā jūsu debesu Tēvs ir pilnīgs" (Mt 5: 48)*; arī sv. Pāvils cenšas pārliecināt: *"Brāļi, netopiet bērni saprašanā, bet ļaunuma ziņā esiet bērni! Bet saprašanā esiet pilnīgi" (1. Kor. 14: 20)*; citā vietā atkal lasām viņa vārdus: *"Lai jūs kļūtu pilnīgi un ar visu pārliecību stāvētu par to, kas ir Dieva griba" (Kol. 4: 12); "Dosimies pretī pilnībai" (Ebr. 6: 1)*. Par to runā arī Vecā Derība. Tā Dievs 5. Mozus grāmatā saka Izraēlam: *"Tev ir jābūt bezvainīgam Kunga, sava Dieva priekšā!" (5. Moz. 18: 13).* Arī sv. Dāvids savam dēlam Salamanam novēl: *"Bet tu, mans dēls Salaman, atzīsti savu tēvu Dievu un kalpo viņam ar nedalītu sirdsprātu un ar labprātīgu dvēseli" (1. Laiku 28:9).* Pēc visa minētā mēs redzam, ka Dievs no kristiešiem prasa pilnību, t.i., prasa, lai mēs būtu pilnīgi visos tikumos.

Bet, ja tu, mans dārgais lasītāj Kristū, vēlies sasniegt šos augstumus, tev vispirms jā-

zina, kas īsti ir kristīgā pilnība. Jo, to nezinādams, tu vari novirzīties no pareizā ceļa un, domādams, ka dodies pretī pilnībai, iet pavisam uz citu pusi.

Teikšu tieši: pati lielākā un pilnīgākā lieta, ko vien cilvēks var vēlēties un sasniegt, ir tuvināšanās Dievam un vienotība ar Viņu.

Taču ir ne mazums tādu, kas saka, ka kristīgās dzīves pilnību veido gavēšana, negulēšana, stāvēšana uz ceļiem, gulēšana uz kailas zemes un tamlīdzīga miesas askēze. Citi apgalvo, ka to veido garas lūgšanas mājās un baznīcas dievkalpojumu apmeklēšana. Bet ir arī tādi, kas uzskata, ka visu mūsu pilnību veido saprātīga lūgšana, noslēgšanās, aiziešana vienatnē un klusēšana. Tomēr lielākā daļa šīs pilnības sasniegšanā apmierinās ar visu noteikto askētisko darbību precīzu izpildi, nekrītot pārmērībās, bet paliekot pie zelta vidusceļa. Visi šie tikumi vieni paši vēl neveido kristīgo pilnību, bet ir tikai līdzekļi tās sasniegšanai. Par to, ka tie patiešām ir līdzekļi, kas ved uz kristīgās dzīves pilnības sasniegšanu, nav nekādu šaubu. Jo ir zināmi ļoti daudzi tikumīgi vīri, kuri apgūst tikumus ar mērķi tādējādi gūt spēku un iekšējo varu cīņā pret savu grēcīgumu un vājumu – lai smeltos

no tikumiem vīrišķību stāvēt pretī trīs mūsu galveno ienaidnieku – miesas, pasaules un sātana – kārdinājumiem un vilinājumiem, lai ar tiem nodrošinātu garīgu atbalstu, kas ir tik nepieciešams visiem Dieva kalpiem, it īpaši jauniesācējiem. Viņi gavē, lai pakļautu, ierobežotu savu trauksmaino miesu; paliek nomodā, lai attīstītu sava prāta modrību; guļ uz kailas zemes, lai netīksmināmos par miegu; saista savu mēli klusēšanā un aiziet vienatnē, lai izvairītos no mazākās iespējas izdarīt kaut ko tādu, kas varētu apvainot Vissvēto Dievu; lūdzas, apmeklē baznīcas dievkalpojumus un veic citus dievbijības darbus, lai viņu uzmanība nenovērstos no debesu lietām; lasa par mūsu Kunga dzīvi un ciešanām, lai labāk iepazītu sevis paša vājumu un Dieva žēlsirdīgo labestību, lai iemācītos un izlemtu sekot Kungam Jēzum Kristum pašaizliedzībā ar krustu savos plecos un lai vēl vairāk rosinātu sevī mīlestību uz Dievu un nepatiku pret sevi.

Bet, no otras puses, tie, kuri balsta visu savu dzīvi un cerības uz šiem tikumiem, var palikt zaudētājos. Tikumi var nest vēl lielāku ļaunumu nekā acīmredzama nevērība pret tiem – ne jau paši par sevi, jo tie ir

godprātīgi, taisni, Dievam tīkami un svēti, bet to cilvēku vainas dēļ, kuri nepienācīgi tos izmanto. Kad šie cilvēki, veltot uzmanību tikai ārēji veicamajiem tikumiem, pamet savu sirdi, mokoties savās un sātana iegribās, tad sātans, redzot, ka viņi nogājuši no pareizā ceļa, ne vien netraucē viņiem dzīvot askētiski, bet pēc viņu nīcīgajiem nodomiem palīdz šos askētiskos vingrinājumus vairot un vērst plašumā. Izbaudīdami dažas garīgas izpausmes un mierinājumus, šie cilvēki par sevi iedomājas, ka viņi jau paaugstinājušies līdz eņģeļu pakāpei, un jūtas tā, it kā atrastos paša Dieva tuvumā; citkārt viņi, gremdējoties kaut kādu abstraktu pārpasaulīgu lietu apcerēs, sapņo, itin kā būtu pavisam aizgājuši no pasaulei piederošās daļas un uzcelti trešajās debesīs. Bet to, cik grēcīgi viņi rīkojas un cik tālu no patiesās pilnības atrodas, katrs var noprast pēc viņu dzīves un morāles. Parasti šādi ļaudis vēlas, lai viņus vienmēr vērtētu augstāk par citiem, viņi dzīvo, kā pašiem tīk, vienmēr ir stūrgalvīgi savos lēmumos un akli pret visu, kas attiecas uz pašiem, toties vienmēr acīgi un centīgi citu cilvēku vārdu un darbu tiesāšanā. Ja kāds cilvēku acīs gūst cieņu, kāda,

pēc viņu domām, pienākas pašiem, viņi nevar to paciest un kļūst naidīgi noskaņoti pret šo cilvēku; ja kāds traucē viņu dievbijīgās nodarbības un askētiskos vingrinājumus, it īpaši citu klātbūtnē, – pasarg Dievs! – viņi tūdaļ kļūst sašutuši, uzliesmo dusmās un pārvēršas pavisam citos cilvēkos, kuri nemaz nelīdzinās paši sev.

Ja Dievs vēlas, lai viņi iepazītu paši sevi un atrastu īsto virzienu ceļā uz pilnību, tad sūtīs viņiem sāpes un slimības vai arī pieļaus vajāšanas, ar ko Viņš parasti pārbauda, kuri ir Viņa patiesie, īstie kalpi; tad atklāsies, kas ir slēpies viņu sirdīs un cik ļoti lepnums viņus ir samaitājis. Jo, lai arī kādas bēdas viņus piemeklētu, šie ļaudis nevēlas pakļauties Dieva gribai, paļaujoties uz Viņa taisno un noslēpumaino providenci, un nevēlas sekot Dieva Dēlam, mūsu Kungam Jēzum Kristum, kurš cieta un pazemojās mūsu dēļ. Viņi nevēlas sekot mūsu Pestītājam, darot sevi pazemīgākus par visām radībām un godājot kā mīļākos draugus savus vajātājus – kā dievišķās žēlastības ieročus un pestīšanas veicinātājus.

No visa minētā redzam, ka šādiem cilvēkiem draud briesmas. Tā kā iekšējā redze, t.i.,

viņu prāts, ir aptumšojies, arī paši uz sevi viņi raugās aplami. Domājot, ka viņu ārējie dievbijības darbi ir labi, tie secina, ka ir jau sasnieguši pilnību, un tādēļ, lepnības pārņemti, sāk tiesāt citus. Pēc tā vairs nav iespējams, ka kāds cilvēks varētu viņus atgriezt, to spēj tikai īpaša Dieva iejaukšanās. Drīzāk labajam pievērsīsies acīmredzams grēcinieks nekā slepenais – tas, kurš slēpjas redzamo tikumu aizsegā. Tagad, tik skaidri un noteikti uzzinājis, ka garīgo dzīvi un pilnību neveido tikai redzamie tikumi, par kuriem jau minējām, uzzini arī to, ka garīgā dzīve nav nekas cits kā tuvošanās Dievam un vienotība ar Viņu, kā jau pašā sākumā teikts, – ar to saistīta arī no sirds nākošā Dievišķā labuma un diženuma atzīšana un mūsu pašu niecīguma un noslieces uz visa veida ļaunumu apzināšanās, mīlestība uz Dievu un sevis paša neieredzēšana, sevis pakļaušana ne tikai Dievam, bet – mīlestībā uz Dievu – arī visām radībām, atteikšanās no jebkuras mūsu pašu gribas un pilnīga pakļaušanās Dieva gribai, turklāt tas viss jāvēlas un jādara no tīras sirds, Dievam par godu *(1. Kor. 10: 31)*, tikai un vienīgi Dieva prātam, tādēļ, ka Viņš Pats tā vēlas, un tādēļ,

ka tā mums pieklājas Viņu mīlēt un darboties Viņa labā.

Lūk, tas arī ir ar Paša Dieva roku Savu uzticamo kalpu sirdīs ierakstītais mīlestības likums! Lūk, sevis paša aizliegšana – tāda, kādu no mums prasa Dievs! Lūk, Jēzus Kristus patīkamais jūgs un Viņa vieglā nasta! Lūk, padevība un paklausība Dieva gribai, kādu to no mums ar Savu piemēru un Savos vārdos prasa mūsu Pestītājs un Skolotājs! Jo vai gan mūsu Pavēlnieks un mūsu pestīšanas piepildītājs Kungs Jēzus nav vēlējis mums Savā lūgšanā Debesu Tēvam sacīt *"Mūsu Tēvs!… Tavs prāts lai notiek kā debesīs, tā arī virs zemes" (Mt 6: 10)*? Un vai gan Viņš Pats, uzsākot Savu ciešanu un uzvaras ceļu, nesludināja: *"Ne Mans, bet Tavs prāts lai notiek!" (Lk 22: 42)*? Un vai gan par visu Savu sūtību Viņš nav sacījis vārdus: *"Es esmu nācis no debesīm ne tādēļ, lai izpildītu Savu gribu, bet Tā gribu, kas Mani sūtījis" (Jņ 6: 38)*?

Vai tagad redzi, brāl, kas par lietu? Pieļauju, ka tu jau paud gatavību un tiecies sasniegt šīs pilnības virsotnes. Lai svētīta ir tava dedzība! Taču jau no pirmajiem sava gājuma soļiem esi gatavs uz pūlēm, sviedriem un cī-

ņām! Tev viss ir jādod kā upuris Dievam un jāpilda vienīgi Viņa griba. Tomēr tu sevī sastapsi tik daudz iegribu, cik tevī būs spēka un vajadzību, un tās prasīs sevis apmierināšanu, neraugoties, vai tas ir saskaņā ar Dieva gribu vai ne. Tādēļ, lai sasniegtu savu ilgoto mērķi, tev vispirms jāapspiež savas iegribas, kuras beigu beigās būs pavisam jāapdzēš un jānomērdē; bet, lai gūtu panākumus šai darbā, tev nepārtraukti ir jāpretojas sev visā sliktajā un jāpiespiež sevi uz labo; citiem vārdiem sakot – ir nepārtraukti jācīnās ar sevi un visu, kas nāk talkā tavām iegribām, ar visu, kas tās ierosina un atbalsta. Sagatavojies šai kaujai, šai cīņai un zini, ka uzvaras vainags – tava izvēlētā mērķa sasniegšana – nav iegūstams nevienam citam kā tikai drošsirdīgiem un varonīgiem cīnītājiem.

Tā kā šī cīņa ir grūtāka par jebkuru citu (jo, uzsākot cīņu ar sevi, mēs paši sevī sastopam arī pretinieku), tad arī uzvara tajā ir daudz ievērojamāka par jebkuru citu un – galvenais – tā vairāk par visu tīkama Dievam. Jo, ja tu savā centībā un dedzībā uzvarēsi un nonāvēsi savas juceklīgās kaislības, savas iekāres un iegribas, tad tas būs Dievam tīkamāk un tu Viņam būsi ko labāku izdarījis, nekā pāta-

gojot sevi līdz asinīm vai gavējot vairāk par visiem senatnes vientuļniekiem. Pat ja tu izpirktu tūkstošiem vergu – kristiešu no neticīgo verdzības važām un dāvinātu viņiem brīvību, tas tevi neglābs, ja, to darot, tu pats būsi kaislību verdzībā. Un, lai arī kādu darbu, pat vislielāko un dižāko, tu uzsāktu un lai ar kādām grūtībām un upuriem to veiktu, tas nevedīs tevi pie tava izvēlētā mērķa, ja, to darot, tu atstāsi bez uzmanības savas iekāres un ļausi tām brīvi dzīvot un darboties.

Un tagad, kad esi uzzinājis, kas īsti ir kristīgā pilnība un ka tās sasniegšanai tev nepārtrauktā un sīvā cīņā jācīnās pašam ar sevi, tev, ja vien tu patiesi vēlies kļūt par uzvarētāju šai neredzamajā cīņā un izrādīties ilgi gaidītā uzvaras vainaga cienīgs, ir jārosina savā sirdī četri tālāk minētie gatavības stāvokļi un garīgās darbības, jālieto it kā neredzami ieroči – turklāt visuzticamākie, drošākie un uzvarošākie, tas ir:

a) nekad un nekādā ziņā nepaļauties uz sevi,

b) savā sirdī vienmēr nest absolūtu un pilnīgi drošu, paļāvīgu cerību uz vienīgo Dievu,

c) nepārtraukti cīnīties un

d) vienmēr lūgt Dievu.

2. Nekad un nekādā ziņā nevajag ticēt sev un paļauties uz sevi

Nepaļauties uz sevi – tas mūsu cīņā ir tik nepieciešami, ka bez tā – vari būt pārliecināts – ne tikai nevarēsi gūt gaidīto uzvaru, bet nenoturēsies pat pret vissīkākajiem ienaidnieka uzbrukumiem. Paturi to dziļi savā prātā un sirdī.

Jau kopš mūsu ciltstēva nozieguma laikiem mēs, neraugoties uz mūsu garīgo un morālo spēku atslābumu, parasti esam ļoti augstās domās par sevi. Un, par spīti tam, ka ikdienas reālā pieredze mūs ļoti uzskatāmi pārliecina par šādu uzskatu aplamību, mēs kaut kādā neizprotamā pašapmānā nepārstājam ticēt, ka kaut kas tomēr esam, turklāt kaut kas visai nozīmīgs. Taču tas ir tikai mūsu gara vājums, turklāt ļoti grūti pamanāms un apzināms. Un tas vairāk par visu ir pretīgs Dievam – kā pirmais mūsu patības, mūsu patmīlības aizmetnis, kā avots, sakne un iemesls, no kā rodas visas mūsu kaislības, visi mūsu kritieni un netiklības. Augstprātība aizslēdz tās vienīgās durvis, pa kurām mūsos parasti ienāk Dieva svētība, tādējādi neļaujot tai ieiet un iemājot cilvēkā. Un žēlastība atkāpjas no viņa… Jo kā

gan tā, apgaismojot un palīdzot, varētu ieiet cilvēkā, kurš iedomājas esam ļoti liels un visu zinošs un kuram – arī pēc paša domām – nav vajadzīga kaut kāda palīdzība no malas? Lai Dievs mūs pasargā no šādas luciferiskas kaislības un aizraušanās! Dievs ar pravieša muti stingri nosoda tos, kuriem piemīt minētās iedomības un pašvērtējuma tieksmes, sacīdams: *"Bēdas lai tiem, kas tikai pašu acīs ir gudri un prātīgi tikai paši savās iedomās!" (Jes. 5: 21).* Lūk, kādēļ arī apustulis māca: *"Neesiet pārgudri paši sevī" (Rom. 12: 16).*

Neieredzēdams šo ļauno iedomību, Dievs neko citu tā nemīl un nevēlas mūsos redzēt kā patiesu sava niecīguma apziņu un pilnīgu pārliecību un izjūtu, ka viss labais mūsu iedabā un mūsu dzīvē nāk vienīgi no Viņa kā visa labā sākuma un ka no mums pašiem nevar nākt nekas patiesi labs: ne nodoms, ne darbs. Tādēļ arī Viņš Pats Savā providencē cenšas šo debesu dēstu iedēstīt Savu mīļoto draugu sirdīs, rosinot viņus nepārvērtēt sevi un atbrīvoties no pašpaļāvības, – reizēm svētīgi iedarbodamies un iekšēji apgaismojot, reizēm ar ārējiem triecieniem un ciešanām, citkārt atkal ar negaidītiem un gandrīz vai nepārvaramiem kārdinājumiem, bet dažkārt

arī ar citiem, mums ne vienmēr saprotamiem līdzekļiem.

Tomēr, kaut arī savas ļaunās dabas apzināšanās un nepaļaušanās uz sevi ir Dieva žēlastība, mums arī pašiem ir jāpieliek visas pūles, lai to iemantotu, ir jādara viss, ko varam, viss, kas vien ir mūsu spēkos. Un es, mans brāli, norādīšu tev četras lietas, ar kurām tu – ar Dieva palīdzību – beidzot varēsi rast neuzticēšanos sev jeb spēju nekad un nekādā veidā nepaļauties uz sevi.

A. Iepazīsti savu niecīgumu un nekad neaizmirsti, ka tu pats nevari izdarīt nekā laba, par ko varētu izrādīties Debesu valstības cienīgs. Klausies, ko saka Dieva gudrības zinošie tēvi. Damaskas Pēteris apgalvo, ka "nav nekā labāka par savas nevarības un neziņas iepazīšanu un nav nekā sliktāka kā to neapzināties". Sv. Maksims Apliecinātājs māca, ka "jebkura tikuma pamatā ir cilvēciskās nevarības izzināšana un iepazīšana". Sv. Jānis Zeltamute apgalvo, ka "tikai tas sevi vislabāk pazīst, kas domā, ka viņš ir nekas".

B. Meklē šai lietā palīdzību no Dieva sirsnīgās un pazemīgās lūgšanās, jo tā ir Viņa dāvana. Un, ja tu gribi to saņemt, tev vispirms

vajag radīt sevī pārliecību, ka tev ne tikai nav šādas apziņas par sevi, bet ka arī iemantot to paša spēkiem nebūt nespēj; pēc tam, droši nostājoties Dieva varenības priekšā un cieši ticot, ka Savā neizmērojamā labestībā Viņš tev vienmēr dāvā tādu sevis apziņu, kādu dotajā brīdī atrod par vajadzīgu, nepieļauj ne mazākās šaubas, ka tu varētu to nesaņemt.

C. Pierodi vienmēr sargāties un bīties no saviem neskaitāmajiem ienaidniekiem, kuriem tu nespēj pretoties pat ne īsu brīdi, bīsties no viņu ilgā pieredzē gūtām iemaņām cīņā ar mums, bīsties no visām viņu iespējamajām viltībām un slazdiem, no viņu pārvēršanās par gaismas eņģeļiem, no viņu neskaitāmajām ļaunprātībām un lamatām, ko viņi slepus izliek tavas tikumīgās dzīves ceļā.

D. Ja kritīsi kādā grēkā, cik iespējams ātri centies apzināties savu nevarību. Tādēļ Dievs pieļāva tavu kritienu, lai tu labāk iepazītu savu vājumu un ne tikai pats iemācītos nicināt sevi, bet vēlētos, lai arī citi tevi nicina tava vājuma dēļ. Zini, ka bez šādas vēlēšanās tevī nevar rasties un nostiprināties labu darošā neticība sev, kas savukārt ir patiesas pazemības pamats un aizsākums un kas pati aizsā-

kas jau minētajā, pieredzētajā savas nespēcības un nevarības apziņā.

No iepriekšminētā katram redzams, cik ļoti tam, kurš vēlas iegūt debesu gaismu, nepieciešams iepazīt un izzināt pašam sevi. Lepnie un pašpaļāvīgie pie šādas atziņas parasti nonāk caur kritieniem; Dievs Savā labsirdībā taisnīgi pieļauj viņiem krist tajā pašā grēkā, no kura viņi, kā paši uzskata, spēj sevi pasargāt. Dievs grib, lai viņi iepazītu savu nevarību un necenstos vairs paļauties uz sevi ne šajā, nedz arī citās lietās.

Taču šis līdzeklis, lai arī ļoti iedarbīgs, nav drošs, Dievs to neizmanto vienmēr, bet gan tikai tad, kad visi citi mūsu jau minētie līdzekļi, kas ir vieglāk lietojami, neaizved cilvēku pie sevis iepazīšanas. Tad Viņš ļauj krist cilvēkam lielākos vai mazākos grēkos atkarībā no tā, cik liela ir viņa lepnuma, iedomības un pašpaļāvības pakāpe; tur, kur nav šādas iedomības un pašpaļāvības, nav arī pamācošo kritienu. Tādēļ, ja tev gadās paklupt, tūdaļ steigšus pazemojies jūtās un domās, nepārtraukti lūdz, lai Dievs tev dod patieso gaismu, ar kuru iepazīt savu niecību un nekrist tai pašā vai vēl smagākā un postošākā grēkā.

Te vēl piebildīšu, ka ne tikai tad, kad cilvēks krīt kādā grēkā, bet arī tad, kad viņš nokļūst kādā nelaimē, bēdās un ciešanās, it īpaši, ja tā ir smaga un ilgstoša miesas slimība, viņam ir jāsaprot, ka tas notiek tāpēc, lai viņš, iepazīstot sevi, nonāktu pie savas nevarības apzināšanās un kļūtu pazemīgs. Šim mērķim un šā mērķa labad Dievs pieļauj, lai pār mums nāktu visāda veida kārdinājumi – no sātana, cilvēkiem un mūsu samaitātās dabas. Arī sv. Pāvils, redzot šo iemeslu savos Āzijā piedzīvotajos kārdinājumos, ir teicis: *"Mēs sevī bijām pārliecināti, ka mums jāmirst, tā ka vairs nepaļāvāmies uz sevi, bet uz Dievu, kas uzmodina mirušos" (2. Kor. 1: 9).*

Vēl piebildīšu, ka tas, kurš grib iepazīt savu nespēcību, lai kaut vai vienu dienu pavēro visu savu rīcību – ko domājis, ko runājis un darījis. Nav šaubu, ka viņš atklās, ka lielākā daļa domu, vārdu un darbu bijuši grēcīgi, nepareizi, nesaprātīgi un ļauni. Un šāda pieredze viņu pilnīgi pārliecinās, cik nesaskanīgs un nevarīgs viņš ir, un tādējādi – ja vien patiesi vēlēs sev labu – viņš sajutīs, cik bezjēdzīgi ir gaidīt no sevis kaut kādu labumu un cik bezjēdzīgi ir paļauties uz sevi.

3. Par cerību uz vienīgo Dievu un paļāvību Viņam

Lai arī mūsu neredzamajā cīņā ir tik nepieciešami nekādā ziņā nepaļauties uz sevi, tomēr, ja mēs, neatraduši citu balstu, kritīsim izmisumā un vilsimies sevī, tad vai nu tajā pašā brīdi aizbēgsim no kaujas lauka, vai arī tiksim galīgi uzvarēti un nokļūsim savu ienaidnieku gūstā. Tādēļ līdz ar pilnīgu sevis noliegšanu mums savā sirdī jāieliek arī pilnīga paļāvība uz Dievu, pilnīga pārliecība Viņā un jāizjūt no visas sirds, ka mums patiešām nav neviena cita, uz ko cerēt un paļauties, kā tikai Viņš Vienīgais, un ne no viena cita, tikai un vienīgi no Viņa, mēs varam gaidīt visu labumu, palīdzību un uzvaru. Jo, tā kā no mums pašiem, kas neesam nekas, nav ko citu gaidīt kā tikai piedauzību un kritienus, kādēļ arī atmetam jebkuru cerību uz sevi, tad – pilnīgi pretēji – no Dieva mēs vienmēr saņemam jebkuru uzvaru, tiklīdz bruņojam savu sirdi ar dzīvu cerību un paļāvību uz Viņu, kā arī ar pilnīgu pārliecību, ka saņemsim no Viņa palīdzību, par ko liecina šādi psalma vārdi: *"Kungs ir mans stiprums un mans vairogs, mana sirds paļaujas uz Viņu. No Viņa man nāk*

palīdzība" (Ps. 28: 7). Bet nostiprināties šai cerībā un tālab saņemt visādu palīdzību mums palīdzēs šādas prāta nostādnes.

A. Tas, ka mēs meklējam palīdzību pie Dieva, kurš, būdams Visuvarošs, var izdarīt visu, ko vien vēlas, tātad var arī mums palīdzēt.

B. Tas, ka meklējam šo palīdzību pie Dieva, kurš kā Visuzinošais un Visugudrais vispilnīgākajā veidā zina visu, tātad pilnībā zina arī to, kas vajadzīgs mūsu katra pestīšanai.

C. Tas, ka meklējam šādu palīdzību pie Dieva, kurš kā bezgalīgi Labais neizsakāmā mīlestībā sagaida mūs allaž gatavības pilns ik stundu un ik minūti sniegt jebkuru palīdzību, kas mums vajadzīga, lai gūtu pilnīgu uzvaru mūsu garīgajā cīņā.

Un kā gan būtu iespējams, ka mūsu labais Gans, kurš trīs gadus līdz pagurumam meklēja pazudušās avis, turklāt Viņa ietais ceļš bija tik grūts un ērkšķains, ka Viņš izlēja Savas asinis un atdeva dzīvību, – kā gan varētu būt iespējams, ka tagad, kad šī avs seko Viņam, savā mīlestībā vēršas pie Viņa un paļāvības pilna gaida palīdzību, Viņš nepievērstu tai Savu skatu un neceltu to Savos dievišķajos plecos un, aiznesis debesu eņģeļu pulkā, nerīkotu svinības par godu šim priecīgajam no-

tikumam? Un, ja reiz mūsu Dievs, kā līdzībā par evaņģēlisko drahmu *(Lk 15: 8)*, nepārstāj milzīgā centībā un mīlestībā meklēt aklo un kurlo grēcinieku, vai gan varētu būt iespējams, ka Viņš atstāj to tagad, kad tas kā pazudusī avs brēc un sauc pēc sava Gana? Un kurš gan ticēs, ka Dievs, kurš nepārtraukti modina cilvēka sirdi, vēlēdamies ieiet viņā un vakarēt kopā ar viņu *(Atkl. 3: 20)*, – kurš gan ticēs, ka šis pats Dievs brīdī, kad cilvēks atver Viņam savu sirdi un piesauc Viņu, varētu palikt nedzirdīgs un nevēlētos ieiet viņā?

D. Un, beidzot, ceturtais līdzeklis, kā iedzīvināt paļāvību uz Dievu un piesaistīt Viņa ātru palīdzību, ir – savā atmiņā atsaukt visus Dievišķajos Rakstos attēlotos Dieva tūlītējās palīdzības piemērus. Un šie piemēri, kuru ir tik daudz, visskaidrāk parāda, ka nekad neviens, kas paļāvies uz Dievu, nav vīlies un palicis kaunā. *"Skatiet senās ciltis," aicina gudrais Sīrahs, "un redzat." (Sīr. 2: 10).*

Bruņojies ar šiem četriem ieročiem, cīnies vīrišķīgi, esi drošs un pilnīgā pārliecībā, ka tev būs lemts uzvarēt. Tā rīkojoties iemantosi pilnīgu paļāvību uz Dievu, kura allaž piesaistīs Dieva palīdzību un ietērps visu uzvarošā spēkā. Tas un arī pārējais nostiprinās tevī pil-

nīgu nepaļaušanos uz sevi. Par šo nepaļaušanos uz sevi es, izmantodams iespēju, atgādinu arī šajā nodaļā, jo nezinu, kam un kad nav bijis vajadzības par to atgādināt. Šis pašnovērtējums, it kā mēs būtu kaut kas, turklāt kaut kas nozīmīgs, ir tik dziļi iesakņojies un tik ļoti saaudzis ar mums, ka tas vienmēr slepus mitinās mūsu sirdīs kā kāda smalka un nemanāma kustība pat tad, kad esam pārliecināti, ka nepaļaujamies uz sevi, bet, gluži otrādi, paļaujamies uz vienīgo Dievu. Vienmēr noskaņo sevi tā, lai tu, cik spēdams, varētu izvairīties no šādām iedomām par sevi un rīkotos bez jebkādas pašpaļāvības, cerot vienīgi uz Dievu, lai savas nevarības apziņa un sajūta tiktu atrasta tevī pirms Dieva visvarenības apcerēšanas, bet tās abas savukārt lai iet pa priekšu ikvienam tavam darbam.

4. Kā var pazīt to, kas paļaujas uz Dievu, nevis uz sevi

Nereti gadās, ka daži pašpaļāvīgi domā, ka viņi nemaz necer uz sevi, bet visas savas cerības liek uz Dievu un ka tikai Viņā gūst savu pārliecību. Taču tā nebūt nav. Viņi paši par to var pārliecināties, spriežot pēc tā, kas viņos

un ar viņiem norisinās tad, kad viņiem gadās paklupt. Ja viņi, skumstot par kritienu, apberot pārmetumiem un rājot sevi, tai pašā laikā prāto: izdarīšu to un to, kritiena sekas izlīdzināsies, un atkal viss būs pa vecam, – tad tā ir droša zīme, ka arī pirms šī kritiena viņi paļāvās uz sevi, nevis uz Dievu. Un, jo drūmākas, skumjākas un bezcerīgākas ir šīs viņu bēdas, jo skaidrāk ir redzams, ka viņi pārāk daudz paļāvušies uz sevi un pārāk maz uz Dievu, tādēļ arī nekāds iepriecinājums neizkliedē viņu skumjas. Toties tas, kurš nepaļaujas uz sevi, bet cer uz Dievu, ja pakrīt, pārāk nebrīnās par to un nav pārmērīgu skumju nospiests, jo zina, ka tas, protams, ir noticis viņa nevarības dēļ, bet visvairāk tādēļ, ka vāja ir viņa paļāvība uz Dievu.

Tādēļ arī kritiena rezultātā spēcīgāka kļūst viņa neuzticība sev un viņš vēl jo vairāk cenšas palielināt un padarīt dziļāku savu pazemīgo paļāvību uz Dievu; un tad, neieredzot nešķīstās kaislības, kas bijušas par iemeslu viņa krišanai, viņš – Dieva apvainošanu nogludinot – klusi un mierīgi veic grēku nožēlas darbus un, bruņojies ar paļāvību uz Dievu, vīrišķībā un noteiktībā līdz pat nāvei vajā savus dvēseles ienaidniekus.

Es vēlētos, lai par te sacīto padomātu tie, kuri par sevi iedomājas, ka viņi ir tikumīgi un garīgi; kas, iekrituši kādā grēkā, mokās un vārguļo, nerazdami sev mieru, izmisuši šais bēdās un skumjās, kas radušās viņos ne no kā cita kā no pašu patmīlības, un kuri, lai atbrīvotos no šīs nastas, steidzas pie sava garīgā tēva. Viņiem tas būtu jādara tūlīt pēc grēkā krišanas tik dēļ tā vien, lai ātrāk nomazgātu Dievu zaimojošos grēka traipus un grēku nožēlošanas sakramentā saņemtu jaunu – pret sevi pašu vērstu spēku.

5. Grēcīgi domā tie, kuri pārmērīgas skumjas uzskata par tikumu

Tie, kas par tikumu uzskata pārmērīgas skumjas pēc krišanas grēkā, nesaprot, ka tas ar viņiem notiek lepnuma un iedomības dēļ – tādēļ, ka viņi pārāk paļaujas uz sevi un uz saviem spēkiem. Jo, domājot par sevi, ka viņi ir kaut kas svarīgs, šie ļaudis ir daudz uzņēmušies, cerēdami paši tikt ar to galā. Sava kritiena rezultātā sapratuši, ka viņiem nav nekāda spēka, viņi – gluži kā kaut ko negaidītu sastapuši – brīnās, mulst un zaudē dūšu, redzēdami kritušu un zemē nostieptu to

pašu elku, t.i., sevi pašu, uz ko ir likuši visas savas cerības. Taču tā nenotiek ar pazemīgo, kurš paļaujas uz Dievu un tik tiešām neko labu no sevis negaida. Tādēļ, ja arī viņš krīt grēkā un skumst, juzdams tā smagumu, tomēr nesamulst un nesvārstās neizpratnē, jo zina, ka tas gadījies paša vājuma dēļ, kas pēc pieredzes nebūt nav kaut kas negaidīts.

6. Daži padomi, kā noskaidrot to, ka tu neuzticies sev, bet pilnīgi paļaujies uz Dievu

Tā kā viss spēks, ar kuru tiek uzvarēti mūsu ienaidnieki, rodas no neticības sev pašiem un no paļāvības uz Dievu, tad tev jānodrošinās ar precīzu informāciju par to, lai ar Dievpalīgu nestu un glabātu sevī šādu spēku. Tad zini, ka ne visas spējas un labās īpašības, dabas dotas vai iegūtas, ne arī visi talanti, par velti dāvātās veltes, ne arī visu Rakstu zināšana, ne arī tas, ka mēs ilgu laiku esam kalpojuši Dievam, ne arī tas viss kopā nedos mums spēju pareizi izpildīt Dieva gribu, ja katrā Dievam tīkamajā labajā darbā, ko mums pienākas veikt, katrā nelaimē, neveiksmē, no

kuras cenšamies izvairīties, katrā krustā, ko nesam saskaņā ar mūsu Dieva gribu, – ja šajos un visos līdzīgajos gadījumos mūsu sirdi neiedvesmos kāda īpaša Dieva palīdzība un nesniegs mums spēkus veikt to, kas pienākas. Kungs saka: *"Jo bez Manis jūs nenieka nespējat izdarīt" (Jņ 15: 5)*. Tādēļ arī mums visu savu dzīvi, ik dienu un ik minūti ir jāglabā savā sirdī tādas jūtas, tāda pārliecība un noskaņojums, ka nekādā gadījumā, nekāda iemesla dēļ mums nav pieļaujams paļauties un cerēt pašiem uz sevi.

Kas attiecas uz paļaušanos Dievam, tam, ko teicu jau trešajā nodaļā, pievieno vēl sekojošo: zini, ka Dievam nav nekā vieglāka un ērtāka kā palīdzēt tev uzvarēt savus ienaidniekus, vienalga, vai to būtu daudz vai maz, vai tie būtu veci un spēcīgi vai jauni un vāji. Taču visam ar Dieva ziņu ir savs laiks un sava kārtība. Tādēļ, lai arī cik lielā mērā grēki būtu pārņēmuši tavu dvēseli, lai arī tā būtu vainīga visos pasaules noziegumos, lai arī apgānīta tik, cik vien iespējams iedomāties, un lai arī viņa, cik nu vien gribējusi un varējusi, būtu izmantojusi jebkurus līdzekļus un veikusi jebkurus varoņdarbus, lai atrautos no

grēka un atgrieztos uz labā ceļa, taču nekādi nav spējusi palikt uzticīga kaut mazumā, bet – gluži pretēji – vēl vairāk iegrimusi ļaunumā, – pat ja viņa ir tāda, tomēr tā nedrīkst kļūt vāja savā paļāvībā uz Dievu un atkāpties no Viņa, tā nedrīkst pamest ne ieročus, ne garīgos varoņdarbus, bet tai nepārtraukti jācīnās ar sevi un ienaidniekiem – visā savā vīrišķībā un izturībā. Jāievēro, ka šai neredzamajā cīņā nezaudē tikai tas, kurš nepārstāj cīnīties un paļauties uz Dievu, kura palīdzība nekad neatkāpjas no tiem, kas cīnās Viņa pulkos, lai gan dažreiz Viņš pieļauj, ka tie saņem arī ievainojumus. Tādēļ cīnies neatkāpjoties, jo tā arī ir lietas būtība. Dievam vienmēr ir gatavas zāles ievainotajiem un palīdzība ienaidnieka sakaušanai, ko Viņš īstajā laikā sniedz Saviem karotājiem, kuri meklē Viņu un cer uz Viņu; un tad – kādā brīdī, kad to nemaz necer, viņi ierauga, kā izzūd viņu lepnie ienaidnieki – kā Rakstos teikts: *"Bābeles karavīri neiet vairs cīņā, tie sēd bezdarbīgi savos cietokšņos, viņu drosme zudusi" (Jer. 51: 30).*

7. Kā mums jāvingrina prāts, lai tas neciestu no nezināšanas

Ja neticība sev un paļaušanās uz Dievu, kas ir tik ļoti nepieciešama mūsu garīgajā cīņā, būs vienīgais, kas paliks mūsos, mēs ne tikai negūsim uzvaru, bet – gluži otrādi – iekritīsim vēl lielākā ļaunumā. Tādēļ līdz ar to mums vēl jāveic īpaša veida garīgie vingrinājumi.

Pirmajiem ir jābūt prāta un gribas vingrinājumiem.

Prāts jāatbrīvo un jāsargā no aprobežotības, kas ir tik naidīga tādēļ, ka aptumšodama neļauj tam zināt patiesību, kas ir īstā prāta daļa un tā centienu mērķis. Tādēļ prāts jāvingrina, lai tas būtu gaišs un tīrs un spētu labi atšķirt, kas mums vajadzīgs dvēseles šķīstīšanai no kaislībām un rotāšanai ar tikumiem.

Tādu prāta gaišumu mēs varam sasniegt divējādi: pirmais, visnepieciešamākais veids ir lūgšana, kura mums jālūdzas Svētajam Garam, lai Tas savā labdabībā izlietu dievišķo gaismu mūsu sirdīs, ko Viņš, jādomā, arī darīs, ja mēs patiesi meklēsim vienīgo Dievu, ja no sirds centīsimies it visā rīkoties pēc Viņa

gribas un ja ik lietā uzklausīsim mūsu pieredzējušo garīgo tēvu padomus.

Otrs prāta vingrināšanas veids ir pastāvīgi vērot lietas un iedziļināties to izzināšanā, lai tā skaidrāk redzētu, kuras no tām ir labas un kuras sliktas: nevis tā, kā par tām spriež sajūtas un pasaule, bet gan tā, kā par to liecina veselais saprāts un Svētais Gars vai patiesie Dieva iedvesmoto Svēto Rakstu, gara censoņu, svēto tēvu vai baznīcas skolotāju vārdi. Ja šāda vērošana un iedziļināšanās būs pareiza un pienācīga, tā mums ļaus savā sirdī skaidri saprast, cik maz vērā ņemams ir tas, ko mīl un visādi meklē aklā un izvirtusī pasaule.

Tik tiešām ir tā, ka pasaules godība, baudas un bagātība būtībā nav nekas cits kā iznīcība un dvēseles nāve; ka ķengāšanās un zaimi, ar ko mūs vajā pasaule, mums nesīs patiesu godību, ciešanas – prieku; ka piedošana un laba darīšana mūsu ienaidniekiem ir patiesā cēlsirdība – viena no galvenajām dievišķīguma pazīmēm; ka lielāks spēks un vara pieder tam, kurš nicina visu pasauli, nekā tam, kurš valda pār visu pasauli; ka labprātīga pazemība ir rīcība, kas vairāk pauž vīrišķību un gara stingrību nekā lielu ķēniņu pakļaušana un valdīšana pār tiem; ka pazemīga sevis izzinā-

šana ir jāvērtē augstāk par jebkuru citu, pat visaugstāko gudrību; ka uzvarēt un iznīcināt savas sliktās tieksmes un iekāres, lai arī cik tās būtu maznozīmīgas, ir daudz slavējamāk nekā ieņemt daudzus cietokšņus un sakaut spēcīgus, labi apbruņotus karapulkus, pat vairāk nekā darīt brīnumus un uzmodināt mirušos.

8. Kāpēc mēs nepareizi spriežam par lietām, un kā iemantot pareizu spriedumu par tām

Iemesls tam, ka mēs nepareizi spriežam par jau iepriekš minētajām lietām, ir tas, ka mēs neieskatāmies to iekšienē, dziļumā, lai redzētu to būtību, bet gan uztveram patiku vai nepatiku pret tām no pirmā acu uzmetiena, t.i., pēc to izskata. Šī patika vai nepatika pret tām pārņem mūsu prātu un aptumšo to, tāpēc arī prāts nevar spriest par tām pareizi, atbilstoši īstenībai. Ja tu vēlies, lai šādi maldi nerastu vietu tavā prātā, tad esi ļoti uzmanīgs; un, ja tu vai nu redzi savām acīm, vai iztēlojies kādu lietu, savaldi, cik spēj, savas vēlēšanās un neļauj sev jau no pirmās reizes ar patiku vai mīlestību attiekties pret šo lietu, ne arī just nepatiku pret to, bet aplūko to kā

no malas, tikai ar prātu. Tādā gadījumā prāts, nebūdams kaislības aptumšots, būs brīvs un tīrs savā būtībā un tam piemitīs spēja izzināt patiesību, iedziļināties lietu būtībā, kur nereti aiz melīgi pievilcīgas ārienes slēpjas ļaunums, bet labums paslēpts ārēji netīkamā aizsegā.

Bet, ja tev priekšā aizsteigsies vēlēšanās un tūdaļ iemīlēsi lietu vai novērsīsies no tās, tad tavs prāts vairs nespēs izzināt to tik labi, kā pienākas. Jo šāds iepriekšējs spriedums, attieksme jeb, pareizāk sakot, šī kaislība, nonākusi mūsu iekšējā pasaulē, kļūst par sienu starp prātu un lietu un, aptumšojot prātu, rīkojas tā, ka tas domā par lietu citādāk nekā tas patiesībā ir, vēl jo vairāk pastiprinot sākotnējo attieksmi. Šai attieksmei pieņemoties spēkā, prāts aptumšojas pavisam. Un tad kaislība pret attiecīgo lietu pieaug līdz galējai robežai – tā, ka cilvēkam tā sāk šķist mīlama vai nīstama vairāk par visām lietām, ko viņš ir kādreiz mīlējis vai nīdis. Tādējādi gadās, ka, neievērojot manis norādīto noteikumu, t.i., atturēties no vēlēšanās lietu iemīlēt vai neieredzēt pirms tās apspriešanas, abos šais dvēseles spēkos, t.i., prātā un gribā, ļaunums vienmēr gūst virsroku – un tie aizvien vairāk

un vairāk iegrimst arvien dziļākā tumsā, arvien dziļāk grēkā.

Un tā esi modrs un uzmanies no mīlestības un naida pret kaut ko kaisles vadīts, pirms vēl neesi paspējis tā labumu apskatīt saprāta un Dievišķo Rakstu patiesajā gaismā, svētības un lūgšanas gaismā un ar sava garīgā tēva palīdzību, lai nekristu grēkā un neieskatītu patiesi labo par ļaunu un patiesi slikto par labu, kā tas lielākoties notiek ar dažām tāda veida lietām, kas pašas par sevi ir labas un svētas, bet atkarībā no apstākļiem, tādēļ ka tās veiktas nelaikā vai neīstajā vietā, vai arī par daudz vai par maz, atnes ne mazums ļaunuma tiem, kas tās dara. Un no pieredzes mēs zinām, kādām nelaimēm tikuši pakļauti daži tamlīdzīgi slavējami un svēti darbi.

9. Par prāta pasargāšanu no nevajadzīgas viszinības un dīkas ziņkāres

Cik nepieciešami, kā jau minējām, ir sargāt prātu no nezināšanas, tikpat nepieciešami ir to sargāt arī no nezināšanai pretējas viszinības un ziņkāres. Jo, ātri piepildīdami to dažādām zināšanām, priekšstatiem un iedomām, to skaitā arī maldīgām, nevajadzīgām

un kaitīgām lietām, mēs to padarām nespēcīgu – un tas jau vairs nespēj izprast, kas vajadzīgs mūsu garīgajai izaugsmei un pilnībai. Attiecībā pret laicīgo lietu zināšanām, arī ja tās citkārt ir pieļaujamas, bet ne nepieciešamas, tev jāizturas tā, it kā tu jau būtu miris. Lai pasargātu prātu no laicīgām domām un lietām, tas ir maksimāli jākoncentrē un jāsavāc sevī.

Stāsti par bijušo un jaunas ziņas par tagad notiekošo lai iet tev garām, un visi apvērsumi pasaulē un dažādās valstīs lai tavās acīs būtu tādi, it kā to nemaz nebūtu, bet, kad kāds tev par tiem stāsta, novērs no tiem savu sirdi un iztēli. Klausies, ko saka sv. Basilijs: "Lai kā rūgts kumoss tev būtu pasaules ziņu klausīšanās un kā medus šūnas – sirdsšķīsto tēvu teiktais"; un uzklausi arī pravieša Dāvida sludināto: *"Pārgalvji man rok bedres, tie, kas nerīkojas pēc Taviem likumiem" (Ps. 119: 85)*. Lai tev iepatīkas pievērst savu uzmanību tikai garīgām un debesu lietām un izzināt tās, un neko lai pasaulē tu negribētu zināt kā tikai *"Jēzu Kristu, un Viņu vēl krustā sistu" (1. Kor. 2: 2)*, Viņa dzīvi un nāvi un to, ko Viņš no tevis prasa. Tā rīkojoties, tu rīkosies tīkami Die-

vam, kurš mīl tos, kuri mīl Viņu un cenšas pildīt Viņa gribu.

Jebkura cita pētniecība un izzināšana ir patmīlības un lepnuma auglis un barība, tā ir sātana važas un tīkli, kurš, redzēdams, cik spēcīga un noturīga ir garīgās dzīves meklētāja griba, cenšas uzvarēt viņa prātu ar tādu zinātkāri, kura novestu pakļautībā ļaunajam. Tā dēļ viņš parasti iedveš augstas, smalkas un pārsteidzošas domas it īpaši tiem ļaudīm, kuri ir atjautīgi un veikli uz gudriem prātojumiem. Viņi, aizrāvušies ar baudu, kādu sagādā šādi augsti prātojumi un to izskatīšana, aizmirst sargāt un saglabāt savas sirds tīrību un kavēties pazemīgās pārdomās par sevi, un nodarboties ar patiesu sevis mērdēšanu; būdami lepnuma un pašvērtības važu sasaistīti, viņi rada sev elku no sava prāta, kā rezultātā, paši to nemanot, nonāk pie iedomas, ka viņiem vairs nav vajadzīga gaisma, ne arī citu padomi, jo viņi ir pieraduši, tiklīdz kas vajadzīgs, steigšus doties pie sava elka – pašu saprašanas, pašu spriedumiem.

Taču tā ir ļoti bīstama un grūti ārstējama vaina; prāta lepnums ir daudz ļaunāks par gribas lepnumu. Jo gribas lepnums, būdams

prātam saredzams, dažkārt var tikt viegli izārstēts, to iegrožojot. Taču – kas gan izārstēs prātu, kurš pats savā pašpaļāvībā ir nostiprinājis sevī domu, ka viņa paša spriedumi ir labāki par visiem citiem? Vai gan tas var kādam klausīt, ja ir pārliecināts, ka visu citu spriedumi ir sliktāki nekā viņa paša? Ja dvēseles iekšējā redze – prāts, ar kura palīdzību cilvēks varētu iepazīt un labot gribas lepnumu, pats ir akls savā lepnumā un paliek neārstēts, kas gan izārstēs gribu? Tad cilvēka iekšienē viss tiek sajaukts un sabojāts, un nav arī kur un kam uzlikt plāksteri. Lūk, kādēļ tev, cik vien iespējams ātri, ir jāsāk pretoties šim pazudinošajam prāta lepnumam, vēl pirms tas pagūst tevi pilnībā pārņemt. Pretojies un ierobežo sava prāta traukšanos, kā arī padevīgi pakļauj savu viedokli citu viedokļiem; esi nevaldāms savā mīlestībā uz Dievu, ja gribi būt gudrāks par Salamanu: *"Ja kāds jūsu starpā tur sevi par gudru šīs pasaules lietās, tam jātop neprātīgam, lai tas kļūtu gudrs" (1. Kor. 3: 18).*

10. Kā iemācīt savu gribu, lai tā visās lietās, kā iekšējās, tā arī ārējās, meklētu vienīgi to, kā labpatikt Dievam

Bez sava prāta vingrināšanas tev arī sava griba jāvada tā, lai neļautu tai padoties savām vēlmēm, bet – gluži pretēji – virzītu uz to, lai tā būtu pilnīgi vienota ar Dieva gribu. Un tad vēl paturi prātā, ka tev nepietiek tikai ar to, ka tu vienmēr vēlies un meklē to, kas patīkams Dievam; tev turklāt vēl tas jāvēlas, it kā tu būtu Paša Dieva virzīts un ar vienu vienīgu mērķi – labpatikt Viņam no visas sirds. Lai noturētos, paliktu pie šī mērķa, mums ir jāiztur vēl sīvāka cīņa ar savu būtni, nekā visu iepriekš minēto veicot. Jo mūsu būtne ir tik ļoti ievirzīta uz izdabāšanu sev, ka tā visos savos darbos, pat vislabākajos un garīgākajos, meklē mierinājumu un baudu sev pašai, tādējādi nemanāmi un slepus izmantodama to kā barību.

Tādēļ gadās, ka tad, kad mums priekšā stāv garīgas nodarbošanās, mēs tūdaļ izjūtam iekāri un tiecamies pēc tām, taču nevis kā Dieva gribas virzīti, nevis ar mērķi labpatikt Dievam, bet gan tā mierinājuma un ie-

priecinājuma dēļ, kas rodas mūsos tad, kad iekārojam un meklējam to, ko no mums vēlas Dievs; un, jo augstāks un garīgāks ir tas, pēc kā tiecamies, jo slēptāks ir šis mānīgais prieks. Tādēļ arī mums nav jāapmierinās tikai ar to, ka vēlamies to, ko grib Dievs, bet jāvēlas arī kā, kad, kāpēc un ar kādu nolūku Viņš to vēlas. Arī apustulis liek mums pārbaudīt, kas ir Dieva griba – ne tikai labā, bet arī tīkamā un pilnīgā it visos apstākļos: *"Un nepiemērojieties šai pasaulei, bet pārvērtieties, atjaunodamies savā garā, lai jūs saprastu, kāds ir Dieva prāts, kas labs un patīkams, un pilnīgs" (Rom. 12: 2).* Jo, ja attiecīgajā lietā būs nepilnība kaut vai kāda viena apstākļa dēļ vai arī, ja mēs kaut ko veiksim ne gluži no brīvas gribas, nepieliekot visus spēkus, tad skaidrs, ka tā ir nepilnīga. Tad nu secini no tā, ka pat tad, kad mēs kārojam un meklējam Pašu Dievu, arī te var būt dažas nepareizības un nolaidības un arī te var ielavīties sava veida glaimošana mūsu mīlestībai uz sevi, patmīlībai: jo, to darot, mēs it bieži domājam vairāk par mūsu pašu labumu nekā par Dieva gribu Paša Dieva dēļ – Dieva, kurš ir apmierināts tikai ar tiem darbiem, kas tiek veikti Viņam par godu, un vēlas, lai mēs mī-

lētu tikai Viņu vienu, tikai pēc Viņa ilgotos un tikai Viņam vien kalpotu.

Un tā, ja gribi pasargāt sevi no tādiem slēptiem šķēršļiem ceļā uz pilnību, ja tu gribi sekmīgi nostiprināties tādā pozitīvā noskaņojumā, lai vēlētos un darītu visu tikai tādēļ, ka to vēlas Dievs, tikai Viņam par godu un labpatiku, strādājot tikai Viņam, kurš vēlas, lai ikvienā mūsu darbā un domā vienīgi Viņš būtu sākums un gals, tad rīkojies šādi.

Kad tev priekšā stāv kāds darbs, kas saskan ar Dieva gribu vai arī pats par sevi ir labs, nevērs tūdaļ savu gribu uz to un neiekāro to, pirms neesi vērsis savu prātu augšup, lai noskaidrotu, kāda tieši ir Dieva griba attiecībā uz šādu darbu un vai tas tīkams Dievam. Un, kad tu domās esi tā noskaņojies, ka pati Dieva griba noteiks tavas gribas virzību, tad arī gribi to un veic – tādēļ ka to vēlas Dievs, tikai Viņam Vienīgajam par patikšanu un tikai Viņam par godu.

Līdzīgi arī tad, kad tu gribi atteikties no tā, kas nesaskan ar Dieva gribu vai arī nav labs, tūlīt vis nenovērsies no tā, bet vispirms pietuvini sava prāta acis Dieva gribai un sevī noskaidro, kas tieši ir Dieva griba, lai tu no-

vērstos no tā par labpatiku Dievam. Jo mūsu būtnes glaimi ir ļoti smalki, un ne katrs tos pazīst: tā slepenībā meklē tikai savu, bet atklātībā lietu risina tā, ka mums šķiet, it kā tās vienīgais mērķis būtu labpatikt Dievam, kā tas patiesībā nemaz nav.

Tā nu bieži vien notiek, ka, vēloties vai nevēloties kaut ko tieši sev, savam priekam, mēs domājam, ka vēlamies vai nevēlamies to tieši Dievam par patikšanu. Lai izvairītos no šāda pašapmāna, ir viens vienīgs līdzeklis – sirds tīrība, kuras būtība ir vecā cilvēka atmaskošana un ietērpšanās jaunajā. Uz to tad arī ir virzīta visa mūsu neredzamā cīņa.

Ja vēlies apgūt šo mākslu, tad klausies. Ikvienas lietas iesākumā tev, cik iespējams, jāatraida jebkura sava iegriba, un tu nedrīksti ne vēlēties, ne darīt, ne arī atteikties no darba, pirms neesi sajutis, ka tevi uz to virza un mudina vienīgi Dieva gribas apzināšanās. Ja tu visos savos darbos – gan ārējos, gan vēl jo vairāk iekšējos, garīgajos – nevari vienmēr patiešām sajust šo Dieva atbalstu, apmierinies ar tā iespējamību sevī, tas ir: dari tā, lai tevī vienmēr būtu patiess noskaņojums ikvienā lietā ņemt vērā tikai un vienīgi Dieva gribu.

Patiesi izjust Dieva atbalstu kādā lietā var ar dievišķas apgaismības vai domu uzplaiksnījuma palīdzību, kad tīrām sirdīm apcerīgi atklājas Dieva griba – vai nu ar iekšējas Dievišķas iedvesmas, kāda iekšēja vārda palīdzību, vai arī citos Dieva žēlastības iedarbības veidos, kas darbojas tīrās sirdīs, piemēram, ar dzīvinošu siltumu, neizsakāmu prieku vai gara līksmību, aizkustinājumu, sirds asarām, dievišķu mīlestību un citām Dievam tīkamām un svētīgām jūtām, kas rodas nevis pēc mūsu gribas, bet nāk no Dieva, nevis pašdarbīgi, bet no malas, caur ciešanām. Visas šīs jūtas mūs pārliecina par to, ka tas, ko gatavojamies darīt, ir saskaņā ar Dieva gribu. Bet vispirms mums būtu jāraida Dievam vissiltākā un tīrākā lūgšana, no visas sirds lūdzot Viņu – vienreiz, divreiz un vēl daudz reižu – apgaismot mūsu tumsību un vest mūs pie prāta. "Trīsreiz palūdzies," iesaka mūsu dižie tēvi Barsanufijs un Jānis, un tad, uz kuru pusi noslieksies tava sirds, to arī dari. Turklāt nevajag arī aizmirst, ka, ieklausoties visās minētajās iekšējās kustībās, kas garīgi veidojas tevī, lēmums tev jāpārbauda un jāuztic pieredzējušāko padomiem un spriedumiem.

Kas attiecas uz darbiem, kam jāturpinās vienmēr vai arī vairāk vai mazāk ilgu laiku, tad, ne tikai tos uzsākot, sirdī ir jābūt lēmumam darboties tikai Dievam par prieku un labpatiku, bet arī vēlāk līdz pat beigām šis lēmums ir pastāvīgi jāatjauno. Jo, ja tu tā nerīkosies, tev draudēs iespēja būt atkal dabiskās mīlestības pret sevi sasaistītam, un šī mīlestība, vairāk nosliecoties uz izdabāšanu sev pašam, nevis Dievam, ar laiku bieži vien spēj mūs nemanāmi atvirzīt no sākotnējās pozitīvās ievirzes un novest līdz sākotnējo – labo – nodomu un mērķu mainīšanai, nodošanai. Tādēļ arī Gregors Sinajietis ir rakstījis: "Ik brīdi uzklausi savas gribas noskaņojumu, rūpīgi izlūkojot, kurp tā tiecas: vai Dieva, labuma un garīga noderīguma labad tu klusēdams sēdi, dziedi, lasi, lūdzies un veic citus askētiskus darbus, lai tu citādi, sev pašam nezinot, neapzagtu pats sevi."

Tādēļ tas, kurš to neņem vērā, pēc tam, kad sācis darīt kādu darbu ar vienīgo mērķi – labpatikt Dievam, pamazām un nemanāmi ienes šai lietā arī izdabāšanu sev, rodot tajā apmierinājumu arī savām vēlmēm, nonākot pat līdz tam, ka pavisam aizmirst par Dieva

gribu. Un viņš tik ļoti aizraujas ar tīksmināšanos par šo lietu, ka, pat ja Pats Dievs traucēs vai kavēs viņam to veikt – ar kādu slimību vai kārdinājumiem no ļaunajiem gariem vai kādā citā veidā –, arī tad viņš sasliesies pret to visu un nereti pārmetīs te vienam, te otram, ka tie bijuši šķēršļi viņa iemīļotajā lietā, citu reizi kurnēdams pat uz Pašu Dievu, kas ir skaidra pazīme tam, ka viņa sirds noskaņojums nav no Dieva, bet gan cēlies no patmīlības bojātā un satrunējušā celma.

Jo tam, kura darbību virza viena vienīga Dieva gribas apzināšanās un viena vienīga vēlēšanās pildīt Dieva gribu, nekad viena lieta nav iekārojama vairāk par otru, lai arī viena no tām būtu augsta un diža, bet otra – sīka un maznozīmīga; viņam ir vienāda gribas attieksme pret tām abām, jo tās ir Dievam tīkamas. Tādēļ tāds cilvēks, vai viņš dara ko lielu un augstu vai arī mazu un nenozīmīgu, ir vienādi mierīgs un apmierināts, jo viņš ir sava galvenā nodoma un mērķa pārņemts – vienmēr un visās lietās pildīt Dieva gribu, vai tas būtu dzīvē vai nāvē, kā to saka arī apustulis: *"Tāpēc, vai pie Kunga mājās būdami vai vēl svešumā, mēs cenšamies, lai būtu Viņam pa-*

tīkami" (2. Kor. 5:9). Tāpēc esi uzmanīgs, koncentrējies sevī un centies visus savus darbus virzīt uz šo vienu mērķi.

Un, ja tu kādreiz būsi ievirzīts uz kādu darbu pēc dvēseles aicinājuma, lai izbēgtu no elles mokām vai iemantotu paradīzi, tad tu to domās vari virzīt pretī savam galamērķim – labpatikt Dievam, sekojot Viņa gribai, jo Dievs vēlas, lai tu ieietu paradīzē, nevis aizietu uz elli.

Tas ir aicinājums un mērķis – labpatikt Dievam, un nevienam nav visā pilnībā izzināms, kāds spēks, kāda varenība tam piemīt mūsu garīgajā dzīvē. Jo, lai cik arī darbs pats par sevi būtu necils un nenozīmīgs, taču, ja tas tiek veikts, tikai lai labpatiktu Dievam, Viņam par godu, tad tas Dieva acīs ir nesalīdzināmi vērtīgāks par daudziem citiem lieliem un slavējamiem darbiem, kas veikti bez šī mērķa. Tādēļ Dievam ir patīkamāk redzēt to, ka tu dod nabagam vienu denāriju ar vienīgo mērķi labpatikt Viņa dievišķajai augstībai, nekā to, ka tu esi atteicies no visa sava īpašuma kāda cita mērķa labad, pat ja tas ir – iegūt debesu labumus, kaut arī tas ir labs un vēlams mērķis.

Šī iekšējā cīņa, kas tev jāizcīna ik lietā, – virzīt savas domas, jūtas un darbus uz vienu vienīgu labpatikšanu Dievam – iesākumā tev liksies grūta, bet tad kļūs viegla un ērta, ja vien tu, pirmkārt, nepārtraukti vingrināsies šai garīgā nodarbē un, otrkārt, sevī vienmēr vairosi alkas pēc Dieva, ar dzīvu sirds tiekšanos lūdzoties pēc Viņa kā vienīgā pilnīgā labuma, kas ir tā vērts, lai to meklētu Viņa Paša dēļ, lai kalpotu Viņam un mīlētu Viņu vairāk par visu citu.

Un, jo biežāka šāda neierobežotā labuma meklēšana Dievā notiks apziņā un jo dziļāk tā iekļūs sirds jūtās, jo biežāk un siltāk būs redzamas minētās mūsu gribas izpausmes un jo vieglāk un ātrāk mūsos veidosies pieradums – ikvienu darbu darīt tikai mīlestībā uz Kungu un tikai ar vienu vēlēšanos – labpatikt Viņam, kurš ir ikviena mīlestības cienīgs.

11. Kā var palīdzēt mūsu gribai virzīties uz vēlēšanos ikvienā lietā labpatikt Dievam

Lai tu vieglāk spētu virzīt savu gribu uz to, lai visā vēlētos tikai un vienīgi labpatikt Dievam un ilgotos pēc Viņa godības, tad atceries,

ka Viņš jau pirms tam ir dažādi pagodinājis tevi un izrādījis tev Savu mīlestību: no nekā radījis tevi pēc Sava tēla un līdzības un arī visas citas radības – lai tās kalpotu tev; ir atbrīvojis tevi no sātana verdzības, sūtot nevis kādu eņģeli, bet Savu Vienpiedzimušo Dēlu, lai Viņš izpirktu tevi – nevis par nīcīgu zelta un sudraba maksu, bet ar Savām nenovērtējamajām asinīm un vismokošāko nāvi; un arī pēc tam ik stundu un ik brīdi sargā tevi no ienaidniekiem, cīnās par tevi ar visu savu dievišķo svētību; gatavo tev barību un aizsardzību svētajos Sava Dēla Miesas un Asins noslēpumos.

Lūk, tas viss ir milzīga goda un mīlestības zīme, ko Dievs tev pauž. Un tas ir tik liels gods, ka nav iespējams aptvert, kā tik liels un dižens Valdnieks izrāda tādu godu mūsu niecībai un netiklībai. Tad nu spried pēc tā pats, ar kādu goddevību un kādu cieņu mums ir jāatdara Viņa neizmērojamajai Godībai, kas mūsu dēļ veicis tik brīnumainus darbus. Ja reiz mēs nevaram noturēties, sev labdarīgiem zemes ķēniņiem neatmaksājuši ar pateicību, slavināšanu, godināšanu un padevību, tad cik gan neizmērojami mums, niecīgajiem, tas viss ir jāatdara Visaugstākajam Ķēniņam,

kurš mūs tik ļoti mīl un ir tik daudz laba darījis, ka to pat nevar apjaust.

Vairāk par visu teikto paturi vienmēr atmiņā, ka Dieva cildenums jau pats par sevi ir visādas godināšanas, dziļas cieņas, pielūgsmes un tīras kalpošanas cienīgs.

12. Daudzas cilvēkam piemītošas vēlmes un tieksmes un to savstarpējā cīņa

Zini, ka šai neredzamajā cīņā divas mūsos esošas gribas cīnās savā starpā. Viena no tām pieder dvēseles saprātīgajai daļai, un tāpēc to sauc par saprātīgo, augstāko gribu, bet otra pieder mūsu jutekļu daļai, tāpēc arī saucama par zemāko, juteklisko gribu, faktiski – par mēmo, miesīgo, kaislību gribu. Augstākā griba vienmēr vēlas vienīgi labu, bet zemākā – tikai ļaunu. Gan viens, gan otrs notiek pats par sevi, tādēļ ne labā vēlēšanās pati par sevi netiek pieskaitīta mūsu labajiem darbiem, ne ļaunā – sliktajiem. Tas atkarīgs no mūsu brīvās gribas. Ja mēs pēc savas gribas pievēršamies labajai vēlmei, tā mums tiek ieskaitīta kā labais, bet, ja sliktajai, tad tā tiek ieskaitīta kā ļaunums. Šīs vēlēšanās iet viena otrai līdzās: tiklīdz atnāk labā vēlēšanās, tūdaļ tai

pretī stājas ļaunā, un, kad atnāk ļaunā vēlēšanās, tūlīt tai pretī stājas labā. Mūsu pašu varā ir brīvi sekot vienai vai otrai, un, uz kuras vēlēšanās pusi mēs noslieksimies, tā tad arī šai reizē būs uzvarētāja. Tā arī ir visa mūsu neredzamā garīgā cīņa. Tās mērķis – nekad neatļaut savai brīvajai gribai nosliekties uz zemākās, miesīgās un kaislību gribas pusi, bet vienmēr sekot tikai augstākajai, saprātīgajai gribai, jo tā ir Dieva griba, kurai sekot ir mūsu eksistences galvenais likums: *"Bīsties Dieva un turi Viņa baušļus, jo tas pienākas katram cilvēkam" (Sal. māc. 12: 13).* Gan viena, gan otra vēlēšanās cenšas mūs piesaistīt un pakļaut sev. Apspied zemāko vēlēšanos un tiecies uz augstāko – tad uzvara ies līdz ar tevi, bet, ja izvēlēsies zemāko un noniecināsi augstāko, tiksi uzvarēts. Sv. Pāvils par to raksta: *"Tad nu, es atrodu likumu, ka tad, kad gribu darīt labu, man iznāk ļaunais. Mans iekšējais cilvēks priecājas par Dieva likumu. Bet citu likumu es redzu savos locekļos. Tas karo pret manu prāta likumu un pakļauj mani grēka likumam, kas ir manos locekļos" (Rom. 7: 21–23)*. Un visiem ar likuma spēku paģēr: *"Dzīvojiet garā, tad jūs miesas kārībām nesekosiet" (Gal. 5: 16)*. Bet to bez cīņas ar miesu sasniegt nav iespējams.

Īpaši smagu darbu iesākumā nākas veikt tiem, kuri pirms sava lēmuma miesas un pasaules dzīvi apmainīt pret Dievam tīkamu dzīvi un nodoties mīlestības darbiem un patiesai kalpošanai Dievam ir sasaistījuši sevi ar sliktiem paradumiem, bieži apmierinot savas miesīgās un kaislīgās gribas vēlmes. No vienas puses viņus apņem vēlamās, Dieva ietekmētās saprātīgās gribas prasības, taču otrā pusē stāv vēl nebūt ne bez vienaldzības atstātās miesas un kaislību gribas vēlmes, kas, pretojoties pirmajām, rauj viņus uz savu pusi ar tādu spēku kā cilpā notvertu dzīvnieku, un tikai Dieva žēlastība dod viņiem spēku noturēties pie savas apņemšanās. Pretošanās šīm vēlmēm un nepiekāpība mazina kaislības spēku, taču cīņa tādēļ nebeidzas.

Tādēļ lai neviens neiedomājas iemantot patiesu kristīgo virzību, kristīgos tikumus un pienācīgu kalpošanu Dievam, ja nevēlas piespiest sevi aizliegt un uzvarēt visas miesīgās gribas darbības – ne tikai lielās, bet arī mazās, kuras viņš agrāk bija pieradis labprāt un ar prieku apmierināt. Lūk, šī nevēlēšanās piespiest sevi un pilnīgi atteikties no visa arī ir galvenais iemesls, kādēļ tik maz ir to, kas sasniedz īstu kristīgu pilnību. Jo, ja viņi, ar

pūlēm uzvarējuši lielās kaislīgās noslieces, pēc tam nevēlas sevi piespiest pārvarēt mazās, kas šķiet it kā sīkums, tad, tā kā šīs mazās būtībā ir lielo augļi un izpausmes, apmierinot šīs mazās, viņi īstenībā baro lielās, kuras turpina dzīvot un darboties sirds iekšienē, lai arī vairumā neizpaužas. Tādēļ arī sirds joprojām paliek kaislību un netīrības pilna, un – pats galvenais – tā nemaz nav atteikusies no izdabāšanas sev un sevis žēlošanas, kas vienmēr padara apšaubāmus visus Dievam tīkamos darbus.

Tā, piemēram, ir tādi, kas gan nepiesavinās svešas lietas, tomēr pār mēru mīl sev piederošo un, no vienas puses, liek uz to pārāk lielas cerības, bet, no otras puses, ir skopi un sīkstulīgi labdarības darbos. Citi savukārt netiecas pēc goda ar sliktiem līdzekļiem, tomēr nepaliek pret to vienaldzīgi un vēlas, lai rastos iespēja to kaut kā sasniegt, it kā pretēji pašu gribai. Citi atkal pienācīgi ievēro noteiktos gavēņus, bet tai pašā laikā neatsakās apmierināt vēlēšanos krietni un saldi paēst, tā pilnīgi iznīcinot gavēņa nozīmi; citi dzīvo šķīsti, bet tai pašā laikā turpina uzturēt attiecības un pazīšanos ar viņiem simpatizējošām personām un gūst no tā baudu, nevēlēdamies ie-

dziļināties un saprast, ka tā viņi ceļ sev lielu šķērsli ceļā uz garīgās dzīves pilnību un vienotību ar Dievu.

Te vēl jāpiemin dažu cilvēku neuzmanība pret savam raksturam dabiski piemītošām nepilnībām, kas gan nav atkarīgas no viņu brīvās gribas, taču tai pašā laikā padara viņus vainīgus tiesas priekšā, kad viņi, redzot, kā šīs īpašības traucē garīgajai dzīvei, nerūpējas ne tikai par to pilnīgu iznīcināšanu, bet arī par šo īpašību iegrožošanu nekaitīgās robežās, lai gan ar Dieva žēlastību tas ir iespējams, attiecīgi piepūlot un uzraugot sevi. Šādas īpašības ir: biklums, vairīšanās no cilvēkiem, ātrsirdība, viegla iespaidojamība, kam seko neapdomāti ātri vārdi, kustības un darbi, bardzība un īgnums, spītība, kašķīgums u. tml. Visas šādas dabas dotas nepilnības ir jālabo, vienā vietā atņemot lieko, citā atkal pieliekot trūkstošo – un tā gan vienas, gan otras pārvēršot par atbilstoši pozitīvām īpašībām. Jo nekas dabisks, lai arī cik mežonīgs un neatlaidīgs tas būtu, nespēj noturēties pretī cilvēka gribai, kad tā Dieva žēlastībā apņemas ar visu savu uzmanību un centību tam pretoties.

Sekas no iepriekš minētā var būt tādas, ka daži gan dara labus darbus, bet šie darbi pa-

liek nepilnīgi, kroplīgi, saistīti ar pasaulē valdošajām miesaskārībām *(Jņ 2: 16)*. Tādēļ arī šie ļaudis ceļā uz pestīšanu nemaz nepavirzās uz priekšu, bet mīcās uz vietas, nereti atgriežoties atpakaļ un atkal krītot vecajos grēkos, no kā acīmredzams, ka viņi jau pašā iesākumā nav pilnībā iemīlējuši labo dzīvi Kristū un līdz galam nav piepildījušies ar pateicības jūtām uz Dievu, kurš atbrīvojis viņus no sātana varas, un nav ar pilnīgu noteiktību nolēmuši strādāt tikai Viņam par prieku. Tādēļ arī šādi cilvēki vienmēr paliek akli un neizglītoti labajā, viņi nesaredz briesmas, kādās atrodas, domādami, ka viņu stāvoklis ir stabils un nekāda nelaime viņiem nedraud.

Tādēļ, ja negribi vienmēr būt uzvarēts, es tev piekodinu, lai tu iemīli grūtības un smagumus, kas neizbēgami pavada mūsu iekšējo cīņu. To iesaka arī gudrais Sīrahs: *"Neienīsti grūtu darbu" (7: 15)*. Tas ir gluži kā pamats, uz kura turas viss šai cīņā. Jo stiprāk tu iemīlēsi šīs grūtības un bez žēlastības piespiedīsi sevi uz garīgiem varoņdarbiem, jo ātrāk un pilnīgāku uzvaru gūsi pār sevi un to, kas tevī pretojas augstajam labumam, kā rezultātā tu piepildīsies ar tikumiem un labestīgu noskaņojumu, un Dieva miers iemājos tevī.

13. Kā jācīnās pret juteklisko gribu, un kā jānorūda griba, lai gūtu iemaņas tikumos

Ik reizi, kad mūsu mēmā jutekliskā griba no vienas puses, bet Dieva griba, kas izpaužas mūsu sirdsapziņā, no otras puses cīnās par tavu brīvo gribu un velk to uz savu pusi, cenšoties to uzvarēt, tev, ja vien tu patiesi tiecies pēc labā, no savas puses ir jālieto sekojoši paņēmieni, lai veicinātu to, ka Dieva griba gūst uzvaru:

1) tiklīdz tu sajūti zemākās jutekļu un kaislību gribas kustības, tūdaļ no visa spēka pretojies un nepieļauj, lai tava brīvā griba nosliektos uz tām, pat ne mazliet, bet apspied tās, apslāpē, atgrūd no sevis ar spēcīgu gribas piepūli;

2) lai tas veiksmīgāk norisētu un nestu labus augļus, pūlies radīt visas savas dvēseles nepatiku pret šāda veida kustībām kā saviem ienaidniekiem, kas meklē, kā nolaupīt un nogalināt tavu dvēseli, – kļūsti dusmīgs uz tām;

3) tai pašā laikā neaizmirsti lūgt mūsu Lielo Palīgu, Kungu Jēzu Kristu, lai Viņš palīdzētu, pasargātu un nostiprinātu tavu labo gribu, jo bez Viņa mēs nevaram gūt nekādas sekmes;

4) šīs trīs iekšējās darbības, ko tu no visas sirds realizēsi savā dvēselē, ik reizi nesīs tev uzvaru pār naidīgajiem impulsiem. Taču tā ir tikai ienaidnieku padzīšana. Ja tu vēlies viņiem trāpīt pašā sirdī, tad tūlīt izdari kaut ko pretēju tam, ko tev iedvesa kaislīgā iegriba, bet, ja iespējams, izlem tā darīt vienmēr. Un tas galu galā tevi pilnīgi atbrīvos no uzbrukumiem.

Paskaidrosim to ar kādu piemēru. Pieņemsim, ka kāds tevi ir ar kaut ko lielu vai mazu apvainojis un tevī ir sacēlusies neapmierinātība un satraukums kopā ar vēlēšanos atmaksāt. Esi uzmanīgs un centies saprast, ka šie impulsi grib iesaistīt tevi sliktajā, tādēļ ieņem karotāja pozīciju un aizstāvies:

a) pārtrauc šos impulsus, neļauj tiem attīstīties tālāk un nekādā gadījumā neļauj sev nostāties to pusē, lai kā arī gribētos. Tā arī būs pretošanās tiem;

b) bet tie joprojām stāv tev acu priekšā, atkal gatavi uzbrukumam, tāpēc uzjundī pret tiem nepatiku kā pret ienaidniekiem un esi dusmīgs aiz pašsaglabāšanās jūtām tik ilgi, kamēr vari no visas sirds sacīt: *"Netaisnību es nīstu un nosodu" (Ps. 119: 163)* vai arī:

"Ar pilnīgu naidu es nīstu tos: tie kļuva man par ienaidniekiem" (Ps. 139: 22). Tas ir spēcīgs trieciens, un tie atkāpjas, bet neizzūd. Pēc tam:

c) sauc uz Dievu: *"Steidzies, Dievs, mani izglābt, Kungs, steidzies man palīgā" (Ps. 70: 2)*. Un nepārstāj piesaukt Dievu, kamēr vairs ne pēdas nepaliks no tavu ienaidnieku izdarībām un dvēselē neiestāsies miers;

d) tā nomierinājies, izdari tam, kas tevi apvainojis, kaut ko tādu, kas parādītu tavu miermīlību un labo attieksmi pret viņu: pasaki kādu draudzīgu vārdu, izdari kādu pakalpojumu u. tml. Tas tad arī būs Dāvida noliktā baušļa piepildījums: *"Atkāpies no ļauna un dari labu" (Ps. 34:15)*. Centies, lai šīs kustības būtu piepildītas ar iekšēju lēmumu, kas padarītu neiespējamus tamlīdzīgus kaislību uzbrukumus, piemēram, šajā gadījumā, uzskatot sevi par jebkura apvainojuma cienīgu, radi sevī vēlēšanos pēc dažādiem apvainojumiem, netaisnībām, iemīli un esi gatavs tos sagaidīt un uzņemt ar prieku, kā pestījošas zāles. Citos gadījumos tāpat centies sevī modināt un apliecināt citas atbilstošas jūtas un noskaņojumus. Tas nozīmē – izdzīt no sirds kaislību

un to aizvietot ar tai pretēju tikumu, kas arī ir neredzamās cīņas mērķis.

Vēl sniegšu tev visiem gadījumiem kopēju norādījumu no svēto tēvu mācītā. Mūsu dvēselē ir trīs daļas, trīs spēki: domu, iekāru un aizkaitinājuma. No šiem trim spēkiem to samaitātības, bojājumu dēļ rodas triju veidu nepareizi nodomi un darbības. No domu spēka dzimst šādas lietas: nepateicība un kurnēšana uz Dievu, Dieva aizmiršana, dievišķo lietu nezināšana, neapdomība un dažāda veida zaimojoši nodomi. No iekāru spēka rodas baudkāre, godkārība un mantkārība ar visiem to daudzajiem paveidiem sevis apmierināšanai. No aizkaitinājuma spēka – naids, dusmas, skaudība, atriebība, ļauns prieks, ļauna vēlēšanās un visi citi ļaunie nodomi. Visi šie nodomi un impulsi tev ar minētajiem paņēmieniem ir jāuzvar, ik reizi cenšoties sirdī modināt un uzturēt tiem pretējas jūtas un noskaņojumus: neticības vietā – nešaubīgu ticību Dievam, kurnēšanas vietā – patiesu pateicību Dievam par visu, Dieva aizmiršanas vietā – nepārtrauktu, dziļu visuresoša un visusaturoša Dieva paturēšanu prātā, nezināšanas vietā – tīru, skaidru vērošanu un iedziļināšanos vai arī visu glābjošo

kristīgo patiesību pārcilāšanu prātā, neapdomības vietā – jūtas, kas orientētas uz labā un ļaunā saprašanu, bet visādu zaimojošu nodomu vietā – Dieva slavināšanu un godināšanu. Līdzīgā veidā arī baudkārei pretī liec visāda veida atturību, gavēšanu un sevis mērdēšanu, godkārības vietā – pazemību un vēlēšanos būt mazpazīstamam, mantkārības vietā – apmierināšanos ar mazumiņu un nabadzības mīlestību, tāpat arī dusmu vietā – lēnprātību, bet naida vietā – mīlestību, skaudības vietā – līdzipriecāšanos, atriebības vietā – piedošanu un miermīlību, ļaunā prieka vietā – līdzjūtību, bet ļauna vēlēšanas vietā – labvēlību. Savienojumā ar sv. Maksima vārdiem to varētu izteikt šādi: savu domu spēku rotā ar nepārtrauktām domām par Dievu, lūgšanu un Dievišķo patiesību izzināšanu, iegribu spēku – ar pilnīgu sevis aizliegšanu un atteikšanos no jebkuras sevis apmierināšanas, ārdošo aizkaitinājuma spēku – ar mīlestību, un tad tava prāta gaisma nekad nesatumsīs un minētās ļaunās domas nespēs atrast tevī vietu. Ja tu rītos, vakaros un citās dienas stundās stiprināsi sevī minētās labās jūtas un prāta stāvokļus, tad tavi neredzamie ienaidnieki tev netuvosies, jo tu būsi līdzīgs karavadonim, kurš

nepārtraukti raugās uz savu pulku un gatavo to kaujai. Un tādam uzbrukt, kā to labi zina ienaidnieki, nav viegli.

Pievērs vairāk uzmanības pēdējam punktam – darbībai, kas pretēja tai, uz kādu aicina kaislību pilnie nodomi, un tam, lai iedzīvinātu savā sirdī kaislībām pretējas jūtas un stāvokļus. Tikai šādā veidā tu ar visām saknēm varēsi izraut no sevis kaislības un nokļūt drošākā situācijā. Jo, kamēr kaislību saknes paliks tevī, tās vienmēr dzīs jaunus kroplīgus dzinumus, tā aptumšojot tikumu veidolu, reizēm tos pat pavisam aizsedzot un izspiežot. Un tad mums atkal draud iespēja no jauna iekrist iepriekšējos grēkos un pazudināt visus savus pūliņus.

Šis pēdējais paņēmiens tev jālieto ne jau vienreiz vien – tas jādara bieži, nepārtraukti, līdz pat brīdim, kamēr neizjauksi un neiznīcināsi kaislīgo ieradumu, pret kuru cīnies. Jo, tāpat kā šis ieradums, bieži atkārtojoties, ir ieguvis varu pār sirdi, lai apmierinātu tajā mītošo kaislību, tā arī, lai vājinātu un iznīcinātu šo varu, bez sirsnīgas novēršanās no tās vēl nepieciešama darbība, kas pretēja kaislībai, kas to sistu un uzvarētu. Un, jo biežāka būs šī pretdarbība, jo ātrāk tā padzīs kaislīgo

ieradumu, nogalinās tajā pulsējošo kaisli un iemitinās sirdī attiecīgo tikumu un pieradumu. Un te nu es nesākšu garas runas (jo tas jau pats par sevi ir redzams), ka, lai iegūtu šādas pozitīvas iemaņas, ir jādara vairāk labu darbu, nekā negatīvo pieradumu iegūšanai vajadzēja slikto. Jo sliktie ieradumi un iemaņas cilvēkā iedzīvojas ātrāk: tiem palīdz un tos stimulē mūsos mītošais grēks, mūsu izdabāšana sev pašiem. Tādēļ, lai arī cik grūtas un neizpildāmas tev šķistu šādas tavai kaislībai pretējas darbības, tu – tādēļ, ka tava labā griba vēl ir vāja un tam visam pretojas tava kaislīgā, pašapmierinošā vēlme – neatsakies no šīm darbībām un visādi piespied sevi tās veikt. Lai arī iesākumā nepilnīgas, tomēr tās uzturēs tavu stingrību un vīrišķību cīņā un atvieglinās tavu ceļu pretī uzvarai.

Vēl piebildīšu: esi modrs un, sakoncentrējies sevī, cīnies vīrišķīgi. Un cīnies ne tikai ar lielajām un spēcīgajām, bet arī ar mazākajām un nenozīmīgākajām katras tavas kaislības izpausmēm. Jo mazās paver ceļu lielajām, it īpaši tad, ja kļuvušas par ieradumu. Pieredze jau ne reizi vien ir apstiprinājusi – ja kāds pēc lielo uzvarēšanas maz pievērš uzmanību un neraizējas par mazajām no sirds nākošajām

kaislīgajām vēlmēm, tad viņam draud pēkšņi un negaidīti ienaidnieku uzbrukumi, turklāt tik stipri, ka viņš cīņā padodas un sekojošie kritieni ir vēl rūgtāki par iepriekšējiem. Vēl es tev atgādināšu, ka tev ir noderīgi atvairīt un nomērdēt jebkuru pieķeršanos lietām, pat ja tās ir atļautas, bet nav nepieciešamas, ja vien ievērosi, ka tās vājina tavas labās gribas spriegumu un piesaista uzmanību sev, kā arī izjauc tevis iedibināto tikumīgās dzīves kārtību. Tādas ir, piemēram, pastaigas, dažādas satikšanās, sarunas, iepazīšanās, miegs u. tml. No tā tu gūsi daudz labuma un iemācīsi sevi uzvarēt arī citās lietās, kļūsi stiprāks un pieredzējušāks cīņā ar kārdinājumiem, izbēgsi no daudziem sātana slazdiem, kurus viņš prot izmest šo it kā nemaz nenosodāmo taku vidū, un – vari būt drošs – veiksi lietas, kas nebūs netīkamas Dievam.

Ja tu sekosi šiem norādījumiem un braši nostāsies uz minēto svēto sasniegumu ceļa, tad esi drošs, ka īsā laikā tu patiesi pavirzīsies uz priekšu un visā nopietnībā, nevis tikai vārda pēc kļūsi par garīgu cilvēku. Taču zini, ka pretošanās sev un sevis piespiešana te ir nemaināms likums, kas izslēdz jebkuru paštīksmināšanos, pat tādu, kas ir garīgas iz-

celsmes. Ja tu te piejauksi klāt vai arī vēlēsies darīt tikai sev tīkamo, pat ja tam būtu garīga daba, tad sabojāsi visu iesākto, darbosies, bet īstus darba augļus neiegūsi, tikai tukšziedi, un neko garīgu tā īsti un pamatīgi sevī nenostiprināsi. Tev liksies, ka esi sasniedzis kaut ko garīgu, bet īstenībā tā nebūs. Jo viss patiesi garīgais notiek ar Svētā Gara žēlastību, un šī žēlastība rod sev mājvietu tikai tajos cilvēkos, kas sevi ir krustā situši – ar savām ciešanām un sevis aizliegšanu, nežēlojot un netaupot sevi, – un tā savienojušies ar Kungu, mūsu Pestītāju.

14. Ko darīt, ja šķiet, ka zemākā griba un ienaidnieki ir uzvarējuši augstāko, saprātīgo gribu

Ja tu kādreiz jūti tādu stipru grēcīgu sacelšanos, ka tev liekas, ka nevari pret to noturēties, un pat vislielākā dedzība, vislielākā centība jau izsīkusi un nespēj turēties tam pretī, tad skaties, lai tu nenolaistu rokas, bet saņemies un stāvi stingri. Jo tā ir ienaidnieka viltība – ar domām par to, ka noturēties, pastāvēt nav iespējams, apslāpēt pašu pretī turēšanos un piespiest cilvēku atdod sevi ie-

naidnieka rokās. Neaizmirsti šo ienaidnieka nodomu un nepiekāpies. Jo, kamēr vien tu nepadosies šim kaislīgajam vilinājumam, tu joprojām būsi pie ienaidnieka uzvarētājiem, atvairītājiem un sakāvējiem, pat ja tavas simpātijas jau būs pārgājušas kaislības pusē. Piespiest tavu brīvo gribu nevar neviens, tāpat kā nevar pret tavu gribu izraut uzvaru no tavām rokām un nogāzt tevi, lai arī cik sīvu un nežēlīgu cīņu tavas pestīšanas ienaidnieki uzsāktu tevī. Jo Dievs mūsu brīvajai gribai ir devis tādu spēku, ka, pat ja visas cilvēkam piemītošās jūtas, visa pasaule un visi dēmoni sāktu bruņoties un doties cīniņā pret to, viņi ar varu nespētu to piespiest, jo cilvēka brīvajai gribai vēl vienmēr paliek iespēja vēlēties to, ko piedāvā un prasa no viņas, vai atraidīt, ja viņa to negrib. Tādēļ arī šī brīvā griba ir atbildīga par visu un viņai par to būs jāatbild tiesas priekšā. Tādēļ atceries to it labi – lai arī cik tu sev liktos vājš, tu tādēļ nevari sevi attaisnot, ja padosies kaislīgajam vilinājumam. To pašu tev saka arī tava sirdsapziņa. Tādēļ esi gatavs stāties tam pretī – jo stiprāks uzbrukums, jo stiprāk – un nekad neatkāpies no šī lēmuma, katrā šādā gadījumā sev skandējot vārdus, ko teicis viens no mūsu galve-

najiem vadoņiem: *"Esiet modri, pastāviet ticībā, turieties kā vīri, esiet stipri!" (1. Kor. 16: 13).*

Tādā veidā turot savu brīvo gribu nepiekāpīgu grēcīgā uzbudinājuma priekšā un turoties augstās gribas prasību pusē, citu pēc cita laid darbā savus garīgos ieročus. Galvenais no tiem ir lūgšana. Ar to iedvesmojies un drošinies, sacīdams sev: *"Kungs ir mans gaišums un mana pestīšana, no kā man bīties? Kaut kara pulki nostātos pret mani, tomēr nebaidīsies mana sirds" (Ps. 27: 1, 3). "Es savu cerību nelieku uz savu loku, nedz mans zobens izglāba mani. Dievā mēs lepojamies vienmēr un Tavu vārdu cildinām vienmēr" (Ps. 44: 7, 9). "Nebīstieties no tā, no kā šī tauta bīstas, un neturiet to par kaut ko šausmīgu. Nē, bet turiet par svētu Kungu Cebaotu, bīstieties Viņu, Viņš lai jums iedveš bailes un šausmas! Tad Viņš būs svētums, svētbijīgas cieņas priekšmets. Esiet sašutušas, tautas, un tomēr trīciet izmisumā! Pieņemiet lēmumu, bet apziņā: tas neīstenosies, jo ar mums ir Dievs" (Jes. 8: 12–14, 9, 10).*

Tā iedvesmojies, dari to pašu, ko citkārt redzamajā cīņā dara ienaidnieka pārmākts kareivis: viņš nedaudz atkāpjas atpakaļ, lai izvēlētos labāko vietu un izlūkotu, kā ērtāk raidīt bultu ienaidnieka sirdī. Tāpat arī tu,

sakopojis sevī domas, ar savas niecības un nevarības sajūtu un apziņu dodies pie visuvarošā Dieva un ar sirsnīgu cerību un asarām acīs piesauc Viņu palīgā cīnīties pret tevī plosošos kaislību, sakot: *"Jel celies, lai sniegtu mums palīdzību, un izglāb mūs aiz Savas žēlastības!" (Ps. 44: 27), "Cīnies, Kungs, pret tiem, kas cīnās pret mani, apkaro tos, kas apkaro mani. Kauns un negods tiem, kas tīko pēc manas dzīvības; lai kāpjas atpakaļ un kaunā nonāk tie, kas domā ļaunu pret mani" (Ps. 35: 1, 2, 4).* Svētā valdniece Dievmāte, neļauj man piekāpties ienaidnieku priekšā un tikt viņu uzvarētam! Mans sargeņģeli, slēp mani savu spārnu ēnā no ienaidnieka bultām un ar savu šķēpu satriec un atvairi tos no manis!

Šādi pacieties, un tu drīz saņemsi palīdzību. Taču esi uzmanīgs. Ienaidnieks zina, kāds spēks piemīt šādiem lūgumiem, un cenšas tos apsteigt vai arī izraisīt kurnēšanu pret Dievu – kāpēc Viņš pieļāvis šādu ienaidnieka uzbrukumu un radījis mums briesmas pakrist, lai tādā veidā nepieļautu vai pārtrauktu minēto lūgšanu, saukšanu uz Dievu, tā padarot cilvēku arī Dieva palīdzības necienīgu. Tādēļ, tiklīdz pamani šādu Dievam netīka-

mu darbību, tūdaļ steidzies sevī modināt no sirds nākošo un patieso pārliecību, ka *"Dievs nevienu nekārdina. Bet katru kārdina viņa paša kārība, kas to vilina un valdzina" (Jēk. 1: 13, 14).* Tad iedziļinies savos iepriekšējos darbos, jūtās un domās, un tu atradīsi, ka no tiem ir cēlusies iekšējā vētra, kas tevi novedusi bīstamā situācijā. Ienaidnieks ir apmelojis Dievu, bet tavas kļūdas aizsedzis. Un tev savā ticībā ir sevī jāattaisno Dievs un ar prātu jānoņem no sevis ienaidnieka pārsegtais, melīgais pārklājs, jāatmasko pašam sevi sevis žēlošanā un neuzmanībā un grēksūdzē jānožēlo šis iekšējais grēks Dieva priekšā, un tad, kā norādīts, jāatgriežas pie lūgsnām, kas atdos tev Dieva palīdzību, kas vienmēr – un it īpaši tādos gadījumos – ir gatava doties pie tevis.

Pēc tam, kad būs apklususi iekšējā vētra, turpmākai cīņai ir jānoris pēc vispārējiem neredzamās cīņas noteikumiem, par kuriem daļēji jau runājām.

15. Nepārtrauktas un vīrišķīgas cīņas nepieciešamība

Ja tu vēlies savus ienaidniekus uzvarēt pēc iespējas ātrāk un sekmīgāk, tev ir nepieciešams cīnīties ar visām savām kaislībām nepārtraukti un vīrišķīgi, īpaši – ar patmīlību jeb neprātīgu sevis mīlestību, izdabāšanu sev un sevis žēlošanu, jo tā ir visu kaislību pamats un sākotne, to citādāk nevar savaldīt, kā nemitīgi aizliedzot sevi un ar mīlestību sagaidot ciešanas, zaudējumus, netaisnus apvainojumus, pasaules un pasaulīgo vajāšanas.

Šādas nežēlīgas attieksmes pret sevi zaudēšana vienmēr bijusi, ir un būs iemesls mūsu neveiksmīgajām garīgajām cīņām, grūtībām, nepilnībām un neizturībai.

Tātad šai garīgajai cīņai mūsos ir jābūt vienmērīgai un nepārtrauktai, tā jāizcīna ar dvēseles možumu un vīrišķību, ko tu varēsi viegli panākt, ja izlūgsies to no Dieva. Dodies šai cīņā nešauboties! Ja radīsies mulsinošas domas par naidu un nerimstošo ļaunumu, kādu pret tevi izjūt ienaidnieki – dēmoni, un par to lielo skaitu, tad no otras puses klāt būs arī domas par bezgalīgi vareno Dieva spēku un Viņa mīlestību pret tevi, tāpat arī par ne-

skaitāmo eņģeļu pulku un par svēto lūgšanām. Tās visas apslēpti cīnās kopā ar mums pret mūsu ienaidniekiem, kā tas ir rakstīts par Amaleku: *"Mana roka tur Kunga karogu! Kungs karos pret Amaleku" (2. Moz. 17: 16).* Cik daudz nespēcīgu sieviešu un mazgadīgu bērnu pamudināja uz cīņu domas par tādu varenu un visur esošu palīdzību! Un viņi guva virsroku un uzvarēja visu pasaules gudrību, visas velna viltības un visu elles ļaunumu.

Tāpēc tev nekad nevajag baidīties, ja tevi sāk apgrūtināt domu uzplūdi, ka ienaidnieku cīņa pret tevi ir pārāk spēcīga, ka tai nav beigu, ka tā turpināsies visu tavu dzīvi, ka būs grūti izvairīties tev no kritieniem, tiem daudzveidīgi un daudzkārtīgi atkārtojoties. Zini, ka mūsu ienaidnieki ar visām to viltībām atrodas mūsu Dievišķā Glābēja, Kunga Jēzus Kristus rokās, kuram par godu un slavu tu izcīni šo kauju. Tā kā Viņš Pats ievada tevi cīņā, tad nekādā gadījumā ne tikai nepieļaus taviem ienaidniekiem vērst pret tevi varmācību un uzvarēt tevi, ja tu pats ar savu izvēli nepāriesi viņu pusē, bet Pats cīnīsies par tevi un nodos tavus ienaidniekus tavās rokās jau uzvarētus, kad un kā Viņam labpatiks, kā rakstīts: *"Kungs, tavs Dievs, pastai-*

gājas šurpu turpu pa tavu nometni nolūkā tevi glābt, arī lai tavus ienaidniekus nodotu tavās rokās" (5. Moz. 23: 15).

Ja Kungs kavējas dot tev pilnīgu uzvaru pār ienaidniekiem un atliek to līdz pēdējai tavas dzīves dienai, tad zini, ka to dara tava augstākā labuma dēļ; tikai neatkāpies un nepārtrauc cīņu.

Lai arī kādu reizi gūsi ievainojumus, nenoliec ieročus un nemeties bēgt. Tikai vienu paturi prātā un domās – cīnīties ar pilnu iedvesmu un vīrišķību, jo tas ir neizbēgami. Nav tāda cilvēka, kuram šī cīņa dzīvē vai nāvē ietu secen. Un, kas necīnās, lai uzvarētu savas kaislības un savus ienaidniekus, tas neizbēgami tiks saņemts gūstā šeit vai tur un nodots nāvē.

Turklāt nebūs veltīgi tev paturēt prātā arī to, ar kādu mērķi Dievam labpatīkas mūs atstāt šādā kaujas stāvoklī. Lūk, kāpēc tas ir nepieciešams – kā senatnē Dievs, izvedot Izraēli uz Apsolīto zemi, nelika iznīcināt visas tur mītošās tautas, bet paturēja tur piecas Izraēlim svešas un naidīgas ciltis – pirmkārt, lai pārbaudītu, vai izredzētā tauta stipri Viņam tic un ievēro Viņa baušļus, bet, otrkārt, lai Savai tautai iemācītu cīnīties *(Soģu 2, 21–23; 3,*

1–2); tāpat Viņš neiznīcina tūlīt visas mūsu kaislības, bet patur tās mūsos, lai tās cīnītos ar mums līdz pašai nāvei, ar tādu pašu mērķi, proti, lai pārbaudītu mūsu mīlestību pret Kungu un padevību Viņa gribai un iemācītu mūs garīgai cīņai. To sīkāk paskaidro svētlaimīgais Teodorīts. Dievs tā rīkojas tādēļ:

a) lai mēs nenodotos bezrūpībai un nolaidībai, bet būtu modri, centīgi un uzmanīgi;

b) lai neaizmirstu, ka mums vienmēr var uzbrukt, lai pēkšņi nenokļūtu ienaidnieku aplenkumā un kaislības mūs neuzvarētu;

c) lai vienmēr vērstos pie Dieva, meklētu un gaidītu Viņa palīdzību;

d) lai mēs nelepotos, bet atrastos pazemībā;

e) lai iemācītos no sirds neieredzēt kaislības un ienaidniekus, kuri nenogurstoši mums uzbrūk;

f) lai pārbaudītu, vai mēs līdz galam saglabājam godu, mīlestību un ticību Dievam;

g) lai mudinātu mūs precīzāk izpildīt visus Dieva baušļus un nepārkāpt pat pašus mazākos;

h) lai praksē pārliecinātos, cik vērtīgs ir labs tikums, tāpēc nekad nepamestu to un nekristu grēkā;

i) lai nemitīgā cīņa dotu mums iespēju iemantot aizvien vairāk uzvaru;

j) lai slavētu Dievu, bet ar bezgalīgu pacietību iedzītu kaunā velnu un grēku;

k) lai, pieraduši visu mūžu cīnīties, nebaidītos to darīt arī nāves stundā, kad, iespējams, notiks pati nežēlīgākā pret mums vērstā cīņa.

Tādējādi, atrodoties ļoti daudzu un dažādu ienaidnieku aplenkumā, kuri mūs tik ļaunprātīgi neieredz, mēs nevaram sagaidīt no tiem ne mieru, ne pamieru, ne pārtraukumu, ne cīņas atlikšanu, bet katru mirkli mums jābūt kaujas gatavībā, lai vīrišķīgi tajā iesaistītos, tiklīdz to uzsāks ienaidnieks. Protams, būtu labāk, ja mēs pašā sākumā neatvērtu savas dvēseles durvis un neielaistu sevī, dvēselē un sirdī ienaidniekus un kaislības; pēc tam, kad tie vienreiz ir atraduši ceļu mūsos, nevajag nodoties nolaidībai, bet pret tiem pienākas bruņoties, lai ienaidniekus no sevis izdzītu. Viņi ir nekaunīgi un ietiepīgi, paši neizies, ja ar spēku tos nepadzīs.

16. Kā Kristus kareivim ik rītu jānoskaņo sevi cīņai

Līdzko būsi pamodies un vairākkārt atkārtojis lūgšanu: "Kungs, Jēzu Kristu, Dieva Dēls, apžēlojies par mani", pirmais tavs darbs ir ieslēgt sevi savā sirdī. Nostiprinoties šeit, pacel sevi tādā apziņas un sajūtu līmenī, ka pa kreisi no tevis jau atrodas ienaidnieks un tā kaislīgā tieksme, ar kuru tu pašlaik cīnies, gatavi šajā pašā mirklī tev uzbrukt, – tādēļ atjauno sevī noteiktību uzvarēt vai mirt, bet nepadoties; tāpat apzinies, ka pa labi no tevis neredzami stāv tavs Glābējs, Mūsu Kungs Jēzus Kristus, kopā ar Vissvēto Dievmāti un milzumu svēto eņģeļu ar erceņģeli Miķeli priekšgalā, kuri ir gatavi tev palīdzēt, kā rezultātā tu iedvesmosies drošai paļāvībai.

Lūk, sacelsies pret tevi elles ķēniņš, velns, ar saviem nelabo pulkiem un sāks kurināt tevī kaislīgas dziņas, turklāt ar dažādiem, tavai patmīlībai glaimojošiem solījumiem pierunās pārstāt ar šo kaislību cīnīties, padoties tai, pārliecinot, ka tā būs labāk un mierīgāk.

Taču tai pašā laikā tev ir jādzird sargājoša un iedvesmojoša balss, ar kuru tavs Sargeņ-

ģelis visu pa labi no tevis esošo vārdā nepārtraukti tevi iedvesmos, sakot: "Patlaban tev priekšā ir cīņa ar tavu kaislību un citiem ienaidniekiem. Neļaujies iebaidīties un nebēdājies, bailēs nepamet cīņas lauku. Jo Pats Kungs Jēzus Kristus, tavs Glābējs, karavadoņu un virsnieku pavadībā, kopā ar simtiem un tūkstošiem bezmiesīgo būtņu un visiem svēto pulkiem atrodas līdzās, gatavs tev palīdzēt cīņā ar ienaidniekiem un nepieļaut tiem tevi pievārēt un uzveikt, kā ir apsolīts: *"Kungs karos par jums" (2. Moz. 14: 14)*. Tāpēc stāvi stingri, nepadodies, bet visādi sasprindzini spēkus pārciest šo tev uzbrukušo pārbaudījumu, no sirds dziļumiem lūdzot: *"Nedod mani manu pretinieku un nomācēju niknumam" (Ps. 27: 12)*. Piesauc Kungu, Valdnieci Dievmāti, visus eņģeļus un svētos. Palīdzība atnāks, un tu uzvarēsi, jo rakstīts: *"Rakstu jums, jaunekļi, drošie un centīgie kareivji, jo jūs esat uzvarējuši ļauno" (1. Jņ. 2: 13)*. Lai arī tu esi bezspēcīgs un saistīts ar sliktiem ieradumiem un tavi ienaidnieki ir neskaitāmi un spēcīgi, tomēr daudzkārt lielāka palīdzība tev ir sagatavota no Tā, kurš tevi radīja un atpirka un ir nesalīdzināmi varenāks par visiem, – Dievs ir tavs Aizstāvis šai cīņā, jo ir rakstīts: *"Kungs*

ir stiprs un spēcīgs, Kungs ir varens cīņā" (Ps. 24: 8), kuram turklāt ir lielāka vēlēšanās tevi glābt nekā ienaidniekam tevi pazudināt. Tātad cīnies, un nekad šīs cīņas darbs lai neapgrūtina. Jo ar šo darbu, ar sevis piespiešanu un, neskatoties uz sāpēm, nežēlīgu sevis atraušanu no kaitīgiem ieradumiem tiek panākta uzvara un iegūts dārgums, par ko var iemantot Debesu valstību un kā dēļ dvēsele uz mūžiem savienojas ar Dievu.

Un tā katru dienu jau no paša rīta Kunga vārdā sāc cīņu ar saviem ienaidniekiem, par ieroci izmantodams nepaļaušanos uz sevi un drošu cerību uz Dievu, lūgšanu un nežēlīgu sevis piespiešanu labiem darbiem un garīgiem varoņdarbiem, vislabāk – prāta un sirds lūgšanu: "Kungs Jēzu Kristu, apžēlo mani!" Šis bailes iedvesošais vārds ir kā abpusēji griezīgs zobens; triekts sirdī, tas uzvar un padzen dēmonus un kaislības. Šai sakarā Jānis Pakāpnieks ir teicis: "Ar Kunga Jēzus Kristus vārdu šausti ienaidniekus." Par šo lūgšanu runāsim vēlāk atsevišķā nodaļā.

Ar šo ieroci tu satrieksi ienaidnieku, kaislību, ļauno dziņu, kas jāapkaro tādā veidā, kā norādīts 13. nod.,– iesākumā pretojoties kaislībai, pēc tam to ienīstot un visubeidzot ar

tai pretējiem tikumiskiem darbiem, veicot to visu lūgšanu garā. Šādi rīkojoties, veiksi Dievam tīkamu darbu, kurš kopā ar visu debesīs triumfējošo Baznīcu stāv neredzams un vēro tavu kauju.

Smags un mokošs ir šāds cīniņš, bet neskumsti un nenolaid rokas, pārdomājot, ka, no vienas puses, mums ir pienākums strādāt un labpatikt Dievam, no otras puses, ja gribam dzīvot, cīnīties vajadzēs nepārtraukti, jo, tiklīdz pārstāsim karot, tai pašā mirklī būsim uzvarēti. Ienaidnieks lai tevi neiekārdina, iedvešot: "Tu tikai stundiņu piekāpies." Lai arī tikai stundu. Bet par ko tu kļūsi, atkāpies no dzīves Dievā un nodevies pasaulei, tās izpriecām un miesiskām baudām? Par Dieva noliedzēju, bet par tādu kļūt ne tikai stundu, bet pat vienu mirkli ir briesmīgi. Turklāt vai tā būs tikai stundu? Vai nebūs tā, ka šādā Dievu aizliedzošā dzīvē tev aizritēs stunda aiz stundas, pēc tam diena aiz dienas un gads aiz gada? Bet kas būs tālāk? Ja Kungs par tevi apžēlosies un ļaus tev attapties, izkļūt no šī sātana tīkla un pamosties no grēcīgā sapņa, tev vienalga būs jādodas cīņā, tikai ar to atšķirību – ja aizbēgsi tagad, meklējot vieglā-

ku dzīvi, tad cīņa būs nesalīdzināmi grūtāka, asāka un sāpīgāka, turklāt mazāk veiksmīga.

Ja Kungs atstās tevi tavas un tavu ienaidnieku patvaļas varā, kas tad notiks? Neatkārtošos, bet tikai teikšu: atceries – un kurš gan to nezina – pēc dzīves ļaunu kaislību nogurdinošajās važās, reizēm apreibinošā juteklīgumā, bet vienmēr bez patiesiem priekiem negaidot pienāk nāves stunda, baismīgi nomācošs dvēseles stāvoklis, kuru pat Dieva vārdi nav spējuši attēlot, ir tikai sacīts: *"Kalni, krītiet uz mums" (Atkl. 6: 16).* Šis kliedziens, iesācies nāves stundā, neapklusdams turpināsies visā pēcnāves laikā līdz pasaules galam un būs dzirdams Pastarās tiesas dienā, bet velti. Neesi taču tik bezprātīgs, lai apzināti mestos mūžīgās elles mokās, mūkot no askētiskiem darbiem un cīņām. Bet kā saprātīgs un apdomīgs cilvēks labāk tagad uzņemies nelielus darbus un garīgās cīņas sāpes, lai, uzvarot pretiniekus, iegūtu uzvaras vainagu un būtu kopā ar Dievu gan te, gan tur – Debesu valstībā.

17. Secība, kādā veidā mums ir jāuzveic savas kaislības

Visnotaļ derīgi tev būtu zināt, kādā secībā jāuzveic savas kaislības, lai veiktu to pienācīgi, bet ne kā pagadās, kā to dara viens otrs un maz ko iespēj, nereti pat sev kaitējot.

Kārtība, kādā ir jācīnās ar saviem ienaidniekiem, jāuzveic savus ļaunos nodomus un kaislības, ir šāda: vērīgi ieej savā sirdī un rūpīgi izpēti, ar kādiem nodomiem, kādām slieksmēm un kaislībām tā ir īpaši aizņemta un kāda kaislība valda pār to, tiranizē; pret šo kaislību tad arī vispirms pacel ieroci un centies to izskaust. Koncentrē uz to visu uzmanību un rūpes, ar vienu izņēmumu – ja kādreiz nejauši uzrodas kāda cita kaislība, tūlīt pat tev ir nepieciešams pievērsties tai un to padzīt un pēc tam atkal vērst ieročus pret savu lielāko kaislību, kas nepārtraukti apliecina savu klātbūtni un varu. Jo, tāpat kā jebkurā cīņā, ir jācīnās pret to, kas pašreizējā brīdī ir jāuzvar.

18. Kā uzveikt pēkšņi sākušos kaislību izvirdumus

Ja tu vēl neesi pieradis uzveikt nejaušus kaislību izvirdumus un uzbudinājumus, kam par iemeslu ir, piemēram, aizvainojumi vai citi gadījumi, lūk, ko iesaku tev darīt: jebkurā dienā, kad vēl atrodies mājās, pārlūko visus iespējamos gadījumus – gan labvēlīgos, gan nelabvēlīgos, kas ar tevi varētu notikt dienas gaitā un kādi tevī varētu rasties kaislību izvirdumi, miesaskārības un dusmas, – un jau iepriekš sagatavojies, kā tās pārvarēt pašā sākumā. Tā rīkojoties, tevi nejauši nepārsteigs nekādas kaislību uzmākšanās, bet būsi vienmēr gatavs tām dot pretsparu, ne dusmās satraukties, ne aizrauties miesaskārībās. Šādu gadījumu pārskatu vēl jo vairāk ir nepieciešams veikt tad, kad ir jāiziet no mājām uz tādām vietām, kur ir jātiekas ar personām, kuras var vai nu savaldzināt, vai aizkaitināt. Sagatavojies tu viegli izvairīsies gan no viena, gan otra. Kaislību vilnis, ja arī tāds sacelsies, pārvelsies tev pāri vai arī pret tevi sašķīdīs kā pret cietu akmeni, bet nepametīs tevi kā vieglu laiviņu gaisā. Lai tevi visā, kas attiecas uz dusmām, pārliecina pravietis Dāvids, kurš

saka: *"Es steidzos bez kavēšanās pildīt Tavus baušļus" (Ps. 119: 60).*

Tomēr ar tādu sagatavošanos viss vēl nav paveikts. Kaislību satraukums tomēr var rasties arī negaidīti. Tādā gadījumā dari, lūk, ko: tiklīdz sajutīsi kaislīgas ierosmes, miesaskāri vai dusmas, centies tās ar gribas piepūli savaldīt, ar prātu ieej sirdī un visādi pūlies, lai tās tur nenokļūtu, bet arī sargies, lai sirds uz to, kas aizkaitināja, nedusmotos un tam, kas savaldzināja, nepakļautos. Ja nejauši sirdī gadās savienoties ar vienu vai otru, pacenties, lai tas neizlauztos uz āru, neatklāj to ne ar vārdiem, ne skatieniem, ne kustībām.

Pēc tam piespied savu sirdi un prātu pacelties pie Dieva un atsauc sevī skaidru apziņu, sajūtas un bezgalīgo Dieva mīlestību, Viņa patiesību, centies apklusināt kaislīgo iedabu, bet tai pretējo, labo, likt vietā. Nākošajā tikšanās reizē, iespējams, to nebūs ērti paveikt, taču nepamet neizdarītus dažādos nodomus un vingrinājumus. Lai arī tie būtu tagad neveiksmīgi, vēlāk, kad beigsies kaislības ierosinošā tikšanās, tos pievārēsi. Centies neizpaust radušās kaislības. Tādējādi tās tiks apstādinātas. Toties, tiklīdz atbrīvosies no ne-

lāgo iespaidu plūsmas, steidzies uz sirdi un pacenties izmest ārā tur iezagušos ļaunumu. Taču vislabākais un vispatiesākais iežogojums no nejauša kaislību satracinājuma ir to iemeslu noskaidrošana, no kuriem rodas šādas aktivitātes. Iemesli ir tikai divi: mīlestība un naids. Ja tu esi nokļuvis kādas personas mīlestības gūstā vai dedzīgi pieķēries kaut kādai lietai, lielai vai mazai, dabiski, ka tad, kad tos satiec vai kad redzi, ka tos apvaino vai tiem kaitē, grib tev atraut vai nozagt, tu momentāli kļūsti sašutuma pilns, skumsti, dumpojies un sacelies pret tiem, kuri to dara. Tāpēc, ja vēlies, lai tev neatgadītos šādi satraucoši brīži, pacenties uzveikt un izraut no sirds tādu nelabu mīlestību un nejaukas pieķeršanās; un, jo tālāk tu esi aizgājis vienā vai otrā, jo vairāk rūpējies, lai padarītu sevi bezkaislīgu un saprātīgi izturētos pret lietām un cilvēkiem; jo spēcīgāka tev ir mīlestība un pieķeršanās, jo vētraināki būs kaislību viļņi minētajos gadījumos.

Tāpat ir arī ar nepatiku pret kādu cilvēku vai pretīgumu pret kādu lietu; tad dabiski, ka, ja to sastopi, īpaši, ja kāds to slavē, tu piepeši kļūsti sašutis vai jūti riebumu. Tāpēc, ja

gribi šādos gadījumos saglabāt sirdsmieru, piespied sevi šajā reizē radušās nelabās jūtas nomākt, bet pēc tam tās iznīcināt pavisam.

Kas attiecas uz cilvēkiem, tev palīdzēs pārdomas, ka arī viņi ir Dieva radības, tāpat kā tu, radīti pēc Dieva tēla un līdzības, ar visuspēcīgā dzīvā Dieva roku, ka arī viņi ir atpirkti un atjaunoti ar Jēzus Kristus dārgajām asinīm, ka arī viņi – tavi brāļi un līdzgaitnieki, kurus tu nedrīksti ienīst pat savās domās, kā rakstīts: *"Tev nebūs savu brāli ienīst savā sirdī" (3. Moz. 19: 17)*; jo īpaši, ja tu uztver šos cilvēkus ar labestību un mīlestību, kaut arī, pieņemsim, viņi ir pelnījuši nelabvēlību un antipātijas, – ar to tu līdzināsies Dievam, kurš mīl visas Savas radības un nevienu nenoniecina, kā Viņu slavina gudrais Salamans: *"Tu mīli visu, kas vien ir, un neienīsti, ko esi radījis, jo nīzdams Tu gan arī neko nebūtu radījis" (Gudr. 11: 24)*, kurš, nicinot cilvēciskos grēkus, tomēr *"liek saulei uzlēkt pār ļauniem un labiem un liek lietum līt pār taisniem un netaisniem" (Mt 5: 45).*

19. Kā uzveikt miesas kaislības

Ar miesas kaislībām nākas cīnīties ar īpašu paņēmienu – citādāku nekā ar pārējām kaislībām. Lai tas norisētu pareizajā secībā, tad zini, ka tev jārīkojas ar kādu vienu paņēmienu, pirms šīs kaislības tevi kārdina, ar citu – kārdināšanas laikā un vēl ar citādu pēc to pārvarēšanas.

Pirms kārdināšanas tavai uzmanībai jābūt vērstai uz cēloni, kas parasti kalpo par kārdinājuma izraisītāju vai kaislību uzbudinātāju. Šeit pastāv likums – cik iespējams, izvairies no gadījumiem, kas varētu izjaukt tavas miesas mieru, īpaši no satikšanās ar pretējā dzimuma pārstāvjiem. Ja kādreiz tev rodas vajadzība sarunāties ar kādu pretējā dzimuma personu, runā īsi, ievēro ne tikai vienkāršību, bet arī nopietnību savā sejā, un lai tavi vārdi, ievērojot laipnību, būtu vairāk ieturēti nekā labvēlīgi.

"Nekad netici savam ienaidniekam" (Sīr. 12: 10), saka gudrais Sīrahs. Tāpat nekad neuzticies savam ķermenim, jo, kā dzelzs pati no sevis rada rūsu, tāpat satrūdošā miesas būtne no sevis rada ļaunas, miesaskārīgas kustī-

bas. *"Jo, kā rūsē dzelzs, tāpat arī viņa blēdība" (Sīr. 12: 10)*. Netici, atkārtoju vēlreiz, netici šai lietā pats sev, kaut gan, pieņemsim, tu nejūti un ilgu laiku neesi sajutis šo dzeloni savā miesā. Tāpēc ka šis trīskārt nolādētais ļaunums to, ko nav darījis daudzus gadus, reizēm paveic vienā stundā, pat vienā mirklī un sagatavošanos uzbrukumam parasti veic klusējot. Un zini, jo vairāk tas izliekas par draugu un nedod aizdomām iemeslu, jo lielāku ļaunumu tas paveic un bieži vien sakauj uz nāvi.

Tāpat ir nepieciešams vairāk bīties no tiem pretējā dzimuma pārstāvjiem, ar kuriem uztur parastas sadzīviskas, cieņpilnas attiecības, vai nu tāpēc, ka tie ir radinieki, vai arī tāpēc, ka tie ir dievbijīgi un tikumīgi ļaudis, vai tāpēc, ka no viņiem ir saņemts kāds labdarīgs pakalpojums un tāpēc ir bieži nepieciešams apliecināt pateicību. Bīties no tā vajadzētu arī tāpēc, ka šādās pret sevi nevērīgās savstarpējās attiecībās gandrīz vienmēr iejaucas pazudinošā jutekliskā saldkaisle, kas pamazām un nemanāmi nokļūst līdz pašiem dvēseles dziļumiem un tā aptumšo prātu, ka šai sērgai nodevies cilvēks nespēj novērtēt dažādus bīstamus grēka iemeslus: kaislīgus skatienus,

abpusēji saldkairas runas, pievilcīgas kustības un ķermeņa stāvokļus, rokasspiedienus – un tāpēc beigu beigās krīt pašā grēkā un citos sātana tīklos, no kuriem dažkārt vispār nav iespējams atbrīvoties.

Izvairies no šīs uguns, jo tu esi pulveris, un nekad neuzdrošinies pašpārliecināti domāt, ka esi mitrs pulveris, pārpildīts ar labas un spēcīgas gribas ūdeni. Nepavisam nē! Bet vairāk domā, ka tu esi pavisam sauss un pārkaltis pulveris un uzliesmosi tai pašā brīdī, tikko būsi sajutis šo uguni. Nekādā ziņā nepaļaujies uz savas apņēmības stiprību un savu gatavību drīzāk nomirt nekā grēkot. Lai gan var pieļaut, ka tu esi pavisam samircis pulveris, taču biežo tikšanās reižu un atrašanās ar kādu aci pret aci rezultātā miesīgā uguns mazpamazām izžāvēs tavas labās izvēles atvēsinošo ūdeni un pats nepamanīsi, ka jau liesmosi ķermeniskā mīlestībā līdz tādai pakāpei, ka pārstāsi kaunēties no cilvēkiem un bīties Dieva un pilnīgi aizmirsīsi godu, dzīvi un visas elles mokas, tiecoties pēc krišanas grēkā.

Cik vien iespējams izvairīties, izvairies:

a) no personām, kuras varētu tevi ievest kārdināšanā, ja patiesi nevēlies nokļūt grēka

gūstā un maksāt tā nodevas, kas ir dvēseles nāve. Par ļoti gudru Salamans sauc tādu, kas bīstas un izvairās no grēka iemesliem, bet to, kurš ir pārdrošs un pašpārliecinātībā nebēg no tiem, dēvē par neprātīgu, sakot: *"Zinošais baidās un izvairās no ļaunā; nepraša turpretī, ne par ko nebēdādams, drāžas tik cauri" (Sal. pam. 14: 16).* Vai uz to nenorādīja arī apustulis, kad korintiešiem pavēlēja: *"Sargieties no netiklības!" (1. Kor. 6: 18);*

b) no bezdarbības un laiskuma; bet esi modrs un ar atvērtām acīm seko nodomiem, gudri kārtojot un darot savus darbus, kā to prasa tavs ieņemamais stāvoklis;

c) no nepaklausības saviem garīgajiem tēviem un aizbildņiem; bet labprāt paklausi viņiem it visā un esi gatavs ātri izpildīt visu, ko vien viņi liks, un vēl jo vairāk to, kas tev ir par pārmācību un pretējs tavai gribai un tieksmēm;

d) no pārdrošiem spriedumiem par savu tuvāko; nevienu netiesā un nenopel, jo īpaši par iepriekš minēto miesas apgrēkošanos, lai arī acīmredzami kāds tajā būtu iekritis, bet esi pret viņu līdzjūtīgs un līdzcietīgs; neesi sašutis un nesmejies par šo cilvēku, bet no gadījuma ar viņu ņem sev pazemības mācību, zi-

not, ka tu pats esi absolūti bezspēcīgs un tendēts uz ļauno kā ceļa putekļi; saki sev: tagad paklupa viņš, bet rīt kritīšu es. Ievēro, ja tu esi ātrs uz citu tiesāšanu un nicināšanu, tad Dievs sāpīgi tevi par to sodīs, pieļaujot tev krist tai pašā grēkā, par ko tiesā citus. *"Netiesājiet, lai jūs netaptu tiesāti" (Mt 7: 1)* – un ar to pašu netiksiet nosodīti, lai no sava kritiena iepazītu savas lepnības postu un ņemtu par labu dziedināšanu no diviem ļaunumiem: lepnības un netiklības. Ja arī Dievs Savā žēlastībā sargā tevi no kritiena un tu noturi nemainīgi stingru savu šķīsto virzību, vienalga pārstāj nosodīt, bet, ja esi nosodījis, tad nepaļaujies uz sevi, bet vēl vairāk bīsties un netici savai pastāvībai;

e) no nevērības; bet esi nomodā par sevi. Ja esi iemantojis kādu Dieva dāvanu vai atrodies labā garastāvoklī, nepieņem savā drudžainajā un niecīgajā iedomībā domas, ka tu esi kas īpašs un ka ienaidnieki neuzdrošināsies tev uzklupt, jo tu tos tik ļoti neieredzi un nicini, ka tie neuzdrošināsies tev pietuvoties. Tiklīdz tā padomāsi, tā viegli kritīsi, kā rudens lapa no koka.

Lūk, ko tev pirms miesas kaislību kārdinājuma vajadzētu ievērot.

Kārdinājuma laikā rīkojies tā: uzzini pēc iespējas ātrāk iemeslu, no kura radās cīņa, un tūlīt atvairi to. Kārdinājuma iemesls ir ārējs vai iekšējs. Ārējie iemesli bieži vien ir: skatienu vaļība, saldkairas runas, satura un izpildījuma ziņā tādas pašas dziesmas, smalku audumu apģērbs, aromātiskas smaržas, vaļīga rīcība un sarunas, saskarsme un rokasspiedieni, dejas utt. Pret to visu kā dziedinošs līdzeklis kalpo vienkāršs un pazemīgs apģērbs, nevēlēšanās ne dzirdēt, ne redzēt, ne runāt, ne apskaut, ne pieskarties nekam tādam, kas ierosina šīs kauna pilnās aktivitātes, jo īpaši izvairoties no satikšanās ar pretējā dzimuma personām.

Par iekšējiem iemesliem, no vienas puses, kalpo dzīve apmierinātībā un ķermeņa labsajūtā, kad visas miesiskās vēlmes saņem pilnīgu apmierinājumu, no otras puses, netikumiski nodomi, kas rodas vai nu paši par sevi, atceroties redzēto, dzirdēto un piedzīvoto, vai kurus ierosina ļaunie gari.

Kas attiecas uz dzīvi, pilnu ķermeniskas labsajūtas un miera, tad te ķermeni ir nepieciešams padarīt nejūtīgu ar gavēšanu, nomodu, neilgu gulēšanu, ar klanīšanos līdz pagurumam un citiem ķermeni iegrožojošiem

vingrinājumiem, kā iesaka un pavēl mūsu pieredzējušie un saprātīgie svētie tēvi. Bet pret nodomiem, lai no kā tie arī rastos, par dziedinošu līdzekli kalpo dažādi garīgi vingrinājumi, piemērojot tos tavam pašreizējam stāvoklim, prasot no tevis svētu un dvēseli glābjošu grāmatu, īpaši Efraima Sīrieša, Jāņa Pakāpnieka, "Labestības" lasīšanu, dievbijīgas pārdomas un lūgšanas.

Kad tev sāk uzmākties kaunpilni nodomi, tūlīt pacel savu prātu uz Jēzu Kristu, mūsu dēļ Krustā Sisto, un no dvēseles dziļumiem lūdz Viņu: "Mans Kungs Jēzu Kristu! Jēzu, mans visdārgākais! Steidzies man palīgā un neļauj ienaidniekam mani sagūstīt!" Tai pašā laikā domās un, ja tas ir tuvumā, arī realitātē apskauj dzīvību nesošo krustu, kurā tevis dēļ piesists Kungs; skūpsti Viņa brūces un ar mīlestību saki: "Visskaistākās rētas, vissvētākās rētas, visšķīstākās rētas, ievainojiet manu nolādēto un netīro sirdi un nepieļaujiet, lai es ar savu nešķīstību jūs apgānītu un apvainotu!"

Brīdī, kad tevī vairojas nekaunīgi miesaskāri nodomi, necenties tos apkarot ar savu domu, lai gan citi to iesaka; nesāc domās iztēloties grēcīgās miesaskārības netīrību un netiklību, ne arī pēc tam sekojošos sirdsapziņas

pārmetumus, ne tava miesiskā ķermeņa satrūdēšanu, ne jaunavības zaudēšanu, ne tava goda nomelnošanu, ne citas tamlīdzīgas lietas. Neiesāc, es tev saku, prātot par to, jo šādas pārdomas ne vienmēr ir īstais līdzeklis ķermeņa kārdinājuma pārvarēšanai, tieši otrādi, tās var cīņu pastiprināt, dažkārt pat līdz kritienam. Lai arī prāts šajā brīdī noturēs domās pārmetumu pilnu runu un pretosies šai kaislībai, bet domas, neskatoties uz to, tomēr pieturēsies pie lietām, pret kurām nav vienaldzīga sirds; nebūt nav dīvaini – tad, kad prāts neskoposies ar stingriem spriedumiem šajās lietās, sirds tvīks saldkaislē un samierināsies ar kaislībām, kas arī ir iekšējā krišana. Nē, ir jādomā par tādām lietām, kas aizklātu šīs netikumiskās iegribas, kas pavisam novērstu no tām uzmanību un ar savu saturu atskurbinoši iedarbotos uz sirdi. Tādas ir pārdomas par dzīves jēgu, mūsu dēļ pasaulē nākušā Kunga Jēzus Kristus ciešanām, par nāves neizbēgamību, satraucošo Pastarās tiesas dienu un par iespējamajām elles mokām.

Ja neķītrie nodomi turpinās ar nevaldāmu spēku tev uzbrukt, nenobīsties un nepārtrauc domāt par iepriekšminētajām lietām, nelieto tādu cīņas paņēmienu, ka tieši stājies pretī

kaunpilnajiem nodomiem, atklājot to sliktās puses, kā tas bija iepriekš minēts. Nerīkojies tā, bet turpini pēc iespējas uzmanīgāk pārdomāt par biedējošām un atskurbinošām lietām, nemaz neuztraucoties par neķītrajiem nodomiem, it kā tie nebūtu tavi personīgie. Zini, ka nav labāka paņēmiena to padzīšanai kā nicināšana un nepieņemšana. Pārdomas vairākkārt pārtrauc ar šādu vai līdzīgu lūgšanu: "Mans Radītāj un mans Pestītāj, atbrīvo mani no šiem ienaidniekiem par godu Tavām ciešanām un Tavai nebeidzamajai žēlastībai!" Arī savas pārdomas pabeidz ar tamlīdzīgu lūgšanu.

Taču pielūko – sava prāta skatienu nepievērs šai miesiskajai netīrībai, jo pat viena iedoma par to var būt bīstama, un neielaidies sarunās ar šo kārdinājumu vai par šo kārdinājumu, lai pārliecinātos, vai radās tev saskaņa ar to vai nē. Kaut arī šādi pētījumi ārēji varētu šķist labi, patiesībā tā ir visīstākā sātana intriga – uzbrūkot ar šādu paņēmienu, velns grib tevi iegrūst mazdūšībā un izmisumā vai arī paturēt tevi šajos nodomos pēc iespējas ilgāk un ar to palīdzību patiešām iemest tevi grēkā, radniecīgā taviem nodomiem vai arī kādā citā.

Šādu tevi mulsinošu nodomu apcerēšanas vietā labāk savam garīgajam tēvam grēksūdzē visu sīki izstāsti, pēc tam dzīvo mierīgs savās domās un sirdī, neduļķojot sevi ar dažādiem jautājumiem, bet apmierinoties ar sava garīgā tēva spriedumu. Tikai esi pilnībā atklāts visā, kas satrauca un satrauc tavu prātu un jūtas šajās kārdināšanās, neko neslēpjot un neļaujot kaunam aizbāzt tev muti, bet vislabāk lēnprātībā pazemojies. Ja jebkurā cīņā ar ienaidnieku, lai to uzveiktu, mums ir nepieciešama vislielākā pazemība, tad vēl jo vairāk tā mums ir vajadzīga cīņā ar miesas kaislībām, jo šie kārdinājumi lielākoties ir lepnības izraisīti vai arī kā mācība un sods par pazemības trūkumu. Tāpēc arī sv. Jānis Pakāpnieks saka, ka tas, kurš iekritis netiklībā vai kādā citā miesiskā grēkā, pirms tam ir kritis lepnībā; grēkā krišana šādam cilvēkam tiek pieļauta tāpēc, lai tas kļūtu pazemīgs: "Kur ir noticis kritiens, tur iepriekš ir nometinājusies lepnība, jo lepnība ir apgrēcības priekšvēstnese." Un vēl: *"Lepnā sods ir kritiens" (Tes. 23: 4, 10).*

Beigu beigās, kad norimsies kaunpilnās domas un kārdinājums pāries, būtu nepieciešams, lūk, ko darīt: lai kā tev arī šķistu, ka esi jau brīvs no miesaskāres cīņas, lai arī

cik tu būtu pārliecināts par sevi, tomēr visādi centies atturēt savu prātu un uzmanību no tām lietām un cilvēkiem, kuri ir bijuši šo kārdinājumu iemesls; un nekādā ziņā neļaujies kārei satikties ar šiem ļaudīm tāpēc, ka tie ir radinieki vai dievbijīgi un tikumiski cilvēki, vai tavi labvēļi. Atgādini sev, ka tas arī ir mūsu trūdošo miesu grēcīgais pavedinātājs un mūsu ļaunākā ienaidnieka – velna tīkls, jo, kā raksta apustulis Pāvils: *"Sātans izliekas par gaismas eņģeli" (2. Kor. 11: 14),* lai iegrūstu mūs tumsībā.

20. Kā uzveikt nolaidību

Lai tu nekristu postošajā un ļaunajā nolaidībā, kas aizšķērsos tev ceļu uz pilnību un tevi nodos ienaidnieku rokās, tev ir jāizvairās no visāda veida ziņkārības, no okšķerēšanas, kas šeit, kas tur, no dīkdienības, tukšām sarunām, lūrēšanas, no jebkādas pieķeršanās dažādām pasaulīgām lietām un no patvaļīgām darbībām – ko gribu, to daru, kas tavam pašreizējam stāvoklim ir absolūti nepiemērotas; gluži pretēji – tev ir jāpiespiež sevi ātri un ar patiku izpildīt jebkuras tavu garīgo tēvu un aizbildņu pamācības un pavēles, paveikt jeb-

kuru lietu tādā laikā un tādā secībā, kā to viņi ir gribējuši. Jebkuru lietu, kas tev ir jāpaveic, uzsāc nekavējoties, jo pirmā mazākā novilcināšanās izraisīs nākamo, jau garāku, pēc otrās vilcināšanās nāks trešā – vēl garāka utt. Līdz ar to darbs tiks uzsākts ar krietnu novēlošanos, tā ka nepaspēsi savlaicīgi izdarīt un tas kļūs pavisam apgrūtinošs. Vienreiz izbaudījis saldo nekā nedarīšanas augli, tu to iemīlēsi un vēlēsies tā turpināt; bet, apmierinot šo savu iegribu, vēlēšanās neko nedarīt un slinkošana pamazām kļūs par paradumu, un šī slaistīšanās kaislība tā tevi pārņems, ka tu pat pārstāsi apzināties, cik tas ir nejēdzīgi un noziedzīgi; ja nu vienīgi tad, kad pats slinkums būs tevi tā apgrūtinājis, ka atkal apņēmības pilns ķersies pie savām lietām. Tikai tad ar kaunu ieraudzīsi, cik esi bijis nolaidīgs un cik daudzus pienācīgus darbus esi palaidis garām tukša un bezjēdzīga "kā gribu, tā daru" principa dēļ.

Šāda nolaidība, tikko manāmi iesākusies, iespiežas visur un ar savu indi sabojā ne tikai gribu, radot pretīgumu pret jebkādu darbu un garīgām nodarbēm, un paklausību, bet apstulbina arī prātu, neļaujot tam ieraudzīt visu to neprātīgumu un domu melīgumu,

uz ko balstās šāds gribas noskaņojums, un nepieļaujot nokļūt līdz apziņai veselīgajiem spriedumiem, kas spētu iekustināt šo slinkojošo gribu pēc iespējas ātrāk un ar centību paveikt vajadzīgo lietu, neatliekot to uz vēlāku laiku. Ieklausies rakstītajā: *"Nolādēts lai ir, kas Kunga darbu dara nolaidīgi!" (Jer. 48: 10)*. Un tādai nelaimei tu sevi pakļauj tikai tāpēc, ka esi par slinku padomāt par sava priekšā stāvošā darba vērtību, lai pamudinātu sevi izdarīt to savlaicīgi, ar tādu apņēmību, lai izkliedētu visus slinkuma iedvestos nodomus un ar to saistītās grūtības, kas vēlas atraut tevi no darba.

Tātad, lai tavu pārliecību nepamet doma, ka viena pati prāta pacelšana uz Dievu un pazemīga ceļu locīšana Dievam par godu ir nesalīdzināmi dārgāka nekā visi pasaules dārgumi un ka katru reizi, kad, padzinuši laiskumu, piespiežam sevi rūpīgi paveikt nepieciešamo darbu, eņģeļi debesīs mums gatavo krāšņo uzvaras vainagu; otrādi notiek ar slinkajiem – priekš tiem Dievam ne tikai nav vainagu, bet pamazām Viņš atņem tiem arī pārējās dāvanas, kuras devis par uzcītīgu kalpošanu agrāk, un beigās, ja tie dzīvos laiskumā, atņems arī Savu Debesu

valstību, kā līdzībā par aicinātajiem uz mielastu, kuri bija par slinkiem, lai ierastos. Viņš sacīja: *"Jo es jums saku, neviens no lūgtajiem viesiem nebaudīs Manu mielastu" (Lk 14: 24).* Tāda ir laisko daļa; bet tiem, kuri ir rūpīgi un bez sevis žēlošanas piespiež padarīt dažādus labus darbus, Kungs jau šeit palielina Savas Dievišķās veltes un gatavo Savā Debesu valstībā mūžīgu svētlaimīgu dzīvi: *"Debesu valstībā laužas iekšā, un tīkotāji ar varu cenšas to sagrābt" (Mt 11: 12).*

Ja ļauns nodoms, pūloties iegrūst tevi laiskumā, sāks iegalvot, ka tikuma, kuru esi iemīlējis un iecerējis sasniegt, iegūšanai būs nepieciešams vislielākais darbs, turklāt daudzu dienu garumā, ka tev ir daudz spēcīgu ienaidnieku, bet tu esi viens un nespēcīgs, ka tev ir jāpaveic daudzi, turklāt vareni darbi, lai sasniegtu savu mērķi, – bet ļaunais slaistīšanās nodoms sāks tev piedāvāt kaut ko tādu – iesaku tev tajā neklausīties, gluži otrādi, iedomājies, ka tev darbi, protams, ir jāpaveic, bet ne daudz, ka piepūle ir jāpieliek, bet tā nav liela un neprasa daudz laika, ka arī ienaidniekus tev nāksies sastapt, bet to nebūs daudz, tikai viens – un, kaut arī šis viens būs pret tevi un spēcīgs, taču ar Dieva palīdzību,

kas vienmēr, pateicoties tavām lūgšanām, ir tev līdzās, tu esi nesalīdzināmi spēcīgāks par savu pretinieku. Ja tu tā rīkosies, tad slinkums atkāpsies no tevis; pateicoties labiem nodomiem un jūtām, tevī pamazām, lai paveiktu visus savus pienākumus, ieplūdīs rūpīga centība, kas beigu beigās pārņems tavu dvēseli un miesu.

Kas attiecas uz lūgšanām, tad rīkojies tādā pašā veidā. Ja kāda dievkalpojuma noturēšanai ir nepieciešams, piemēram, stundu garš lūgšanu darbs, bet tavam slinkumam tas šķiet par grūtu, tad, sākot to, nedomā par to, ka tev vajadzēs stundu stāvēt, bet iztēlojies, ka tikai kādu stundas ceturksni, – tu pat nepamanīsi, kā lūgšanu procesā būsi to nostāvējis, pēc tam sev saki: "Pastāvēsim vēl ceturksnīti, kā redzi, tas nav daudz," tāpat rīkojies trešo un ceturto reizi, tādējādi dievkalpojums paies nemanāmi, nejūtot grūtumu un nogurumu. Ja arī citu reizi nāksies izjust šādus apgrūtinājumus un tas traucēs pašai lūgšanai, tad pārtrauc uz kādu brīdi lūgt Dievu, bet pēc neilga brīža atsāc to darīt un pabeidz līdz galam.

Tāpat rīkojies attiecībā uz fiziskajiem un paklausības darbiem. Tev šķitīs, ka darba ir daudz, un tu nezināsi, ko darīt, un būsi ga-

tavs nolaist rokas. Taču tu nedomā par darāmā daudzumu, bet, pārvarot nepatiku, saņemies un ķeries klāt pie pirmā priekšā stāvošā un dari to ar tādu apņēmību, it kā citu vispār nebūtu; tā tu to pavisam mierīgi padarīsi; tāpat rīkojies ar citiem darbiem – un visu paveiksi mierīgi bez raizēm.

Rīkojies tā vienmēr un visur un zini, ja tu nenāksi pie prāta un nesāksi šādi pieveikt apgrūtinājuma un pārpūlēšanās sajūtas, kādas ienaidnieks uzbur tavā iztēlē, tad tevi beigās pavisam pārņems laiskums, ka tu ne tikai tad, kad būs nepieciešams veikt kādu darbu, bet arī tad, kad tas atradīsies vēl tālu priekšā, jutīsies tā, it kā kalns gulētu tev uz pleciem, būsi nomākts jau no domām vien par priekšā stāvošo, mocīsies līdzīgi vergam, kurš atrodas piespiedu nebrīvē. Tāpat arī tev nebūs miera atpūtas brīdī, pat nenoslogots darbā, tu jutīsies apgrūtināts.

Tāpat zini, ka šī slinkuma un laiskuma slimība mazpamazām ar savu indi neredzami sapūdē ne tikai mazās saknes, no kurām ar laiku varēja izaugt tikumi, bet arī tās, kas jau sen ietiekušās tevī un kalpo par labas dzīves kārtības pamatu. Kā tārps lēnām sagraužkoku, tāpat, šai slimībai turpinoties, nemanā-

mi tiek izpostīti un iznīcināti garīgās dzīves nervi.

Ar šīs kaites starpniecību sātans prot izlikt kārdinājuma tīklus un lamatas jebkuram cilvēkam, bet ar īpašu rūpību un velnišķīgu viltību tas cenšas tos ierīkot garīgās dzīves censoņiem, zinot, ka slinkais un laiskais ērti padodas kārībām un krīt, kā sacīts: *"Sliņķis nereti pēc daudz kā kāro" (Sal. pam. 13: 4)*.

Esi allaž modrs, lūdz Dievu un cītīgi izkop sevī labo, līdzīgi vīrišķīgam cīnītājam, jo: *"Čaklie dabū visu" (Sal. pam. 13: 4)*. Nesēdi, salicis rokas klēpī, atliekot sava kāzu tērpa šūšanu līdz tam brīdim, kad vajadzēs svētku dienā pilnā krāšņumā iziet pie nākamā līgavaiņa Kunga Kristus. Katru dienu sev atgādini, ka šodiena ir mūsu rokās, bet rītdiena – Dieva rokās un ka Tas, kurš deva tev rītu, nav saistījis Sevi ar solījumu, ka dos arī vakaru. Tāpēc nekādā ziņā neklausies sātanā, kad tas tev čukstēs: "Atdod man šodienu, bet Dievam atdosi rītdienu." Nepavisam nē; bet visas savas dzīves stundas pavadi tā, lai tas būtu patīkami Dievam. Paturi prātā, ka pēc pašreizējās stundas tev nākamā nebūs dota un ka par katru šīs stundas minūti tev vajadzēs atskaitīties. Atceries – šim laikam, kurš

ir tavās rokās, nebūs vērtības, ja pa tukšo to iztērēsi; pienāks stunda, kad sauksi pēc tā, bet neatradīsi. Uzskati par pazaudētu to dienu, kurā, kaut arī veici labus darbus, bet nepārvarēji savas sliktās tieksmes un vēlmes. Tev domāto mācībstundu beidzu, atkārtojot apustuļa bausli: *"Cīnies vienmēr labo ticības cīņu" (1. Tim. 6: 12)*. Jo nereti ir bijis, ka viena stunda centīga darba iemanto paradīzi, un otrādi – stunda laiskuma to pazaudē. Esi rūpīgs, ja vēlies apliecināt, cik stingra Dieva priekšā ir tava cerība uz atpestīšanu: *"Kas paļaujas uz Kungu, būs bagātīgi apmierināts" (Sal. pam. 28: 25).*

21. Ārējo jutekļu pārvaldīšana un pareiza izmantošana

Mūsu ārējo piecu maņu – redzes, dzirdes, ožas, garšas un taustes – stingra pārvaldīšana un pareiza virzība ir liekama garīgā censoņa ilgā un nepārtrauktā garīgā varoņdarba pamatā. Mūsu sirds nemitīgi alkst un meklē mierinājumu un baudu. Tos vajadzētu atrast iekšējā kārtībā, saturot un nesot sevī To, pēc kura līdzības radīts cilvēks, un Kurš ir katra iepriecinājuma avots. Taču, kad mēs sava la-

buma dēļ atkritām no Dieva, tad nenoturējāmies arī sevī, bet kritām miesas grēkā un caur to izgājām ārpusē un tur sākām sev meklēt izpriecas un baudas. Šeit par pavadoņiem un vadītājiem kļuva mūsu sajūtas. Caur tām dvēsele izkļūst ārpusē, izbauda lietas, kuras tiek pakļautas katras sajūtas pārbaudei, un tās, kuras sagādā baudu sajūtām, izbauda pati un no šo lietu kopuma sastāda sev izpriecu un baudu loku, kura izbaudīšanu liek par galveno labumu. Tādējādi kārtība ir sagrozīta – tā vietā, lai sirds iekšēji meklētu Dievu, tā ārpusē tīko baudas un ir ar tām apmierināta.

Uzklausījušie Dieva aicinājumu: "Nožēlojiet grēkus" – tos nožēlo un pieņem sev par likumu atjaunot sākotnējo dzīves kārtību, t.i., atgriezties no ārpuses iekšienē, no turienes – pie Dieva, lai dzīvotu Viņam un ar Viņu, kur visā ir augstākais labums un kurš Sevī nes prieka avotu. Šādas kārtības atjaunošana, kaut arī tā tiek uztverta ar spēcīgu vēlēšanos un stingru apņēmību, tiek sasniegta nebūt ne uzreiz. Tam, kas ir par to izšķīries, priekšā stāv ilga cīņa ar iepriekšējiem pieradumiem sevi iepriecēt, nomierināt un sev izdabāt, kamēr tie neatkritīs un netiks nomainīti ar citiem, kā to prasa jaunais dzīves veids. Un

tieši šeit liela nozīme ir ārējo maņu pārvaldīšanai un izmantošanai. Katrai maņai ir savs patīkamu un nepatīkamu priekšmetu loks. No patīkamajiem dvēsele gūst baudījumu, un, pieradusi pie tiem, tā sevī izstrādā ieradumu. Tādā veidā no katras sajūtas dvēselē ieviešas dažas kārības vai noslieces un kaislības. Visas tās slēpjas dvēselē un, kamēr nav iemesla to uzbudināšanai, klusē. Dažreiz tās sarosās no domām, kas skar to uzbudinājuma priekšmetus, bet galvenokārt no tā, ka šīs lietas nonāk sajūtās un tiek izmēģinātas. Šādā gadījumā tieksme pēc tām kļūst nepārvarama – un tajā, kurš nav sācis pretoties tām, *"dzemdē grēku, bet grēks, padarīts, dzemdē nāvi" (Jēk. 1: 15)* – pie tā piepildās pravietiskie vārdi: *"Nāve ir iekāpusi pa mūsu logiem" (Jer. 9: 20)*, t.i., caur sajūtām, kas būtībā ir dvēseles logs saskarsmē ar ārējo pasauli, bet tam, kurš ir sācis pretoties, uzveļ cīņu, kas var tikt arī zaudēta. Tāpēc viņam par negrozāmu likumu jāpieņem tāda sajūtu pārvaldīšana un izmantošana, lai caur tām neuzbangotu jutekliskas kārības, bet, tieši otrādi – rastos priekšstats un veidi, kas tās uzveiktu un rosinātu tām pretējas jūtas.

Redzi, kādās briesmās var ievest tavas sajūtas. Uzklausi to un iemācies tās novērst. Visādi centies nepieļaut sajūtām klaiņot kā iegribas un nevirzi tās uz vienu vienīgu saldkairu izjūtu baudīšanu, bet – gluži pretēji – virzi tās pie labā, derīgā un vajadzīgā. Un, ja līdz šim tavas sajūtas dažreiz bija izlauzušās līdz jutekļu apmierināšanai, tad tagad centies visādā veidā tās iegrožot un no iekāres griezt atpakaļ. Pārvaldi tās labi, lai tur, kur agrāk tās tika piepildītas ar pasaulīgām un dvēselei kaitīgām baudām, tagad no katras radības un katra priekšmeta saņemtu derīgus iespaidus un tos paturētu dvēselē. Tādi iespaidi, atjaunojot dvēselē garīgas pārdomas, savāks dvēseli sevī un uz gudriem apceres spārniem noliks Dieva acu priekšā un slavēs To, kā saka svētlaimīgais Augustīns: "Lai cik arī pasaulē būtu radību, visas tās sarunājas ar dievbijīgiem vīriem mēmā valodā, tiesa, arī klusējošā, tomēr ne mazāk iedarbīgā, viņiem labi sadzirdamā un saprotamā; viņi uztver labas un svētbijīgas domas un dodas Dieva liesmojošajā mīlestībā."

Arī tu to vari darīt šādi – kad tavi ārējie maņu orgāni uztver kādu priekšmetu, vai nu

redzamu, vai dzirdamu, saožamu, izgaršojamu vai taustāmu, nodali savās domās to, kas tajā ir juteklisks un materiāls, no tā, kas tajā no radošā Dieva Gara, un domā, ka tas ir neiespējami, ka kāda lieta pati no sevis eksistētu, ka viss, kas tajā atrodas, ir Dieva darbs, kurš ar savu neredzamo spēku dod šai lietai esību, labumu, skaistumu un gudru iekārtojumu, spēku iedarboties uz citiem un šo spēku saņemt no citiem, kā arī visu pārējo, kas tajā labs. Pēc tam pārnes tādas domas uz pārējām redzamām lietām un sirdī priecājies, ka vienīgi Dievs ir iemesls un sākums tik daudzveidīgai, tik lieliskai un brīnumainai pilnībai, kas atklājas radībās, ka Viņš Sevī neizmērojami apvieno visu iespējamo radībās redzamo pilnību, kuru būtība nav nekas cits kā vājš bezgalīgās Dieva pilnības atspulgs un ēna. Ar tādām pārdomām vingrini savu prātu; tad pieradīsi, skatoties uz lietām, nepievērst uzmanību to ārienei, bet iedziļināties lietu Dievišķajā, neredzamajā, noslēpumainajā skaistumā. Tā rezultātā viss, kas lietās ir ārēji jutekliski pievilcīgs, nemanāmi pazudīs no tavas uzmanības un sajūtām, tikai un vienīgi to iekšējais saturs pārņems tavu prātu, rosinot uz garīgām apcerēm un Dieva slavēšanu.

Tā, lūkojoties uz četrām stihijām – uguni, gaisu, ūdeni un zemi – un pārdomājot to substanci, spēku un darbību, lielā garīgā iepriecinājumā tu sauksi uz Radītāju, kurš tās tādas radījis: "Varenais Dievs, neizmērojamais Spēks un ilgotā Rīcība! Priecājos un līksmoju, ka Tu Viens esi jebkuras radības būtības, spēka un darbības sākums un cēlonis!" Palūkojoties debesīs un spīdošajos debesu ķermeņos – saulē, mēnesī un zvaigznēs – un apdomājot, ka tie savu gaismu un spožumu ir ieguvuši no Dieva, tu iesauksies: "Gaisma, kas esi spožāka par jebkuru gaismu, no kuras radīta visa vieliskā un nevieliskā gaisma! Gaisma brīnišķīgā, pirmais eņģeļu iepriecinājums un svētlaimīgo remdinājums, uz kuru pastāvīgajā apcerē izbrīna pilnām acīm noraugās ķerubi un salīdzinājumā ar kuru visas sajūtamās gaismas liekas dziļākā tumsa! Slavinu un cildinu Tevi, patiesības Gaisma, kas apgaismo jebkuru cilvēku, kurš nācis pasaulē! Dari mani cienīgu vienmēr saprātīgi skatīt Tevi, lai mana sirds līksmojas ar varenu prieku!" – Tāpat, lūkojoties uz kokiem, zāli un citiem augiem un ar prātu redzot, kā tie dzīvo, uzņem barības vielas, aug un no sevis rada sev līdzīgus un ka tie nevis paši no se-

vis saņem dzīvību un visu pārējo, kas tajos ir, bet no radošā Gara, kuru tu neredzi un kurš Viens dara tos visus dzīvus, tu vari iesaukties: "Lūk, kur patiesā Dzīvība, no kuras, kurā un ar kuru viss dzīvo, pārtiek un vairojas! Ak, Dzīvību Nesošais manas sirds Spirdzinājums!" – Līdzīgā veidā, skatoties uz nesaprātīgiem dzīvniekiem, tu vari pacelt prātu uz Dievu, kurš ir devis tiem sajūtas un spēku pārvietoties no vietas uz vietu, un teikt: "Ak, pirmais visa Aizsācēj, kurš visu ierosini kustībai, Pats Sevī paliekot nemainīgs! Cik ļoti es priecājos un līksmoju par šo Tavu pastāvīgumu un nemainību!"

Vērojot pašam sevi vai citus cilvēkus un pārdomājot, ka tev vienīgajam ir dots tāds augsts stāvoklis, vienīgajam no visām dzīvajām zemes būtnēm ir dāvāts saprāts, ka tu kalpo par saskares punktu starp materiālām un nemateriālām lietām, – pievērsies sava Radītāja un Dieva slavināšanai un pateicībā saki: "Mūžīgā Trijādība, Tēvs, Dēls un Svētais Gars! Esi slavēta mūžīgi mūžos! Tev pateikties man nepieciešams vienmēr – ne tikai par to, ka Tu esi mani radījis no zemes un iecēlis par ķēniņu visām zemes radībām, ne tikai

par to, ka esi pagodinājis manu būtni ar Savu līdzību, saprātu, valodu, dzīvu ķermeni, bet vēl vairāk par to, ka dāvāji brīvās izvēles spēku, lai ar tikumiem taptu līdzīgs Tev, lai caur to mūžīgi rastu Tevi sevī un baudītu svētlaimi Tevī!"

Tagad pievērsīšos katrai no piecām sajūtām atsevišķi un teikšu: redzot radību skaistumu un daiļumu, atdali savā prātā redzamo no tā garīgās nozīmes, ko tu neredzi, un, padomājis, ka viss šis ārēji redzamais skaistumu skaistums ir neredzamā un kvēlojošā, radošā Gara darbs, kurā ir pirmsākums visam ārējam krāšņumam, prieka pārpilns saki: "Šīs bagātīgās straumes no neradītā avota! Šis visus veldzējošais lietus no bezgalīgās dažādo labumu jūras! Es esmu iepriecināts līdz dvēseles dzīlēm, domājot par visa radītā daiļuma sākumu un cēloni – mana Radītāja neizsakāmo neatkārtojamību! Ar kādu garīgu saldmi esmu piepildīts, kad domāju par mana Dieva neizsakāmo un prātam neaptveramo skaistumu, kurā ir visa skaistuma sākums!" Dzirdot patīkamu balsi vai balsu un dziedājumu harmoniju, pacel savu prātu pie Dieva un saki: "Mans Kungs, Tu esi harmoniju harmonija!

Kā es priecājos par Tavām bezgalīgajām pārpilnībām, kas visas koncentrējas Tevī, pārdabiskā pilnībā atspīdot debesu eņģeļu pulkos un nesaskaitāmās zemes radībās, radot vienu neaptveramu viengabalainu simfoniju!". Un vēl: "Kungs, kad pienāks mana stunda, dod man ar savu sirdi dzirdēt Tavu patīkamo, mīlīgo balsi: "Savu mieru Es tev dodu, mieru no kaislībām!" *"Jo tava balss ir salda,"* kā dzied līgava Salamana Augstajā dziesmā *(2: 14)*.

Ja tev gadās sajust svaidāmo eļļu vai kāda zieda patīkamo aromātu, domās pārej no ārēji uztveramās smaržas pie noslēpumainās Svētā Gara smaržas un saki: "Šī Zieda aromāts ir visjaukākais, un svaidāmā eļļa neizsmeļama, kura ir izlējusies uz visām Dieva radībām, kā dzied Dziesmu dziesmā: *"Kā lilija starp ērkšķiem" (2: 1)* – un vēl: *"Tavs vārds ir kā maigi iztriepta dzidra eļļa" (1: 2)*. Šis visu aptverošais izplūstošais aromāts, kas ar savu dievišķo dvašu bagātīgi izplūst pār visiem – sākot ar šķīstajiem debesu eņģeļiem, līdz vispēdīgākajām radībām visu dara patīkamu. Tā kādreiz Īzaks, saodis sava dēla smaržu, sacīja: *"Patiešām, mana dēla smarža ir kā lauka smarža, ko Dievs ir svētījis" (1. Moz. 27: 27)*.

Ēdot vai dzerot padomā, ka tas ir Dievs, kurš dod visai pārtikai patīkamu garšu, un, no Viņa Vienīgā spirdzinājies, saki: "Līksmojies, mana dvēsele, jo bez Dieva tev nav nekāda gandarījuma, ne salduma, ne mierinājuma; tu, iepazīstot Viņu un Viņam piekļāvusies, Viņā Vienīgajā vari atrast visādu baudījumu, kā tev iesaka Dāvids: *"Baudiet un redziet, cik Kungs ir labs" (Ps. 34: 9)* un kā patiesībā to apliecina Salamans: *"Augļi ir saldi manai mutei" (Augstā. dz. 2: 3)."*

Tāpat, pirms ķeries pie kāda darba, atceries, ka Dievs, kurš devis tev spēku un spējas darboties, ir jebkuras darbības pirmcēlonis, tu neesi nekas cits kā dzīvs ierocis Viņa rokās, un, domās pacēlies pie Viņa, saki: "Augstais Dievs, kādu iekšēju prieku es pārdzīvoju, domājot, ka bez Tevis es nevaru paveikt nekādu darbu un ka Tu esi Pirmais ikviena darba aizsācējs!"

Bet, kad citos saskatīsi labsirdību un gudrību, taisnību vai kādu citu tikumisku īpašību, arī šajā gadījumā atšķir redzamo no neredzamā un saki Dievam: "Visu labo tikumu Bagātīgā Krātuve! Cik liels ir mans prieks redzēt un zināt, ka viss labais nāk no Tevis Vienīgā

un ka viss mūsu labums, salīdzinot ar Tavu dievišķo pilnību, ir – nekas! Es Tev pateicos, mans Dievs, par šo un citiem labumiem, ko Tu dari manam tuvākajam; bet atceries, mūsu Labvēli, manu nabadzību un nepilnību ikvienā tikumā."

Un vispār – jebkad, kad sajutīsi Dieva radībās kaut ko pievilcīgu un patīkamu, savu uzmanību neveltī tikai tām vien, bet savās pārdomās pārej pie Dieva un saki: "Mans Dievs, ja Tavas radības ir tik skaistas, iepriecinošas un spirdzinošas, cik bezgalīgi skaists, bezgalīgi iepriecinošs un bezgalīgi spirdzinošs esi Tu Pats, Visuradītāj!"

Ja tu tā rīkosies, tad ar savu piecu sajūtu palīdzību sasniegsi Dieva atziņu, vienmēr paceļoties no radītām lietām līdz Radītājam, tā ka esamība un visa radītā labā kārtība tev aizstās teoloģijas grāmatu un tu, atrodoties vēl šajā sajūtu pasaulē, saņemsi atziņu, kas raksturīga pārpasaulīgajai pasaulei. Jo patiesībā visa pasaule un visa daba nav nekas cits kā kāds rīks, ar kuru neredzami redzamajā klātesošs ir visa Iekārtotājs un Mākslinieks, darbojoties un uzskatāmi demonstrējot savu jaunradi, rādot saprātīgām būtnēm redzama-

jā un materiālajā Savu neredzamo un nemateriālo pilnību un darbību. Tāpēc arī no vienas puses viedais Salamans saka: *"Jo pie radījumu lieluma un skaistuma viņu Radītājs savā mērā tiek nomanīts" (Sal. gudr. gr. 13: 5)*, bet savukārt, kā apliecina svētlaimīgais Pāvils: *"Viņa neredzamās īpašības, gan Viņa mūžīgais spēks, gan Viņa dievišķība, ir skaidri saredzamas Viņa darbos" (Rom. 1: 20)*. Dieva pasaulē, no vienas puses, atrodas viss Dieva radītais, no otras – cilvēki, kuri apveltīti ar saprātīgu spēku ar tādu mērķi, lai ar savu saprātu, aplūkojot radīto, saredzētu radīšanā un sakārtotībā bezgalīgu gudrību, nonāktu pie atziņas un apceres par pirmsmūžīgo un hipostātisko Vārdu: *"No Viņa viss ir radies" (Jņ 1: 3)*. Mēs, protams, no darbības pazīstam Darītāju, tā ka atliek tikai pareizi un saprātīgi izspriest, lai, vērojot radījumu, iegūtu ticību un radītajā saredzētu Radītāju Dievu.

22. Iepriekš minētie, sajūtās uztveramie priekšmeti – kā ieroči un līdzekļi mūsu sajūtu pareizajai pārvaldīšanai, ja no tām mēs pāriesim pie pārdomām par Dieva Vārda iemiesošanos, Viņa dzīves noslēpumiem, ciešanām un nāvi

Iepriekš es tev parādīju, kā no sajūtamām lietām vari pacelt savu prātu Dieva apcerē. Pamācies tagad ar citu līdzekli paaugstināt savu prātu no sajūtamā uz dievišķo, konkrēti, kā caur sajūtām pāriet pie pārdomām par Dieva Vārda iemiesošanās, Viņa dzīves svētākajiem noslēpumiem, ciešanām un nāvi. Visas laicīgās, sajūtās uztveramās lietas var kalpot šādām pārdomām un apcerēm, ja pēc tam, tāpat kā iepriekš, vērojot lietas, domās pāriesi pie tā, ka Visaugstais Dievs ir to pirmais cēlonis, kurš devis lietām esamību un visu pārējo, kas tajās ir – spēku, pilnību, darbību, stāvokli citu radību vidū; padomāsi, cik varena un bezgalīga tajās parādās Paša Dieva Žēlastība, kad Viņš, būdams Vienīgais visas radītās esamības pirmsākums, vēlējās tā pazemoties, lai kļūtu par cilvēku, ciest un par cilvēkiem nomirt, ļaudams Savu roku radījumam bruņoties pret Sevi un sist Sevi krustā.

Tātad, kad redzi ieročus, drātis, pātagas, stabus, ērkšķainus zarus, naglas, āmurus, apdomā, ka tas viss kādreiz kalpoja par Tava Kunga Jēzus Kristus ciešanu ieročiem.

Kad redzi nabadzīgas mājas vai arī pats tādā dzīvo, atsauc atmiņā alu un silīti, kur par cilvēku piedzima tavs Kungs. Redzot līstam lietu, atceries par tām asins, sviedru lāsēm, kas Ģetzemanes dārzā pilēja no Jēzus Kristus dievišķās miesas un atveldzēja zemi. Skatot jūru un laivas tajā, atceries, ka kādreiz tavs Dievs staigāja pa ūdens virsu un, stāvot laivā, mācīja tautu. Akmeņi, kurus tu redzi, lai tev atgādina tos akmeņus, kas sašķēlās tava Kunga nāves brīdī, bet zeme, pa kuru tu staigā, lai atsauc atmiņā zemestrīci, kas notika Kristus ciešanu noslēgumā.

Saule lai liek tev atcerēties tumsu, kas to toreiz aptumšoja; ūdens lai atgādina ūdeni, kas kopā ar asinīm iztecēja no Kunga sāniem, kad kareivji To, krustā nomirušu, sadūra. Kad dzer vīnu vai citu dzērienu, iedomājies par etiķi un žulti, ar ko, krustā sistu, dzirdīja tavu Valdnieku.

Kad ģērbies, atceries, ka Mūžīgais Vārds iemiesojās cilvēkā, lai tevi apģērbtu ar savu Dievišķību. Redzot sevi apģērbtu, padomā

par Kungu Jēzu Kristu, kurš labprātīgi ļāva sevi izģērbt, lai saņemtu pātagu cirtienus un tevis dēļ tiktu krustā sists. Ja kāda balss tev šķitīs patīkama un pievilcīga, pārnes šo aizraušanos uz tavu Pestītāju, no kura lūpām izplūda svētība un labestība, kā dzied psalmā: *"Tavas lūpas ir laipnības un mīlības pilnas" (Ps. 45: 3)*, un kura laipnā valoda bija par iemeslu, ka tauta neatkāpās no Viņa, nevēloties pārtraukt žēlastības vārdu plūsmu, kā apliecina svētais evaņģēlists Lūka: *"Visa tauta Viņam bija pieķērusies un klausīja Viņu" (Lk 19: 48)*. Kad dzirdēsi pūlī kliedzienus un troksni, padomā par to nelikumīgo jūdu brēcienu: "Nost, nost ar to! Sit viņu krustā!", kas toreiz satrieca Kungu. Kad ieraudzīsi kādu skaistu seju, atceries, ka: *"Tu esi skaistākais starp cilvēku bērniem" (Ps. 45: 3)*, Kungs Jēzus Kristus aiz mīlestības pret tevi atļāva sevi sist krustā – *"Viņš bija nicināts, labākie ļaudis no viņa vairījās" (Jes. 53: 3)*. Katru reizi, dzirdot pulksteni stundas skaitām, lai tev ienāk prātā tās mokošās sirdsraizes, kas pārņēma Jēzu Kristu, kad Viņš Ģetzemanes dārzā uztraucies gaidīja tuvojošos ciešanu un nāves stundu; vai domā, ka tu it kā dzirdi tos āmuru klaudzienus, kas

bija dzirdami, kad Kungu sita krustā. Un kopumā es tev teikšu, ka jebkurā skumjā gadījumā, kas piemeklēs tevi vai kādu citu, paturi prātā, ka jebkuras mūsu skumjas, sirdēsti un ciešanas nav nekas, salīdzinot ar tām sāpīgajām mokām un rētām, ar ko glābjošo ciešanu laikā bija ievainota Kunga dvēsele un miesa, lai mēs liktu atpestīti.

23. Kā no jutekliskiem iespaidiem pāriet pie tikumiski pamācošām atziņām

Kad redzi skaistas un pasaulē cienītas lietas, padomā, ka tās visas ir niecība – kā kādi atkritumi, salīdzinot ar debesu skaistumu un bagātību, kuru tu pēc nāves neapšaubāmi saņemsi, ja nicināsi šo pasauli.

Pievēršot skatienu saulei, padomā, ka tava dvēsele, ja atrodas sava Radītāja žēlastībā, ir daudz gaišāka un skaistāka nekā saule; bet, ja neatrodas, tad dvēsele ir tumšāka un nešķīstāka par pašu dziļāko tumsību.

Skatoties debesīs, pavērs savas dvēseles acis uz pārpasaulīgajām debesīm un pakļauj tām savas domas, jo tajās, ja šeit, uz zemes, pavadīsi savu mūžu šķīsti un svēti, tev ir sa-

gatavota dzīvesvieta mūžīgā svētlaimē. Pavasarī, dzirdot kokos putnu dziesmas un citu melodisku dziedāšanu, pacel savu prātu līdz visjaukākajam paradīzes dziedājumam un padomā, kā nepārtraukti tur no visām pusēm skan atbalss no "Alleluja" un citām eņģeļu slavas dziesmām, un lūdz Dievu, lai atzīst tevi par cienīgu mūžīgi slavināt Viņu kopā ar visiem debesu gariem, kā rakstīts Jāņa Atklāsmes grāmatā: *"Pēc tam es dzirdēju stipru balsi debesīs, it kā liels ļaužu pulks sauktu: "Alleluja! Pestīšana, gods un vara pieder mūsu Dievam""* *(Atkl. 19: 1).*

Kad sajutīsi, ka tevi ir aizrāvis kāda skaistums, paturi prātā, ka zem tā slēpjas elles čūska, gatava tevi nogalināt vai ievainot, saki tai: "Nolādētā čūska! Tu kā blēdis šeit stāvi, meklējot mani aprīt! Veltīgs darbs, jo Kungs ir mans palīgs." Pēc tam pievērsies Dievam, saki: "Esi slavēts, mans Dievs, jo Tu esi mani apbruņojis pret manu apslēptāko ienaidnieku, jo *"nedevi mūs viņu zobiem par laupījumu""* *(Ps. 124: 6)*. Paslēpies kā visglābjošākajā patvērumā par mums Krustā Sistā rētās, apgaismo ar tām sevi, domājot, cik daudz savā svētajā miesā pārcieta mūsu Kungs, lai atbrīvotu

tevi no grēka un iedvestu tevī riebumu pret miesas kaislībām.

Atgādināšu tev vēl par tādu lietu: ar kādu ieroci atvairīt miesiskā skaistuma pavedinošo spēku, konkrēti – kad tev tā gadīsies, steidzies gremdēt savu prātu pārdomās par to, kas būs pēc nāves šī tevi aizraujošā būtne. – Smirdīgs, tārpu pilns puveklis.

Ja kaut kur ej, pie katra soļa un kājas pieskāriena zemei padomā, ka tādā pašā veidā pārvietojas uz priekšu tava tuvošanās kapam. Tāpat, redzot gaisā lidināmies putnus vai vērojot upes, kas ātri veļ savus viļņus, padomā, ka ar vēl lielāku ātrumu aizlido tavs mūžs, steidzoties uz savām beigām.

Kad sacelsies vētra un no tumšu mākoņu pārklātām debesīm atskanēs satricinoši pērkona grandi, atspīdēs apžilbinoša zibens gaisma, tad atceries par baismo Pastarās tiesas dienu un, ceļos krītot, paklanies Kungam, tavam Dievam, un lūdz Viņu, lai Viņš dotu tev vēl laiku un žēlastību labi sagatavoties, lai bez kauna varētu stāties Kunga varenās bardzības priekšā.

Kad tev gadās dažādas nepatikšanas, neaizmirsti šādos gadījumos vingrināt savu prā-

tu ar pamācošām pārdomām par tām un to sakarā, bet, galvenais, tev ir jārīkojas šādi: pacelies līdz apcerei par Dieva visuvaldošo gribu un centies sevī atjaunot pārliecību, ka tevis un tavas pestīšanas labā viszēlīgā gudrība un taisnīgā Dieva griba izrādīja labvēlību, lai tu pārciestu to, ko ciet, tajā laikā un tik daudz, cik spēj panest. Tāpēc tādos gadījumos priecājies par mīlestību, kādu tev dāvā Dievs, un par to, ka Viņš dod tev iespēju parādīt, cik labprātīgi un ar mīlestību tu esi gatavs pakļauties Viņa gribai visā, ko Viņam labpatīkas tev uzlikt, un tāpēc saki no visas sirds: "Lai notiek pie manis Dieva griba, ko Viņš mīlestībā no laika gala man nolicis, lai es pārciestu pašreizējās nepatikšanas vai bēdas, vai zaudējumus, vai nepatiesus apvainojumus. Esi slavēts, mana viszēlsirdīgākā Valdnieka vārds."

Kad tev prātā ienāks kāds labs nodoms, vērsies pie Dieva un apzinies, ka to ir devis Kungs, pateicies Viņam.

Kad lasi Svētos Rakstus, iedomājies, ka zem katra vārda apslēpti eksistē Dievs, un pieņem tos, it kā tie nāktu no Viņa dievišķajām lūpām.

Ja tajā laikā, kad saule valda pār debesīm, saskatīsi, ka tuvojas tumsa un saules gaisma

satumst, kā tas gadās saules aptumsuma brīdī, tad paliec skumjš un lūdz Dievu, lai Viņš neļautu tev krist elles tumsībā.

Skatoties uz krustu, paturi prātā, ka tas ir mūsu garīgās cīņas karogs, kurā slēpjas visu uzvarošais spēks, un, ja tu no tā attālināsies, tad tiksi nodots savu ienaidnieku rokās, bet, ja paliksi zem viņa, tad mantosi debesis un ieiesi tajās visā godībā.

Kad skatīsi Svētās Dievmātes svētbildi, pievērs savu sirdi Debesu Valdniecei un pateicies Viņai par to, ka Viņa paļāvās Dieva gribai un dzemdēja, baroja ar krūti un izaudzināja pasaules Pestītāju, arī par to, ka mūsu neredzamajā cīņā nekad neaptrūkst viņas palīdzīgā aizbildniecība.

Svēto ikonas lai parāda, cik tev ir aizstāvju pie Dieva, kas vienmēr par tevi lūdz, un cik daudz kara biedru ir tavā neredzamajā cīņā, kuri, paši visu mūžu vīrišķīgi cīnīdamies ar ienaidniekiem un tos sakaudami, arī tev atklāja un parādīja cīņas lauku, kuram ar viņu palīdzību braši izgājis cauri, arī tu kopā ar svētajiem tiksi mūžīgajā debesu godībā apbalvots ar uzvaras vainagu.

Redzot baznīcu, atceries to, ka tava dvēsele arī ir Dieva nams, kā teikts: *"Jūs esat dzīvā*

Dieva nams" (2. Kor. 6: 16) – un tāpēc tev tas ir jāsaglabā tīrs un šķīsts.

Katru reizi, kad dzirdi zvanām zvanus, atsauc atmiņā erceņģeļa sveicienu: "Esi sveicināta, žēlastības pilnā," un turpmāko paturi prātā un sajūtās: pateicies Dievam par to, ka Viņš sūtījis pasaulei šo labo vēsti, kas ir kļuvusi par sākumu mūsu glābšanas plānā; priecājies kopā ar Jaunavu Mariju par to pārdabisko godību, līdz kurai viņa ar savu bezgala dziļo pazemību tika paaugstināta; kopā ar Vissvētāko Māti un erceņģeli Gabriēlu paklanies dievišķajam Auglim, kurš tajā stundā radās Viņas vissvētākajās miesās. Tu labi rīkosies, ja dienas laikā vairākas reizes atkārtosi šo eņģeļa sveicienu, pavadot to ar šim gadījumam nepieciešamajām sajūtām; un lai tev būtu negrozāms likums šo sveicienu noskaitīt trīs reizes rītā, pusdienlaikā un vakarā.

Teikšu tev īsi: vienmēr esi modrs un uzmanīgs pret savām sajūtām un nekādā gadījumā nepieļauj, lai tas, ko tu caur sajūtām esi uztvēris, uzbudinātu un barotu tavas kaislības, gluži otrādi, rīkojies ar tām tā, lai tās tevi ne par mata tiesu nenovirzītu no tava lēmuma – vienmēr un visur rādīt sevi patīkamu

Dievam un atrasties Viņa gribā. Bet te, izņemot iepriekš piedāvāto domu novirzīšanu no jutekliskā uz garīgo, vairāk par visu var palīdzēt pirmajās nodaļās izteiktā pamācība – uzreiz ne ar ko neaizrauties un ne no kā uzreiz nenovērsties, bet ar stingru un pamatīgu spriedumu noteikt, kā konkrētajā gadījumā attiekties pret sajūtu iespaidiem, lai tas būtu saskaņā ar Dieva gribu.

Manis izklāstītie paņēmieni, kā sajūtas pievērst garīgām lietām, ir doti ne tādēļ, lai tu nepārtraukti tajos vingrinātos. Nē, nepārtraukti tev ir nepieciešams, savu prātu savākušam sirdī, uzturēties tur kopā ar Dievu, ņemot Viņu par padomdevēju un palīgu ienaidnieku un kaislību uzveikšanā – gan vienkārši tām iekšēji pretojoties, gan pretstatot tām attiecīgus tikumus. Es to teicu tāpēc, lai tu to zinātu un, kad nepieciešams, izmantotu. Starp citu, neapstrīdami visai svētīgi mūsu cīņas mērķiem ir pārklāt it kā ar kādu garīgu pārklāju mums apkārt esošo sajūtu sfēru.

24. Pamācības jūtu izmantošanā

Man atliek tev vēl piedāvāt kopējos noteikumus, kā nepieciešams izmantot ārējās sajūtas, lai to ietekme neizputinātu mūsu garīgi tikumisko celtni. Tātad iegaumē!

a) Vairāk par visu turi rokās savus ātrākos un ļaunākos apzadzējus – savas acis, neatļauj tām ieplesties ziņkārīgā sieviešu seju aplūkošanā, vai tās būtu skaistas vai neglītas, tāpat arī vīriešu, īpaši jaunu un gludi skūtu. Tāpat nepieļauj tām skatīties uz kailiem ķermeņiem, ne tikai uz svešiem, bet arī pašam uz savu. Jo no tādas ziņkārības un kaislīgas vērošanas sirdī ērti var rasties saldkairā miesaskāre, ne nevainīga, kā teica Kungs: *"Ikviens, kas uzskata sievu, to iekārodams, tas ar viņu laulību jau ir pārkāpis savā sirdī" (Mt 5: 28)*. Arī kāds no gudrajiem ir rakstījis: "No uzlūkošanas rodas iekāre." Tāpēc arī Salamans, brīdinot mūs no acu savaldzināšanas un no sapīšanās ar miesaskārīgu skaistumu, sniedz šādu mācību: *"Neiekāro savā sirdī viņas skaistuma un nesāpinies, un lai viņa tevi nesagūsta ar savu acu plakstu tīkliem!" (Sal. pam. 6: 25)*. Te tev būs piemēri par vaļīgiem acu skatieniem ar pazudinošām sekām: Dieva dēli, Seta

un Enoša pēcteči, aizrāvās ar Kaina meitām *(1. Moz. 6)*; Hamora dēls Šehems Sihemas pilsētā ieraudzīja Jēkaba meitu Dinu un krita ar viņu grēkā *(1. Moz. 34)*; Samsons tika sagūstīts ar Dalidas skaistumu *(Soģu 16)*; divi vecaji, tautas soģi, zaudēja prātu no Zuzannas skaistuma *(Dan. 13)*.

Tāpat sargies lūkoties uz labiem ēdieniem un dzērieniem, atceroties mūsu ciltsmāti Ievu, kura paradīzē, paskatījusies ar vaļīgām acīm uz aizliegtā koka augli, iekāroja to, ēda un pakļāva sevi un visu savu dzimtu nāvei. Neskaties ar iekāri uz skaistiem tērpiem, ne uz sudrabu un zeltu, ne uz spožiem pasaulīgiem tērpiem, lai caur tavām acīm dvēselē nenokļūtu godkārība un mantkārība; svētais Dāvids lūdza Dievu: *"Jel novērs manas acis, ka tās neskatītu niekus" (Ps. 119: 37)*. Un vispār sargies skatīties uz dejām, dzīrēm, greznībām, strīdiem, ķildām, tukšu pļāpāšanu un uz citām tamlīdzīgām un kaunpilnām lietām, ko tā mīl neprātīgā pasaule, bet aizliedz Dieva baušļi. Uz visu to aizver savas acis un bēdz, lai nepiepildītu savu sirdi ar kaislību rašanos un iztēli ar neķītriem tēliem un nerosinātu sevī sacelšanos un cīņu pašam pret sevi, ar ko tiek traucēta cīņa pret savām kais-

lībām. Ar mīlestību apmeklē baznīcas, uzlūko svētbildes, Svētos Rakstus, kapsētas un tamlīdzīgas svētas un godājamas lietas, kuru aplūkošana varētu glābjoši ietekmēt tavu dvēseli.

b) Tev ir jāsargā arī savas ausis. Pirmkārt, neklausies kaunpilnas un saldkaislas runas, dziesmas un mūziku, no kā ar laicīgām labsajūtām piepildās dvēsele un paliek jutekliska, bet sirdī rodas miesaskārības; jo ir rakstīts: *"Ņemies prātu, mans dēls, tad mana sirds priecāsies un es atbildēšu tiem, kas mani nievā" (Sal. pam. 27: 11).*

Otrkārt, neklausies trokšņainās un uzjautrinošās sarunās, tukšās pasakās un izdomās, bet, ja arī nejauši dzirdēsi, neaizraujies ar tām un neslavini tās. Kristietim nepieklājas tādās sarunās rast baudījumu, tās ir priekš tiem izvirtušajiem cilvēkiem, par kuriem sv. Pāvils saka: *"Novērsīs ausis no patiesības, bet piegriezīsies pasakām" (2. Tim. 4: 4).*

Treškārt, neklausies ar baudu nopaļāšanu, apmelojumus un aprunāšanu, ko citi izplata par saviem tuvākajiem; bet, ja iespējams, tos pārtrauc vai steidzies prom, lai šādas runas nedzirdētu. Svētais Basilijs Lielais par izslēgšanas cienīgiem vienlīdz uzskata kā nosodī-

tājus un aprunātājus, tā arī tos, kas viņus, nemēģinot pārtraukt, uzklausa.

Ceturtkārt, neklausies un neaizraujies ar tukšām un muļķīgām sarunām, kurās laiku pavada lielākā daļa šo pasauli mīlošo ļaužu. Jo bauslībā ir teikts: *"Tev nebūs nepatiesas baumas izplatīt" (2. Moz. 23: 1).* Salamans sacīja: *"Meli lai būtu tālu projām no manis" (Sal. pam. 30: 8)*. Bet Kungs mūs brīdina: *"Bet es jums saku: par ikkatru veltīgu vārdu, ko cilvēki runās, tiem būs jāatbild tiesas dienā" (Mt 12: 36).*

Un, piektkārt, sargies vispār no visdažādāko vārdu un runu klausīšanās, kas varētu kaitīgi iedarboties uz tavu dvēseli, starp kurām nozīmīgu vietu aizņem lišķīgi glaimi un uzslavas, kā to ir teicis Jesaja: *"Ak, mana tauta! Tavi vadoņi ir tavi maldinātāji, viņi padara neejamu to ceļu, pa kuru tev jāstaigā" (Jes. 3: 12).* Ar labpatiku klausies Dieva vārdus, garīgās dziesmas un psalmus, un visu citu, kas ir godīgs, svēts, gudrs un dvēselei noderīgs; bet vislabāk lai tev gribētos dzirdēt tev adresētus zaimus un pārmetumus.

c) Sargi savu ožu no dažāda veida smaržām, kas varētu izraisīt un uzbudināt miesaskārus nodomus un to izpausmes: nelie-

to tās, nesmaržojies, kaismīgi un bez mēra neosti tās. Tas viss piederas netikumiskām sievietēm, nevis gudrību mīlošiem vīriem – tāpēc, ka no tā vājinās dvēseles vīrišķība un uzbudinās miesas kaislības un iegribas, kas var novest pat līdz kritieniem, tā ka nereti pie šo sakairinošo smaržu lietotājiem izpildās pravietiskie draudi: *"Bēdas un posts draud jums, kas ziežaties ar visdārgāko eļļu" (Ām. 6: 6). "Tad būs smalko smaržu vietā puvuma smaka" (Jes. 3: 24).*

Uzmani savu garšu un vēderu, lai nekristu visdažādākā veida saldu un barojošu ēdienu un aromātisku apreibinošu dzērienu verdzībā. Jo šādas prieka pēc aizsāktas maltītes, pirms iemācīsies tās iegrožot, var novest tevi līdz meliem, apmānam, pat zādzībām un citām paverdzinošām kaislībām un negantiem darbiem, bet, kad tu iegūsi kāroto un no tā savaldzināsies, tās tevi var iegrūst miesas izpriecu grāvī un dzīvnieciskā iekārē, kas parasti darbojas vēdera aizsegā. Un tad uz tevi attieksies pravieša Āmosa nosodošie vārdi: *"Bēdas un posts draud jums, kas apēdat ganāmpulku treknākos aunus un barotus teļus no laidara vidus.., kas dzerat vīnu no skaistiem un dārgiem kausiem" (Ām. 6: 4, 6).*

d) Sargies ar savām rokām tvert, spiest un apskaut ne tikai svešu sievietes vai vīrieša, padzīvojuša cilvēka, tāpat arī jaunieša ķermeni, bet arī pats savu, īpaši bez sevišķas vajadzības neaiztiec attiecīgās, zināmās ķermeņa daļas. Jo patvaļīgāki ir šādi pieskārieni, jo jutekliskākas un dzīvākas top miesas kārību izpausmes, jo nevaldāmāk tās aizrauj cilvēku līdz pašam grēkam. Arī visas pārējās sajūtas stimulē kaislību rašanos un no tālienes kaut kādā veidā piedalās grēka tapšanā. Bezgala grūti atturēties no grēka tam, kas jau ļāvies provocējošiem pieskārieniem.

Pie taustes kārdinājumiem pieder arī galvassegas, drēbes un apavi. Tāpēc sargies tērpties mīkstās, daudzkrāsainās un spīdīgās drānās, rotāt galvu ar dārgām rotām un vilkt kājās vērtīgus apavus.

Tas viss piederas sievietēm, bet vīriešiem tas ir nepieklājīgi. Ģērbies atbilstoši ieņemamajam stāvoklim un pazemīgi – apmierinot nepieciešamību ziemā ķermeni aizsargāt no aukstuma, bet vasarā – no karstuma; un lai nekad tev nevajadzētu dzirdēt to, ko dzirdēja purpurā un smalkā apģērbā tērptais bagātnieks: *"Piemini, dēls, ka tu savu labumu esi dabūjis, dzīvs būdams" (Lk 16: 25)*, un

lai tev nenāktos izbaudīt pravieša Ecēhiēla draudus, kurš pār tādiem cilvēkiem ir nolicis spriedumu, ka viņi nonāks tik tālu, ka paši *"nokāps no saviem troņiem, novilks savus greznos virsvalkus, izģērbs savas izrakstītās drēbes" (Ec. 26: 16).*

Uz šo pašu ir attiecināmas arī visas citas miesu izlutinošas lietas, kā: bieža mazgāšanās un pirtis, pārmēru skaistas mājas, dārgas mēbeles, mīksti paklāji, greznas gultas un vāļāšanās tajās. No tā visa uzmanies, tas ir bīstami tavai tikumībai un var būt iemesls neķītrām domām, aicinošām miesas iegribām un darbiem, lai nepiedzīvotu to, ar ko piedraud pravietis Āmoss: *"Bēdas un posts draud jums, kas guļat ziloņkaula gultās un izstiepjaties savos atpūtas zviļņos" (Ām. 6: 1, 4).*

Viss, par ko es tev tagad stāstīju, ir tā zeme, ar ko baroties ir notiesāta čūska – kārdinātāja, tā arī ir barība, ar ko mielojas mūsu miesas kaislības. Tāpēc, ja tu neuzskatīsi to par sīkumu un nieku, kam nav vērts pievērst uzmanību, bet, gluži otrādi, vīrišķīgi apbruņosies pret to un nekam tādam neļausi caur sajūtām nokļūt tavā dvēselē un sirdī, tad es tev apliecinu, ka viegli iznīdēsi visu sātana un kaislību

spēku, neielaižot sirdī barību, no kuras viņi tevī varētu baroties, un tu īsā laikā kļūsi par neredzamās cīņas godpilnu uzvarētāju.

Ījaba grāmatā ir rakstīts, ka vecs lauva aizgāja bojā tādēļ, ka tam nebija ko ēst: *"Ja vecam lauvam nav ko ēst, tas nobeidzas" (Īj. 4: 11)*. Šis lauva simbolizē mūsu pastāvīgo ienaidnieku sātanu, kurš bēg no cilvēka, ja tam nedod, no kā pārtikt, atraidot un nomācot visas ārējo sajūtu ierosinātās kaislību izpausmes. Lauvai viņš ir līdzīgs arī ar to, kā raksta kāds mūks Ījābijs, ka velns vienmēr cenšas pazudināt cilvēku, sākumā sasaistot ar maziem, skudras lieluma grēkiem, bet vēlāk, kad cilvēks jau pie tādiem grēkiem ir pieradināts, tas viņu pagrūž uz lieliem; vēl sātans ir līdzīgs vecam lauvam ar to, ka vispirms liekas bezspēcīgs un mazs kā skudra, bet vēlāk izaug par spēcīgu milzeni kā varens lauva.

25. Kā savaldīt mēli

Mūsu vislielākā vajadzība ir pienācīgi savaldīt un iegrožot savu mēli. Mēles dzinulis – sirds; kas uz sirds, tas uz mēles. Caur mēli izpausmi rosinošās sajūtas nostiprinās un ie-

sakņojas sirdī. Tāpēc mēle ir viens no svarīgākajiem faktoriem mūsu tikumu veidošanā.

Labsirdīgās jūtas ir klusējošas. Izpausmi caur vārdiem vairāk meklē egoistiskās, lai pateiktu to, kas glaimo mūsu patmīlībai un kas varētu mūs parādīt, kā mums pašiem šķiet, no labākās puses. Vairumā gadījumu daudzvārdība rodas no kaut kādas augstprātīgas iedomības; uzskatot, ka mēs esam ļoti pārgudri un ka mūsu domas par sarunas tematu ir pašas izsmeļošākās, mēs izjūtam nepārvaramu tieksmi izteikties un uzspiest, vairākkārt atkārtojot, savu viedokli arī citu sirdīm, tādējādi nostādot sevi neaicinātu skolotāju stāvoklī.

Starp citu, teiktais attiecas uz tiem gadījumiem, kad sarunas temati ir vairāk vai mazāk uzmanības vērti. Daudzvārdība lielākoties ir tā pati tukšvārdība, un šajā gadījumā trūkst vārdu, lai pilnībā attēlotu to ļaunumu, kas rodas no šī muļķīgā ieraduma.

Un vispār – daudzvārdība atver dvēseles durvis, caur kurām tai pašā brīdī izplūst dievbijīgais sirds siltums, vēl jo vairāk to paveic tukšvārdība. Daudzrunība novērš uzmanību no sevis, un tādā veidā neaizsargātā sirdī

sāk iezagties kaislīgas sajūtas un vēlmes – un reizēm ar tādiem panākumiem, ka tad, kad tukšā pļāpāšana beidzas, sirdī paliek ne tikai labpatika, bet arī lēmums kaislīgu darbu veikšanai. Tukšvārdība atver durvis nosodīšanai un baumošanai, tā ir melīgu ziņu un spriedumu izplatītāja, ienaida un nesaskaņu sējēja. Tā nomāc tieksmi veikt garīgus darbus un gandrīz vienmēr kalpo par aizsegu pamatīgu zināšanu trūkumam. Pēc daudzrunības, kad pašapmierinātības tvans ir izgaisis, vienmēr paliek kaut kāda grūtsirdības un slinkuma sajūta. Vai tas neliecina par to, ka dvēsele tad negribot atzīst sevi par apzagtu?

Apustulis Jēkabs, gribēdams parādīt, cik grūti pļāpam ir atturēties no kaut kā nederīga, grēcīga un kaitīga, sacīja, ka mēles apvaldīšana ir tikai pilnīgu vīru ieguvums: *"Ja kāds vārdā neklūp, tas ir pilnīgs vīrs, spējīgs savaldīt savu miesu" (Jēk. 3: 2)*. Tiklīdz mēle sāks runāt savā vaļā, tā skries kā nevaldāms zirgs un izpļāpās ne tikai labo un pienācīgo, bet arī slikto un kaitīgo. Lūk, kāpēc apustulis Jēkabs par mēli saka: *"nemitīgs ļaunums, pilns nāvīgas indes" (Jēk. 3: 8).* Vēl senāk Salamans ir teicis: *"Kur daudz vārdu, tur neiztikt bez grēka" (Sal.*

pam. 10: 19). Tas, kurš daudz tērgā, parāda savu neprātību, jo parasti tikai *"nepraša lieto daudz vārdu" (Sal. māc. 10: 14).*

Neielaidies garās pārrunās ar to, kas tevī neklausās ar labu sirdi, lai, kļuvis tam apnicīgs, nepadarītu sevi viņa acīs riebīgu, kā teikts: *"Kas visai daudz runā, to ieriebj" (Sīr. 20: 7)*. Izvairies runāt skarbi un augstprātīgi, jo gan skarbums, gan augstprātība ir galēji ienīsts netikums un radīs aizdomas, ka tu esi ļoti tukšs un pārāk daudz no sevis iedomājies. Nekad nerunā par sevi pašu, par savām lietām vai par saviem tuviniekiem, izņemot gadījumus, kad tas ir nepieciešams, bet arī tādās reizēs runā pēc iespējas īsāk un ātrāk. Kad redzi, ka citi runā par sevi pārāk daudz, piespied sevi neatdarināt tos, kaut arī viņu vārdi šķistu pazemīgi un pašpārmetumu pilni. Kas attiecas uz tavu tuvāko un viņa problēmām, tad neatsakies ko teikt, bet vienmēr runā pēc iespējas īsāk, pat tur un tad, kad tas būtu nepieciešams viņa labā.

Sarunājoties atceries un centies ievērot sv. Falāzija bausli, kas saka: "Sarunās ar citiem no pieciem runas veidiem ar saprātu trīs vari lietot droši, ceturto lieto ne visai bieži, bet no piektā atsakies pavisam." Viens no rakstī-

tājiem pirmos trīs runas veidus saprot kā: jā, nē, pats par sevi saprotams jeb skaidra lieta; ceturto pieņem kā kaut ko šaubpilnu, bet piekto – pilnīgi nezināmu. Tas ir – par ko tu īsti zini, ka tas ir patiess vai nepatiess, par to ar pārliecību liecini kā par patiesu vai kā par nepatiesu, vai kā par acīmredzamu; par to, kas ir apšaubāms, labāk nerunā neko, bet, ja ir nepieciešamība, tad arī saki kā par šaubīgu, iepriekš neizšķiroties; bet par tev nezināmo nerunā nemaz. Kāds cits saka: mums ir pieci valodas paņēmieni jeb tipi: aicinošais, kad kādu aicinām; jautājošais, kad vaicājam; vēlējuma vai lūguma, kad kaut ko vēlamies vai lūdzam; noteiktais, kad droši par kaut ko izsakām savas domas; pavēles, kad valdonīgi un pavēloši dodam pavēles. No šiem pieciem tipiem pirmos trīs vienmēr vari lietot droši, ceturto – pēc iespējas retāk, bet piekto nelieto nemaz.

Par Dievu runā ar vislielāko labvēlību, īpaši par Viņa mīlestību un žēlastību, tomēr dievbijīgi, padomājot, lai runājot negrēkotu, pasakot kaut ko par Dievišķo zaimojošu, un nesamulsinātu vienkāršās klausītāju sirdis. Tāpēc vairāk uzklausi citu sarunas par šo tematu, vārdus noliekot savas sirds iekšējā krātuvē.

Ja runa ir par kaut ko citu, tad lai tikai valodas skaņas nokļūst līdz tavām ausīm, bet ne domas līdz prātam, tas lai paliek nesatricināmi vērsts uz Dievu. Pat tad, kad nepieciešams uzklausīt runātāju, lai saprastu lietas būtību un varētu pienācīgi atbildēt, arī tad neaizmirsti sarunas laikā starp runāto un dzirdēto pacelt savas dvēseles acis uz debesīm, kur atrodas tavs Dievs, turklāt domājot par Viņa Varenību un to, ka Viņš nenolaiž no tevis Savas acis un raugās uz tevi gan labvēlīgi, gan nelabvēlīgi, atbilstoši taviem sirds nodomiem, tavām runām, kustībām un darbiem.

Kad tev ir nepieciešams kaut ko teikt, iepriekš labi pārdomā, jo sakāmais vispirms būs uz sirds, pirms nokļūs uz mēles, un tu apjautīsi, ka ir daudz kā tāda, ko daudz labāk ir neteikt. Bet tai pašā laikā zini, ka arī sakāmajam, ko uzskati par nepieciešamu izsacīt, citkārt labāk ir palikt apglabātam klusēšanas kapā. Par to dažkārt pats pārliecināsies tūlīt pēc sarunas beigām. Mūsu neredzamajā cīņā klusēšana ir milzīgs spēks, tā ir droša cerība uzvaras iegūšanai. Klusēšana ir ļoti vēlama tam, kurš nepaļaujas pats uz sevi, bet paļaujas tikai uz Dievu. Tā ir svētās lūgšanas sargs un brīnišķīga palīdze, vingrinoties tikumis-

kos darbos, turklāt arī garīgas gudrības pazīme. Sv. Īzaks saka, ka "mēles pievaldīšana piespiež prātu ne tikai pacelties pie Dieva, bet arī acīmredzamās lietās, ko veic ķermenis, tā slepenībā piešķir varenu spēku, lai paveiktu šo lietu līdz galam. Klusēšana sniedz apskaidrību arī sirdsdomu darbā, ja kāds klusē ar apdomu." Citā vietā sv. Īzaks saka: "Ja vienā pusē noliksi visas vientuļnieka sadzīves nodarbes, bet otrā – klusēšanu, tad sapratīsi, ka tā pārspēj visu. Mums ir daudz izvirzītu uzdevumu pilnības sasniegšanā, taču, ja kāds ir iepraktizējies klusēšanā, tad tam kļūst lieka jebkāda darbošanās." Vēl citā vietā viņš nodēvē "klusēšanu par nākamā mūža noslēpumu, bet vārdus par šīs pasaules ieročiem". Svētais Barsanufijs klusēšanu vērtē augstāk par teoloģisku tērgāšanu, sakot: "Ja tu teju teju esi teologa vārda cienīgs, tad zini, ka klusēšana pelna lielāku apbrīnu un slavu." Lai gan gadās, ka cits klusē tāpēc, ka viņam nav ko teikt *(Sīr. 20: 5)*, cits tāpēc, ka gaida savam sakāmajam pienācīgu laiku (turpat), vēl kāds – cita iemesla dēļ – "vai nu cilvēciskās slavas, vai alkstot pēc klusēšanas tikuma, vai arī tāpēc, ka notur sirdī apslēptu sarunu ar Dievu, no kā viņš negrib novērst sava prāta uzmanību"

(sv. Īzaks), bet kopumā var teikt, ka tas, kurš klusē, apliecina, ka ir prātīgs un gudrs *(Sīr. 20: 1; 20: 4)*.

Lai iemanītos klusēšanā, parādīšu tev vienu, pašu taisnāko un parastāko paņēmienu: sāc šo nodarbi, un pats darbs tev iemācīs, kā to paveikt, un palīdzēs tajā. Lai rosinātu centību šajā darbā, biežāk padomā par pļāpāšanas pazudinošām sekām un saprātīgas klusēšanas lietderīgumu. Bet, kad tu nonāksi līdz glābjošo klusēšanas augļu baudīšanai, tad tev šajā sakarā nebūs vairs nepieciešamas nekādas pamācības.

26. Kā labot iztēli un atmiņu

Ja esam pārrunājuši par ārējo sajūtu vadīšanu, mums ir nepieciešams parunāt par to, kā rīkoties ar iztēli un atmiņu, tāpēc ka, gandrīz pēc visu filozofu domām, iztēle un atmiņa būtībā nav nekas cits kā visu to juteklisko priekšmetu, kurus mēs esam redzējuši, dzirdējuši, saoduši, pagaršojuši un aptaustījuši, nospiedums. Var teikt, ka iztēles un atmiņas būtība ir viena kopēja iekšēja sajūta, kas visu iztēlojas un atceras, ko ar piecām ārējām maņām ir nācies pirms tam piedzīvot. Un zinā-

mā mērā ārējās sajūtas un jutekliskie priekšmeti ir līdzīgi zīmogam, bet iztēle – zīmoga nospiedumam.

Iztēle un atmiņa mums ir dota tādēļ, lai mēs ar tām rīkotos tad, kad mūsu ārējās maņas atrodas miera stāvoklī un mūsu priekšā neatrodas tie uztveramie priekšmeti, kuri ir izgājuši caur mūsu sajūtām un atstājuši savus nospiedumus iztēlē un atmiņā. Nepastāvot iespējai vienmēr paturēt sev priekšā redzētos, dzirdētos, saostos, garšotos un ar tausti sajustos priekšmetus, mēs atsaucam tos savā apziņā ar iztēles un atmiņas starpniecību, kur šīs sajūtas ir atstājušas savu nospiedumu, un tādā veidā mēs tos apskatām un apspriežam, it kā tie eksistētu mums līdzās.

Piemēram, tu esi bijis Smirnā, pēc tam esi devies no turienes prom un to vairāk ar savu ārējo redzes orgānu palīdzību neredzi, tomēr, kad gribēsi, iztēlosies Smirnu ar savām iekšējām sajūtām, t.i., iztēli un atmiņu, iedomāsies un atkal pārlūkosi to, kāda tā ir savā izskatā, varenumā un izvietojumā. Tas nenozīmē to, ka tava dvēsele atstātu tevi un pārvietotos uz Smirnu, kā domā daži nejēgas, bet tu pats sevī redzi Smirnas tēlu, kurš ir tevī atstājis spiedogu.

Šī juteklisko priekšmetu iztēlošanās ļoti uzmācas un rada daudzus uztraukumus tiem, kuri cenšas visu laiku būt kopā ar Dievu, jo tā novērš uzmanību no Dieva un virza to uz pasaulīgo un arī uz grēcīgo, tādējādi padarot nemierīgu mūsu labo noskaņojumu.

No tā mēs ciešam ne tikai nomoda stāvoklī, bet arī sapņos, kuru radītais iespaids dažkārt paliek prātā ne vienu vien dienu.

Ja iztēle ir nesaprātīgs spēks, lielākoties mehāniska darbība, kas norit pēc tēlu kombinācijas principiem, tad garīgā dzīve ir pilnīgas brīvības simbols; pats par sevi saprotams, ka iztēles darbība nav savienojama ar garīgo dzīvi, tāpēc es pacentīšos šajā jautājumā tev dot dažus lietderīgus padomus.

a) Zini, ka Dievs atrodas ārpus visām sajūtām un visām maņām, ārpus jebkura veida, krāsas, izmēra un vietas. Viņš ir pilnīgi bezveidīgs un neredzams, un, lai gan atrodas visur, ir pārāks par visu, tāpat Viņš atrodas ārpus jebkādas iztēles. Kas attiecas uz Dievu, nekādai iztēlei nav vietas, jo Viņš atrodas augstāk par jebkurām pārdomām un eksistē visam pāri. No šejienes pats par sevi izriet, ka iztēle ir tāds dvēseles spēks, kas pēc savas dabas nav spējīgs atrasties ar Dievu vienojošā sfērā.

b) Zini, ka arī Lucifers, pirmais no eņģeļiem, kādreiz atradās augstāk par jebkādu neprātīgu iztēli, ārpus jebkāda veida, krāsas un sajūtas – kā domājošs saprāts, nemateriāls, bezveida un bezķermenisks, bet pēc tam, kad sasapņojās un piepildīja savu prātu ar Dievvienlīdzības tēliem, krita no bezveida, beztēlaina, bezkaislīga un vienkārši nemateriāla prāta stāvokļa šajā daudzveidīgajā, daudzdaļīgajā iztēlē, kā uzskata daudzi teologi, un tādējādi no bezveida, nemateriāla un bezkaislīga eņģeļa kļuva par sātanu – vēl vairāk nekā materiālu, daudzveidīgu un kaislīgu. Par ko tapa viņš, par to kļuva arī viņa kalpi, pārējie dēmoni, par ko mēs varam lasīt sv. Gregora Sinajieša darbos: "Kādreiz arī tie bija saprāti, bet, atkrituši no nemateriālā stāvokļa un smalkuma, ieguvuši kaut kādu materiālu veidu, katrs ir iemiesojies atbilstoši savam amatam, kārtai un nodarbei, kas tam ir raksturīgs. Tā rezultātā arī viņi, līdzīgi cilvēkiem, pazaudējot eņģelisko saldmi, tika atrauti no dievišķā iepriecinājuma un ir nosodīti rast iepriecinājumu pīšļos; tāpat arī mēs ar pieradināšanos pie materiālām kaislībām."

Šā iemesla dēļ svētie tēvi sātanu dēvē par gleznotāju, daudzveidīgo čūsku, kura pār-

tiek no zemes kaislībām, fantazētāju un tamlīdzīgi. Bībele viņu attēlo kā iemiesojušos drakonu ar asti, ribām, kaklu, degunu, acīm, žokļiem, lūpām, ādu, miesu un citiem tamlīdzīgiem orgāniem. Par to vari lasīt taisnā Ījaba grāmatas 40. un 41. nodaļā. Daudzveidīga fantāzija ir sātana izgudrojums, un viņš to vada; tā kalpo mūsu pazudināšanai. Svētie tēvi nosauc fantāziju par tiltu, pār kuru dēmoni nokļūst dvēselē, sajaucas ar to un padara to par tranu stropu, briesmīgu, ļaunu un bezdievīgu nodomu un dažādu netīru miesisku un dvēselisku kaislību mitekli.

c) Pēc ievērojamā teologa svētā Maksima domām, arī Ādamu Dievs ir radījis tīru no iztēles. Tā prāts, tīrs un bezveidīgs, arī savā darbībā būdams prāts, nepieņēma pats nekādu izskatu vai veidu no sajūtu iedarbības vai juteklisku lietu tēliem, bet, nelietojot šo zemāko iztēles spēku un neiedomājoties ne šo lietu aprises, ne izskatu, ne izmēru, ne krāsas, ar augstāko dvēseles spēku, t.i., skaidrām domām, nemateriāli un garīgi, skatīja tikai lietu tīro ideju vai arī to mentālo nozīmi. Taču cilvēku slepkava sātans, tāpat kā pats krita no sapņošanas par līdzināšanos Dievam, arī Ādamu noveda līdz tādam stāvoklim, ka

viņš sāka savā prātā pielīdzināt sevi Visaradītājam. Un tādējādi no mentālās, eņģeļiem līdzīgās, tīrās, saprātīgās un beztēlainās dzīves bija jānogāžas šajā jutekliskajā, daudzveidīgajā, daudzdaļīgajā, tēlu un sapņainības pārpildītajā dzīvē, bezprātīgu dzīvnieku stāvoklī. Jo būt tēlu pārņemtam vai dzīvot tajos un to ietekmē ir raksturīgi nesaprātīgiem dzīvniekiem, bet ne saprātīgām būtnēm.

Pēc tam, kad cilvēks ir kritis tādā stāvoklī, kurš var pateikt, kādās kaislībās, kādās ļaunprātībās un kādos maldos tas tika ievests ar savas fantazējošās sapņošanas palīdzību? Morāli tas papildināja ar dažādām apmātībām, fiziku – ar daudzām viltus mācībām, teoloģiju – ar nelietojamiem un nejēdzīgiem dogmatiem un pasakām. Un ne tikai senie, bet arī mūsdienu domātāji, vēloties filozofēt un spriest par Dievu un dievišķiem, vienkāršiem, iztēlei un fantāzijai nesasniedzamiem noslēpumiem (jo šajā darbā ir jāstrādā augstākajam dvēseles spēkam – saprātam), un ķeroties pie šīs lietas, neattīrījuši prātu no kaislīgiem uzskatiem un izfantazētiem juteklisko lietu tēliem, patiesības vietā atrada melus. Un kas ir īpaši postoši – viņi šos savus melus ir ieslēguši dvēseles un sirds apkam-

pienos un tur stipri, kā patiesību, kas izsaka realitāti. Tādējādi teologu vietā ir radušies pasaku teicēji, kas, pēc apustuļa domām: *"Nav turējuši cieņā viņiem doto Dieva atziņu" (Rom. 1: 28)*.

Ja tu vēlies viegli atbrīvoties no tādiem maldiem un kaislībām, ja vēlies izbēgt no dažādiem sātana tīkliem un intrigām, ja vēlies savienoties ar Dievu un sastapt dievišķo gaismu un patiesību, vīrišķīgi dodies cīņā pret savām iedomām, cīnies pret tām ar visu savu spēku, lai atbrīvotu savu prātu no dažādiem veidiem, krāsām un aprisēm un vispār no dažādām fantāzijām un atmiņām par juteklisko lietām, kā par labām, tā arī par ļaunām. Jo tas viss ir prāta skaidrības un gaišuma aptraipīšana un aptumšošana, tā apaudzēšana ar matēriju un pavadonis prāta sakairināšanai: tā kā gandrīz neviena miesiska un dvēseliska kaislība nevar nokļūt prātā citādāk kā tikai caur attiecīgo juteklisko lietu iztēli. Papūlies saglabāt savu prātu bezkrāsainu, beztēlainu, bezveidīgu, tīru, kādu to radīja Dievs.

Taču tu to nepanāksi citādāk, kā vienīgi atgriežot savu prātu sevī, ieslēdzot to savas sirds un visa iekšējā cilvēka šaurā kambarī, iemācot to pastāvīgi uzturēties iekšienē – gan

sirds lūgšanā, saucot ar iekšējo balsi: "Kungs Jēzu Kristu, Dieva Dēls, apžēlojies par mani", gan sevī ieklausoties un analizējot, visvairāk tomēr apcerot Dievu un rodot Viņā mierinājumu. Jo, kā čūska, kad viņai ir nepieciešamība nomest savu veco ādu, ar piepūli velk sevi cauri kādai šaurai vietai, kā stāsta dabas pētnieki, tāpat arī prāts, izlienot caur sirds šaurumu un gudru sirds lūgšanu, novelk jutekliskо lietu iztēles drēbes un nejaukos jutekliskos iespaidus, kļūst gaišs, tīrs un derīgs, lai savienotos ar Dievu un kļūtu Viņam līdzīgs. Tāpat arī ūdens – jo vairāk to šaurās pazemes ejās spiež, jo spēcīgāku spiedienu tas dod un straujāk virzās uz augšu, tā arī prāts, jo vairāk to ierobežo ar sirdī apslēptām pamācībām un sevis uzmanīšanu, jo tas top izsmalcinātāks un spēcīgāks un, virzoties kalnup, kļūst nepieejams dažādām kaislībām, nodomiem un dažādiem lietu tēliem, ne tikai sajūtamiem, bet arī domu radītiem, jo šajā gadījumā tie paliek ārpusē un iekšā iekļūt nevar. Piedāvāšu arī citu salīdzinājumu, vēl piemērotāku. Kā saules stari, kas izkaisīti gaisā un atšķirti cits no cita, nav tik gaiši un siltumu radoši, bet, ja tos ar palielināmo stiklu sakoncentrē vienā punktā, tie dod apžilbinošu gaismu un

aizdedzinošu siltumu, tāpat arī prāts, savākts ar sevis uzmanīšanu un slepenu pamācīšanu sirds centrā, top gaismu nesošs un aizdedzinošs, materiālo un kaislību tumsību izkliedējošs un visādus iedomu tēlus un aktivitātes sadedzinošs un iznīcinošs.

Tas ir pirmais un svarīgākais paņēmiens, kā vadīt iztēli un atmiņu, kuru tev vajag lietot nepārtraukti. Ar to tu ne tikai izlabosi šos dvēseles spēkus, bet arī izlīdzināsi iepriekš uztvertos juteklisko lietu iespaidus un tēlu pēdas un paliekas, kas uzbudina un uztur kaislības. Taču, jo spēcīgāks un ražīgāks ir šis paņēmiens, jo grūtāk to veikt, un, jo grūtāk veikt, jo mazāk paliek, kas vēlas to uzņemties; vēl jo mazāk ir to, kas tic tā spēkam, īpaši gudrinieku un skolotāju vidū – ne tikai laicīgo, bet arī garīgo, kuri, nevēlēdamies noticēt Svētā Gara pamācībām, ne arī daudzajiem svētiem tēviem, kuri ir norādījuši uz šo paņēmienu grāmatā "Labestība", kas ir vērtīgāka par jebkuru dārgakmeni, tādējādi zaudē Gara augļus, ar kādiem tiek apdāvināti daudzi nemācīti ļaudis un pat analfabēti. Jo Pestītājs saka: *"Tu šīs lietas esi apslēpis gudrajiem un prātīgajiem un atklājis tās bērniem" (Lk 10: 21)*; jo tie, kuri netic šīs gudrās darbošanās spē-

kam un nelieto to, nekādi nevar saprast, cik tā ir svētīga, pēc pravieša vārdiem: *"Bet, ja jūs neticēsiet, jūs nepastāvēsiet" (Jes. 7: 9).*

Kad redzēsi, ka tavs prāts nogurst un nespēj vairāk saglabāt sirdī gudro lūgšanu, lieto otro paņēmienu, atļauj tam iziet ārpusē un aptvert dievišķo un garīgo pārdomu un apceru plašumus – gan tos, kurus sniedz Svētie Raksti, gan arī tos, kuriem dod iemeslu un ko iedvesmo Dieva radība. Tādas garīgas pārdomas, būdamas radnieciskas prātam savā smalkumā un nemateriālumā, nepadarīs to miesisku un neiekals ārīgajā, tieši otrādi, apmierinot tā vēlmes brīvi pārvietoties savā sfērā, ar savu saturu to pamudinās ātrāk atgriezties sirds iekšienē, pie savienošanās ar Dievu, domās koncentrējot savu atmiņu uz Viņu Vienīgo. Lūk, kāpēc svētais Maksims saka: "Viena vienīga darbošanās nevar padarīt prātu bezkaislīgu, ja tas nenodosies dažādām garīgām apcerēm." Kamēr vēl esi kaislību varā, piesargies Dieva radībās, dzīvās un nedzīvās būtnēs redzēt tikai viņu fizisko pusi. Jo tādā gadījumā prāts, nebūdams pavisam brīvs no kaislīgas juteklisku lietu vērošanas, tā vietā, lai pārietu no tām pie tajās slēptām garīgām un nemateriālām pārdomām, aizrausies

tikai ar lietu ārējo skaistumu un izrādīšanos un, guvis no tā baudījumu, var pieņemt viltus mācības un kaislīgi tām pieķerties; pēc sv. Maksima vārdiem, no tā ir cietuši daudzi jo daudzi filozofi dabaspētnieki.

Lai sagādātu savam prātam atpūtu un mieru, vari lietot trešo paņēmienu, un proti, ķeries pie pārdomām par Kunga dzīves un ciešanu noslēpumiem, t.i., par Viņa piedzimšanu alā, apgraizīšanu, nostādīšanu Dieva priekšā, kristīšanu Jordānas upē, četrdesmit dienu ilgo gavēni tuksnesī, par Viņa Evaņģēlija sludināšanu, par Viņa paveiktajiem daudzveidīgajiem brīnumiem, par apskaidrošanos Tabora kalnā, par kāju mazgāšanu mācekļiem un Euharistijas iedibināšanu, par Viņa nodošanu un ciešanām pie krusta, apglabāšanu, augšāmcelšanos un uzņemšanu debesīs, par visdažādākajām mocekļu spīdzināšanām un sirdsskaidro tēvu ilgajiem un grūtajiem garīgajiem varoņdarbiem.

Tādā pašā veidā sirds satriekšanai un grēku nožēlas jūtu ierosināšanai tu vari pārdomāt par baismīgās nāves stundas noslēpumu, par satriecošo tiesas dienu, par dažādākajiem mūžīgo ciešanu veidiem, piemēram: par neapdzēšamajiem uguns okeāniem, par tumša-

jiem elles krātiņiem, par pekles tumsību, par nenogurdināmajiem tārpiem, par kopdzīvi ar dēmoniem; tāpat padomā par mieru un neizsakāmajiem taisno priekiem debesu valstībā, mūžīgo godību un nebeidzamo svētlaimi, par līksmojošo balsīm, par pilnīgu savienošanos ar Dievu debesu valstībā, par pastāvīgu satikšanos un kopdzīvi ar eņģeļiem un visiem svētajiem.

Ja tu savā iztēlē attēlosi šādas pārdomas un priekšstatus, tad ne tikai atbrīvosies no nevajadzīgām atmiņām un ļauniem nodomiem, bet par šādu varoņdarbu iemantosi uzslavu Pastarās tiesas dienā, kā to svētrunā par jaunavību pravieto sv. Basilijs Lielais: "Ikviens cilvēks, kurš dzīvo miesā, ir līdzīgs gleznotājam, kas slepenā vietā zīmē kādu tēlu. Tāpat kā šis gleznotājs, pabeidzis gleznu, iznes to no slēptuves visu aplūkošanai un, ja labi ir izvēlējies gleznas tematu un labi uzgleznojis, tiek skatītāju slavēts, un otrādi, tiek nopelts, ja ir izvēlējies muļķīgu tematu un slikti uzzīmējis, tāpat arī katrs cilvēks, kad pēc nāves stāsies Dieva tiesas priekšā, ja tas būs izgreznojis savu prātu un iztēli ar gaišiem, dieviškiem un garīgiem tēliem un priekšstatiem, saņems eņģeļu un svēto uzslavas un Dieva

aplaimojumu, un otrādi, tiks nosodīts un apkaunots, ja savu iztēli būs piepildījis ar kaislīgām, apkaunojošām un zemiskām ainām." Arī svētais Soluņas Grigorijs izsaka izbrīnu par to, kā dvēselē no juteklisko lietu iedarbības ar iztēles palīdzību iemājo vai nu gudra gaisma, kas sagādās mūžīgi svētlaimīgu dzīvi, vai arī domu tumsība, kas noved līdz elles dzīlēm.

Tomēr zini, ka es negribu, lai tu vienmēr nodotos vienīgi šīm pārdomām; nebūt nē, bet lieto tās tikai tajās reizēs, kad tavs prāts, noguris no uzturēšanās sirds šaurībā, atpūšas. Kad tas būs atžirdzis, atgriez to atpakaļ sirdī un piespied sevi atturēties no sapņošanas un tēliem sirsnīgā iekšējā Dieva piemiņā. Jo, kā visi gliemji un bruņu dzīvnieki mieru atrod tikai savās čaulās, kurās paslēpjas kā mājās, tāpat prāts, dabiski, nekur tā nerod mieru kā sirds svētnīcā un iekšējā cilvēkā, kur, noslēpies kā cietoksnī, tas veiksmīgi izcīna kauju ar saviem nodomiem, ienaidniekiem un kaislībām, lai gan lielākai daļai cilvēku par to nav ne mazākās jausmas.

Doma, ka kaislības un nodomi atrodas mūsu sirdīs, no turienes iziet un nomoka mūs, nav mana. Klausies, ko saka Kungs: *"Jo*

no sirds iziet ļaunas domas, slepkavība, laulības pārkāpšana, nešķīstība, zādzība, nepatiesa liecība, zaimi. Viss tas apgāna cilvēku" (Mt 15: 19, 20). Un arī tas, ka mūsu ienaidnieki – dēmoni slēpjas sirds tuvumā, nav manis izdomāts. Tā māca svētie tēvi. Ar vislielāko noteiktību to izskaidro sv. Diadohs, sakot, ka pirms svētajām kristībām dievišķā žēlastība virza cilvēku uz labo no ārienes, bet sātans slēpjas dziļi dvēselē un sirdī; pēc kristībām dēmons uzturas ārpus sirds, bet žēlastība pārvietojas sirds iekšienē. Starp citu, arī pēc kristībām, turpina sv. Diadohs, ir pieļaujams, ka mūsu ienaidnieki atrodas mūsu ķermeņa dzīlēs, it kā sirds virspusē, lai pārbaudītu mūsu izvēli, un no šejienes tie apkvēpina prātu ar miesas saldkaisles spļaudekļiem. To pašu māca arī sv. Grigorijs Teologs, skaidrojot Kunga teikto par to, kā nešķīstais gars iziet no cilvēka un pēc tam atgriežas viņā ar vēl lielāku ļaunumu *(Mt 12: 43–45)*, tāpat tas notiek ar kristītiem cilvēkiem, kad tie pārtrauc uzturēšanos sirds iekšienē: "Stāsta, ka ar kristību izdzītais nešķīstais gars nemīl būt bezpajumtnieks, turp un šurp mētājoties, tas meklē mājvietu; to neatrodot, būdams nekaunīgs, atgriežas mājā, no kurienes izgāja. Ja tas konstatēs, ka

Kristus ir iemājojis un atrodas tai pašā vietā, no kurienes sātans patriekts, t.i., sirdī, un tiek turēts uzmanības lokā un mīlestībā, tad ļaunais, no jauna patriekts, vēlreiz bēg bez panākumiem. Ja nelabais savu iepriekšējo uzturēšanās vietu, trūkstot uzmanībai pret Kungu un domām par Viņu, atradīs tukšu un neapdzīvotu, tad steidzami atgriezīsies, ar vēl lielāku ļaunumu nekā iepriekš. Un pēdējais cilvēkam ir ļaunāks par pirmo." Es tīšuprāt par to plaši stāstīju, lai spēcīgāk ietekmētu tevi nepārtraukti atrasties sirds iekšienē ar atmiņām par Kungu Pestītāju un Viņam vērsto lūgšanu, ja vēlies vienmēr palikt uzvarētājs pār sirdī iedvestām uzbudinošām nodomu un kaislību izpausmēm. Kad tu tur atrodies kopā ar Kungu, ienaidnieks neuzdrīkstēsies pietuvoties.

Saku tev – esi nomodā par sevi un neļauj savai iztēlei un atmiņām atcerēties iepriekš redzēto, dzirdēto, saosto, garšoto un taustīto, īpaši to, kas tajos ir bijis kaunpilns un nepieklājīgs. No tā pārsvarā arī sastāv mūsu cīņa, un tā ir grūtāka un uzmācīgāka par cīņu ar sajūtām vai to lietošanu. Ikviens no cīnītājiem to zina pēc savas pieredzes. Neuztvert ar kādu maņu kaut ko kārdinošu ir viegli;

taču pēc tā uzņemšanas cīnīties ar iztēli un atmiņām ir ļoti grūti. Piemēram, lai redzētu vai neredzētu kādu personu, skatītos uz to kaislīgi vai bezkaislīgi, nav nemaz tik grūti un tas neprasa lielu cīņu; taču pēc tam, kad to ieraudzīsi un kaislīgi paskatīsies, būs grūtāk, būs nepieciešama pamatīga cīņa un īsts varoņdarbs, lai izdzēstu no savas atmiņas šīs personas tēlu. Un ienaidnieks var spēlēties ar tavu dvēseli kā ar bumbiņu, svaidot uzmanību no vienām atmiņām pie otrām un zem tām kustinot vēlmes un kaislības, tādējādi turot tevi kaislīgā noskaņojumā. Tāpēc arī tev saku: esi nomodā un vairāk par visu uzmani savu iztēli un atmiņu.

27. Ja Kristus kareivis vēlas veiksmīgi uzvarēt savus ienaidniekus, cik vien iespējams, ir jāizvairās no nemiera un trauksmes sirdī

Katram kristietim, zaudējot sirdsmieru, ir pienākums darīt visu, kas no viņa ir atkarīgs un kas palīdzētu tā atgūšanai; ne mazāk svarīgi ir nepieļaut, ka ikdienas negadījumi izjauc šo mieru – ar to es domāju slimības, ievainojumus, tuvinieku nāvi, karus, uguns-

grēkus, nejaušus priekus, bailes un bēdas, atmiņas par iepriekšējiem pārkāpumiem un kļūdām, vārdu sakot, visu, no kā parasti sirds uztraucas un uzbudinās. Tādos gadījumos nedrīkst pieļaut uztraukumus un nemieru, jo, padodoties tiem, cilvēks zaudē pašsavaldīšanos un pazaudē iespēju skaidri aptvert notikumus un saskatīt īsti piemēroto darbības veidu, bet tas rada ienaidniekam iespēju cilvēku uztraukt vēl vairāk un novirzīt viņu uz kaut kādu grūti labojamu vai vispār neizlabojamu soli.

Es negribu teikt: nepieļauj ciešanas, tāpēc ka tas nav mūsu varā, bet gan neļauj ciešanām pārņemt tavu sirdi un uztraukt to, paturi tās ārpusē, aiz sirds robežām un centies ciešanas mīkstināt un savaldīt, lai tās tev netraucētu saprātīgi visu pārdomāt un pareizi rīkoties. Ar Dieva palīdzību tas ir mūsu varā, ja mums ir tikumiski reliģiozas jūtas un tieksmes.

Katrai bēdai ir savas īpatnības, un pret katru ir savi paņēmieni, taču es runāju vispārināti, paturot prātā to kopīgu īpašību – uztraukt un uzbudināt dvēseli, tāpēc pret visu to piedāvāju tev kopēju līdzekli. Šis līdzeklis ir ticība Dieva Aizgādniecībai, kas ir

iekārtojusi mūsu dzīves plūdumu ar visām tās nejaušībām katra paša labumam, un lēnprātīga padevība Dieva gribai, kas izpaužas mūsu stāvoklī, kad no dvēseles dziļumiem izsaucamies: lai notiek Dieva prāts! Ja Kungs tā ir vēlējies, tad tā arī lai notiek mums par labu.

Šo labumu cilvēki dažādi atzīst un sajūt dažādi. Kāds atzīst: tā ir Dieva žēlastība, kas mani rosina nožēlot grēkus; cits sajūt: Dievs to ir sūtījis manu grēku dēļ, lai attīrītu mani; es nesu šo Dieva uzlikto sodu; trešajam ienāk prātā: Kungs mani pārbauda, vai es patiesi Viņam kalpoju. Ceturtais no malas par ciešanām pakļauto var nodomāt: tas viņam tāpēc, lai parādītos Dieva darbi pie viņa. Taču šādam lēmumam jēga var būt ne ātrāk kā pēc ciešanu beigām un tieši pēc redzamas Dieva palīdzības. Cietēja dvēselē iederas tikai pirmās trīs sajūtas. Tām visām ir tādas īpašības un spēks, ka, lai kura arī nokļūtu sirdī, ikviena no tām viegli nomierinās sacēlušos ciešanu vētru un izmitinās sirdī mierpilnu pazemību.

Lūk, tev kopējs līdzeklis sirds nomierināšanai, kad ciešanas mēģinās to uzbudināt: ar iespējamiem spēkiem atjauno sevī ticību Dieva Aizgādniecībai un atdzīvini dvēselē padevību Dieva gribai, atgādini sirdij iepriekš

minētās domas un piespied to sajust, ka pašreizējā ciešanu gadījumā vai nu Dievs tevi pārbauda, vai arī uzliek attīrošu epitīmiju, vai virza uz grēku nožēlošanu – vispārēju vai konkrēti kādu novārtā pamestu, nesakārtotu lietu. Tiklīdz sirds kaut ko no tā sajutīs, ciešanas tai pašā mirklī norims un dos iespēju tai uztvert nākamās divas sajūtas; visas tās kopā ātri tevī izmitinās tādu mieru un lēnprātību, ka tu nevarēsi neizsaukties: "Slavēts lai ir Kunga Vārds mūžīgi mūžos!" Kā eļļa uz jūras viļņiem, tāpat arī šīs sajūtas apbēdinātai sirdij: viļņi noplok, un iestājas varens klusums.

Tā nomierini sirdi, vienalga, līdz kādai pakāpei tā būtu uztraukusies. Un, ja tu ar ilgu garīgās pašpilnveidošanās darbu ieviesīsi sirdī uzrādītās jūtas tā, ka tās nepārtraukti to piepildīs, tad nekādas bēdas nevarēs tevi satricināt, jo tāds noskaņojums būs iedarbīgākais nodrošināšanās līdzeklis. Tā nebūs, ka apbēdinošās sajūtas vairs netuvosies, tās uzmāksies, bet tūlīt pat atkāpsies kā jūras viļņi no stipras klints.

28. Ko darīt, kad cīņā tiekam ievainoti

Kad, krītot kaut kādā apgrēcībā (pats par sevi saprotams, ka ir piedodami grēki: nevietā izspruka vārds, gadījās kādu aizvainot, pazibēja kāda slikta doma, radās nevajadzīga vēlēšanās utt.), tiec ievainots, nekrīti mazdūšībā un bezjēdzīgi nenomokies. Pirmais, kas ir nepieciešams, nekoncentrē uzmanību uz sevi un nesaki: "Kā es kaut ko tādu varēju piedzīvot un pieļaut?" Tā ir lepnas iedomības pilna vaimanāšana. Tieši pretēji, topi pazemīgs un lūdz Kungu, sakot un sajūtot: "Ko gan citu, Kungs, no manis, tik nespēcīga un netikumiska, varēja sagaidīt?" Un tūdaļ pat pateicies Viņam, ka grēks nevērtās plašumā, atzīstot, ka: "Ja nebūtu, Kungs, Tavas neizmērojamās žēlastības, es nebūtu apstājies, bet beigu beigās kritis vēl lielākā ļaunumā."

Tomēr, apzinoties to un tā arī jūtoties, piesargies pielaist bezrūpīgu un kompromisa pilnu domu, ka tāpēc, ka tu tāds esi, tev būtu tiesības darīt kaut ko sliktu. Nē, neskatoties uz to, ka tu esi nespēcīgs un netikumisks, tev būs jāatbild par katru tevis necienīgu darbu. Jo viss, kas nācis no tevis, pieder tavai izvē-

lei, un kā labais ir tev par atzinību, tāpat sliktais par nopēlumu. Tāpēc, apzinājies sevi par ļaunu vispār, vienlaicīgi apzinies sevi par vainīgu arī tajā ļaunumā, kurā pašreizējā brīdī esi iekritis. Nosodi sevi un pārmet, turklāt tikai pats sev, neskaties apkārt, meklējot, kam uzvelt savu vainu. Ne apkārtējie cilvēki, ne apstākļu sakritība nav vainojama tavā grēkā. Vainīga ir tikai tava ļaunā izvēle. Pārmet tikai sev.

Turklāt nekļūsti līdzīgs tiem, kas saka: "Jā, es to izdarīju – un kas par to?" Nē, pēc apzināšanās un pašpārmetumiem noliec sevi Dieva – visuredzošās taisnības priekšā, pasteidzies atdzīvināt arī grēku nožēlas jūtas: satriektību un pārdzīvojumu par izdarīto – ne tik daudz tādēļ, ka esi sevi pazemojis ar grēku, bet gan tādēļ, ka esi ar šo grēku aizvainojis Dievu, kurš tik daudz žēlastības ir tev parādījis, aicinot tevi nožēlot padarīto, atlaižot iepriekšējos grēkus, ļaujot saņemt Sakramentu svētību, sargājot un vadot tevi pa labā ceļu.

Jo dziļāka ir satriektība, jo labāk. Bet, lai arī cik stipra būtu satriektība, nepieļauj ne mazākās iespējas, ka apžēlošana varētu iet secen. Žēlastība jau ir gatava, un visu grēku saraksts

ir saplēsts pie krusta. No katra tiek gaidīta vienīgi grēku nožēlošana un sirds satriektība, lai arī viņam tiktu dāvāts visas pasaules grēkus nolīdzinošais krusta spēks. Pilns šādas paļāvības, krīti pie zemes ar miesu un dvēseli un sauc: "Apžēlo mani, Dievs, Savā bezgalīgajā žēlastībā," – un nepārtrauc šo lūgšanu, kamēr nesajutīsi, ka tev ir piedots, tā lai vaina un apžēlošana saplūstu vienā sajūtā.

Šāda svētlaime galu galā nāk pār ikvienu grēku nožēlotāju. Bet aiz tās ir jāseko ar svētsolījumu apliecinātai apņēmībai nežēlot sevi, bet stingri sargāties no dažādiem kritieniem, ne vien no lieliem, bet arī maziem, pievienojot sirsnīgu lūgšanu par žēlsirdīgu palīdzību šai lietā. Pēc tik konkrētas pieredzes par sava spēka un piepūles nedrošību pati par sevi no sirds izlauzīsies žēlaba: "Dievs, radi manī šķīstu sirdi un atjauno manī pastāvīgu garu! Tavs Labais Gars lai mani vada pa taisnu ceļu!" Ikreiz, kad vien apgrēcināsies ar acīm, dzirdi, mēli, domām un sajūtām, tūdaļ ķeries pie pašnosodīšanas, satriektības, sirsnīgas lūgšanas par apžēlošanu, pie stingra lēmuma turpmāk piesargāties. Pat uz mirkli nepaturi sirdī Kungam neizsūdzētus un Viņa priekšā

sirsnīgi nenožēlotus grēkus. Kritīsi vēlreiz, nožēlo atkal, un, cik reizes kritīsi grēkā, tik reizes arī attīri sevi Kunga priekšā. Vakarā, ja tas ir iespējams, pārstāsti visu savam garīgajam tēvam. Ja tas uzreiz nav iespējams, izstāsti izdevīgā brīdī. Tāda grēksūdze vai pilnīga vaļsirdība garīgā tēva priekšā ir pati svētīgākā rīcība mūsu garīgajā cīņā.

Nekas tā nesakauj mūsu ienaidnieku, dvēseles pazudinātāju, un neizposta tā intrigas kā tāds darbības veids. Tāpēc pretinieks visādi cenšas tam pretoties, gan iekšēji, gan ārēji: iekšēji – ar domām un sajūtām, bet ārēji – uzsūtot dažādas tikšanās un nejaušības. Kādi konkrēti ir šie šķēršļi, redzēsi pats, kad ķersies pie lietas. Atgādināšu tikai vienu: ienaidnieks pastiprināti mēģina iedvest domu, ka attīrīšanās no grēka jāsāk nevis tūdaļ, tiklīdz ir pamanīta apgrēkošanās, bet nedaudz pagaidot – ne dienu, ne stundu, bet nedaudz. Bet piekrīti tikai tam – un viņš tev pasniegs citu grēku: pēc apgrēkošanās ar mēli apgrēkosies redze vai kāds cits maņu orgāns, bet tu attīrīšanos no šī grēka neviļus atliksi, jo vajadzēs vispirms attīrīties no iepriekšējā. Tādējādi atliksi uz visu dienu un grēks pēc

grēka piepildīs dvēseli. Vakarā, līdz kuram parasti tiek atlikts grēku nožēlas attīrošais darbs, dvēselē nekas skaidri nebūs saskatāms – tikai daudzo pieļauto kritienu troksnis, nemiers un tumsība. Dvēsele ir līdzīga smilšu piepūstām acīm vai arī ūdenim, kas no tur sakritušajiem daudzajiem atkritumiem kļuvis duļķains. Tā kā nekas nav redzams, tad grēku nožēla pavisam izpaliek, bet kopā ar to arī dvēsele paliek sajaukta un nemierīga. Tāpēc vakara lūgšana ir nolaidīga un pēc tam arī sapņi ir nelabi. Tāpēc nekad, ne uz vienu mirkli neatliec iekšējo attīrīšanos, tiklīdz būsi apzinājis pie sevis kaut ko nesakārtotu. Otrs, ko šādās reizēs ienaidnieks iedveš, ir nestāstīt garīgajam tēvam par to, kas ir atgadījies. Neklausies, bet, par spīti tam, atklāj visu: cik daudz svētības ir no šādas vaļsirdības, tikpat vai pat vairāk ļaunuma no tā slēpšanas, kas notiek mūsu iekšienē un ar mums.

29. Kādi ir sātana garīgās cīņas vispārējie paņēmieni, un kā tas kārdina dažādu morāles līmeņu cilvēkus

Zini, ka sātans ne par ko citu nerūpējas kā tikai par mūsu bojāeju un ka ne ar vienu un to pašu paņēmienu viņš cīnās ar visiem. Lai tu to skaidrāk saskatītu un saprastu, piedāvāju tev piecus cilvēka morāli tikumiskās attīstības stāvokļus un aprakstīšu tiem atbilstošās naidīgās intrigas, līkločus un kārdinājumus. Šo stāvokļu būtība ir šāda: vieni atrodas grēka verdzībā, pat nepadomājot par atbrīvošanos no tā; citi, kaut arī domā par atbrīvošanos un to vēlas, bet neko neuzsāk; ir arī tādi, kuri pēc grēka važu saraušanas un tikumības sasniegšanas ar vēl lielāku tikumisku samaitātību atkal krīt grēkā. No pēdējiem vieni ar patmīlību domā, ka, neskatoties uz to, viņi aizvien tuvojas pilnībai; citi bezrūpībā pamet tikumisko ceļu; vēl citi pašu tikumību, kāda tiem piemīt, pārvērš sev par ļaunuma iegansstu un cēloni.

Pret ikvienu no viņiem ienaidnieks darbojas, vadoties pēc katra tikumības pakāpes.

30. Kā sātans nostiprina grēciniekus grēka verdzībā

Kad sātans kādu tur grēka verdzībā, tas pārsvarā rūpējas par to, lai arvien vairāk un vairāk nomāktu to ar garīgu aklumu, dzenot prom jebkuru labu nodomu, kurš varētu novest līdz savas dzīves posta apzināšanai. Tas atvaira ne tikai labās domas, kas varētu cilvēku virzīt uz grēku nožēlošanu un atgriezt uz tikumu ceļa, bet to vietā liek ļaunus un izvirtušus nodomus un pasviež pirmo pagadījušos iemeslu ierastajam grēkam un liek cilvēkam bieži krist tajā pašā vai citos daudz nopietnākos grēkos. No tā nabaga grēcinieks top arvien drūmāks un aklāks. Šīs neredzības dēļ viņā iesakņojas pieradums un nepārtraukta tieksme grēkot, tā ka viņš, nelaimīgais, grēka rezultātā tapis pilnīgi akls, krīt vēl lielākos grēkos, griežas kā atvarā un tā noriņķos visu dzīvi līdz pat nāvei, ja viņa glābšanai neparādīsies īpaša Dieva žēlastība.

Tam, kurš atrodas tādā posta stāvoklī, ja viņš vēlas no tā atbrīvoties, tiklīdz radīsies kāds labs nodoms vai, pareizāk sakot, iedvesma, kas sauc to no tumsas gaismā un no grē-

ka uz tikumiskiem darbiem, to tai pašā brīdī jāpieņem ar visu uzmanību un vēlēšanos un nekavējoties jāķeras pie darba, no visas sirds lūdzot dāsnajam visa labā Devējam: "Palīdzi man, mans Kungs un mans Dievs, palīdzi tūlīt un nepamet mani šajā grēcīgajā tumsā!" Tāds cilvēks lai nezina nogurumu, lūdzot ar šādiem vai citiem vārdiem, taču lai tiecas arī pēc laicīgas palīdzības, vēršoties pie šo lietu pārzinošiem cilvēkiem pēc padoma, kā veiksmīgāk atbrīvoties no ienaidnieka nogurdinošajām grēka verdzības važām. Ja to nevar paveikt uzreiz, lai paveic tad, kad radīsies iespēja, nepārtraukti vēršoties pie mūsu dēļ krustā Sistā, Kunga Jēzus Kristus, un pie Viņa Visšķīstās Mātes – Dievadzemdētājas – Mūžamjaunavas, kuri apžēlosies un neliegs tam ātru palīdzību. Lai grēkā kritušais zina, ka lietas neatlikšanā un gatavībā sekot labai ierosmei ir ienaidnieka pieveikšana un uzvara.

31. Kā ienaidnieks notur savos tīklos tos, kuri, apzinājušies savu posta stāvokli, vēlas no tā atbrīvoties, bet darbu neuzsāk, un kāpēc mūsu labie nodomi nereti paliek nepiepildīti

Tos, kuri ir iepazinuši savas dzīves ļaunumu un nelaimes, ienaidnieks iemanās paturēt savā varā lielākoties ar šādu vienkāršu, bet visspēcīgu pamudinājumu: "Vēlāk, vēlāk; rīt, rīt." Un nabaga grēcinieks, kārdināts ar labvēlības ēnu, par kādu izliekas pamudinājums, izlemj: "Patiešām rīt, tagad es pabeigšu savas lietas, bet pēc tam bez atlikuma nodošu sevi Dieva žēlastības rokās un nelokāmi virzīšos pa garīgās dzīves ceļu; šodien vēl šo to izdarīšu, bet rīt nožēlošu grēkus." Tas ir ienaidnieka tīkls, kurā viņš noķer daudzus jo daudzus – un tādējādi tur savās rokās visu pasauli. Iemesls tam, kāpēc šis tīkls tik viegli mūs satur, ir mūsu kūtrums un aklums. Ne ar ko citu kā tikai ar kūtrumu un aklumu var izskaidrot to, ka tādā svarīgā lietā, no kuras ir atkarīga mūsu pestīšana un Dieva godības parādīšanās, mēs neķeramies pie paša vieglākā, vienkāršākā un vienlaikus visiedarbīgākā ieroča, proti, lai sev apņēmības un enerģijas

pilns teiktu: "Tūlīt pat! Tūlīt pat sākšu garīgu dzīvi, nevis vēlāk; tūlīt nožēlošu grēkus, nevis rīt. Tagad un šodien viss atrodas manās rokās, bet rīt un vēlāk – viss Dieva rokās. Ja Dievam labpatiksies dot man rītdienu un vēl citas dienas, vai es varu būt pārliecināts, ka arī rīt pār mani nāks šis svētīgais un pamudinošais nodoms par dzīves izlabošanu?" Turklāt, kad tiek piedāvāts drošs līdzeklis pret slimību, vai nav nejēdzīgi runāt: "Pagaidi, nedaudz vēl paslimošu"? Tas, kurš atliek glābšanās iespēju, ir līdzīgs šādam slimniekam.

Tātad, ja vēlies izvairīties no naidīgā vilinājuma un uzveikt pretinieku, tūlīt pat ķeries pie drošiem, pret to vērstiem ieročiem, tūlīt paklausi labiem nodomiem un Dieva pamudinājumam, kas sauc tevi uz grēku nožēlu, nepieļauj ne mazāko kavēšanos un neļauj sev teikt: "Esmu stingri apņēmies nožēlot grēkus nedaudz vēlāk un neatkāpšos no šī nolūka." Tā nedari. Šādas apņemšanās vienmēr ir bijušas maldinošas, un daudzi jo daudzi, paļaudamies uz tām, dažādu iemeslu dēļ nav nožēlojuši grēkus līdz pat mūža beigām.

a) Pirmais iemesls ir tas, ka mūsu personiskās apņemšanās nav balstītas uz neticību sev un uz stipru paļāvību Dievam; tāpēc mums

nav sveša lepna iedomība, kuras neatvairāmās sekas ir Dieva svētīgās palīdzības attālināšanās no mums, kam neizbēgami seko kritiens. Tāpēc tas, kurš nolemj pats sevī: rītdien noteikti pametīšu grēcīgo ceļu, – sagaida vienmēr pretējo – nevis piecelšanos, bet rūgtu kritienu, un tad seko kritiens pēc kritiena. Dažkārt Dievs providenciāli to pieļauj, lai novestu pašpārliecināto līdz apziņai par viņa bezspēcību un rosinātu meklēt Dieva palīdzību kā vienīgo cerību, atmetot jebkādu paļāvību uz sevi. Vai tu, cilvēk, gribi zināt, kad tavi personiskie lēmumi būs stingri un droši? Kad nepaļausies pats uz sevi un tava cerība balstīsies uz pazemību un stipru paļāvību Vienīgajam Dievam.

b) Otrs iemesls – šādos mūsu lēmumos galvenokārt tiek ņemts vērā tikumības skaistums un gaišums, kas pievelk pie sevis mūsu gribu, lai cik tā arī būtu vāja un nespēcīga; kā rezultātā tikumības sarežģītākā puse pazūd no uzmanības loka. Taču šodien tā pazūd tāpēc, ka vēlēšanās pēc tikumības skaistuma spēcīgi aizrauj gribu; bet rītdien starp parastajiem darbiem un rūpēm šī vēlēšanās vairs nebūs tik stipra, lai gan labie nodomi vēl paliks prātā. Mazinoties vēlmēm, arī griba vā-

jinās vai arī nonāk savā dabiskajā nespēkā, līdz ar to tikumības grūtākā puse izvirzīsies priekšplānā, tāpēc ka tikumības ceļš pēc savas būtības ir grūts – un visgrūtākais tas ir pie pirmā soļa. Tam, kurš vakar nolēma sākt šo ceļu, tā veikšanai vairs nebūs nekāda atbalsta sevī: vēlēšanās vairs nav saspringta, griba ir mazinājusies, acu priekšā stāv vieni vienīgi šķēršļi – gan sevī, gan ierastajā dzīves kārtībā, gan attiecībās ar citiem cilvēkiem. Un tad viņš nolemj: pagaidīšu, sakopošu spēkus; un gaidot aiziet diena pēc dienas, un nemaz nav dīvaini, ka nogaida visu dzīvi. Bet, būtu viņš rīkojies vakar, tiklīdz radās iedvesmojošā vēlēšanās laboties, – izdarījis to, ko prasa šī vēlme, ieviesis dzīvē kaut ko no tās gara, – tad ne vēlēšanās, ne griba nebūtu tik novājināta, lai atkāptos šķēršļu priekšā. Šķēršļi ir neizbēgami, bet, rodot sevī atbalstu, kaut arī ar grūtībām, cilvēks tos pārvarētu. Ja visu dienu nodotos šai šķēršļu pārvarēšanai, nākamajā tie būtu jau daudz mazāk sajūtami, bet trešajā – vēl mazāk. Tālāk un tālāk – un viņš jau būtu nostājies uz labā ceļa.

c) Trešais iemesls – no grēcīgā sapņa modinošās labās ierosmes, paliekot nepaveiktas, nāk ne tikai nelabprāt, bet arī atnākot vairs

nerada to ietekmi uz gribu, kādu radīja pirmo reizi; griba vairs ne tik ātri pakļaujas vēlmei sekot to pēdās, kā rezultātā, ja arī apņēmība parādīsies, tā būs vāja un bez enerģijas. Taču, ja vēl spēcīgākus pamudinājumus cilvēks ir spējis atlikt līdz rītdienai un pēc tam vispār pazaudēt, tad tāpat viņš rīkosies ar otrajiem un trešiem. Un tā tālāk: jo biežāk tiek atlikta tikumisku ierosmju piepildīšana, jo vājāka ir to iedarbība; un viss nonāk līdz tādam rezultātam, ka to iedarbība zūd, tās uzrodas un pazūd bez pēdām, līdz beigu beigās ierosmes vispār vairs nerodas. Cilvēks nodod sevi kritiena varā, viņa sirds nocietinās un sāk sajust nepatiku pret tikumiskiem pamudinājumiem. Tādējādi atlikšana top par taisnu ceļu uz pilnīgu bojāeju.

Piebildīšu vēl, ka atlikšana pastāv ne tikai iekšēju vajadzību gadījumā – mainīt dzīvē ļauno uz labo, bet arī tad, ja kāds jau dzīvo taisnu dzīvi, konkrēti, kad viņam rodas kāds gadījums paveikt ko labu, bet viņš to atliek līdz rītam vai kādam citam nenoteiktam laikam. Un pie šīm atlikšanām pieliksim vēl pirmā veida atlikšanu gadījumus, un sekas var būt tādas pašas kā pirmajā gadījumā. Zini, ka tas, kurš palaiž garām izdevību paveikt

ko labu, ne tikai pazaudē augļus no labā, ko varēja izdarīt, bet arī aizvaino Dievu. Dievs atsūta pie viņa trūkumcietēju, bet viņš saka: "Ej prom, vēlāk." Kaut arī to viņš saka cilvēkam, tas ir tas pats, kas teikt Dievam, kurš lūdzēju ir atsūtījis. Dievs atradīs lūdzējam citu labdari, bet arī atteicējs nepaliks bez vainas un atbildības.

32. Par ienaidnieka intrigām pret tiem, kas nostājušies uz tikumības ceļa

Ja kāds, izvairījies no pirmajiem diviem šķēršļiem, vēlēdamies atbrīvoties no grēka važām, ir sācis rīkoties, tam jāzina, ka ienaidnieks nepametīs viņu arī tagad, tikai mainīs taktiku, bet ļaunā vēlēšanās, lai viņš pakluptu aiz kāda kārdinājuma akmens un ietu bojā, paliks. Svētie tēvi šādu cilvēku raksturo kā apšaudītu no visām pusēm – no augšas un apakšas, no kreisās puses un labās, no priekšas un aizmugures; no visurienes uz viņu lido bultas. Bultas no augšas – iegalvojumi par pārmērīgu bezspēcību garīgos darbos; bultas no apakšas – iedvešana samazināt vai vispār pamest šādus darbus sevis žēlošanas, nolaidības un bezrūpības dēļ; bultas no la-

bās puses rodas, kad ienaidnieks kaut kādu labu nodomu vai lietu dēļ iegrūž kārdinājumos un kritiena briesmās; bultas no kreisās puses – kad ienaidnieki piedāvā acīmredzamu kārdinājumu un vilina uz grēku; bultas no priekšas – kad ienaidnieki kārdina un samulsina ar domām par to, kas varētu būt; bultas no aizmugures – kad ienaidnieki kārdina un mulsina ar atmiņām par pagājušām lietām un notikumiem. Un visi šādi kārdinoši nodomi iekļūst dvēselē vai nu no iekšienes, vai ārienes: no iekšienes – ar tēliem un izfantazējumiem, kas iespiedušies apziņā ar domām, vai arī tieši liekot sirdī ļaunas ierosmes, ko parasti pavada kaislīgas kustības; no ārienes – ar nepārtraukti pieplūstošiem ārējo maņu iespaidiem, kā tas bija sacīts iepriekš. Palīgi mūsu ienaidniekiem ir agrākie, grēcīgie piepalīgi un mūsu kritiena rezultātā samaitātā daba. Pastāvot tik daudzām iespējām mums kaitēt, ienaidnieks pirmo neveiksmju gadījumā nebūt neapmulst, bet nepārtraukti liek lietā te vienu, te otru, lai no viņa varas izslīdējušo Dieva kalpu novestu no ceļa.

Pirmais ienaidnieka darbs pēc tam, kad kāds cilvēks ir nolēmis pamest ļaunos ceļus un arī patiesi to izdara, ir – attīrīt sev darbī-

bas vietu pret viņu, lai nekas tam netraucētu. Ienaidniekam paveicas, kad tas iedveš tam, kurš ir nostājies uz tikumiskā ceļa, darboties pašam par sevi, negriežoties pēc padomiem un palīdzības pie Baznīcā vienmēr esošiem dievbijīgas dzīves garīgajiem vadītājiem. Kas visas savas iekšējās un ārējās darbības uztic saviem garīgajiem padomdevējiem: laicīgajās draudzēs – priesteriem, bet klosteros – pieredzējušiem tēviem, pie tā ienaidniekam nav pieejas. Lai ko arī viņš iegalvotu, pieredzējis skatiens uzreiz ieraudzīs, kurp tas tēmē, tādējādi nosargājot savu audzēkni. Līdz ar to tiek sarautas visas ienaidnieka intrigas. Bet, kurš atteiksies no sava garīgā vadītāja, to ienaidnieks uzreiz apreibinās un novedīs no ceļa. Ir daudzas iespējas, kas nebūt neliekas ļaunas. Tās arī ienaidnieks iedveš. Iesācējs tām seko un nokļūst lamatās, kur tas pakļaujas lielām briesmām vai arī iet bojā pavisam.

Otrais, ko ienaidnieks paveic, ir vēlēšanās iesācēju ne tikai atstāt bez vadības, bet arī bez palīdzības. Tas, kurš ir nolēmis savā dzīvē iztikt bez padoma un vadības, ātri pats par sevi nonāk pie apziņas, ka viņa veicamajās lietās un Dievam patīkamu pienākumu pildīšanā nav nepieciešama apkārtējo palīdzība. Taču

ienaidnieks paātrina šo pāreju tādējādi, ka pats paslēpjas un neuzbrūk iesācējam, kurš, sajutis brīvību un atbrīvotību, sāk sapņot, ka šis labais noskaņojums ir personisko pūliņu auglis, kā rezultātā viņš dus uz lauriem. Palīdzība netiek meklēta un arī neatnāk: iesācējs paliek viens pats ar saviem spēkiem. Bet ar tiem ienaidniekam ir viegli tikt galā.

Šāda pašvaldzinājuma sekas vieniem ir tādas, ka viņi metas pārmērīgos varoņdarbos, kas tiem nav ne pa spēkam, ne arī savā laikā. Spēcīgi uzbudinātas pašpaļāvības enerģija sākumā dod viņiem spēku neilgu laiku veikt tādus varoņdarbus, pēc tam spēki novājinās un viņi vairs neatrod tos sevī tik daudz, lai izturētu pat pašus mērenākos garīgos darbus, un nereti atsakās no tiem. Citi atkal, uzkurinot arvien vairāk savu pašradīto enerģiju, nonāk līdz tādai pašpaļāvībai, ka uzskata, ka viss viņiem ir iespējams. Šajā uzbudinātajā stāvoklī viņi izdara postošus soļus: metas izžuvušās akās vai arī no klintīm; pavisam atsakās no barības un tamlīdzīgi. Visu to, savaldzinātajiem nemanot, izdara ienaidnieks.

Citiem pašvaldzinājuma sekas, piedēvējot sev visus savus panākumus, ir tādas, ka tie dod sev tiesības uz dažādām atlaidēm un at-

slābumu. Cilvēka dzīvē ir tāds apmāns, ka, ja tajā ieviešas kaut kas jauns, tad, piemēram, grēku nožēlojušajam dienas izliekas par mēnešiem, bet nedēļas – par gadiem. Tā rezultātā viņam, kurš nedaudz ir iemanījies jaunajā dzīves kārtībā, ienaidnieks viegli iedzen galvā sapņus: cik daudz jau es esmu centies, cik ilgu laiku gavējis, cik reizes naktīs neesmu gulējis un tamlīdzīgi. Var nedaudz atpūsties. "Atpūties," ienaidnieks mudina, "dod miesai mieru; nedaudz drīkst izklaidēties." Tiklīdz nepieredzējušais iesācējs tam piekritīs, viņam sāksies atlaides pēc atlaidēm, līdz beigu beigās izjuks visa Dievam patīkamā dzīves kārtība un viņš nolaidīsies atpakaļ tai pašā dzīvē, kuru pameta, un atkal dzīvos bezrūpībā un nolaidībā.

Starp citu, ar tādiem kārdinājumiem – izvairīties no citu padomiem un vadīšanas, pierakstīt sev veiksmes, ieplānot pārmērības un atslābināšanās – ienaidnieks tuvojas ne tikai tikumiskas dzīves sākumā, bet mēģina tos iedvest visā dzīves gaitā. Tāpēc pats redzi, cik nepieciešams ir visu, ko tu dari, darīt ar apdomu, nekad nekādus panākumus, cik mazi lai arī tie būtu, nepiedēvēt sev, savam spēkam un savai uzcītībai, izvairīties no visādām pār-

mērībām un atslābuma, bet dzīvot vienmērīgu, taču enerģisku un dzīvu dzīvi pēc reiz ieviestām un iestādītām, uz iepriekš dzīvojošo svēto tēvu piemēriem balstītām normām, kas ir saskaņā ar tavu pieredzējušo laikabiedru spriedumiem.

33. Kā ienaidnieks novirza mūs no labiem darbiem un tos bojā

Iepriekš minētās ienaidnieka intrigas satricina visu kārtīgo dzīvi. Pret to, kas ir noturējies pretī un nenovirzoties iet pa labā ceļu, ienaidnieks rada jaunas intrigas un jaunus šķēršļus. Te viņš necenšas izpostīt visu dzīvi uzreiz, bet koncentrē spēkus pret konkrētu darbību, ko pēc Dieva prāta uzsāk un veic tikumīgs kristietis. No acu atvēršanās rītā līdz to aizvēršanai naktsmieram mūs ielenc darbi, kas nepārtraukti seko cits citam, neatstājot tukšu laika sprīdi, ja vien mēs uzmanām sevi un nesirgstam ar slinkumu un nolaidību. Turklāt ne tikai lūgšanu darbam, lai pievērstu sirdi Dievam, ne tikai attiecībām ar citiem mīlestībā un patiesībā, ne tikai ieviešot sevī līdzsvaru starp ķermeni un dvēseli, bet arī ikdienas rūpju un pilsoņa pienākumu pildī-

šanai – visiem šiem darbiem ar koncentrētu uzmanību, možumu un centību ir jābūt virzītiem uz pestīšanas iegūšanu. Šādiem censoņiem Dievs palīdz visu paveikt pienācīgi, neliedzot Savu žēlastību, eņģeļu apsardzību un svēto lūgšanas. Taču arī ienaidnieks nesnaužz. Par katru lietu tas rūpējas un plāno, vai kaut kādi nevarētu sajaukt mūsu darbu ritumu, vajadzīgo darbu vietā novirzīt uz nevajadzīgajiem: viņš cenšas iztraucēt pašu darba sākumu; te atkal, kad tie sākti, cenšas pārraut to gaitu; te, ja negūst panākumus, tiecas padarīt darba izpildījumu un rezultātu par nederīgu; kad arī te ienaidnieks ir kritis negodā, tad, viltīgi rīkojoties, pamodinot godkārību un iedomību, darbam cenšas atņemt jebkuru vērtību Dieva priekšā.

Sv. Jānis Pakāpnieks par to saka: "Visos mūsu darbos, ar kuriem mēs cenšamies pakalpot Dievam, dēmoni izrok mums trīs bedres: pirmkārt, tie cīnās, lai aizkavētu mūsu labos darbus; otrkārt, ja pirmajā mēģinājumā tie tiek sakauti, dēmoni cenšas, lai mūsu paveiktais nebūtu Dievam pa prātam; ja arī šajā mēģinājumā tie negūst panākumus, tad, nemanāmi iekļuvuši mūsu dvēselē, glaimo mums, ka mēs dzīvojam Dievam pa prātam.

Pirmajam kārdinājumam pretojas karsta centība un domas par nāvi; otrajam – padevība un pazemība; bet trešajam – nepārtraukti pašpārmetumi. *"Tas bija par grūtu manai saprašanai, kamēr es iedziļinājos Dieva noslēpumos" (Ps. 73: 16)*. Tad mēs būsim brīvi no ļauno nodomu varas, *"Jo mūsu Dievs ir uguns, kas iznīcina" (Ebr. 12: 29)* jebkuras miesaskārību iegribas, jebkuru ļaunu ieradumu, ārējas un iekšējas dusmas un grūtsirdību, redzamo un iedomāto."

Visu notiekošo šādā gadījumā nav iespējams aprakstīt. Uzmani sevi, paturot prātā vienu – labpatikt Vienīgajam Dievam visās lietās – gan lielās, gan mazās, tad pati dzīve iemācīs tev skaidri saskatīt un nojaust ienaidnieka nodomus. Tomēr piedāvāšu tev divus trīs piemērus, kādā veidā ienaidnieks rada mūsu dvēselē nemieru, lai sabojātu noteiktā laika sprīdī paveicamos darbus.

Piemēram, kad slimnieks pieņem lēmumu lēnprātībā pārciest savu slimību un pārcieš to; ienaidnieks, zinot, ka tādējādi viņš nostiprināsies pacietības tikumā, piezogas izjaukt šo slimnieka labo nodomu. Lai to panāktu, tas radīs viņam prātā domas, cik daudzus labus darbus varētu paveikt, ja viņš atrastos ci-

tā stāvoklī, centīsies to pārliecināt, ka, ja viņš būtu vesels, cik daudz laba padarītu Dievam un cik daudz labuma tas nestu sev un citiem: apmeklētu baznīcu, sarunātos, lasītu un rakstītu tuvāko pamācībai utt. Sajutis, ka šādas domas tiek pieņemtas, ienaidnieks biežāk sēj tās prātā, pavairo un izdaiļo, aizved līdz sajūtām, modinot vēlēšanos un dzīšanos pēc šiem darbiem, iztēlojot, cik labi viņam veiktos šie vai citi darbi, un ierosinot nožēlu par slimību, ar kuru ir saistītas gan rokas, gan kājas. Šādām domām un dvēseles noskaņām bieži atkārtojoties, nožēla mazpamazām pārtop par neapmierinātību un īgnumu. Tādā veidā iepriekšējā labprātīgā pacietība zūd un slimība vairs netiek uztverta kā dziedināšana no Dieva un pacietības tikuma darba lauks, bet kā kaut kas pestīšanai naidīgs, un vēlēšanās atbrīvoties no tās kļūst nevaldāma, joprojām nezaudējot cerību darīt labus darbus un visādi izpatikt Dievam. Novedis cilvēku līdz šādam stāvoklim, ienaidnieks izzog no viņa prāta un sirds šo labo vēlmi tapt garīgi veselam, priekšplānā izvirzot vienīgi fizisko veselību, un piespiež skatīties uz slimību ar īgnumu, nevis kā uz kavēkli labajiem darbiem, bet kā uz kaut ko pašu par sevi naidīgu. No tā

nepacietība, kas nav ārstējama ar labiem nodomiem, pieņemas spēkā un pārtop kurnēšanā, un atņem slimniekam iepriekšējo lēnprātīgās pacietības mieru. Un ienaidnieks priecājas, ka paspējis to izjaukt. Tieši tādā pašā veidā viņš rada nemieru savu nastu pacietīgi nesošajā nabagā, attēlojot, ar kādiem labiem darbiem viņš varētu lepoties, ja viņam būtu manta.

Tādā veidā nereti ienaidnieks satrauc cilvēkus, kuri atrodas paklausības darbos klosterī vai kāda pieredzējuša garīgā skolotāja uzraudzībā, pārliecinot viņus, ka, paliekot pie šādas dzīves kārtības, viņi tik ātri nesasniegs vēlamo pilnību, un uzkurina viņos vēlēšanos pēc vientuļnieka dzīves. Dažkārt gadās, ka cilvēks arī pakļaujas ienaidnieka ietekmei. Taču, to panākot, cilvēks vienatnē padodas nolaidībai un zaudē to, ko iepriekš ar grūtībām klostera paklausībā bija ieguvis.

Gadās arī otrādi – ienaidniekam izdodas kādu izdzīt no nošķirtības un vientulības, pārliecinot cilvēku, ka viņš tur atrodas bez jebkāda labuma sev un citiem, kad tai pašā laikā klosterī no viņa kā no pārpilnības raga plūstu derīgi darbi. Taču, kad naidnieka balsij noticējušais pāriet dzīvot uz klosteri, tad ie-

cerētos derīgos darbus nepaspēj padarīt, bet to, ko ieguvis vientulībā, ātri iztērē un paliek tukšā.

Ir daudz citu gadījumu, kad ienaidniekam izdodas novirzīt no viena veida nodarbēm un aizmānīt pie citām, it kā noderīgākām, tādējādi sabojājot gan vienas, gan otras.

No šādiem kārdinājumiem viegli izvairās tas, kuram ir pieredzējis garīgais vadītājs, padomdevējs un sarunu biedrs un kurš ar pazemīgu paļāvību seko viņu norādēm. Bet tas, kuram kaut kāda iemesla dēļ trūkst šādas dāvanas, lai uzmana sevi un nopietni mācās atšķirt labo no ļaunā pēc kristietības pamatiem, uz kuriem būtu jābūvē visa mūsu dzīve. Ja gadījumi, kas, kā mums šķiet, varētu traucēt mūsu labdarībai, ir Dieva sūtīti, nevis no mūsu gribas, tad pieņem tos padevībā un neklausies nekādos iegalvojumos, kas varētu tevi no tā novirzīt. Sūtot tādu gadījumu, Dievs neko citu no tevis negaida kā tikai to, lai tu savaldītu sevi un rīkotos atbilstoši konkrētās situācijas prasībām un iespējām. Vai tu esi slims vai nabadzīgs – paciet. Dievs no tevis negaida neko citu kā tikai pacietību. Labprātīgi ciešot, tu nepārtraukti pilnveidosies. Lai kad arī Dievs tevi neuzlūkotu, Viņš re-

dzēs, ka tu veic labo vai arī atrodies labajā, ja labprātīgi ciet; tai pašā laikā veselajā labajiem darbiem trūkst pastāvības. Tāpēc, vēloties sava stāvokļa pārmaiņas, tu vēlies labo apmainīt pret sliktāku.

Ja nejaušais stāvoklis, kurā tu atrodies un kurš, pēc tavām domām, sašaurina tev iespējamo labo darbu loku, atkarīgs no tavas gribas, tad, tāpat kā tu to esi pārdomājot izvēlējies, turies pie tā arī turpmāk, neļauj domām klaiņot pa dažādām iespējām, bet visu uzmanību virzi un koncentrē uz to, kas tev jādara šajā stāvoklī, mierīgi veic ar to saistītos darbus, būdams pārliecināts, ka, ja tu visus tos veltīsi Dievam, bet ne pašapmierināšanai, tad darba augļi aizpildīs visu tavu laiku un Dievs tos pieņems kā tavu pilnīgāko upuri. Un dzīvo mierīgi.

34. Kā ienaidnieks pat cilvēka labos darbus vērš darītājam par ļaunu

Kaut arī tu droši un nepārtraukti virzies pa tikumības ceļu, nenovēršoties ne pa labi, ne pa kreisi, nedomā, ka ienaidnieks liks tevi mierā. Nē, jo tu taču esi lasījis manis citētos sirdsskaidrā Jāņa Pakāpnieka vārdus, ka

ienaidnieks, redzot, ka visi viņa mēģinājumi pavedināt tevi uz ļauno ir neveiksmīgi, slepeni tev seko un glaimo, norādīdams, kā tu it visā pildi Dieva gribu. Tas arī ir pēdējais ienaidnieka kārdinājums. Šie glaimi mūsos rada augstprātību, pašapmierinātību un patmīlu; no kā rodas godkāre un lepnība; savukārt godkāre grauj visu labo darbu vērtību, ja tādi ir, bet lepnība padara mūs Dievam netīkamus. Tātad uzmanies un visādi centies izvairīties no ienaidnieka glaimiem, neļaujot tiem iekļūt sirdī, bet atvairi tos pirmajā mirklī – līdzko tie pietuvojas tavai dvēselei.

Lai tu netiktu pakļauts draudošai nelaimei, turi savu prātu sirdī un vienmēr esi gatavs atvairīt šīs ienaidnieka bultas. Atrodoties tur, iekšpusē, kā karavadonis cīņas laukā izvēlies kaujai ērtu vietu, nostiprini to, nekad nepamet un, radis tur sev glābiņu, cīnies. Šī vieta, tās nostiprinājums un apbruņojums ir patiesa un dziļa savas niecības apziņa, ka tu esi nabadzīgs un akls, un kails, bet bagāts tikai ar nespēcību, trūkumiem un nosodāmiem, bezprātīgiem, veltīgiem un grēcīgiem darbiem. Tā nolēmis, nekad neļauj savam prātam iziet ārpus šī nocietinājuma, bet īpaši atturies no klejošanas pa saviem, tavuprāt,

auglīgajiem laukiem un dārziem, t.i., taviem labajiem darbiem. Ja tu pie tā pieturēsies, ienaidnieka pazudinoši glaimojošās bultas tevi neskars, bet, ja arī kāda nokritīs tev līdzās, tu to tūlīt pamanīsi, atvairīsi un aizsviedīsi prom.

Taču, tāpat kā kareivji, atrodoties nocietinājumā, nepavada laiku bezdarbībā, bet vingrinās kara mākslā vai arī atjauno un nostiprina savas pozīcijas, tā rīkojies arī tu, glābdamies savas niecības apziņā. Tāpēc dari, lūk, ko. Prāts, lai kā to ierobežotu, vienalga pārvietosies citur, un, lai cik dīvaini tas arī būtu, bet šajos brīžos tas pieķersies taviem šķietami labajiem darbiem. Bet, tiklīdz tas tur būs nokļuvis, to uzreiz noķers ienaidnieks un satrieks, iedvešot pašapziņu, turklāt tādā veidā, ka prāts labprātīgi pāries ienaidnieka pusē, nostājoties pats pret sevi. Tiklīdz tu to pamanīsi, saki savam prātam: klausies! Tu man skaidro: tas ir labi, un tas tur arī nav slikti. Lai tā būtu; bet kas man no tā? Tu taču esi nodomājis mani lielīt. Labi, es klausos, slavini. Taču taisnīgums prasa, lai tu slavinātu mani tikai par to, ko tu atrodi manī un manos personiskajos darbos, bet, kas manī ir no Dieva un Viņa žēlastības, tam jābūt ar pateicību un

uzslavu vērstam pie To avota. Tāpēc izanalizēsim, kas mums ar tevi ir pašu un kas ir Dieva, un Dievam atdosim Viņa daļu, bet savējo paturēsim pie sevis. Pēc tam ar to, kas paliks mums, ja kaut kas paliks, noteiksim savu vērtību un nopelnus un par to sevi paslavēsim.

Tad nu sāksim. Ieskatīsimies laika posmā pirms mūsu eksistences; kas mēs tad bijām? Nekas, un neko nevarējām paveikt, kā dēļ būtu pelnījuši esību kā atlīdzību no ikvienas esamības Avota. Tā ir Dieva dāvana, kas no mums nav atkarīga; Dieva žēlastība, turpmākās, mums izrādītās Dieva bezgalīgās labestības aizsākums un piepildījums. To liksim pie Dieva daļas. Pēc tam mēs sākām dzīvot. Kā? Paši to nezinām. Pagāja daudz gadu, bet mēs ar tevi pat nezinājām, ka eksistējam, bet eksistējām; taču, kad to uzzinājām, neko nevarējām uzsākt savas dzīvības uzturēšanai. Citu rokas rūpējās par mums – un ne jau pašas par sevi, bet pēc jebkādu dzīvību un esamību radījušā Kunga noliktās kārtības. Mūs audzināja, izglītoja un nostādīja uz kājām. Nekas tur nebija mūsējais – liekam arī to pie malas.

Pēc tam mēs sākām paši dzīvot. Kas tur ir mūsu? Nodalīsim dzīvības spēkus un mums

piešķirtos eksistences līdzekļus. Tie nav mūsu – tā ir Dieva dāvana.

Dieva dāvana ir nepastarpinātā Dieva pazīšana, Dieva dāvana ir sirdsapziņa, Dieva dāvana ir alkas pēc debesu valstības. Šīs trīs lietas veido mūsu dzīves garu, kas ved mūs kalnup. Tu, mans prāts, arī neesi mans. Dievs man tevi ir dāvinājis. Mani nav arī manī darbojošies spēki: griba ar savu enerģiju. Ne man pieder jūtas, kuras ir spējīgas priecāties par dzīvi un par visu, kas atrodas man visapkārt. Mans nav arī ķermenis ar tā funkcijām un vajadzībām, kas nosaka mūsu miesas labsajūtu. To visu ir devis Dievs. Un pats es nepiederu sev, bet Dievam. Dāvādams man esību, Dievs man deva sarežģītākos dzīvības spēkus un dāvāja man saprātu un brīvību, un noteica, lai es ar visu man dāvāto rīkotos saskaņā ar katras savas esamības daļas funkciju. Tai visā nav vietas pašslavināšanai, bet apziņas ierosināšanai par mūsu milzīgo un smago parādu un par šausmu pilno atbildi uz jautājumu: ko mēs ar sevi esam izdarījuši?

Tagad pievērsīsimies eksistencei nepieciešamajiem līdzekļiem. Mums ir miesiskā dzīve, garīgā dzīve un dvēseles dzīve. Katrai no

tām ir savi nepieciešamie uzturlīdzekļi, un tie visi atrodas mums pa tvērienam. Tie nav mūsu darbu augļi, bet Dieva dāvana. Gaiss, ūdens, uguns un zeme ar visiem saviem dārgumiem: stihijām, akmeņiem, metāliem, augiem un dzīvniekiem, kas dod mums visu nepieciešamo pārtikai, apģērbam un miteklim, – nav mūsu radīti, bet mums doti. Nepieciešamo sapratnes kopumu par visu mūs aptverošo, sadzīves, sabiedrības, valsts iekārtu, mākslu un amatniecību un rīcības noteikumus visās šajās sfērās mēs atrodam gatavus, nelauzot galvu to izdomāšanai, bet tikai apgūstot. Katrs, kurš ierodas šajā pasaulē, tos pārmanto no saviem senčiem. Bet no kurienes senči to visu ņēmuši? Dievs sūta cilvēkus ar īpašām spējām un sevišķu gribasspēku, un viņi izdara jaunus atklājumus un pilnveido cilvēcisko sadzīvi. Taču, ja tu pavaicātu šiem atklājējiem, kā viņi ir nonākuši līdz tam vai citam atklājumam, tie atbildētu: "Paši nezinām, vienkārši ienāca prātā, attīstījās, izplānojās un izveidojās." Tā vienmēr ir bijis, un tā tas būs līdz pasaules galam: līdzekļi dvēseles dzīvei nav mūsu, tos dod. Vēl jo vairāk to pienākas teikt par garīgo tikumiski reliģisko dzīvi. Dievs apveltīja prātu ar zināšanām par

Sevi, sirdsapziņu – par Savu gribu, liekot gan vienam, gan otram tiekties pēc mūžīgās svētlaimīgās dzīves. Tā ir mūsu garīgās dzīves sēkla, kas ir iesēta un pieņemta tai brīdī, kad Dievs iedvesa mūsos Savu dievišķo dzīvības dzirksti. Katrs jau piedzimstot nes sevī šo sēklu, kura pēc tam attīstās, un savu izpausmi iegūst no viņam apkārt esošo ļaužu vides. Cik neaprakstāmi milzīgs labums rodas to starpā, kuri dzīvo patiesi garīgu dzīvi! Bet pielūko! Mums ir zināšanas par Vienīgo, Patieso, Trijādībā slavējamo Dievu; ticībā apliecinām Dieva Dēlu, kurš mūsu dēļ ir nācis pasaulē un paveicis visu mūsu pestīšanai; ticam uz Svēto Garu, kurš ar Savu svētību dzīvu dara un Savā spēkā atjauno garīgo dzīvi; mēs esam saauguši ar Dieva Baznīcu, saņemot tajā visu vajadzīgo garīgās dzīves uzturēšanai un augšupejai, un spirdzināmies cerībā uz mirušo augšāmcelšanos un mūžīgo dzīvību. Un tas viss mums ir tīrā un nesagrozītā veidā, bet tas nav no mums – tā ir Dieva dāvana. Lūk, ar kādiem bagātīgiem līdzekļiem ir apveltīta tava un visa apkārtējā dzīve, un neviens no tiem nav tavu pūliņu rezultāts, viss tev ir dots. Tu esi aicināts jau uz sagatavotajām dzīves dzīrēm… Kas attiecas uz šo visu, vienīgais, ar ko

mēs varētu palielīties, ir tas, kā mēs izmantojām visas iespējas. Šo iespēju un līdzekļu pilnīga izmantošana ir mūsu kāzu drēbes. Vai ar tām būtu jālepojas? Vai savukārt nevajadzētu bīties no tā, ka žēlsirdībā bagātais kāzu Rīkotājs atnācis mums jautās: "Redziet, kādas kāzas! Bet kāds ir jūsu apģērbs?" Tagad aplūkosim šo apģērbu uzmanīgāk. Dvēseles drānas pārsvarā sastāv no reliģiski tikumiskās ievirzes un tajā iesakņotām jūtām, nevis tikai no darbiem. Taču, tā kā tās ir apslēptas, tad reti kad dod iemeslu augstprātībai un lepnībai; taču darbi, kas ir aplūkojami, nepazūd nemanīti un it kā neviļus ierosina veicējā patības jūtas un lielību, bet šo darbu liecinieki un glaimotāji ir viņā pašā, kas vēl vairāk nostiprina un padziļina patmīlības jūtas un uzpūtību savā priekšā. Tāpēc pārskatīsim savus darbus, vai tie ir ko vērti un kas ir tas, ar ko mēs nenoliedzami varētu lepoties.

Atcerēsimies, ka lepoties mēs varam tikai ar to, kas izriet no mūsu izvēles un ko mēs veicam neatkarīgi ne no kā. Taču raugies: kā sokas mūsu darbi? Kā tie iesākas? Apstākļu sakritība rosina uz vienu vai otru darbu, bet citu reizi ienāk prātā paveikt kaut ko citu – un mēs darām. Taču apstākļu sakritība nav atka-

rīga no mums, un arī iecere kaut ko paveikt, kā redzams, nav mūsu: kaut kas ieliek šo domu. Tādējādi šādos gadījumos nodoma kaut ko paveikt iesākums vai rašanās nedrīkstētu kļūt par pašslavināšanas iemeslu. Un cik ir mums šādu darbu? Ja godprātīgi izanalizēsim, tad izrādīsies, ka gandrīz visiem darbiem ir šāda izcelsme. Tāpēc arī nav, ar ko lepoties.

Ja varam lepoties, tad tikai ar to, ka varējām nedarīt, tomēr esam padarījuši. Jo, lai arī cik spēcīga būtu iekšējā un ārējā piespiešanās paveikt kādu darbu, lēmums vienmēr ir mūsu izvēles ziņā. Taču ne vienmēr apņemšanās uz labiem darbiem ir vērtīga. Šī apņēmība ir vērtīga tad, kad tā rodas, apzinoties Dieva gribu vienā vai otrā lietā un pakļaujoties šai gribai. Taču, ja šeit iejaucas kaut kas svešs, patīgs un liekulīgs, apņēmības vērtība apsūbē un satumst. Citreiz apņemamies, baidoties no tā, ko teiks citi, ja mēs to nepaveiksim, citreiz cerot no darba agrāk vai vēlāk rast sev kaut kādu apmierinājumu un izdevīgumu, vēl citu reizi tāpēc, ka citādāk nevar: negribētos, bet vajag paveikt. Visi šādi darbi nevar atrasties līdzās tīri īstiem labiem darbiem, un, kaut arī ārēji tie šķiet slavējami, taču pēc savas iekšējās vērtības Dieva un sirdsapziņas

priekšā tie nav uzslavu vērti. Apskatīsimies: cik ir mums šādu darbu? Un atkal nākas atzīt, ka gandrīz visi un ik uz soļa. Izrādās, ka atkal nav, ar ko lepoties.

Un tā mūsu labie darbi, ja tos rūpīgi izskatīsim, neļaus mums vērt vaļā muti, lai slavinātu sevi citu priekšā un lai glaimotu paši sev. Turklāt, ja mēs atsauksim atmiņā visus savus tukšos, nīcīgos, bezjēdzīgos, kaitīgos, bezdievīgos darbus, kādi, protams, atradīsies ne mazums, – ko tad mums vajadzētu sajust? Iespējams, ka kāds teiks: izsver gan vienu, gan otru pusi un, kura būs smagāka, pēc tās arī spried par sevi. Taču šai reizē tāds paņēmiens nav derīgs. Lietas rodas iekšienē. Ja darbi ir nekrietni, tas nozīmē, ka mūsu iekšējais stāvoklis nav labā kārtībā, taču tieši tas nosaka pašu būtiskāko mūsu vērtību – vērtību Dieva priekšā. Ja tā nav atzīstama, tad arī viss cilvēks nav atzīšanas vērts.

Vēl piebildīšu: visi mūsu atklāti veiktie darbi ģimenē, sabiedrībā, dienesta lietās nosaka mūsu uzvedību. Ja paveramies apkārt, tad nevaram noliegt, ka, kopumā ņemot, mūsu uzvedība lielākoties ir pareiza. Taču, vai tikpat pareiza ir mūsu iekšējā uzvedība, to mēs nevaram apgalvot. Apkārtējo skatieniem

ir spēcīga ietekme uz mūsu nodomiem. Šie liecinieki piespiež mūs apturēt to ļaunumu, kas rodas sirdī; mēs atturamies no ļaunā – un mūsu rīcība top pareiza. Ja to nebūtu, mūsu uzvedība būtu pavisam citādāka. Dažreiz tā tāda arī ir, kamēr mēs esam pārliecināti, ka sveša acs mūs neredz. Un gadās ar dažiem, ka, ja mainās ārējie apstākļi un tie var padzīvot brīvāk, tad viss, kas, baidoties no citu skatieniem, iepriekš ir ticis slēpts, nāk dienas gaismā, – un izrādās, ka pirms tam kārtīgais cilvēks ir gan dzērājs, gan netiklis un pat laupītājs. Un visas šīs sliktās izpausmes nav tikai tagad radušās. Tās eksistēja, taču tām neļāva izvērsties, bet tagad tās ieguva brīvību un nāca gaismā. Un, ja tas viss mitis tikai iekšienē, tad arī viss cilvēks ir bijis tāds – dzērājs, netiklis, laupītājs – kaut arī ārēji tas nav bijis redzams. Paskaties labi, vai arī tu pats nepiederi pie šīs kategorijas ļaudīm. Ja atbilde ir apstiprinoša – kaut pavisam nelielā mērā, tad tev neklājas lepoties un pieņemt uzslavas.

Nobeigumā: ja, sekojot visa iepriekš teiktā piemēram, tagad tu biežāk pārlūkosi savu dzīvi, tad, tiklīdz ienaidnieks sāks tev pūst ausīs, cik tu esi labs, šī taurēšana neradīs tevī pašcieņas un pašvērtības jūtu atbalsi, bet

– gluži pretēji – tā ikreiz tiks atspēkota ar pašām pazemīgākajām un nicinošākajām domām un jūtām par sevi.

35. Daži noderīgi padomi kaislību pārvarēšanai un tikumu iemantošanai

Kaut arī es jau līdz šim daudz ko stāstīju par līdzekļiem, kas nepieciešami kaislību pārvarēšanai un tikumu iemantošanai, taču ir palicis vēl kas, ko tev teikt.

Pirmkārt: neseko tikumības sasniegšanas ceļā to paraugam, kuri savus garīgos vingrinājumus sadala nedēļas septiņās dienās, tā lai vienā dienā kalpotu vienam tikumam, citā – citam utt., nepievēršot uzmanību, vai tas viņiem šai brīdī ir nepieciešams vai nav. Nē, tā nevajag rīkoties. Pirmkārt cīnies pret to kaislību, kura visvairāk tevi nomoka un ir ne reizi vien ņēmusi virsroku pār tevi, kura no jauna tagad tev uzbrūk; cīnies pret to un, cik vien tavos spēkos, pacenties pastāvēt tai tikumā, kurš ir pretējs šai kaislībai, lietojot visas šim nolūkam noderīgās darbības un askēzes. Jo, tiklīdz tev šai cīņā paveiksies, līdz ar to tu sevī atdzīvināsi visus pārējos tikumus un ietērpsies tajos kā bruņukreklā, kurš tevi pasargās

no visām kaislību bultām. Pēc savas būtības mūsu sirds ir pilna ar labiem nodomiem, taču uzvirmo kaislības un tos nomāc. Šīs kaislības visiem nav vienādas; vienam pārsvarā ir viena, citam cita, kura tad arī pārvalda pārējās. Tiklīdz tu pārspēsi šo dominējošo, pārējās novājinās un pazūd pašas par sevi; kad tas notiks, labās noskaņas, atbrīvojušās no sloga, pieņems tevī tām raksturīgo spēku un stāvēs pie tavām sirds durvīm, lai varētu tev pakalpot, tiklīdz tas būs nepieciešams.

Otrkārt, tikumības iegūšanai nenospraud sev konkrētu termiņu ne dienās, ne nedēļās, ne mēnešos, ne gados, sevī domājot: "Papūlēšos, bet pēc tam atpūtīšos, lai atpūties atkal varētu ķerties pie šī darba." Nē, atpūtai šeit nav vietas. Sagatavojies nepārtrauktam darbam un cīņai, nepieļaujot ne domas par atslābumu, sekojot sv. Pāvilam, kurš par sevi saka: *"Es tiecos pēc tā, kas man priekšā. Es steidzos pretim mērķim" (Fil. 3: 12–14)*. Apstāties uz tikumiskā ceļa, lai atpūstos, nozīmē nevis iegūt jaunus spēkus, bet gan pazaudēt sasniegto; tas ir tas pats, kas atgriezties atpakaļ vai izjaukt kaut ko ar grūtībām uzceltu. Ar vārdu "apstāties" es domāju sekojošo – iedomājoties, ka tikums ir pilnībā iegūts, nepie-

vērst vērību tā nepilnībām un palaist garām izdevību paveikt kaut ko labu. Neesi tāds, bet vienmēr esi modrs un dedzīgs. Nepiever acis un neaizgriezies, kad nāks šādi gadījumi, tiecies pēc tiem. Lūkojies uz labajiem darbiem ar mīlestību, īpaši uz tiem, kuru paveikšanā var rasties grūtības. Spēku koncentrācija, lai novāktu šķēršļus labo darbu priekšā, ātrāk iedzīvina mūsos pieradumu pēc tikumiskām nodarbēm, un tās iesakņojas dziļi sirdī. Vienīgi no gadījumiem, kuri dod iemeslu parādīt šķīstības tikumu, vienlaikus pakļaujot ļaunu miesaskārību uzliesmojumu briesmām, izvairies ar visiem spēkiem. Labāk ir vispār nepielaist šo uguni līdz saviem locekļiem, lai neapdedzinātos un nesadegtu.

Treškārt: esi gudrs un saprātīgs fiziska darba veikšanā – gavēņos, negulēšanā, smagos darbos u.tml. Tie ir būtiski nepieciešami, un bez tiem pat nesapņo garīgajā dzīvē kaut ko sasniegt, taču arī tiem nospraud saprātīgu robežu. Šī robeža ir – viduspunkts starp pašapmierinātu miesas izlutināšanu un nežēlīgu tās nomocīšanu. Meklē šo viduspunktu, ņemot talkā pieredzi un darbu, nevis teoriju, lietojot pakāpenības principu – no apakšas uz augšu. Meklē – un tu atradīsi. Kas attie-

cas uz iekšējiem, garīgiem tikumiem tādiem kā mīlestība uz Dievu, pasaules nicināšana, pazemība, atgriešanās no kaislībām un grēka, pacietība un lēnprātība, saticība ar visiem cilvēkiem, pat ar tiem, kuri tevi apvaino un neieredz, u.tml., tad šajā gadījumā nav nepieciešama kāda noteikta robeža, to pilnveidošanās pakāpeniskums rodas cilvēkā pašā pats no sevis. Tavs uzdevums: nepārtraukti un ar visiem spēkiem piespiest sevi paveikt jebkuru darbu bez apkārtskatīšanās un vilcināšanās.Tajā – visa tava gudrība un spēks.

Ceturtkārt. Šādas darbošanās laikā nopietni pārdomā, vēlies un no visas sirds meklē vienīgi spēku, lai varētu uzveikt kaislību, ar kuru tagad cīnies un kura tevi nomoka, un lai tās vietā liktu pretēju tikumu, kuru tava pašreizējā kaislība ir apspiedusi un nomākusi. Lai šis mērķis tev būtu kā visa pasaule, debesis un zeme, tavs dārgums un galamērķis, pārliecībā, ka ar šo vienu varēsi patiesi labpatikt Dievam. Vai tu ēd vai gavē, strādā vai atpūties, guli vai esi nomodā, atrodies mājās vai ārpus tās, esi aizņemts lūgšanā vai mājas darbos, tas viss lai tev būtu virzīts uz vienu – lai pārvarētu uzliesmojušo kaislību un to aizstātu ar tikumu. Par tavas lielākās kaislības

pārvarēšanu es jau iepriekš minēju, bet šeit ir runa par to kaislību, kura tevi nomoka šobrīd, vienalga, vai tā būtu lielākā vai ne. Kā dažkārt redzamajā, pasaulīgajā karā gadās cīnīties ar vienību, ko komandē pats virspavēlnieks, bet citreiz ar parasta virsnieka komandētu vienību, tāpat notiek garīgajā cīņā – ne vienmēr nomoka lielākā kaislība; dažkārt tā savā vietā liek savas palīdzes, un ar tām citreiz nākas saskarties biežāk nekā ar lielāko kaislību, taču gūt uzvaru šajā gadījumā tev ir ne mazāk svarīgi kā pirmajā.

Piektkārt: esi nesamierināms ienaidnieks visiem pasaulīgiem iepriecinājumiem un jutekliskiem apmierinājumiem, kurus ir radījusi pašapmierinātība un kuri tajā smeļas spēkus. Tādējādi tu retāk būsi pakļauts ne tikai miesisku kaislību, bet arī visu pārējo kaislību uzbrukumiem; jo visas šīs dziņas sakņojas savu iegribu apmierināšanā, kuras apspiežot un atšķirot kaislības, nejūtot pamatu, zaudē savu spēku, stingrību un noturību. Neļaujies vilinošām domām: piedalīšos vienās izpriecās, izbaudīšu vienu saldmi. Lai arī tas nebūtu nekas grēcīgs, taču, tiklīdz tiks pieļauts vienīgi pašapmierinājuma dēļ, tā šajā atslā-

buma brīdī galvu pacels visas kaislības un sakustēsies kā zemei piespiestas sliekas, kad tās aplej ar ūdeni, – un nemaz nav dīvaini, ka kāda no tām uzliesmos ar tādu spēku, ka cīņa ar to būs nežēlīga, bet uzvara pār to – apšaubāma. Tāpēc vienmēr paturi prātā šādus Svēto Rakstu vārdus: *"Kas savu dzīvību (t.i., pašapmierinājumu) tur mīļu, tam tā zūd, bet, kas savu dzīvību šinī pasaulē ienīst, tas to paglabās mūžīgai dzīvei" (Jņ 12: 25); "Tāpēc, brāļi, mēs neesam parādnieki miesai, lai dzīvotu saskaņā ar miesu. Jo, ja jūs saskaņā ar miesu dzīvosiet, tad mirsiet; bet, ja jūs miesas darbus garā mērdēsiet, tad dzīvosiet" (Rom. 8: 12–13)*.

Sestkārt. Nobeigumā mans pēdējais padoms: visnotaļ labi vai, labāk teikt, tev pilnīgi nepieciešams pirmām kārtām veikt ģenerālo grēksūdzi – ar pilnīgu uzmanību un visām tai nepieciešamajām darbībām, izvērtēšanu un lēmumiem, lai pēc tam tavu dvēseli piepildītu patiesa pārliecība, ka tu atrodies Dieva, visu garīgo dāvanu, tikumu un uzvaru Devēja, žēlastībā.

36. Tikumu iemantošanas kārtība

Kaut arī patiesam Kristus kareivim, kurš ar visu sirdi vēlas sasniegt pilnību, lai panāktu visu savu centienu izdošanos, nevajadzētu noteikt nekādas robežas, tomēr viņam ir nepieciešams ar prātu savaldīt un gudri novirzīt pārmērīgo garīgo centienu straujumu. Šādi uzplūdi, sevišķi sākumā, parasti uzliesmo ar varenu spēku un neapturami pievelk, taču pēc tam paliek arvien vājāki un vājāki, līdz pazūd pavisam, atstājot mūs bezpalīdzīgus ceļa vidū. Jo ne tikai ārējos – fiziskos tikumus nepieciešams sasniegt pamazām, paceļoties tajos it kā pa pakāpieniem, arī iekšējo – dvēseles tikumu sasniegšanai ir vajadzīgs ievērot secību un kārtību, jo tikai tādējādi mūsu mazumiņš ātri kļūst liels un paliek mūsos. Tā, piemēram, cenšoties gūt panākumus pacietībā, nedrīkst uzreiz alkt pēc nepatiesiem apvainojumiem, pārinodarījumiem un citām nepatikšanām, tīšuprāt meklēt tās un par tām priecāties, kaut gan, ja tās gadās, vari pacietīgi tās pārdzīvot, jo šāds prieks un iegriba ir augstākās pacietības pakāpe, kuras sasniegšanai tev nāksies pārvarēt zemākās pakāpes,

kuru uzdevums ir: lēnprātīga pazemība, kas jebkuru pāridarījumu uzskata par pelnītu, atriebības alku apspiešana, jebkuras atriebīgas domas ienīšana un tamlīdzīgi.

Tāpat es tev iesaku: neķeries pie visiem tikumiem uzreiz, pat ne pie nedaudziem, bet pakavējies vispirms pie viena un tikai tad pārej pie nākamā. Šādi rīkojoties, jebkurš tikumisks ieradums dvēselē nostiprināsies pamatīgāk. Jo, kad sāksi nepārtraukti vingrināties pārsvarā vienā tikumā, tad viss tavs prāts būs aizņemts gandrīz tikai ar vienu, un tavas domas tādējādi būs veltītas pārdomām par šo tikumu, un tās ātrāk koncentrēsies dažādu gadījumu un paņēmienu atrašanai, kā šo tikumu realizēt, un tava griba ar lielu patiku un labprāt tam pieķersies; bet tu veltīgi gaidīsi rezultātu, ja tikumisko paradumu sasniegšanas process tiks steidzināts, ja vienlaicīgi tieksies pēc vairākiem tikumiem.

No otras puses, viena un tā paša tikuma izpausmes, būdamas vienveidīgas un savstarpēji līdzīgas, to darbības identiskumā kļūst aizvien mazāk apgrūtinošas un ātrāk novirza pie nākamā. Jo parasti viens tikums izsauc nākamo, tamlīdzīgu un palīdz tam ar

to, ka, nostiprinājies sirdī, noskaņo to sava līdzinieka pieņemšanai, sagatavojot tam it kā uzkāpšanu tronī.

Šis mans izteiktais aprēķins ir patiess un īsts, un mēs pēc pieredzes zinām, ka tas, kurš rūpīgi vingrinās vienā tikumā, ne tikai iemācās, kā uz priekšu vingrināties citā, bet ar pieredzes palielināšanos vienā ierosina, audzē un nostiprina pārējos tikumus, kam par iemeslu ir to savstarpējā nedalāmība; jo visi tie pēc būtības ir vienas dievišķās gaismas stari.

37. Vispārīgas nostādnes veiksmīgai tikumu sasniegšanai, un kā rīkoties katra atsevišķa tikuma iegūšanā

Tikumisku panākumu sasniegšanai ir nepieciešama vīrišķīga un diža dvēsele un griba, nevis vārga un kūtra, bet apņēmīga un spēcīga, apveltīta ar spēju jau iepriekš apzināties daudzos šķēršļus un grūto darbu, gatava visu to celt un nest. Šādas nostādnes pamatā ir nepieciešama spēcīga katra tikuma un tikumiskas dzīves mīlestība un dedzīga centība. Tajā slēpjas virzošais spēks, kuru ir nepieciešams nepārtraukti uzkurināt, lai tas nevājinātos un neizsīktu, kā rezultātā ne-

izbēgami izbeigtos arī pati kustība. Tad nu neesi slinks dedzībā pēc tikumības, sirsnīgi pārdomājot, cik patīkama ir Dievam tikumiska dzīve, cik varens un skaists ir tikums pats par sevi un cik tas mums ir nepieciešams un svētīgs: jo tajā ir mūsu patiesās harmonijas sākums un gals.

Tāpēc katru rītu ļoti uzmanīgi centies pārskatīt un paredzēt, kādās situācijās dienas gaitā vari nokļūt, lai varētu paveikt vienu vai otru labu darbu, uzturot sevī vēlēšanos un apņēmību tieši tā rīkoties; bet vakarā pārbaudi sevi, vai ir un kā ir paveikti tavi labie rīta nodomi un vēlmes; atjauno arī nākamajā rītā tos pašus nodomus un ieceres ar dzīvu dedzību un vēlēšanos visu precīzi izpildīt.

Visu iepriekš minēto centies virzīt uz to tikumu, kuru esi nolēmis iegūt pašreiz. Tādējādi arī svēto paraugam, lūgšanām, pārdomām par Kunga Kristus dzīvi un ciešanām un visam pārējam, ko uzskata par derīgu un nepieciešamu tikumības sasniegšanā un garīgajā dzīvē, ir jābūt virzītam galvenokārt uz to tikumu, kas pašreiz apgūstams. Taču arī visos dienas atgadījumos, lai cik dažādi tie būtu, centies rīkoties tā, lai no tiem ne tikai neapjuktu, bet – gluži otrādi – vēl vairāk tevī

nostiprinātos un iesakņotos pieradums tai tikumā, kurā tu īpaši vingrinies.

Šāda pieraduma robeža ir – panākt, lai tikumiskie darbi, vai tie būtu ārēji vai arī iekšēji, būtu paveicami ar tādu pašu apņemšanos un vieglumu, kā kādreiz tika darīti tikumiem pretējie darbi vai – vēl labāk – kā parasti tiek veiktas mūsu būtnei raksturīgās vajadzības; bet tas ir tas pats, kas novest pieradumus līdz tādai tikumiskai pakāpei, lai tie mūsos kļūtu par dabisku stāvokli. Atgādināšu šeit iepriekš teikto: jo vairāk kāda tikuma sasniegšanā gadīsies iekšēju vai ārēju šķēršļu, jo ātrāk un dziļāk tas iesakņosies mūsu dvēselē, ja ar pilnu apņēmību, sevi nežēlojot, centīsimies šos šķēršļus pārvarēt.

Noderīgi Svēto Rakstu izteikumi, ja tos izrunā skaļi vai arī tikai prātā, dod brīnišķīgu spēku, lai domās fiksētu kāroto tikumu un rosinātu sirdi tam padoties, bet abu paņēmienu lietošana dod censonim varenu palīdzību tikuma sasniegšanā. Sameklē Rakstos tādas vietas, kas atbilstu tevis izraudzītajam tikumam, un ielāgo tās, lai tās vienmēr būtu ar tevi. Atkārto tās prātā pēc iespējas biežāk, īpaši, kad sāk aktivizēties tikumam pretējā kaislība.

Piemēram, kad centies iegūt pacietības tikumu, vari izvēlēties, iemācīties un bieži atkārtot šādus Svēto Rakstu izteikumus: *"Kas ir pacietīgs, tas ir arī gudrs" (Sal. pam. 14: 29); "Jo nabags netiks aizmirsts uz visiem laikiem, sērdieņu uzticība nemūžam nepaliks tukšā" (Ps. 9: 19); "Vai jums, kas nepaciešaties!" (Sīr. 2: 14); "Pacietīgais ir labāks nekā stiprais, un, kas ir kungs pats pār savu garu un sirdi, tas ir labāks par to, kas iekaro pilsētas" (Sal. pam. 16: 32); "Ar izturību jūs iemantosiet sev dzīvību!" (Lk 21: 19); "Dosimies ar pacietību mums noliktajā sacīkstē" (Ebr. 12: 1); "Mēs teicam svētīgus tos, kas ir izcietuši" (Jēk. 5: 11); "Svētīgs tas vīrs, kas panes pārbaudījumus" (Jēk. 1: 12); "Bet pacietība parādās pilnīgā darbā" (Jēk. 1: 4); "Jo jums vajag pacietības" (Ebr. 10: 36).* Šos izteicienus vari papildināt ar savām īsajām, dedzīgajām lūgsnām, piemēram: "Mans Dievs! Kad beidzot mana sirds apbruņosies ar pacietības ieročiem!"; "Kad beidzot es varēšu pārvarēt jebkuras nepatikšanas ar mierīgu sirdi, lai mans Dievs varētu priecāties par mani!"; "Cik iemīļotas man ir ciešanas, kas dara mani līdzīgu manam Kungam Jēzum, kurš cietis manis dēļ!"; "Mans Kungs Jēzu Kristu! Dāvā

kaut reizēm man iespēju dzīvot mierīgi starp tūkstošiem ciešanu Tava vārda godības dēļ!"; "Svētīgs es būšu, ja ciešanu ugunī manī uzliesmos vēlēšanās pārciest vēl lielākas ciešanas!"

Šādas lūgšanas ir nepieciešams lietot, lai gūtu panākumus tikumiskos darbos, katru reizi pieskaņojot tās tikumam, kurā tu vingrinies, ko mums iedveš ticības un dievbijības gars. Šādas īsas lūgšanas ir taisnīgi kopā ar Pravieti dēvēt par *"Taviem ceļiem cilvēku sirdīs" (Ps. 84: 6)*, kuri iziet no ticības un paļāvības pilnas sirds, paceļas debesīs un nonāk Dieva ausīs. Šādas no Dieva acīm neapslēptās nopūtas *(Ps. 38: 10)* nekad nepaliek žēlsirdīgajam Dievam apslēptas. Šīs lūgšanas visudāsnais Dievs nekad neatstāj neuzklausītas un neizprastas. Tikai nevajag aizmirst pievienot tam divas sekojošas pārliecības kā divus spārnus: pirmkārt, ka Dievs, vērojot mūsu tiekšanos pēc tikumiem, priecājas un, otrkārt, vēl mums sasniegt pilnību tajos, jo neko citu mēs nemeklējam kā tikai kalpošanu Dievam.

38. Tikumos ir jāvingrinās rūpīgi un nepārtraukti

Tikumu sasniegšanā ir nepieciešams rīkoties tā, lai vienmēr *"sniegtos pēc tā, kas priekšā" (Fil. 3: 13),* ja vēlamies ātri un sekmīgi sasniegt nosprausto mērķi. Tikko apstāsimies, kaut uz neilgu laiku, tā uzreiz atkāpsimies; jo pēc šādu tikumisku darbību pārtraukšanas mūsu nolaidības un atslābināšanās rezultātā kaislības, kas ir apspiestas ar nopietnu tikumisku darbu, paceļ galvu, atdzīvojas un izsauc mūsos noslieci uz juteklību un sevis apmierināšanu, īpaši, ja tur piepalīdz mūsu ārējie apstākļi, bet šādas noslieces vienmēr izjauc un atslābina krietnos ieradumus un – kas ir īpaši nāvējoši – laupa dziedinošo žēlastības pavēni, bez kura nekas patiesi krietns un garīgs nevar izaugt.

Ņem vērā, ka garīgās dzīves plūdums ļoti atšķiras no parastiem pasaulīgiem ceļojumiem. Laicīgajā ceļojumā, ceļotājam apstājoties, tas neko nezaudē no noietā ceļa, bet, ja tikumiskā ceļa gājējs apstājas garīgajā gājienā, tas pazaudē, kā jau es minēju, daudzus no iepriekš iegūtajiem tikumiem. Parastā

pārgājienā, jo tālāk ceļotājs iet, jo vairāk palielinās viņa nogurums; pārvietojoties pa garīgās dzīves ceļu, jo lielāku attālumu kāds pārvar, tiekdamies pēc tā, kas priekšā, jo lielāku stiprumu un spēku tas iegūst tālākajam gājienam.

Iemesls tam ir tāds, ka tikumības ceļa pūliņos mūsu zemākā daļa, t.i., miesa, ar savu sacelšanos pret garu, padarot tikumisko ceļu nežēlīgu un grūtībām pārpilnu, pati arvien vairāk un vairāk atslābst pretestībā garam; tai pašā laikā mūsu augstākā daļa, kur tad arī mitinās tikumība, t.i., gars, arvien vairāk un vairāk nostiprinās un kļūst varenāka. Tāpēc, jo vairāk mums veicas tikumībā un labestībā, jo vairāk samazinās tās nomocošās grūtības, kādas mēs sastopam šī ceļa sākumā. Turklāt kaut kāda noslēpumaina, Dieva dota saldme savienojas ar mūsu sirdi un stundu no stundas palielinās. Tā rezultātā, tiekdamies pēc tā, kas priekšā, ar aizvien lielāku degsmi un spēku viegli kāpjam no tikuma uz tikumu un beigu beigās sasniedzam garīgās pilnības virsotni, kur dvēsele sāk veikt jebkādus krietnus darbus ne vairs piepūles rezultātā, bez jebkādas patikas, bet ar labprātīgiem centieniem un prieku. Jo, apspiežot un uzvarot kaislības

un atsakoties no visa laicīgā, dvēsele tagad dzīvo Dievā un starp patīkamiem garīgiem pūliņiem nepārtraukti bauda saldu mieru.

39. Nevajag vairīties no iespējām veikt labus darbus

Ja tikumības ceļā vienmēr vēlies neapstājoties tiekties pēc tā, kas priekšā, tev pienākas rūpīgi raudzīties un nekādā gadījumā nepieļaut, lai no tavām rokām aizslīdētu tas, kas varēja tev kalpot par iemeslu tikumības sasniegšanai. Tāpēc nepareizi dara tie, kuri tikumības ceļā ar visiem spēkiem cenšas izvairīties no jebkuras pretestības, kas tomēr varēja viņiem šai ceļā nākt par labu. Piemēram, ja tu vēlies radināties pacietībā, tad nevajadzētu tev izvairīties no tām personām, lietām un apstākļiem, kuri visātrāk izved tevi no pacietības. Saņem tos ar labpatiku, ar krietnu apņemšanos atstāt sevi šo lietu nepatīkamai ietekmei, turklāt ar gatavību paciest tās nesatricināmā gara mierā. Ja tu rīkosies citādāk, nekad pacietību neiegūsi.

Tāpat vajadzētu tev attiekties pret darbu, kurš tev nepatīk vai nu pats par sevi, vai arī tāpēc, ka to ir uzdevis kāds tev nemīlams cil-

Bīskaps Teofans Vientuļnieks. Litogrāfija. Sanktpēterburga. 1860. gads

vēks, vai arī tāpēc, ka šis darbs tevi atrauj no kādas tev patīkamas nodarbes; tātad nevajag izvairīties no šī darba, bet – gluži otrādi – ķerties pie tā, darīt to un padarīt līdz galam, tā rīkojoties, it kā šī būtu tava patīkamākā nodarbošanās, un nepieļaujot sirdī ne mazākā uztraukuma; jo īpaši nedrīkst pielaist domu, ka, ja nebūtu šī darba, tu būtu pilnīgi mierīgs. Citādi tu nekad neiemācīsies pārciest iespējamās nelaimes; turklāt, sava egoisma dēļ izvairoties no tādiem gadījumiem, nekad neiegūsi meklēto patieso mieru, jo tas nemīt pašapmierinātās sirdīs.

Tāpat es tev iesaku rīkoties attiecībā uz domām, kuras dažkārt, atceroties cilvēcisko netaisnību un tamlīdzīgas lietas, uzbrūk un samulsina prātu. Neaizdzen un neapspied šīs domas, kamēr tās pašas neatkāpsies, nevis no pretošanās tām, bet gan no pacietības, ar kādu tu tās pārdzīvosi. Lai arī tās mokoši uzbudina un uztrauc, taču tai pašā laikā tās iemācīs tevi pacietīgi pārciest nepatikšanas vispār. Kas stāstīs tev par šīm lietām citādāk, iedvešot, ka labāk ir izvairīties no tādiem gadījuma uztraukumiem, tas ieteiks tev pārtraukt dzīšanos pēc tikumības, kuru tu centies panākt.

Tā ir taisnība, ka jauns, cīņās nepieredzējis karavīrs rīkojas pareizi, ja bēg no apjukumu izraisošām nejaušībām, it kā tās ignorējot, nevis pakļauj sevi to iespaidam un pretojas tām; taču arī tam nav ieteicams ikreiz griezt muguru un atkāpties, bet, sakoncentrējot uzmanību un piesardzību, reizēm cīnīties ar uzbrucējiem, reizēm nepievērst tiem nekādu uzmanību, vadoties no saviem panākumiem tikumā un morālajā spēkā. Vienīgi attiecībā pret miesaskārībām tā nedrīkst rīkoties: šajos gadījumos bēgtin bēdz no visām iespējām, kas varētu ierosināt un aizdegt šo kaislību, tās nesavaldāmības un ienaidnieka melīgo viltību dēļ, kādās viņš prot ietērpt miesas iegribas, lai novirzītu uz to apmierināšanu.

40. Ir jāmīl tikumu apgūšanai īpaši apgrūtinoši gadījumi

Nebūt nevajag vairīties no tā, kas varētu kalpot par līdzekli tikumības sasniegšanai; bet visdrīzāk tev pienākas to uzņemt ar prieku, uzskatot par godīgākiem un noderīgākiem tos gadījumus, kuri ir tavai sirdij nepatīkami. Paredzu, ka ar Dievpalīgu tu patiesi tā rīkosies, ja rūpīgi ielāgosi šādas pārdomas.

Pirmkārt, tev ir jāapzinās, ka tikumības sasniegšanas ceļā pretimnākošie gadījumi būtībā ir paši noderīgākie līdzekļi tās panākšanā, kas tavu lūgšanu rezultātā ir tev Dieva doti; alkdams iegūt tikumu, tu, protams, lūdzi Dievu, lai Viņš tev to dāvātu, un tu nevarēji nelūgt arī par līdzekļiem un veidu, kas nepieciešami šās gara dāvanas saņemšanai. Taču Dievs nedod, piemēram, pacietības tikumu bez bēdām un lēnprātības tikumu bez pazemojuma un apsmiekla. Un pēc tam, kad tu lūdzi par šiem tikumiem, Viņš arī sūtīja tiem atbilstošus gadījumus. Kāpēc tagad tu no tiem bēdz un vairies? Tu noraidi Dieva palīdzību, par ko lūdzies, un pasmejies par Dieva dāvanu.

Tā apņemies laipni sagaidīt priekšā stāvošos pārbaudījumus tikumu sasniegšanai, un, jo lielākas grūtības tie tev sagādā, jo laipnāk sagaidi. Jo šādos gadījumos mūsu tikumiskie darbi izsauc lielu vīrišķību un atklāj varenu tikumisko spēku; un ar to mēs katru reizi veicam nozīmīgu soli tikumības ceļā, kam vienīgajam ir jābūt mūsu mērķim.

Tomēr piebildīšu, ka, iesakot tev darboties ar īpašiem gadījumiem tikumu sasniegšanā, man nenāk prātā tev iedvest nonievāt mazāk

svarīgus atgadījumus šai lietā un bezrūpīgi palaist tos garām. Nē, ir konsekventi jālieto kā vienus, tā otrus, lai vienmēr atrastos labdarīgos darbos. Tā, piemēram, vajag paciest ne tikai bezkaunīgas ķildas un zākāšanos, ja gadās, pat sitienus, bet arī greizu skatu un nicinošu sejas izteiksmi vai kodīgus vārdus. Mūsu pienācīgā rīcība šādos biežāk sastopamos, kaut arī mazsvarīgos gadījumos uztur mūsu tikumiskos spēkus nepārtrauktā sasprindzinājumā, līdz ar to dod mums spēku pienācīgi izturēties arī svarīgākos gadījumos. Nevērīgi palaižot garām šādas situācijas, mēs atslābinām savus tikumiskos spēkus un padarām tos nespējīgākus svarīgās lietās.

Otrkārt, atjauno sevī pārliecību un ticību, ka viss, kas ar mums atgadās, notiek ar Dieva ziņu un mūsu labumam, jo caur to saņemsim kādu gara augli. Kaut gan par dažiem gadījumiem, redzot mūsu un citu cilvēku grēkus, nedrīkst domāt, ka tie rodas no Dieva gribas darbības; un tomēr arī tie netiek pielaisti bez Dieva ziņas – mūsu pamācīšanai un pazemībai. Bet, kas attiecas uz bēdām un ciešanām, kas rodas no mūsu vainas vai citu ļaunprātības, – Dievs pats tās uzsūta mums, gribēdams, lai mēs caur ciešanām un mokām sa-

sniegtu to derīgo tikumu, ko, bez šaubām, saņemsim, ja pienācīgi pārcietīsim mums uzlikto Dieva sodu arī tad, ja šā soda cēloņi paliek mums apslēpti, būdami nenoliedzami taisnīgi un svētīgi. Tādējādi, būdams pārliecībā, ka Pats Dievs vēlas, lai tu pārciestu pretimnākošās grūtības un ciešanas, kas radušās no citu cilvēku ļaunuma vai iemantotas no taviem aplamajiem darbiem, tu vairāk nedomāsi un nesacīsi tā, kā to dara daži: nē, tas nav no Dieva, tas ir netaisnīgi un ļaunprātīgi, bet Dievs taču nealkst ļaundarību un ar riebumu novēršas no tām un tiem, kas tā dara. Ar to viņi grib attaisnot, sastopoties ar aizvainojumu, savu nepacietību, naida un atriebības uzplūdus; taču beigu beigās spēj vienīgi sacelties pret Dievišķo spriedumu un mēģina no sevis nomest viņu pašu labumam Dieva doto glābjošo krustu, ko, sev uzveļot un pacietīgi nesot, viņi nepārprotami darītu Dievam tīkamu darbu. Bet ko viņi saņem? No Krusta atbrīvoties nevar, tiek apvainots Dievs, bet mieru viņi sev vienalga neiegūst, gluži pretēji – ciešanām pievieno nemieru un bezjēdzīgu uzbudinātību, tādējādi padarot savu stāvokli neciešamu; bet, ja lēnprātīgi būtu pārdzīvojuši notikušo, arī paši būtu

mierīgi, pievērstu sev Dieva labvēlību un bagātīgi baudītu garīgos augļus. Ņem to sev par mācību – sastopot nepatiesus apvainojumus, aizvainojumus un uzbrukumus, nepievērs uzmanību tam, cik netaisni ir pāridarītāji, bet uzmanību koncentrē tikai uz to, ka Dievs tikai tava labuma dēļ pieļāva tev ar to satikties un ka tu šo labumu pazaudēsi, ja šajā gadījumā ļausies nepacietībai, uzbudinātībai un nemieram. Un necenties izdibināt, kāpēc Dievs to ir pieļāvis. Tu taču tici, ka Dievs vienmēr ir taisnīgs un žēlīgs? Tici, ka arī šajā gadījumā Viņš parāda taisnību un žēlastību, kaut arī tu neredzi, kā tas notiek, atceroties, ka Dievs aplaimos tos, kas tā rīkojas, jo: *"Svētīgi tie, kas neredz un tomēr tic" (Jņ 20: 29)*.

Vai tu tici, ka arī tieši uz tevi attiecas Kunga vārdi: ņem savu krustu? Ja tici, tad ņem. Lūk, šajās ciešanās Kungs tev viņu ir uzlicis. Nesaki: pārāk smagi; Dievs labāk par tevi zina tavu spēku robežu. Vieniem Dievs uzsūta nepatikšanas un ciešanas, kas neatkarīgi no citiem cilvēkiem, apstākļu sakritības dēļ radušās: tās ir vieglāk pārdzīvot. Citiem – tādas, kas ceļas no cilvēku rīcības: tās ir smagākas, īpaši, ja mums nodarīto pārestību nevaram atzīt par netīšu, un vēl jo vairāk, ja mēs šiem

cilvēkiem esam darījuši daudz laba. Šis gadījums ir visgrūtāk panesamais. Ja to tev Dievs ir uzsūtījis, tad zini, ka tas arī ir tev pats noderīgākais, un tāpēc pievieno vēl tam šādu iedvesmojošu domu: Dievs redz, ka tavos spēkos ir to pārciest, un gaida, ka tu patiešām lēnprātīgi, bez kurnēšanas to pārcietīsi. Nepievil uz tevi liktās Dieva cerības.

Vēl piebildīšu, ka Dievam labpatīk, lai mēs panestu vairāk šādu ciešanu, kas rodas nepateicīgu cilvēku ļaunprātības rezultātā, nekā tādu, kas rodas no nelabvēlīgu apstākļu sakritības. Kāpēc? Tāpēc, ka mums raksturīgā lepnība veiksmīgāk tiek apspiesta un izdeldēta ar pirmo nekā ar otro gadījumu. Un vēl tāpēc – ja padevība Dieva gribai ir svarīgākā mūsu garīgajos pūliņos, tad nekur citur mēs nevaram to iegūt un attīstīt tādā mērā kā šādās situācijās, ja panesam tās lēnprātīgi, sirsnīgā pateicībā Dievam, kurš mums tās uzsūtījis kā patiesi varenu labumu, ar to apliecinot arī pilnīgu pakļaušanos Dieva gribai un dedzīgu centību savu gribu visā saskaņot ar Viņa gribu. Šāds noskaņojums rada priekšnoteikumus straujiem notikumu pavērsieniem. Dievs, redzot šāda noskaņojuma rašanos un gribot piešķirt tam spēku un nostip-

rināt, liek ceļā stiprus kārdinājumus, kuru labprātīga, lēnprātīga un priecīga paciešana vienmēr tiek atalgota ar šādu garīgo augli. Tāpēc mums, to zinot, vēloties un meklējot, ir nepieciešams novērst nevajadzīgu zinātkāri un pieņemt no Dieva rokām šo kausu, kurā skaidri saredzam gan Dieva lielo mīlestību, gan mūsu patiesos garīgos panākumus, un ar prieku iztukšot to līdz galam, jo vairāk tad, ja tā saturs šķiet rūgtāks.

41. Kā dažādos gadījumos var gūt panākumus vienā un tajā pašā tikumā

Jau iepriekš vienā no nodaļām mēs runājām par to, ka vingrināšanās noteiktu laiku vienā un tai pašā tikumā ir daudz lietderīgāka un auglīgāka nekā vigrināšanās vienlaikus daudzos tikumos. Tāpēc viena tikuma veiksmīgai apgūšanai ir nepieciešams iesaistīt visas ar mums notikušās nejaušās epizodes, kaut arī tās ir savstarpēji atšķirīgas. Ieklausies, es parādīšu tev, kā to ērtāk var izdarīt. Ja, piemēram, tev vienā un tai pašā dienā vai pat stundā gadīsies saņemt nepelnītus pārmetumus par kādu pašu par sevi nevainojamu lie-

tu vai saņemt atteikumu lūgumam, ar ko tu esi vērsies pie kāda, vai arī ar tevi atgadīsies kaut kas tāds, kā rezultātā tevi sāks turēt nepatiesās aizdomās, vai arī tev piemetīsies kāda miesas kaite, vai arī kāds no taviem priekšniekiem liks tev izpildīt ko tādu, kas tev nepatīk, vai arī atgadīsies kaut kas nepatīkams un nepanesams, ar ko ir pārpildīta nožēlojamā cilvēciskā dzīve, – tad, lūk, cik daudzveidīgi ir šie notikumi, tikpat daudzveidīgus tikumiskus darbus tev būtu nepieciešams veikt. Taču, ievērojot tevis pieņemtos noteikumus, tu rīkosies gudrāk, ja visas nejaušās epizodes novirzīsi viena un tā paša tikuma, kuram tu tai brīdī esi nodevies, attīstīšanā. Tādējādi, ja tai brīdī, kad sastapsies ar iepriekš minētajiem gadījumiem, tu vingrināsies pacietībā, tad parūpējies par to, lai paciestu tos labprāt un ar prieku; ja tu īpaši nodarbojies ar panākumu gūšanu pazemībā, tad saņem spēkus atzīt, ka tu esi jebkura ļaunuma cienīgs un esi pelnījis atgadījušās nepatikšanas; ja tavs varoņdarbs ir vērsts uz paklausības tikuma iegūšanu, tad piespied sevi lēnprātīgā padevībā nolikt savu galvu zem varenās Dieva rokas un, lai Viņam labpatiktu, labprā-

tīgi pakļaujies gan saprātīgām, gan nesaprātīgām un bezdvēseliskām Viņa radībām, ar kuru starpniecību Kungs uzsūta tev grūtības un likstas; ja centies gūt panākumus nabadzībā, tad radi sevī apmierinājuma, prieka un pateicības jūtas, ka esi zaudējis jebkurus sadzīviskus un laicīgus iepriecinājumus; ja darbojies mīlestības nostiprināšanā un pavairošanā, tad pacenties ierosināt sevī mīlestības jūtas uz savu tuvāko (viņš šai mirklī ir starpnieks tam labumam, ko tu vari iegūt no priekšā stāvošiem gadījumiem) un arī uz Dievu, jo Viņš, kā allaž, ir pirmais mīlestības cēlonis, kurš tavas garīgās izpausmes labad uzsūta vai pieļauj šādas ciešanas. No teiktā pats vari jau aptvert, kā var pārvērst par vingrināšanos vienā un tajā pašā tikumā tādus negadījumus, kas satriec nevis uz īsu laiku, bet ir ilgstoši kā, piemēram, slimība u.tml.

42. Cik ilgi nepieciešams vingrināties katrā tikumā, un kādas ir panākumu pazīmes

Cik ilgs laika periods nepieciešams kāda tikuma attīstīšanai un nostiprināšanai, nevar noteikt. To lai katrs pats sev nosaka, vadoties pēc savām spējām, apstākļiem un panākumiem garīgajā dzīvē, bet jo īpaši – pēc garīgā tēva sprieduma. Tam, kurš tiecas pēc panākumiem un kurš neapstājas nekādu grūtību un šķēršļu priekšā, ātri uzsmaidīs veiksme.

Panākumu pazīme ir – ja tas, kurš nostājies uz tikumības ceļa, centīgi virzās pa to stingras apņēmības pilns nepamest šo ceļu, lai cik tas grūts arī nebūtu un kādus upurus neprasītu, neskatoties ne uz laiku pa laikam uzbrūkošo dvēseles grūtsirdību un vēsumu, ne uz garīgo mierinājumu un svētīgo iepriecinājumu apsīkumu, ko Dievišķā providence pieļauj mūsu pašu labuma dēļ.

Otra vērā ņemama panākumu pazīme ir pretestības stipruma pakāpe, kādu pret krietniem lēmumiem un darbiem ceļ miesa. Jo vairāk šī pretestība samazinās, jo ātrāk tiek gūti panākumi tikumības sasniegšanā. Tad, kad vairs nemani cīņu vai uzbrukumus no

savas zemākās sajūtu daļas, īpaši tai mirklī, ja tavu acu priekšā ir to uzbudinošs gadījums, tad vari ticēt, ka tavs tikums ir ieguvis pietiekamu spēku. Ja tu tikumības sasniegšanas ceļā esi sācis veikt savus darbus ar vēl lielāku gatavību un garīgo prieku nekā iepriekš, tad to vari uzskatīt par vēl drošāku panākumu pazīmi tikumiskajā ceļā nekā miesas savaldīšanu.

Arī sv. Īzaks iesaka, nosakot mērķi, uz kuru nepieciešams virzīt visas savas dzīves darbības, paturēt prātā zīmes un likumsakarības un, iztaujājot par tām pieredzes bagātus cilvēkus, uzzināt, vai tu virzies pa pareizo ceļu vai arī esi no tā nomaldījies un ej pa kādu sānceļu. Sv. Īzaks nosaka šādas zīmes un likumsakarības: "Ja redzi, ka tavs prāts neizjūt piespiešanu, bet brīvi darbojas un plūst labos nodomos, tad tā ir zīme, ka tu tiecies pēc tā, kas priekšā; tāpat, ja lūgšanu laikā tavas domas neklaiņo turp un šurp un lūgsnu teksts neviļus pārņem tavu prātu, bet tavu dvēseli bez tavas līdzdalības apņem klusēšanas važa; tāpat arī, ja pamani, ka ikreiz, kad dvēselē rodas krietns nodoms un atmiņas, arī garīgas apceres, tavas acis piepildās ar asarām un asaras pašas no sevis plūst pār taviem vai-

giem; vai arī, ja kārtējo reizi redzi, ka domas pašas par sevi iegremdējas tavas sirds dziļumos un atrodas šādā stāvokli tur kādu stundu, turklāt tavos nodomos valda miers, – tās visas ir pazīmes, kas liecina, ka pieaug panākumi tevis izvēlētajā garīgās dzīves ceļā."

Tomēr nevajadzētu lolot pārliecību, ka mēs pilnībā esam nostiprinājušies meklētajā tikumā vai arī pavisam uzveikuši kādu kaislību, kaut arī ilgāku laiku neesam sajutuši to rašanos un impulsus, jo tur var slēpties cilvēknīdēja velna un viltīgā, mūsos iesīkstējušā grēka ļaunā intriga, kas nereti parāda mums kā krietnu to, ko mūsu apslēptā lepnība par tādu arī atzīst, kaut gan tam ir pilnīgi pretēja daba. Un bez tam, ja padomāsim par to pilnību, uz kādu mūs aicina Dievs, tad, kaut arī mēs pietiekami ilgu laiku esam virzījušies pa tikumības ceļu, drīzāk aizdomāsimies par to, ka tik tikko esam ielikuši pamatu pienācīgai dzīvei, nevis tajā nostiprinājušies. Tāpēc svētie tēvi dēvē par nepilnīgu un trūkumiem pilnu arī pašu pilnīgāko cilvēku dzīvi. "Arī pilnīgajiem ir nepilnīga pilnība," saka Pakāpnieks. Arī svētais Pāvils pilnīgumu saredz tai apstāklī, lai nepārtraukti tiektos un tiektos pēc tā, kas priekšā, neskatoties at-

pakaļ un nedomājot, ka esam jau sasnieguši meklēto; tāpēc Pāvils sevi nosauc par nepilnīgu un tādu, kurš vēl nav sasniedzis iecerēto. "Nevis, ka es to jau būtu saņēmis," viņš saka, "vai jau būtu pilnīgs, bet es dzenos, lai to satvertu. Brāļi, es vēl nedomāju, ka pats būtu to satvēris, bet vienu gan – aizmirsdams to, kas aiz manis, stiepdamies pēc tā, kas priekšā, es dzenos pretim mērķim, goda balvai – Dieva debesu aicinājumam Kristū Jēzū." Un, vēloties parādīt, ka tikai tajā slēpjas mūsu pilnība, piebilst: *"Visi, kas esam pilnīgi, turēsim tādas domas." (Fil. 3: 12–15),* – piemēram: pilnība ir tā, lai mēs nedomātu, ka esam sasnieguši pilnību; tas arī nozīmē atrasties tikumiskā stāvoklī, lai nestāvētu uz vietas, bet nepārtraukti tiektos pēc tikumības.

Turklāt mūsu sirds dziļumos dažkārt iemājo tik smalkas un tik apslēptas kaislības, ka mēs pat nezinām, ka tās ir kaislības. Kā gan mēs varam pieļaut tādu pārdrošību, lai domātu, ka esam pilnīgi atbrīvojušies no kaislībām? Ja pat Dāvida asais un pravietiskais skatiens nevarēja to sevī pamanīt, kā gan mēs varam piedēvēt tādu skatienu sev? Tā kā viņš vienmēr lūdza Dievam: *"Šķīstī mani no*

manām neapzinātām kļūdām" (Ps. 19: 13), tāpat mums vēl jo vairāk ir nepieciešams lūgt Kungu par mūsu slepeno kaislību šķīstīšanu. Jo mēs sajūtam tikai kaislību izpausmi un virspusējo daļu, to spēku un saknes bez Svētā Gara apgaismības mēs nevaram pazīt. Tāpēc mēs tikai tad atzīstam sevī kaislības, kad tās darbojas; tiklīdz tās noklust, mums šķiet, ka esam jau sasnieguši bezkaislību.

Kā pārliecināties, ka kaislības mūsu sirdī ir tikai pieklusušas, nevis iznīcinātas? Lūk, kā – tad, kad attiecībā uz kaislībām mēs būsim nomierinājušies, mums nāksies saskarties ar lietām, no kurām pārtiek mūsos mītošās kaislības, īpaši, ja tas notiek nejauši; tad tās uzreiz atdzīvojas, dod sajūtamā veidā sevi manīt, brīžam ar visai jūtamām kustībām, tā ka, kaislību apmulsināti, paši brīnāmies par to, kur tās ir slēpušās un kā tik pēkšņi izaugušas. Sv. Īzaks Sīrietis to skaidro šādi: kaut arī ziemā no zemes virsas zāle un ziedi pazūd, tomēr to saknes, slēpjoties zemes dzīlēs, paliek neskartas, bet, tikko sajūt pavasara lietu un siltumu, tūlīt no jauna uzdīgst un pārklāj zemes virsu; tāpat tas notiek ar kaislībām… Un vēl: tāpat kā nolādētā zeme izaudzē da-

džus un ērkšķus, tāpat arī cilvēka daba, kritiena rezultātā samaitāta un tagad grēkos ieņemta un dzemdināta, tā sakot, dabiski rada kaislības, no kurām rodas grēki, tāpēc cilvēka dabai nekad nedrīkst uzticēties vai uz to paļauties.

Tātad tu, kā iesācējs garīgajā cīņā, visai rosīgi vingrinies tikumībā – kā tāds, kurš vēl nav licis tai pamatus, turklāt atceroties, ka labāk ir rūpēties par to, lai vienmēr tiektos pēc tā, kas priekšā, pēc tikumības, nevis pēc tā, lai lūkotu noteikt sasniegtās pilnības pazīmes.

Kungs un mūsu Dievs, Vienīgais mūsu siržu pārzinātājs, vienus apgaismo un dod tiem spēju redzēt viņu panākumus tikumībā, bet citiem nedod tādu apgaismību un zināšanas. Jo redz, ka vieniem šīs zināšanas kalpos pazemībai, citi vai pušu sprāgs no lepnības, – un kā mīlošs Tēvs bērnus pēdējos pasargā no kritiena bīstamības Tam sevišķi pretīgā grēkā, bet pirmajiem dod iemeslu nostiprināties Tam sevišķi vēlamajā pazemības tikumā. Starp citu, arī tas, kuram netiek dota savu panākumu apzināšanās, ja tikai nenolaidīs rokas un nepārtrauks vingrināties tikumībā, savā laikā par to varēs uzzināt – kad viņa labumam Dievs gribēs to atklāt.

43. Par to, ka nevajag pārāk spēcīgi vēlēties atbrīvoties no ciešanām

Atrodoties ar pateicību pārdzīvojamās bēdās, uzmanies, lai tevi nekārdina ienaidnieks vai tava patmīla, aicinot no tām atbrīvoties. Jo no tā tu cietīsi divus zaudējumus: pirmais – kaut arī, pieņemot šādu vēlēšanos un piekrītot tai, tu tai pašā brīdī nepazaudēsi pacietības tikumu, tomēr ievērojami to satricināsi – un tas, mazpamazām atslābstot, nepiepildoties vēlmei atbrīvoties no attiecīgajām ciešanām, iegrūdīs tevi nepacietības stāvoklī; otrais – tava pacietība no šī brīža kļūs atkarīga: turpretī Dievs mīl un atalgo labprātīgu devēju. Tātad no šī brīža tava pacietība paliks bez atlīdzības, kaut arī tu aizvien cietīsi, jo pati vēlēšanās atbrīvoties no ciešanām no tām neatbrīvo. Dievs atmaksās tev par pacietību bēdās līdz tam mirklim, līdz kuram tu lēnprātīgi cieti, nemeklējot atbrīvošanos; no šādas vēlēšanās uztveršanas brīža Dievs par tavu nelabprātīgo pacietību tev neko vairs nedos. Tieši otrādi, ja tu, atspēkojot un nospiežot uzmākušos vēlēšanos atbrīvoties no ciešanām, pilnībā nodosi sevi žēlīgajai Dieva gribai, parādot gatavību labprātīgi paciest arī

simtkārt lielākas bēdas par esošajām, ja Dievam labpatiksies tev tādas uzsūtīt, – tad, kaut arī tavas tagadējās ciešanas turpināsies kādu stundu vai pat mazāk, Dievs tās uzskatīs par pašām garākajām un par to tu tiksi attiecīgi atalgots. Līdzīgi šim arī visos pārējos gadījumos nedod savām iegribām vaļu, bet turi tās savā varā, visu novirzot tikai uz vienu galveno mērķi – atrašanos Dieva gribā un virzīšanos pēc Dieva gribas. Jo tad arī visas tavas vēlēšanās būs labas un dievbijīgas un tu jebkurā nepatīkamā situācijā atradīsies mierā, rodot apmierinājumu Dieva gribas pildīšanā. Patiesi ticot, ka nekas ar tevi bez Dieva ziņas nevar notikt, un neko vairāk nevēloties kā vien atrasties Dieva gribas rosīgā pildīšanā, tu, pats par sevi saprotams, vienmēr iegūsi tikai to, ko vēlies, lai kas ar tevi arī atgadītos.

Tomēr ar to, ko es teicu, – ka nekas bez Dieva ziņas ar tevi neatgadīsies, nav domāti tevis paša un citu cilvēku grēki, jo Dievs nevēlas grēkus, bet ir domātas ciešanas un vajadzības, kas no Dieva dotas mūsu pilnveidošanai un pamācīšanai vai arī kā sods par mūsu grēkiem. Tās ir mums svētīgas un taisnīgi tiek sauktas par glābjošo krustu, ko Viņš nereti uzliek Saviem tuvākajiem mīluļiem un

kalpiem un kura nešana par visu vairāk ir Viņam patīkama.

Un to, ko es teicu: nealksti atbrīvoties no ciešanām, pienācīgi izproti Dieva gribai pakļaušanās būtību. Mēs nevaram nevēlēties būt brīvi no ciešanām, tāpēc ka mūsu būtībā Pats Dievs ielika vēlmi pēc labklājības, pat izrādīja labvēlību un ar Savu roku mums rakstītajā lūgšanā iekļāva: "neieved mūs kārdināšanā", ko mēs ik dienas vairākkārt atkārtojam. Ja tagad pēc tādas lūgšanas, kuru, protams, Dievs ir sadzirdējis, Viņš uzsūta mums ciešanas, tad ir skaidrs, ka tā ir īpaša Viņa griba, kurai mums kā Viņa radībām, kas apzināmies savu pienākumu visā pakļauties Viņam, ir pienākums pakļauties, bet pakļauties vajag labprātīgi, pārciešot uzsūtīto kā kaut ko tādu, kas nepieciešams tieši manai un tavai pestīšanai. Un arī pašu lūgšanu: "neieved mūs kārdināšanā" veic, domājot: "ne mans, bet Tavs prāts lai notiek," atdarinot mūsu Pestītāju, t.i., lūdz nevis tāpēc, lai justu pretīgumu pret kārdinājumiem un lai nekādā veidā nevēlētos tos, bet tikai tā viena iemesla dēļ, ka tā lūgt mums ir pavēlējis Kungs, paturot dvēselē absolūtu gatavību labprātīgi pieņemt visu, ko Dievam labpatiksies mums uzsūtīt, un ne-

iztopot patmīlīgai vēlmei pēc nepārtrauktas svētlaimes, kas nav iespējama zemes virsū, tāpēc ka tā ir nākamās, mūžīgās dzīves daļa.

44. Par piesardzību labajos darbos

Kad viltīgais velns ierauga, ka mēs patiesi, ar dedzību virzāmies pa tikumības ceļu, no kura tam mūs ar acīmredzamiem ļaunā valdzinājumiem nesekmējas pārvilināt savā pusē, tad tas pārtop par gaismas eņģeli un gan ar šķietami labiem nodomiem, gan ar Svēto Rakstu pantiem, Gan ar svēto piemēriem nelaikā ierosina garīgās pilnības sasniegšanai uzņemties mūsu spēkam neiespējamus darbus, lai tad, kad sapņojam atrasties garīgās pilnības virsotnē, iegāztu mūs kritiena bezdibenī. Tā dažam dēmons iemāca nežēlīgi novārdzināt savu ķermeni ar gavēni, paššaustīšanu, gulēšanu uz kailas zemes un citiem tamlīdzīgiem miesu mērdējošiem vingrinājumiem, lai viņš, izfantazējies, cik varenas lietas dara, kristu lepnībā vai arī no pārmērīga izvārguma saslimtu un kļūtu nespējīgs veikt pat nelielus dievbijīgus darbus, vai arī, nomocījies no darbu smaguma, kļūtu

vienaldzīgs pret visām garīgām nodarbēm, pat pret pestīšanu – un tādējādi, mazpamazām atsalstot pret labo, ar spēcīgākām nekā iepriekš iekārēm mestos miesaskārībās un laicīgās izpriecās.

Cik gan daudzas dvēseles no šīm intrigām nav gājušas bojā, kuras, padodoties nesaprātīgai rosībai un savas miesas mērdēšanai, pārkāpjot savu personisko spēku robežas, ir pazudušas savās askētiskajās izdomās un kļuvušas par ļauno garu izsmiekla objektu! Tas, protams, ar viņiem nenotiktu, ja tie pieturētos pie saprātīgiem spriedumiem un padomiem un neaizmirstu, ka miesas mērdēšana ir auglīga tiem, kuriem ir pietiekami miesas spēki un dvēseles pazemība. Šajās lietās ir jārīkojas apdomīgi, lai nekristu lepnībā un askēzi nepadarītu par pašmērķi.

Tie, kuri nespēj attiecībā pret sevi tik bargi rīkoties un paveikt tādus darbus kā svētie, lai ierosina un nostiprina sirdī labas noskaņas, apgūstot lūgšanas, nepiekāpīgi pieveicot kaislīgus nodomus un iekāres, saglabājot sirds šķīstību, ar mīlestību izturoties pret klusēšanu un vientulību, esot pret visiem pazemīgs un lēnprātīgs, darot labu tiem, no

kuriem ir nācies ciest, sargājot sevi no visa ļauna, kaut arī tas būtu pavisam nenozīmīgs. Šāda sirds uzvedība Dievam ir daudz patīkamāka nekā pārmērīga miesas mērdēšana, kad tas mūsu tikumiskajam stāvoklim nav nepieciešams.

Tāpēc es tev iesaku ar grūtām askēzēm nodarboties vienīgi tad, kad tas ir vajadzīgs un derīgs, un darboties saprātīgi. Nesāc ar augstiem sasniegumiem, bet sāc no zemākajiem, jo labāk ir kaut nedaudz pakāpties augšup nekā, uzreiz ķeroties pie augstākā, pēc tam, pašam par kaunu, kāpt lejā. Taču iesaku tev izvairīties arī no citas galējības, kurā dažkārt krīt arī par garīgi stipriem uzskatīti cilvēki. Viņi, pašapmierinātības un sevis žēlošanas vadīti, pievērš pārāk lielu vērību sava ķermeņa veselības stāvokļa saglabāšanai, ka, sastopoties ar pašu niecīgāko darbu un zaudējumu, trīc, baidoties pazaudēt veselību; un ne par ko citu viņi tik daudz nedomā, ne par ko citu ar tādu baudu nerunā kā par savas dzīvības saglabāšanu. Tai pašā laikā, izgudrojot sev smalkus ēdienus, kas vairāk apmierina viņu saldkāro garšu, viņi novārgst

un nereti sabojā savu veselību, neprotot tās uzturēšanai lietot attiecīgos līdzekļus, tādā veidā liedzot sev to, ko paši atzīst par lielāko labumu.

Kaut arī viņi uzskata, ka šāds rīcības veids ierosina vēlmi labāk kalpot Kungam, patiesībā tas nav nekas cits kā mēģinājums samierināt divus nesamierināmus ienaidniekus – garu un miesu, ne tikai abiem bez jebkāda labuma, bet – tieši otrādi – ar redzamu ļaunumu kā vienam, tā arī otram, jo līdz ar to miesa zaudē veselību, bet gars – pestījošo noskaņojumu. Tāpēc drošāks un noderīgāks gan miesai, gan dvēselei ir mērens dzīves veids, saprātīgi vadīts, kad tiek ņemtas vērā gan dvēseles vajadzības, gan īpašā ķermeņa uzbūve un veselības stāvoklis, jo šai lietā neder visiem viens mērs, kaut arī visiem dots viens likums – lai miesa kalpotu garam. Turklāt atceries jau iepriekš sacīto, ka ne tikai miesisku, bet arī garīgu tikumu iegūšanai ir nepieciešams ievērot mērenību, virzoties tajos augšup soli pa solim.

45. Sava tuvākā barga nosodīšana un šīs noslieces pārvarēšana

No patmīlības un iedomības mūsos rodas arī kāds cits ļaunums, kas nodara mums lielu postu, konkrēti, barga tuvākā tiesāšana un nosodīšana, pēc kā mēs viņu vairs ne par ko neuzskatām, nicinām un pie pirmās iespējas pazemojam. Šis ļaunais pieradums un netikums rodas no lepnības, no tās barojas un pieņemas, un otrādi, baro lepnību un audzē to, jo arī mūsu lepnība pēc ikvienas nosodošas darbības pavirzās uz priekšu, kam par iemeslu ir šo darbību pavadošās pašcieņas jūtas un pašapmierinātība.

Būdami par sevi augstās domās, mēs uz citiem skatāmies no augšas, tos nosodām un nicinām, jo mums liekas, ka mēs esam tālu no tiem trūkumiem, kas, pēc mūsu domām, piemīt citiem. Mūsu niknākais ienaidnieks, redzot mūs šādā ļaunā noskaņojumā, atrodas līdzās un, atverot mūsu acis, iemāca skaidri skatīties uz to, ko dara un runā citi, izdarīt no tā secinājumus, kādas viņiem ir domas un sajūtas, un pēc šiem pieņēmumiem sastādīt par viņiem savu spriedumu, lielākoties ļaunu, padarot šo slikto par pastāvīgu ieradu-

mu. Šie tiesneši neievēro un neredz, ka pats nosodīšanas sākums – aizdomas par to, ka citi ir ļauni, iespiežas prātā ienaidnieka darbības rezultātā un ar viņa palīdzību tiek palielinātas līdz pārliecībai, ka tas patiešām tā ir, kaut gan īstenībā nekā tāda nav.

Tā kā ienaidnieks tevi neatslābstoši vēro, gribot iesēt tevī ļaunumu, skaties uz sevi vēl uzmanīgāk, lai neiekļūtu izliktajos tīklos, un, tikko tas tev rādīs kādu tava tuvākā trūkumu, steidzies pēc iespējas ātrāk atvirzīt no sevis šo nodomu, neļaujot tam apmesties tevī un iedzīvoties, un izdzen to no sevis, lai no tā nepaliktu ne miņas, aizstājot to ar pārdomām par tām labajām īpašībām, kādas tu pie sava tuvākā zini, un pārdomām par vispārderīgajām cilvēku īpašībām; ja tad vēl sajūti aicinājumu nosodīt, atceries patiesību, ka tev nav dotas uz to tiesības un ka, piesavinoties sev šīs tiesības, tu šai brīdī pats kļūsti tiesas un nosodījuma cienīgs, nevis vājo cilvēku, bet visspēcīgā Tiesneša Dieva priekšā.

Šāds nodoma apvērsums ir pats spēcīgākais līdzeklis, lai atvairītu ne tikai nejauši uzradušos nosodīšanas vēlmi, bet arī lai sevi no šī netikuma atradinātu pavisam. Otrs, arī ļoti spēcīgs līdzeklis pret to ir neaizmirst

par savu vājumu, savām grēcīgām un ļaunām kaislībām un darbiem un atbilstoši tam nepārtraukti izjust savu nešķīstību. Vienu un otru – kaislību un kaislīgu darbu tevī, protams, varēs atrast daudz. Ja vien tu neesi sevi atstājis novārtā un atmetis visam ar roku, sakot kas būs, tas būs, tad nevari neparūpēties par tevis pazudinošo tikumisko kaišu dziedināšanu. Un, ja tu to dari patiesi, tad tev nevajadzētu atlikt laikam, lai nodarbotos ar citu lietām un spriestu tiem tiesu; jo tad, kad tu to sev ļausi, tavās ausīs nepārtraukti skanēs: *"Izārstējies pats. Izvelc vispirms baļķi no savas acs" (Mt 7: 5).*

Turklāt, kad tu bargi nosodi tuvāko par kādu sliktu rīcību, tad zini – kāda saknīte no šī paša netikuma slēpjas arī tavā sirdī, kas pēc savas samaitātības iemāca tev radīt pieņēmumus par citiem un tos nosodīt. *"Ļauns cilvēks izdod no ļaunā krājuma ļaunu" (Mt 12: 35)*. Gluži pretēji – tīrs skatiens un bezkaislība nevis ļaunprātīgi, bet mierīgi noraugās uz citu darbiem. *"Acis ir pārāk šķīstas, lai varētu skatīt ļaunumu" (Ab. 1: 13).* Kad tevī radīsies nodoms nosodīt kādu cilvēku par viņa izdarīto grēku, izrādi nepatiku pats pret sevi kā pret tādu lietu veicēju un tai pašā apgrēkojušos un savā

sirdī saki: "Kā es, nelaimīgais, atrodoties tai pašā grēkā un darot vēl smagākus grēkus, iedrošinos pacelt galvu, lai saskatītu citu grēkus un tiesātu tos?" Tā rīkojoties, ieroci, ar ko ļauns nodoms tevi iedvesmos ievainot otru, tu vērsīsi pats pret sevi un ievainotā brāļa vietā liksi plāksteri uz paša brūcēm.

Arī tad, kad brāļa grēks būs nevis slepens, bet visiem redzams, tu pacenties tam iemeslu saskatīt nevis tur, kur tev rāda nelabā nosodīšanas tieksme, bet tur, kur varētu norādīt brāļa mīlestības pilnā attieksme, pie sevis sakot: tā kā šim brālim ir daudz apslēptu tikumu, Dievs, lai paglābtu no samaitātības augstprātībā, ir pieļāvis viņam krist tagadējā grēkā vai neilgu laiku pabūt zem šī neizskatīgā pārklāja, lai viņš pats sev, savās acīs šķistu nešķīsts un, par to tiekot citu nicināts, nobaudītu pazemīgas gudrības augli, lai vēl vairāk kļūtu Dievam tīkams, tā ka no pašreizējā atgadījuma viņš saņems vairāk labuma nekā ļaunuma. Ja arī kāda grēks būtu ne tikai saskatāms, bet pat ļoti smags un nāktu no apcietinātas un grēkus nenožēlojušas sirds, arī šajā gadījumā tu nenosodi viņu, bet pacel savu prāta skatu uz neizdibināmo un brīnišķīgo Dieva tiesu – un tu ieraudzīsi, ka daudzi

cilvēki, kas iepriekš ir bijuši nekam nederīgi, vēlāk ir nožēlojuši grēkus un sasnieguši svētumu, bet, no otras puses, citi, kas atradušies uz augstas pilnības pakāpes, ir krituši dziļā bezdibenī. Skaties, lai arī tev par tiesāšanu nebūtu jākrīt tādā nelaimē.

Tāpēc uztraucies par sevi, nevis par citiem. Un esi pārliecināts, ka jebkurš labs vārds par tuvāko un prieks par viņu ir tavs ieguvums un Svētā Gara darbība tevī, turpretī jebkurš ļauns vārds par viņu un nicinošs nosodījums rodas no tavas netikumības un velna ietekmes. Tāpēc, ja tevi pārņem nosodīšanas gars, kad tu redzi savu brāli grēkojam, tad neaizver savas acis, iekams neizdzīsi no savas sirds šo kārdinājumu un nesamierināsies ar viņu.

46. Par lūgšanu

Kaut arī ilūziju nelološana par sevi un paļaušanās uz Dievu, kā arī askēze mūsu garīgajā cīņā ir gluži nepieciešama lieta, taču vairāk par visu ir vajadzīga lūgšana, šis ceturtais ierocis mūsu cīņā, jo ar tās palīdzību ir iegūstami arī pirmie trīs ieroči visā to spēkā, tāpat kā jebkurš cits labums. Lūgšana ir līdzeklis visa svētā uztveršanai, kas tik bagātīgi tiek izliets

pār mums no neiztukšojamā Dieva neierobežotās mīlestības un žēlastības avota; garīgajā cīņā tu ar lūgšanas palīdzību ieliec savu cīņas šķēpu Dieva rokās, lai Viņš tavā vietā cīnās un sakauj tavus ienaidniekus. Taču, lai lūgšana patiesi attīstītu tevī visu savu spēku, ir nepieciešams, lai tā uzturētos tevī nepārtraukti kā tava gara dabiskā vajadzība un lai tā būtu norobežota un iedvesmota ar šādiem priekšnoteikumiem:

1) Tev ir nepieciešams vienmēr ar lielu centību jebkurā lietā kalpot Vienīgajam Dievam – un kalpot tā, kā tas labpatīkas Viņam. Lai uzturētu šādu centību, pārliecinies un neizlaid no prāta domu, ka Kungam un Viņa brīnumainajām īpašībām – svētībai, varenībai, gudrībai un citām neskaitāmajām un bezgalīgajām pilnībām – no jebkuras saprātīgas radības ir nepieciešama pielūgšana, godināšana un kalpošana. Ja tu domāsi par to, ka Viņš Pats ir neizsakāmi svētīgi kalpojis tev ar Savu iemiesošanās brīnumu, izpircis tevi un noņēmis no tevis smago lāstu, ārstējis un dziedinājis tavu grēku radītās brūces ar Savām svētajām asinīm, vai gan tu vari dzīvot, nekalpojot Viņam katru mirkli gan vārdos,

gan darbos, gan arī domās. Turklāt tu nedrīksti aizmirst, cik svētīga mums pašiem ir tāda kalpošana, jo tā padara mūs par valdniekiem pašiem pār sevi, par velna uzvarētājiem un par Dieva bērniem.

2) Tev ir nepieciešama dzīva un dedzīga ticība, ka Dievs dēļ Savas varenās žēlsirdības un dēļ Savas lielās apžēlošanās vēlas un ir gatavs tev sniegt visu, kas ir nepieciešams tavai kalpošanai Kungam, un jebkuru tev nepieciešamo labumu. Tāda ticība un tāda paļaušanās būs trauks tevī, ko neizmērojamā Dieva žēlastība piepildīs ar Savas svētības dārgumiem. Un, jo lielāks un ietilpīgāks būs šis trauks, jo ar varenākām veltēm tavās dzīlēs ikreiz atgriezīsies tava lūgšana. Un kā gan var domāt, ka Dievs, nemainīgais Visasaturētājs, varētu liegt mums Savu Garu, ja reiz Pats ir licis lūgt Viņu un apsolījis mums dāvāt gaidītos labumus, ko mēs ar dedzīgu un pacietīgu lūgšanos prasām no Viņa? Vai tie nav Viņa vārdi: *"Cik daudz vairāk jūsu Tēvs no debesīm dos Svēto Garu tiem, kas viņu lūdz" (Lk 11: 13)?* Un vai Viņš nav apsolījis: *"Un visu, ko jūs ticībā lūgsiet, to jūs dabūsit" (Mt 21: 22)?*

3) Tev ir jālūdzas tā, lai tu vēlētos vienīgi Dieva gribu, nevis savu personisko, kā pašā lūgumā, tā arī prasītā saņemšanā, konkrēti – lai tu būtu pamudināts uz lūgšanu tāpēc, ka to vēlas Dievs, un gribētu būt uzklausīts tā, kā Viņš to vēlas. Vārdu sakot, lai tavs prāts un sirds būtu tādā stāvoklī, ka pilnībā apvienotu savu gribu ar Dieva gribu un tai visā pakļautos un nevēlētos Dieva gribu novirzīt uz savu gribu.

Kāpēc tā? Tāpēc, ka tava griba allaž ir sajaukusies ar patmīlību, ļoti bieži apgrēkojas un nezina, ko tai ir nepieciešams vēlēties. Bet Dieva griba vienmēr ir laba, gudra, taisnīga, labdarīga un nekad nevar sagrēkot. Tā kā tā ir nemainīgs likums visam esošajam un pastāvošajam, tad tai ir jābūt arī visu saprātīgo radību gribas un vēlmju valdniecei, kurai ir nepieciešams visā padevīgi paklausīt.

Tādā veidā tev ir nepieciešams vienmēr vēlēties, lūgt un meklēt tikai to, kas ir patīkams Dievam. Un tad, kad sāc šaubīties, vai Dievam tas ir patīkams, meklē to un lūdz ar domu, ka tu vēlies to paveikt vai iegūt, ja to vēlas arī Dievs. Bet to, par ko esi pārliecināts, ka tas ir Dievam patīkams, kā, piemēram, ti-

kumība, meklē un lūdz tāpēc, lai vēl vairāk izpatiktu Dievam un kalpotu Viņam Vienīgajam, bet nevis ar kādu citu, kaut arī garīgu mērķi.

4) Tev nepieciešams izrotāt savas lūgšanas arī ar darbiem, kas pieskaņoti taviem lūgumiem, un pēc lūgšanas vēl jo vairāk strādāt pie tā, lai kļūtu par cienīgu tevis lūgtās žēlastības un tikumības trauku. Tādējādi lūgšanu procesam ir jābūt apvienotam ar sevis piespiešanu un koncentrēšanos uz to, ko mēs lūdzam, jo šeit, garīgās dzīves kārtībā, personiskie lūgumi un meklējumi seko cits pēc cita, cits citu nomainot. Taču, ja kāds lūdz Dievam kādu tikumu, bet tai pašā laikā ir nolaidīgs, neuzsākot nekādus noteiktus darbus šī tikuma iegūšanai un tā labā neveicot nekādu askēzi, tāds patiesībā vairāk kārdina Dievu, nevis lūdz. Jēkabs ir teicis: *"Daudz spēj taisna cilvēka lūgšana" (Jēk. 5: 16)*. Veiksmīgs iznākums būs tad, kad kāds lūdzot pats pieliks visas nepieciešamās pūles prasītā sasniegšanai.

5) Lūgšanā tev ir jāapvieno tās četras darbības, par kurām raksta sv. Basilijs Lielais:

vispirms slavini Dievu, tad pateicies Viņam par tev parādīto labvēlību, pēc tam izsūdzi Dievam savus grēkus un Viņa baušļu pārkāpumus un visupēdīgi izlūdzies Viņam tavai pestīšanai visvajadzīgāko. To ievērojot, tu vari lūgties apmēram tā: "Mans Kungs un mans Dievs! Es slavinu un cildinu Tavu neizsakāmo godību un Tavu neizmērojamo Varenību, es Tev pateicos, ka vienīgi pēc Savas žēlastības devi man eksistenci un atzini mani par cienīgu būt līdzdalīgam Tevis radītā materiālā izvērsuma pestījošajos labumos, neskaitāmas reizes Tu esi mani paglābis no man pašam nezināmām bēdām un no manu neredzamo ienaidnieku rokām; es Tev atzīstos, ka nesaskaitāmas reizes esmu apklusinājis savu sirdsapziņu un bez bailēm pārkāpis Tavus svētos baušļus nepateicībā par tik daudziem Taviem laba darījumiem. Taču, visžēlīgais Dievs, lai šī mana nepateicība neuzveic Tavu žēlastību, nicini manus grēkus un nešķīstības, uzlūko manas satriektības asaras un Tavā lielajā devībā palīdzi man arī tagad, sniedz manai pestīšanai vajadzīgo un novirzi visu manu dzīvi kalpošanai Tev, lai arī no manis, necienīgā, tiek slavēts Tavs visusvētais vārds!"

Pie šiem pēdējiem vārdiem tu vari uzskaitīt visas savas garīgās, dvēseliskās un materiālās vajadzības, un, ja tu šai brīdī vingrinies kādā atsevišķā tikumā, tad atceries arī par to un lūdz, lai Dievs tev palīdz pilnībā iegūt šo tikumu; ja tavu sirdi dara nemierīgu kādas kaislības, lūdz palīdzību nepadoties tām un atvairīt tās; ja paciet kādu nepatiesu apvainojumu vai aizvainojumu, vai arī kādu zaudējumu un nelaimi, neaizmirsti par to pateikties Dievam, tāpēc ka tas piemeklē tevi tavam labumam pēc Dieva vienmēr žēlastīgā prāta.

6) Lai tava lūgšana iegūtu spēku Dieva priekšā un tev būtu pievērsta Viņa labvēlība, piešķir lūgšanai lidojumu un rotā to ar nešaubīgu ticību ne tikai Dieva bezgalīgajai labdarībai un Viņa negrozāmajam apsolījumam uzklausīt mūs, kas uz Viņu saucam, vēl pirms mūsu lūgšanas beigām *(Jes. 58: 9)*, bet visvairāk mūsu dēļ iemiesojušos Kunga Jēzus Kristus spēkam, kas mūsu dēļ krustā sists, augšāmcēlies, uzkāpis debesīs un sēž pie Tēva labās rokas un aizbilst par mums, jo: *"Viņš Pats Savu Dēlu nav saudzējis, bet par mums visiem*

atdevis, kā tad Viņš līdz ar Viņu nebūtu mums visu dāvinājis?" (Rom. 8: 32).

Lai tevi sadzirdētu, piesauc tāpat arī Svētās Dievmātes Jaunavas Marijas, par mums dienu un nakti lūdzošās, aizbildniecību un visu svēto – erceņģeļu un eņģeļu, apustuļu un praviešu, garīdznieku un skolotāju, mocekļu, taisno tēvu un mašu, visādā veidā Dievam pakalpojošo, tava sargeņģeļa un svētā, kura vārds tev ir dots un kuram ir veltīta baznīca, kurā tu esi kristīts un kuru tu vienmēr apmeklē, – aizstāvniecību. Ievadot savu lūgšanu ar šīm piesaukšanām un lūgumiem, tu iemantosi lēnprātību un pazemību, ko Dievs vērtē augstāk par visu. Satriektu un pazemīgu sirdi Dievs nepazemos.

7) Tev ir jālūdz ar nenogurdināmu uzcītību, kā apustulis teicis: *"Esiet pastāvīgi lūgšanā un pateicībā modri!" (Kol. 4: 2).* Pazemīga pacietība un neatlaidība lūgšanā ir ļoti svarīga, tā uzvar neuzvaramo Dievu un izsauc Tā žēlastību. Evaņģēlijā mēs varam lasīt par atraitni, kuras lūgšanas ietekmēja ļauno un netaisno tiesu. *"Viņš tiem stāstīja līdzību par to, ka vienmēr vajag Dievu lūgt un nepagurt" (Lk 18:*

1), – ja jau netaisnais tiesnesis padevās atraitnes lūgumam viņas neatlaidības dēļ, tad kā lai neuzklausītu mūsu lūgumus Dievs, kurš ir patiesā žēlsirdība, ja mēs to neatlaidīgi lūgsim? Tad, kad tu kaut ko Dievam lūdz, bet Viņš nesteidzas tevi uzklausīt, turpini lūgšanas, paturot sirdī stipru un dzīvu paļaušanos uz Viņa palīdzību. Jo Viņš nekad nepaliks parādā sirsnīgai lūgšanai un uz to Viņš vienmēr ir gatavs izliet bagātīgas žēlastības dāvanas, kas pārsniegs pašu lūdzēju cerēto, ja vien no viņu puses tam nav tikumisku šķēršļu un ja lūdzēji neatrodas tādā stāvoklī, ka viņiem ir labāk, ka lūgums paliek neizpildīts, – tādā gadījumā Viņš prasītā vietā sniedz kādu citu – tiem zināmu vai nezināmu daudz noderīgāku labumu. Šai gadījumā ir pareizi paturēt prātā pārliecību, ka lūgšanas nekad nepaliek neuzklausītas, bet gadās, ka lūgšanas rezultātā atsūtītais nav tas, ko lūdz, nezinot, ka gaidītais viņiem nav derīgs un paliek apslēpts tāpēc, ka saņēmējiem to redzēt ir kaitīgi. Esi vienmēr lūgšanās pacietīgs un esi pārliecināts, ka lūgšana nekad nepaliek bez augļiem. Ja nesaņemsi prasīto, tici, ka tu saņem vai saņemsi tā vietā kādu citu labumu, un, ja tu to neredzi un neieraudzīsi, nemēģini uzzi-

nāt, kāpēc tas tā, bet tā vietā labāk vērsies pie savas necienības un piepildi savu dvēseli ar pazemīgām domām un jūtām. Ja lūgšanas iespaidā sevī radīsi un nostiprināsi šādas jūtas, tad, lai arī par to neko – ne tikai redzamu, bet arī neredzamu nesaņemsi, pašas šīs sajūtas uzņem kā tevi pestījošus un Dievam par visu vairāk patīkamus lūgšanas augļus.

Klausies, ko saka sv. Jānis Zeltamute: "Liels ir lūgšanas labums, ja tā notiek pareizajā noskaņojumā un ja mēs iemācāmies, gan prasīto saņemot, gan arī nesaņemot, pateikties Dievam. Jo Viņš gan tad, kad dod, gan tad, kad nedod, kā vienu, tā otru dara mūsu labumam, jo gan tad, kad saņem prasīto, tu acīmredzami esi saņēmis, gan arī tad, kad nesaņem, esi saņēmis, tāpēc ka nesaņēmi noteikti tev nevajadzīgo – nesaņemt nevajadzīgo nozīmē tikt apdāvinātam ar vajadzīgo. Un tā, vai tu saņēmi vai nesaņēmi prasīto, pateicies Dievam, ticot, ka, ja mums nebūtu nekā svētīgāka kā nesaņemt to, ko lūdzām, tad Dievs vienmēr sniegtu mums prasīto."

Tātad vienmēr pacietīgi lūdz Dievu un par visu pateicies Viņam, ticot un apliecinot, ka Viņš ir tev žēlīgs un ir tavs mīlestības pārpilnais Labdaris gan tavu lūgumu piepildīšanā,

gan nepiepildīšanā, un šādā ticībā nesatricināmi atrodies pazemīgā padevībā dievišķajai Providencei, priecīgi un pateicīgi uzņemot visu ar tevi notiekošo – gan patīkamo, gan nepatīkamo.

47. Kas ir gudrā jeb iekšējā lūgšana, un cik tai veidu

Iekšējā lūgšana notiek tad, kad lūdzējs, sakopojis domas sirds iekšienē, no turienes bez vārdiem lūdz Dievu, slavinot un pateicoties Viņam, ar satriektu sirdi izsūdzot Kungam grēkus un lūdzot Viņam sev noderīgus garīgus un materiālus labumus. Lūgt ir nepieciešams ne tikai ar vārdiem, bet arī ar prātu – un ne tikai ar prātu, bet arī ar sirdi, lai prāts skaidri redz un saprot, kas tiek izsacīts vārdos, un lai sirds sajūt, kas šai brīdī notiek prātā. Tas viss kopumā tad arī ir patiesa lūgšana, un, ja tavā lūgšanā kaut kas no tā visa pietrūkst, tad tā ir vai nu nepilnvērtīga lūgšana, vai vispār nav lūgšana.

Tu noteikti esi dzirdējis šādus vārdus: mutvārdu lūgšana, prāta lūgšana, sirds lūgšana; turklāt varbūt arī par katru no tām atse-

viškī esi dzirdējis skaidrojumus. No kā izriet šāda lūgšanas dalīšana sastāvdaļās? No tā, ka mūsu nevērības dēļ dažkārt gadās, ka mute izrunā svētos lūgšanas vārdus, bet prāts klaiņo nezin kur, vai arī prāts saprot lūgsnas vārdus, bet sirds ar jūtām uz tiem neatsaucas. Pirmajā gadījumā lūgšana ir tikai mutiska un tā pavisam nav lūgšana, otrajā – ar vārdisko savienojas arī prāta lūgšana, tā ir nepilnvērtīga, nepilna lūgšana. Piepildīta un patiesa lūgšana ir tāda lūgšana, kad ar lūgšanu vārdiem un lūgšanu domām savienojas no sirds nākošas lūgšanu sajūtas.

Gadās pēc Dieva žēlastības, ka notiek arī viena pati sirds lūgšana, tā ir garīga lūgšana, kas sirdī no Svētā Gara tiek ierosināta; lūdzējs to apzinās, bet pats to neveic, tā viņā notiek pati par sevi. Šāda lūgšana ir pilnīgo ieguvums. Bet visiem pieejama un no visiem prasīta lūgšana ir tāda, kur ar lūgšanu vārdiem vienmēr būtu savienotas arī domas un jūtas.

Pastāv arī lūgšana, ko sauc par stāvēšanu Dieva priekšā, kad lūdzošais, viss koncentrējies sirds iekšienē, domās, ar atbilstošām sajūtām apcer Dieva klātbūtni sevī – gan dievbi-

jībā un godbijīgā izbrīnā par visu Viņa Varenību, gan ticībā un paļāvībā, gan mīlestībā un padevībā Viņa gribai, gan satriektībā un gatavībā uz jebkādu upuri. Šāds stāvoklis rodas, ja kāds parastajā lūgšanā iedziļinās ar vārdiem, prātu un sirdi. Kurš ilgi un kā vajadzīgs lūdzas, tam šādi stāvokļi atkārtosies biežāk un ar laiku šāds stāvoklis var kļūt pastāvīgs – to sauc par staigāšanu Dieva priekšā, tā ir nepārtraukta lūgšana. Tādā stāvoklī atradās arī sv. Dāvids, kurš apliecina: *"Es turu Kungu vienmēr manu acu priekšā, jo Viņš ir pie manas labās rokas, ka es nešaubītos" (Ps. 16: 8).*

Ja tu vēlies, lai tava lūgšana nestu labus augļus, nekad savās lūgšanās neaprobežojies vienīgi ar vārdiem, bet vienlaikus lūdz arī ar prātu un sirdi – ar prātu saprotot un apzinoties visu lūgšanas tekstu un ar sirdi visu to pārdzīvojot. Taču visvairāk lūdz ar sirdi. Lūgšana, kas no sirds kā zibenīga bulta izšāvusies, momentāli nokļūst debesīs un nonāk visžēlīgā Dieva troņa priekšā. Un Dievs to uzklausīs. Tā pie Niedru jūras lūdzās Mozus un tūlīt izdzirdēja Dieva balsi: *"Ko tu brēc uz Mani?" (2. Moz. 14: 15)* – un saņēma no Dieva spēku izglābt savu tautu no tai draudošās nelaimes.

48. Kā iemācīties lūgties

Pieņemu, ka pēc iepriekš rakstītā izlasīšanas tev ir radies jautājums: kā iemācīties šādu lūgšanu? Lūk, tev atbilde: mācies vienmēr lūgt tieši tā, t.i., ne tikai ar vārdiem, bet arī ar prātu un sirdi, – un tu iemācīsies. Kā tu iemācījies lasīt? Sāki ar to nodarboties – un iemācījies. Kā tu iemācījies rakstīt? Sāki rakstīt – un iemācījies. Tāpat iemācīsies arī lūgt, ja veiksi lūgšanu tieši tādā veidā.

Lūgšanu vārdus tu, protams, zini – tev tos mācīja jau bērnībā. Tie atrodas mūsu lūgšanu un baznīcas dievkalpojumu grāmatās. To būtība ir lūgšanu uzplūdos, kas izrāvušies no svēto sirdīm, kad, Dieva Gara rosināti, viņi Dievam izteica savas sirds vēlēšanās. Tajās ir ietverts lūgšanu gars, ar šo garu piepildīsies arī tu, kad pārlasīsi šīs lūgšanas kā pieklājas, tāpat kā ikviena rakstnieka gars pāriet pie tā, kas ar pilnībā sakoncentrētu uzmanību lasa viņa darbus. To piedzīvo visi; domāju, ka arī tu to esi piedzīvojis.

Vadoties pēc lūgšanu grāmatas lūgšanām, noteiktā laikā, parasti rītos un vakaros, izlasi tur noteiktās lūgšanas, iedziļinoties katrā vārdā, pārdomājot tur sacīto un cenšoties

sirdī radīt tādas pašas sajūtas, kādas darbojas lasītajā lūgšanā. Tā arī ir visa gudrība! Un parasti tā visi arī rīkojas.

Bet kāpēc gan ne visiem izdodas lūgšana? Tāpēc, ka darīt gan dara, t.i., ņem lūgšanu grāmatu un lasa, bet savu prātu un sirdi tam nepieliek: prāts klaiņo, bet sirds iepriecinās ar kaut ko savu, tikai ne ar lūgšanām. Bet tu lūdzoties savu prātu ieslēdz lūgšanas vārdos un ar sirdi uztver tajos pausto – un tai pašā brīdī sajutīsi panākumus.

Lūgšana un panākumi tajā atrodas tavās paša rokās. Darbojies čakli – un tev veiksies. Vēl dažas norādes, kas tev palīdzēs šai lietā.

1) Pacenties nevis lūgšanu laikā, bet citā brīvā brīdī pārdomāt un dziļi izjust attiecīgās lūgšanas. Paveicot to, lūdzoties neradīsies nekādas grūtības atveidot sevī visu lūgšanas saturu; tikko sāksi kādu lūgšanu, tavā apziņā izveidosies tās saturs un sajūtas un tu izsacīsi lūgšanu vārdus tā, it kā tie būtu tevis paša un plūstu no tavas sirds, tur radušies, nevis tur ielikti.

2) Pacenties, apdomājot un izjūtot lūgšanas, iemācīties tās no galvas. Paveicot to, tu

nesīsi lūgšanas sevī; kamēr tās atrodas lūgšanu grāmatiņā, tās ir ārpus tevis; bet, kad tās iemācīsies, tās atradīsies tevī un, lai arī kādos apstākļos tu nonāktu, tev vienmēr būs līdzi sava lūgšanu grāmatiņa. Turklāt, lūgšanas mācoties, tev dziļāk iespiedīsies atmiņā to saturs un sajūtas, nekā tikai vienkārši tās apdomājot. No tādām mācībām tevī izveidosies lūgšanu noskaņa, ja vārdus ne tikai iemācīsies no galvas, bet atradīsies tajās domās un sajūtās, ko sevī ietver lūgšana. Un tas ir vislabākais ceļš uz pilnvērtīgu lūgšanu dzīvi.

3) Kad pienāks lūgšanu laiks, uzsāc lūgt ne uzreiz, tikko atrāvies no ikdienas darbiem, bet iepriekš tam sagatavojoties: "pagaidi kādu laiciņu, līdz nomierinās tavas jūtas", kā tev māca lūgšanu grāmata, un atceries, pie kā tu ķeries un ko vēlies paveikt, kas esi tu, lūdzošais, un kas ir Tas, kura priekšā tu izsacīsi savas lūgšanas, un ko tieši tev ir nepieciešams sacīt un kā. Šāda sagatavošanās ir nepieciešama – no rīta, tūlīt pēc pamošanās, lai atbrīvotu dvēseli no miegainības un rūpēm par priekšā stāvošajiem dienas darbiem, vakarā – no daudzveidīgajiem dienas iespaidiem un īpaši no veiksmīgiem un satriecošiem, patī-

kamiem un nepatīkamiem notikumiem. Pacenties atbrīvot apziņu, lai pēc tam lūgšana aizņemtu visu tavu uzmanību un vienīgi tai tu varētu veltīt turpmāko laiku. Pārsteidzošus notikumus, ja nepaspēsi tikt ar tiem galā, pārvērt par lūgšanu vai pateicības jeb arī par palīdzības izlūgšanās un atpestīšanas objektu, jebšu par to un visu sevis nodošanu Dieva gribai.

4) Pirms paša lūgšanu sākuma ar dievbijīgām bailēm noliec sevi Dieva acu priekšā līdz Viņa sajušanai un apzināšanai un radi sirdī dzīvu ticību, ka Dievs tevi redz un dzird, ka Viņš nenovēršas no lūdzējiem, bet labvēlīgi raugās uz viņiem un arī uz tevi šai lūgšanu brīdī, un iedrošinies paļāvībā, ka Viņš ir gatavs izpildīt un patiesi izpildīs tavu lūgumu, ja vien tas būs tev derīgs.

5) Tā noskaņojies, izsaki savas lūgsnas ar visiem spēkiem, iedziļinoties lūgšanās un visādi rūpējoties, lai tās izplūstu no sirds, kā tevis paša, kaut arī tās ir iemācītas no galvas. Neļauj savai uzmanībai novirzīties prom un tavām domām lidināties apkārt. Tiklīdz apzi-

nies, ka tas ir noticis, savāc savas domas vienkopus un sāc lūgšanas no jauna tajā vietā, kur tava uzmanība novirzījās pie kaut kā cita. Ievēro, ka uzmanība neizkliedējas, ja sirds atrodas lūgšanu sajūtās. Tāpēc par šīm sajūtām rūpējies vairāk par visu. Neļauj sev lūgšanās steigties, bet tās visas dievbijīgi, kā svētu darbu, pacietīgi paveic līdz beigām.

6) Ja lūgšanu laikā iepriekš minētā noskaņā un kārtībā kāds lūgšanas objekts īpaši iekrīt sirdī, aizņem tavu uzmanību un rada tevī tavus paša lūgšanu vārdus, neļauj šim gadījumam aiziet garām, bet paliec pie tā un lūdzies ar saviem vārdiem, līdz tiks apmierināta radusies lūgšanu sajūta vai vajadzība.

7) Ja pacentīsies šādi veikt lūgšanas, tad no tām iznesīsi lūgšanu noskaņojumu, kuru centies saglabāt, lai tas neko nezaudētu no sava dziļuma un spēka. Tāpēc ne uzreiz uzsāc savus ikdienas pienākumus un nekad nedomā, ka lūdzoties tu esi izdarījis visu nepieciešamo attiecībā uz Dievu un tagad vari atļauties dot savām domām un jūtām vaļu. Nē, tev visu dienu ir nepieciešams censties uzvesties tāpat kā lūgšanu laikā. Lai to uzturētu, neaiz-

mirsti, ka atrodies Dieva priekšā un ka Viņa roka tevi tur virs nebūtības bezdibeņa, un, paturot to prātā, jebkuru savu darbu, lielu vai mazu, paveic tā, kā to vēlas Dievs, lūdz Viņam svētību un visu dari Viņa vārdam par godu. Tā rīkojoties, tu līdz vakara lūgšanām pavadīsi laiku lūgšanu noskaņojumā. Tādā pašā veidā paveicot vakara lūgšanas, tu gulēsi mierīgi. Un, lūk, tev pieder diennakts lieliskā lūgšanu noskaņojumā. Vadi tā dienu aiz dienas, un nedaudz mēnešos, bet varbūt pat nedēļas laikā tu kļūsi par stipru lūdzēju – un lūgšana kā nedziestoša uguns sāks nepārtraukti degt tavā sirdī.

8) Un, lūk, vēl viens noteikums – lūgšanas nepārtrauktība. Ja tagad tu labi paveiksi lūgšanas un uzturēsi sevi šai lūgšanu noskaņojumā, bet rīt dosi sev brīvību un pavadīsi dienu izklaidīgi, tad, šādi rīkojoties, nekad lūgšanā negūsi panākumus. Tas būs tas pats, kas celt un izjaukt… Un var nonākt pat tik tālu, ka lūgšana pavisam apklusīs un dvēsele kļūs tai nederīga. Ja esi iesācis, ir pacietīgi jāturpina, nenogurstot un nelutinot sevi ar atlaidēm un vaļībām.

49. Par paša lūgšanu

Viss, par ko iepriekš tika teikts, ir teikts par sagatavotu lūgšanu vai lūgšanu tekstiem, kaut arī uzmanīgi un ar jūtām veiktiem, bet tomēr svešiem. Vai vajadzētu ar to aprobežoties? Uz to atbildēs pati lūgšana. Sāc lūgties ar sastādītām lūgšanām – lūgšana no paša sākuma iesakņosies dvēselē un pēc tā spēka daudzuma, ar kādu tā iesakņosies, aicinās lūdzēju teikt arī savu, no savas puses, pēc savām vajadzībām sirdī radušos lūgšanu. Un viņš jebkurā lūgšanu reizē cels Dieva priekšā šādas lūgšanas. Tādējādi personiskai lūgšanai lūgšanu darbā nenoliedzami ir sava vieta.

Iepriekšējā nodaļā (6. p.) es jau pieminēju, lai tu, ja lūgšanu laikā kaut kādi vārdi no teiktās lūgšanas iekrīt dvēselē un nodarbina to, neatstāj tos bez uzmanības, bet, pakavējoties pie tiem, pats no sevis lūdzies par to, kas aizņem tavu dvēseli. Tā arī rīkojies. Tāpat notiek, arī lasot Svētos Rakstus vai svēto tēvu grāmatas, arī pārdomājot par dievišķām lietām – par Dieva Varenību un pilnīgumu, par Dieva jaunrades, vispārvaldes un providences brīnišķīgajiem darbiem, par visbrīnumaināko darbu mūsu labad – pestīšanas īste-

nošanu; tā notiek arī īpaši iespaidīgu un satricinošu laicīgās dzīves notikumu rezultātā, gadās arī, kad kaut kāda lieta sevišķi aizskar dvēseli, pārņem tās uzmanību un aicina lūgšanās pacelties pie visaugstā Dieva. Un visos šajos gadījumos neatstāj novārtā radušos aicinājumu, bet izpildi tā prasības, uz laiku pārtraucot nodarbību, kuras laikā tas radās.

Šie nejaušie pacēlumi nozīmē to, ka lūgšana ir sākusi iedzīvoties sirdī un piepildīt to. Jo ne jau pašā iesākumā, kad nodosies lūgšanu apgūšanai, tie parādīsies, bet pēc īsāka vai garāka laika sprīža. Tie ir liecinieki veiksmīgam lūgšanu procesam, un, jo biežāk parādās šādi iekšēji aicinājumi, jo pilnīgāk ar lūgšanu garu piepildās tā sirds, kurā tie rodas. Tam visam vajadzētu beigties ar to, lai vienmēr lūgtu Dievu tikai ar savām lūgšanām. Taču tā nenotiek, un vienmēr personiskā lūgšana pāriet gatavā, sastādītā lūgšanā. Jo tās ir vienādas dabas un vienas vērtības pakāpes, un, ja tiek aizstātas, tad ar apcerīgu bezvārdu lūgšanu Dieva priekšā.

Ievēro, ka tādos gadījumos dažkārt rodas tikai aicinājums uz noteiktu lūgšanu, bet dažkārt kopā ar aicinājumu arī pati lūgšana bez grūtībām attīstās lūdzēja sirdī. Pirma-

jā gadījumā tev stāv priekšā pašam sastādīt pienācīgu lūgšanu, otrajā – tikai uzklausīt un netraucēt no sirds izplūstošo lūgsnu. Šeit atgādināšu tev: lai tevi neiekārdina vēlēšanās bez minētā iekšējā aicinājuma un vajadzības pašam sastādīt savas lūgšanas. Tu vari sacerēt Dievam ļoti gudru runu, taču tā nebūs lūgšana, bet tikai vārdu un domu salikums bez lūgšanu gara. Tā nerīkojies. Bez augstprātības un iedomības neiztiksi, bet šie dzinumi patieso lūgšanu apklusina un apspiež. Attiecībā uz lūgšanu, kas pati no sevis rodas sirdī kopā ar radušos nepieciešamību pašam lūgt par kādu lietu, kas attiecas uz tevi personiski un tieši tev ir noderīga, tad citkārt šī lūgšana ir tevis paša radīta no tiem lūgšanu elementiem, kas sakrājas sirdī no apgūtām un iemācītām gatavām lūgšanām, bet citkārt rodas no Dieva žēlastības spēka. Tādos gadījumos tā ir aizsākums vai dīglis garīgai lūgšanai, ko es tev pieminēju 47. nodaļā. Kad tu šeit gūsi panākumus, tas nozīmēs, ka tuvojies tev pieejamās pilnības robežām. Pateicies Dievam un pa dzīves ceļu virzies ar vēl lielākām bailēm un bijību. Jo vērtīgāks ir šis dārgums, jo spēcīgāk iekvēlojas ienaidnieku skaudīgās acis.

50. Par īsajām lūgšanām jeb īsām uz Dievu vērstām lūgšanu pilnām žēlabām

Ne vienu reizi vien jau ir teikts, ka īsta lūgšana ir iekšēja lūgšana, ne vien vārdiska, bet tāda, kas notiek prātā un sirdī. Šāda lūgšana prasa visu uzmanību un notur to iekšienē, pie sirds; tādēļ atrašanās iekšienē ir īstas lūgšanas neatņemama sastāvdaļa un galvenais tās priekšnoteikums. Ar atrašanos iekšienē lūgšanas laikā neatraujami saistītai ir jābūt arī domai par Dieva klātesamību, Kurš redz un uzklausa lūgšanu, ar jebkuru citu pārdomu atvairīšanu, ko sauc par atskurbināšanos jeb sirds sargāšanu. Tādēļ lūgšanā panākumus gūt alkstošajam visa uzmanība un rūpes jāvelta tam, lai ne uz mirkli neatstātos no sirds, atskurbinoši sargājot to no jebkādām pārdomām, izņemot vienīgi Dievu. Un, lai arī kas būtu jādara, tas jādara, nenovirzot uzmanību no Dieva, ar Viņa klātesamības apziņu, it kā Viņš pats tevi vērotu. Tā arī ir augstākā pakāpe lūgšanu procesā. Ceļu uz to, kā arī uz apziņu par tās vajadzību un nepieciešamību bruģē vārdiskā lūgšana, veicama norādītajā veidā. Tā ir pirmā, kas iemāca prātu sakoncentrēties sirds tuvumā un uzklausīt vienīgi

Dievu. Pārliecinoties par to, cik svētīga ir šāda koncentrēšanās, lūgšanā iesaistītajam censonim gluži dabiski ir vēlēties, lai tā kļūtu par nemainīgu viņa gara stāvokli. To iekārojušajam gluži dabiski ir tiekties pēc savas vēlmes apmierināšanas. Un visi, kas sajutuši šādu vajadzību, allaž ir tiekušies un tiecas pēc tā. Visas svēto tēvu pamācības par atskurbināšanos un sirds sargāšanu tieši uz to ir vērstas un radušās ne no kā cita kā no panākumiem šajā darbā.

Ja arī tu sajutīsi šādu nepieciešamību, tad tevi nodarbinās jautājums: kā man, nepārtraukti atrodoties iekšienē un Dieva acu priekšā, gūt sekmes šajā atskurbinošajā sirds sargāšanā? Mutiskā lūgšana ir tas, kas iemin ceļu un rada pamatus, taču pašu darbu neveic vai nenoved to līdz vajadzīgajam spēkam un pilnībai. Mutiskā lūgšana ir daudzdaļīga. Tā sevī satur un vērš uzmanību uz daudzām lietām, kas, kaut arī visas skaitās svētas, taču var atgādināt citus priekšmetus, pasaulīgus un sabiedriskus, pēc parastajiem domu un iztēles savienojamības likumiem, šeit neiederīgus. Tā tas arī notiek. Tāpat arī viscentīgākā mutiskā lūgšana nenoris bez tā, lai domas nenovirzītos sāņus un nesāktu kle-

jot. Tā kā lūgšana tādējādi tiek satraukta un kļūst netīra, nav neviena dievlūdzēja, kas tādēļ nekļūtu īgns un necenstos atbrīvoties no šīs kaites. Uzmanība tam tika pievērsta kopš pašiem askētisma pirmsākumiem. Kas gan ir izdomāts garo mutisko lūgsnu aizstāšanai? Ir izdomāts lūgties ar īsām lūgšanām, kas, turot domu Dieva acu priekšā, nedotu tai iemeslu novirzīties sānis, bet padarītu to nemainīgi atrodošos iekšienē. Par to runā svētais Kasians, apliecinot, ka viņa laikā šāda prakse bijusi plaši izplatīta Ēģiptē. No citu tēvu pamācībām redzam, ka tā tika lietota arī Sinajā, Palestīnā un Sīrijā, un arī visās citās vietās, visā kristīgajā pasaulē. Ko gan citu, ja ne to, nozīmē sauciens: Kungs, apžēlojies! un citas īsās lūgsniņas, ar kurām piepildīta visa mūsu dievkalpojuma kārtība un garās mutisko lūgšanu virtenes? Lūk, tev mans padoms: izvēlies sev īsu lūgsniņu vai vairākas tādas lūgsniņas un ar biežu to atkārtošanu nonāc līdz tam, ka tava mēle pati par sevi tās atkārtotu un tavs prāts turētos pie viena – pie domām par Dievu.

Kā lūgsniņas izvēlēties – tas jāatstāj katra paša ziņā. Lasi psalmus. Tur ik psalmā vari atrast dvēselisku vēršanos pie Dieva. No tiem

arī izvēlies, kas vairāk atbilst tavam stāvoklim un ir tev vairāk pa prātam; iemācies no galvas un atkārto gan vienu, gan otru, gan trešo; pārmij ar tiem savu lūgšanu virteni, un šīs lūgsniņas lai tev ir uz mēles visu laiku un visos darbos – no vienas lūgšanu reizes līdz nākamajai. Vari sastādīt arī savas lūgsniņas, ar tām vairāk paužot savas vajadzības, par paraugu ņemot tās 24 svētā Jāņa Zeltamutes lūgsnas, kas ir tavā lūgšanu grāmatā.

Taču neizvēlies pārāk daudz, lai neapgrūtinātu ar tām atmiņu un neliktu uzmanībai tajās sadrumstaloties, kas būtu pilnīgi pretēji izvirzītajam mērķim, uz kādu tās ir vērstas, – turēt uzmanību vienkopus. 24 sv. Jāņa Zeltamutes lūgšanas – ideāls skaits, bet var arī mazāk. Daudzveidībai un garīgās garšas atjaunošanai ir labi, ja šādas lūgsnas ir vairākas, nevis tikai viena; taču, tās lietojot, nevajag strauji mesties no vienas pie otras, bet, ņemot vienu, kas vairāk atbilst tavai garīgajai vajadzībai, vērsies caur to pie Dieva, kamēr tieksme pēc tās nenotrulinās. Vari arī visu savu lūgšanu virteni vai daļu tās nomainīt ar šīm lūgsniņām, pieradinot sevi atkārtot tās vairākkārtīgi – pa 10, pa 50 un pa 100 reizēm, ar nelielu paklanīšanos. Taču allaž paturi prātā

vienu – neatslābinoši vērst uzmanību uz Dievu.

Šādu praksi nosauksim par īsām lūgšanu žēlabām Dievam jebkurā diennakts stundā, kad vien esam nomodā.

51. Par Jēzus lūgšanu

Bija un ir tādi lūdzēji, kuri izvēlas vienu īsu lūgšanu un nepārtraukti to atkārto. Sv. Kasians saka, ka Ēģiptē viņa laikā visiem ierasta īsa lūgšana bija 70. psalma 2. pants: *"Steidzies, Dievs, mani izglābt, Kungs, steidzies man palīgā!"* Svēto dzīves aprakstos par sv. Joanikiju raksta, ka viņš vienmēr atkārtojis šādu lūgšanu: "Tēvs ir mana cerība, Dēls ir mana stiprā pils, Svētais Gars – mans patvērums." Šo lūgšanu viņš pievienoja pie 30 psalmu ikkatra panta, ko viņš zināja no galvas un kas veidoja viņa lūgšanu noteikumu. Kādam citam nepārtrauktā lūgšana sastāvēja no šādiem vārdiem: "Es, cilvēks, esmu grēcīgs, taču Tu, Dievs, esi devīgs, apžēlojies par mani!" Citiem savukārt mīļākas bija citas lūgsnas. No pašiem senākajiem laikiem ļoti daudzi ir izvēlējušies lūgšanu: "Kungs Jēzu Kristu, Dieva Dēls, esi man, grēciniekam, žēlīgs!" Norādes par šo lūgšanu

atrodam sv. Efraima, sv. Jāņa Zeltamutes, sv. Īzaka Sīrieša, sv. Isihija, sv. Barsanufija un Jāņa un sv. Jāņa Pakāpnieka darbos. Vēlāk tā, arvien vairāk un vairāk izplatoties, nokļuva visiem uz mēles un pat tika iekļauta Baznīcas kanonos, kur tā tika piedāvāta kā visu mājas lūgšanu un visu baznīcas dievkalpojumu neatņemama sastāvdaļa. Tāpēc mums šī lūgšana tiek lietota vairāk par citām īsajām lūgsnām. Pacenties to apgūt arī tu.

Šī lūgšana ir nosaukta par Jēzus lūgšanu tāpēc, ka vēršas tieši pie Kunga Jēzus un pēc savas uzbūves tā ir mutiska, tāpat kā citas īsās lūgšanas. Tā ir arī prāta lūgšana, un tādai tai ir jābūt, kad tā tiek izsacīta ne tikai ar vārdiem, bet arī ar prātu un sirdi, apzinoties tās saturu un sajūtas, īpaši, kad pēc ilgas un uzmanīgas lietošanas vienojas ar gara aktivitātēm, ka vienīgi tā iekšēji ir klātesoša un vārdu it kā nemaz nav. Šo līmeni var sasniegt jebkura īsā lūgšana. Taču Jēzus lūgšanai ir priekšrocības tāpēc, ka tā dvēseli savieno ar Kungu Jēzu Kristu, bet Kungs Jēzus ir vienīgās durvis vienībai ar Dievu, ko arī lūgšana cenšas iemantot. Jo Viņš Pats ir teicis: *"Neviens netiek pie Tēva kā vien caur Mani" (Jņ 14: 6).* Tāpēc tas, kurš apguvis šo lūgšanu, iegūst visu pestīšanas

īstenošanas spēku. Dzirdot to, tu nebrīnīsies, ka daudzi kristīgie askēti netaupīja pūles, lai iemanītos šajā lūgšanā un apgūtu tās spēku. Ņem arī tu no viņiem paraugu.

Jēzus lūgšana ir tāda lūgšana, kuru mēs varam atkārtot bez pārtraukuma. Tas nozīmē, lai tā mūsos atkārtotos pati par sevi, mūsu prāts un uzmanība jākoncentrē sirdī, kam nepārtraukti jāatrodas Dieva priekšā, mums jāatmet visas citas domas un pazemībā jāvēršas pie mūsu Kunga un Pestītāja. Lai apgūtu šo iemaņu, sākumā ir nepieciešams, cik vien bieži iespējams, atkārtot lūgsnu, uzmanību vēršot uz sirdi. Biežā atkārtošana sakoncentrē prātu vienīgi uz atrašanos Kunga priekšā. Šādas iekšējās kārtības noteikšanu pavada sirds siltums un pat pašu parastāko, ne tikai kaislīgo, nodomu atvirzīšana. Kad sirdī sāks nepārtraukti liesmot pēc Dieva alkstoša uguns, tad kopā ar to iekšā iemājos kluss sirds stāvoklis ar satriektību un pazemību Kunga priekšā. Tik daudz mēs esam spējīgi paveikt ar Dieva žēlastības palīdzību. Ja vēl kas augstāks par šo atgadīsies lūgšanu darbā, tā būs redzama Dieva žēlastības dāvana. Svētie tēvi atgādina par to tikai tāpēc, lai kāds,

kurš sasniedzis uzrādīto robežu, neiedomātos, ka viņam nav vairāk, ko vēlēties, un neaizsapņotos, ka viņš atrodas lūgšanu vai garīgās pilnības virsotnē.

Tātad pirmais uzdevums, kas stāv tev priekšā, ir cik vien iespējams bieža Jēzus lūgšanas atkārtošana, līdz pieradīsi to darīt nepārtraukti. Rīkojies šādi.

1) Nosaki savā lūgšanu kārtībā vietu arī Jēzus lūgšanai. Atkārto to vairākkārt pirms un pēc katras lūgšanu reizes.

Ja ir uzcītība, tad pēc katras lūgšanas, no kā sastāv tavs lūgšanu kopums, dari tāpat kā sv. Joanikijs, kurš savā lūgšanās kārtībā pēc katra psalmu panta atkārtoja savu īso lūgšanu: "Tēvs ir mana cerība, Dēls ir mana stiprā pils, Svētais Gars – mans patvērums."

2) Pats vai ar garīgā tēva palīdzību nosaki skaitu, cik reizes ikvienā gadījumā atkārtot šo lūgšanu. Tikai iesākumā gan daudz neuzņemies, bet vēlāk, atkarībā no šīs lūgšanas izraisītā iepriecinājuma, skaitu nedaudz palielini. Kad radīsies vēlēšanās atkārtot noteikto skaitu, neliedz sev to, nenosakot to par pastāvīgu

noteikumu, bet pieļautu tikai šajā gadījumā. Lai cik reizes arī sirds vēlētos to atkārtot, neatsaki tai.

3) Necenties sasteigt lūgšanas, bet lūdzies mērenā tempā, tā kā parasti runā, kad kaut ko lūdz kādai ievērojamai personai. Tomēr nerūpējies tikai par vārdiem, bet vairāk par to, lai prāts atrastos sirdī, it kā klātesošā Dieva priekšā, pilnībā apzinoties Viņa varenību, žēlastību un taisnību.

4) Ja tev ir brīvs laiks, tad brīžos starp lūgšanām ieņem tādu ķermeņa stāvokli, kādā tu parasti esi lūgšanu laikā, un dažas reizes teic Dievam šo lūgsnu. Bet, ja tev neatliek šāds brīvs brīdis, tad iestarpini šo lūgšanu starp visiem taviem darbiem un pat runām.

5) Veicot šo lūgsnu lūgšanu noteikuma ietvaros vai ārpus tā, nostājoties lūgšanām atbilstošā stāvoklī, pēc katras atkārtotās lūgsnas paklanies – desmit reizes paklanies līdz jostasvietai, tad, ceļos nokritis, līdz zemei – un tā, kamēr pabeigsi. Tu, protams, esi dzirdējis vai arī lasījis, ka svētie tēvi savos lūgšanu noteikumos ietver daudzkārtīgu klanīšanos.

Viens no viņiem ir teicis: lūgšana ir nepilnīga, ja kāds tajā nepiepūlē savu ķermeni ar klanīšanos. Ja tu nolemsi savu iespēju robežās to darīt, tad ātrāk ieraudzīsi sava darba augļus Jēzus lūgšanas apgūšanā.

6) Turpmākās pamācības, norādījumus un brīdinājumus Jēzus lūgšanas sakarā vari atrast "Labestībā", Simeona Jaunā Teologa, Gregora Sinajieša, mūku Ņikifora, Ignacija un Kalliasta darbos; arī citu svēto tēvu pamācības par iekšējo lūgšanu var tikt pievienotas Jēzus lūgšanai. Ievēro, svēto tēvu pamācībās tu atradīsi norādījumus, kā sēdēt, kā turēt galvu un elpot. Šie paņēmieni, kā saka Kallists un Ignacijs, būtiski nav nepieciešami, to būtība ir tikai ārējā piemērošanā, kas visiem nav derīga. Tev ir pietiekami koncentrēt sirdī uzmanību Dieva priekšā un pacelt uz Viņu šo īso lūgsnu dievbijīgi un pazemīgi, klanoties, ja atrodies lūgšanu stāvoklī, bet, ja to veic laicīgu darbu laikā, – vienīgi domās metoties zemē Dieva priekšā.

7) Vēl ievēro – daži svētie tēvi saka: uzmanību vajag koncentrēt sirdī vai krūtīs, konkrēti – nedaudz virs kreisā krūtsgala, un tur

atkārtot Jēzus lūgšanu. Kad no sasprindzinājuma sirds sāks smelgt, tad rīkojies tā, kā to iesaka mūks Ņikifors, un konkrēti – pacelies no tās vietas un koncentrē lūgšanu vārdus tur, no kurienes mēs parasti sarunājamies paši ar sevi, – virs krūtīm, uz gāmuru. Pēc tam atgriezies virs kreisās krūts. Nenonicini šo ieteikumu, ja tas tev šķitīs ne tik vienkārši paveicams un ne visai garīgs.

8) Svēto tēvu darbos tu atradīsi daudzus brīdinājumus. Tiem par iemeslu ir nepareiza darbība. Lai izvairītos no šīm kļūdām, sev palīgos ņem padomdevēju – garīgo tēvu vai sarunu biedru – vienādi domājošu brāli un uztici viņam visu tavā lūgšanu procesā notikušo. Pats rīkojies vienmēr vislielākajā vienkāršībā, pazemībā, sev nepierakstot panākumus. Zini, ka patiesa veiksme rodas iekšēji, nemanāmi, neievērojami, kā notiek ķermeņa augšana. Tāpēc, ja tev iekšienē atskanēs: lūk, kur tas ir! – zini, ka tas ir ienaidnieku sauciens, kas patiesības vietā tev uzrādīs kaut ko šķietamu. Tas ir pašapmāna sākums. Apklusini šo balsi uzreiz, citādāk tā, apmierinot iedomību, bazūnēs tevī.

9) Nenosaki laiku panākumu gūšanai Jēzus lūgšanā. Liec sev tikai strādāt un strādāt. Paies mēneši un gadi, kamēr parādīsies pirmie nelielie veiksmes aizsākumi. Viens no Atona kalna tēviem par sevi ir teicis, ka ir pagājuši divi gadi, līdz sasildījusies sirds; kādam citam tas ir noticis pēc astoņiem mēnešiem. Katram tas notiek pēc viņa spēkiem un uzcītības šajā darbā.

52. Kā veicināt lūgšanas apgūšanu

Vēloties un meklējot panākumus lūgšanā, visu uzmanību pievērs tam, lai viena roka nesagrautu to, ko uzceļ otra.

1) Ievēro askēzi gan ēdiena izvēlē, gan miegā un atpūtā; neko neatvēli ķermenim tikai tāpēc, ka tas to vēlas, kā piekodina apustulis: *"Nelutiniet miesu, lai nekristu kārībās" (Rom. 13: 14)*. Nedod miesai vaļu.

2) Savus ārējos sakarus samazini līdz minimumam. Tas attiecas uz lūgšanas apguves laiku. Vēlāk lūgšana, darbojoties tevī, norādīs, kas bez kaitējuma tai var tikt pievienots.

Īpaši uzmani sajūtas, no tām visvairāk – redzi un dzirdi, pievaldi arī mēli. Bez šo noteikumu ievērošanas tu netiksi lūgšanu darbā ne soli uz priekšu. Kā svece nevar degt vējā un lietū, tāpat ārējo iespaidu ietekmē arī lūgšana nevar uzliesmot.

3) Visu pēc lūgšanas brīvo laiku izmanto lasīšanai un pārdomām. Lasīšanai izvēlies lielākoties tādas grāmatas, kurās raksta par lūgšanu un iekšējo garīgo dzīvi. Vērs savas domas pirmām kārtām uz Dievu un dievišķām lietām, uz mūsu pestīšanas plāna iemiesošanos un – vairāk par visu – uz mūsu Kunga Pestītāja ciešanām un nāvi. Tā rīkojoties, tu atradīsies dievišķās gaismas jūrā. Apmeklē baznīcu pie pirmās izdevības. Atrašanās baznīcā pati par sevi apņems tevi ar lūgšanu gaisotni. Vai maz apzinies, ko iegūsi, ja pavadīsi visu dievkalpojumu patiesā lūgšanu noskaņojumā?!

4) Zini, ka gūt panākumus lūgšanā nav iespējams bez sekmīgas kristīgās dzīves. Ir nepieciešams, lai dvēselē neatrastos neviens grēku nožēlā neattīrīts grēks; un, ja lūgšanu

procesa laikā piedzīvosi ko tādu, kas mulsina sirdsapziņu, steidz attīrīties grēku nožēlā, lai varētu droši uzlūkot Kungu. Un nepārtraukti paturi sirdī pazemīgu satriektību, turklāt nepalaid garām nevienu izdevību paveikt kaut ko labu vai arī izpaust kādu labvēlīgu sirds stāvokli, sevišķi pazemību, paklausību un atteikšanos no savas gribas. Jo taču pats par sevi ir saprotams, ka atpestīšanas centieniem ir jāliesmo nepārtraukti, piepildot visu dvēseli, visās lietās – no mazākajām līdz lielākajām – tam ir jābūt galvenajam virzošajam spēkam dievbijībā un nesatricināmā paļāvībā.

5) Šādi noskaņojies, noslogo sevi lūgšanu procesā, lūdzot gan ar tradicionālajām lūgšanām, gan savām, gan ar īsām uz Kungu vērstām žēlabām, gan ar Jēzus lūgšanu, turklāt nepalaižot neko garām, kas varētu sekmēt šo darbu. Un saņemsi meklēto. Atgādināšu tev, ko saka Ēģiptes Makarijs: "Dievs redzēs tavu lūgšanu darbu un to, ka tu vēlies gūt panākumos tajā, un sūtīs tev lūgšanu. Taču zini – kaut arī ar saviem spēkiem radīta un sasniegta lūgšana ir Dievam patīkama lūgšana, taču patiesā lūgšana – tā, kas iemājo sirdī un

paliek tur pastāvīgi, ir Dieva dāvana, Dieva žēlastības darbs. Tāpēc, lūdzot par visu, neaizmirsti lūgt arī par lūgšanu."

6) Pastāstīšu tev kādu gadījumu, ko dzirdēju no kāda dievbijīga vīra. "Es dzīvoju," viņš teica, "ne visai pareizi; taču Dievs apžēlojās par mani un deva man grēku nožēlas garu. Tas bija gavēņa laikā. Es visādi pūlējos, lai panāktu sevī stingru apņemšanos laboties, īpaši pirms grēksūdzēm ilgi lūdzos Dievmātes ikonas priekšā, lūdzot arī, lai Viņa izlūgtos man tādu apņēmību. Pēc tam grēksūdzē es visu vaļsirdīgi izstāstīju. Garīgais tēvs man neko neteica; bet, kad dzirdēju virs savas galvas grēku piedošanas lūgšanu, manā sirdī iedegās salda uguntiņa. Šī sajūta ir līdzīga tai, kad baudi kādu gardu kumosu. Šī uguntiņa tā arī palika sirdī, un man likās, it kā kāds mani turētu aiz sirds. Kopš tā laika es tikai lūdzu un savu uzmanību koncentrēju tur, kur bija šī sajūta, rūpējos tikai par to, lai tā neizzustu. Un Dievs man palīdzēja. Par Jēzus lūgšanu es neko nezināju; bet, kad uzzināju, tad sapratu, ka notiekošais manī ir tieši tas, ko meklē ar šo lūgšanu." Es tev to pārstāstu tāpēc, lai tu no tā saprastu, kas tiek meklēts lūgšanu pro-

cesā un pēc kādām pazīmēm var uzzināt, ka meklētais ir atrasts.

7) Lūk, ko saka Gregors Sinajietis: "Žēlastība ir ar mums kopš sv. Kristībām; taču mūsu neuzmanības, pasaulīgās kņadas un sliktās dzīves dēļ tā tiek apspiesta vai kā naudas gabals ierakta zemē. Ja kāds nolemj dzīvot kārtīgi, tiecoties pēc pestīšanas, tad šai svētīgai tieksmei būtu jāiet vairumā. Tas notiek divējādi: pirmkārt, šī dāvana atklājas, pieliekot visus spēkus baušļu ievērošanā, un, cik lielā mērā kāds gūst sekmes baušļu pildīšanā, tik lielā mērā šī velte dod savu gaišumu un savu spožumu; otrkārt, tā atklājas, lūgšanās nepārtraukti piesaucot Kunga Jēzus Kristus vārdu. Arī pirmais līdzeklis ir iedarbīgs, taču otrs iedarbīgāks, tā ka arī pirmais caur to iegūst savu spēku. Tāpēc, ja patiesi vēlamies atklāt sevī apslēpto žēlastības sēklu, steigsimies pēc iespējas ātrāk apgūt šo augstāk minēto sirds vingrinājumu un uzturēt sirdī tikai šo lūgšanas darbību, neieraugāmi, neiedomājami, kamēr tā sasilda mūsu sirdi un nokaitē to līdz neizsakāmai mīlestībai uz Kungu." Tur apvienojas viss, par ko es tev iepriekš, 4. punktā, atgādināju.

53. Lūgšanas loma neredzamajā cīņā

Runājot par lūgšanu, es tavu uzmanību galvenokārt vērsu uz to, kā sasniegt lūgšanai piemītošo dziļumu. Tev varēja šķist dīvaini, ka, runājot par neredzamo cīņu, tu, vēloties uzzināt, kādu palīdzību šai cīņā dod lūgšana, dzirdi vienīgi par to, kā lūgšanu pārvērst par īstu lūgšanu. Lai tas tevi neizbrīna: jo tikai šeit lūgšana arī kļūst par uzvaru nesošo ieroci neredzamajā cīņā, jo šeit tā kļūst īstena, t.i., iesakņojas sirdī un sāk nepārtraukti tajā darboties. No šī brīža tā kļūst par nesatricināmu, nepārvaramu un pastāvīgu dvēseles sargsienu, kas nepielaiž sev klāt ne ienaidnieku bultas, ne kaislīgus miesas uzbrukumus, nedz arī kārdinājumus no garīgo maldu puses. Jau ar pašu atrašanos sirdī vien tā pārtrauc neredzamo cīņu. Tāpēc tev arī tika iedvests: pasteidzies sirdi pieradināt pie lūgšanas darbības un parūpējies par to, lai tā atrastos tur nepārtrauktā kustībā. Jo tas ir tas pats, kas sacīt: izdari tā – un bez cīņas kļūsi par uzvarētāju.

Tā tas patiešām arī notiek. Bet, kamēr tava lūgšana nesasniegs tādu spēku, ienaidnieks tevi mierā neliks un tev ne minūti neiztikt bez cīņas vai tās draudiem. Vai lūgšana tam

var stāties pretī? Nenoliedzami – pat vēl vairāk nekā jebkurš cits garīgās cīņas ierocis. Tā vienmēr pieaicina talkā Dieva palīdzību, un Dieva spēks atvaira ienaidniekus, tikai tai ir jābūt arī uzstājīgai un paklausīgai Dieva gribai. Tā ir pirmā pretestība ienaidnieku uzbrukumam. Lūk, kā tas notiek. Kad uzmanība kā nenogurdināms sargs ziņo par pretinieka tuvošanos un tā bultas ir jau sajūtamas, t.i., "ārpusē parādās" vai nu kaislīgs nodoms, vai kaislību virpuļi, – gars, kurš tiecas pēc dvēseles pestīšanas, pazinis tajā ienaidnieka ļauno darbošanos, piepūlot savus spēkus, nesaudzīgi atvaira to no sirds, neļaujot tur iekļūt, vienlaikus ar to iekšējā sarunā raida lūgšanu uz Kungu, aicinot Viņu palīgā. Palīdzība pienāk, ienaidnieki izkliedējas, un cīņa norimst.

Sv. Jānis Kolovs, runājot par sevi, to attēlo līdzībā: "Es esmu līdzīgs cilvēkam, kurš sēž zem liela koka un redz, ka tuvojas milzīgs zvēru un čūsku bars. Tā kā viņš nevar tiem pretoties, tad steidzīgi glābjas, uzrāpjoties kokā. Tāpat arī es: sēžu savā cellē un redzu ļaunos nodomus, kas saceļas pret mani, bet, tā kā man nav tik daudz spēka, lai pretotos tiem, tad es lūgšanās meklēju palīdzību pie Dieva un glābjos no ienaidnieka."

Sv. Isihijs to piemin savā rakstā par atskurbināšanos un lūgšanu: "Tev ir nepieciešams ar asu un sakoncentrētu prāta skatu lūkoties iekšienē, lai atpazītu ienākošos; pazīstot tos, tūdaļ nepieciešams ar pretspēku sadragāt čūskai galvu, tai pašā laikā raidot žēlabas uz Jēzu Kristu. Un tad gūsi neredzamās Dievišķās aizstāvniecības pieredzi."

Vēl: "Tad nu ik reizi, kad mūsos savairosies ļauni nodomi, metīsim to vidū aicinājumu mūsu Kungam Jēzum Kristum; un tūlīt pat ieraudzīsim, ka tie sāks izklīst kā dūmi gaisā, – kā mūs ir iemācījusi pieredze. "

Un vēl: "Iekšējo cīņu veiksim šādā secībā: pirmā lieta – uzmanība, pēc tam, kad ievērosim, ka pietuvojies ir ienaidnieka nodoms, no sirds ar niknumu vērsīsim uz to zvēresta vārdus; visbeidzot trešais darbs ir – vērsties pret to ar lūgsnām, sirds uzmanību koncentrējot uz mūsu Kungu Jēzu Kristu, lai momentāli izklīst šī dēmoniskā vīzija, lai prāts neseko šai fantazēšanai kā bērns, kuru sajūsminājis kāds izveicīgs acu apmānītājs."

Un vēl: "Pretīrunāšana parasti aizsprosto slikto nodomu tālāku virzīšanos, bet Jēzus Kristus vārda piesaukšana izdzen tos no sirds. Tiklīdz dvēselē attēlosies kāds juteklis-

kas lietas piedāvājums, piemēram, kāds mūs aizvainojis cilvēks vai sievietes skaistums, vai zelts un sudrabs, vai arī tam visam līdzīgais mūsu domās; uzreiz atklājas, ka mūsu sirdi šādā sapņainībā ir ieveduši gari – ļaunatminēšanās, netiklības, mantkāres un citi. Ja mūsu prāts ir pieredzējis, apmācīts un pieradis sargāt sevi no ienaidnieku uzbrukumiem un skaidri saredz vilinošās fantāzijas un velna kārdinājumus, tas tai pašā brīdī ar pretsparu, pretīrunāšanu un Jēzus Kristus lūgšanu viegli apdzēš velna aizdedzinātās bultas, neļaujot kaislīgajai fantazēšanai aizraut līdzi mūsu nodomus un šiem nodomiem savienoties ar iluzoro piedāvājumu vai draudzīgi sarunāties ar to, nodoties domu uzplūdiem, vai pieņemt to – pēc kā neizbēgami seko ļauni darbi, tāpat kā nakts pēc dienas."

Vēl daudzas līdzīgas vietas tu atradīsi sv. Isihija darbos. Tur tu sastapsi pilnu visas neredzamās cīņas aprakstu, un es iesaku tev biežāk pārlasīt viņa rakstīto par atskurbināšanos un lūgšanu.